

PROJEKT APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA

AKTUALIZÁCIA
ÚRADNÉHO KOMENTÁRA
2016

Saleziáni spolupracovníci – Rím

PREDSTAVENIE

Milovaní saleziáni spolupracovníci,

prežívame chvíľu skutočnej Pánovej milosti pre naše Združenie a pre celú saleziánsku rodinu. Keď sme s veľkým nadšením a účasťou ukončili rok dvojstého výročia narodenia nášho otca a zakladateľa dona Bosca, začíname spoločne s celou univerzálnou Cirkvou prežívať Svätý rok, ktorý pápež František vyhlásil s cieľom oslavovať Božie milosrdenstvo.

V tejto atmosfére uvažovania o Otcovej láske, o spáse, ktorá k nám prichádza od Syna-Vykupiteľa, o sile, ktorú Duch Svätý rozlieva na každého jedného, predstavujem vám tento *Komentár PAŽ*, ktorý je aktualizovanou, dynamicky a verne zrevidovanou podobou predchádzajúceho Oficiálneho komentára z roku 1990 – vo svetle Projektu apoštolského života schváleného v roku 2012.

Ako náš PAŽ, aj Komentár je ovocím úsilia, štúdia a rozlišovania mnohých spolupracovníkov. Takže úprimne ďakujeme predchádzajúcej svetovej rade, ktorá so svojím koordinátorom Rosariom Maioranom a s delegátmi donom Stjepanom Bolkovacom a sestrou Máriou Trigilou začala prácu dôsledného komentovania jednotlivých článkov, z ktorých sa Štatút skladá. Potom na konečnom znení, ktoré vám uvádzam, spolupracovali členovia sekretariátu súčasnej svetovej rady, ktorí s obetavou starostlivosťou dokončili dielo revízie a komentáre usporiadali prehľadne, ale dôkladne, s jasnými odkazmi na najnovšie dokumenty Učiteľského úradu Cirkvi a na dokumenty saleziánskej rodiny.

PAŽ je našou „identifikačnou kartou“: opisuje duchovné bohatstvo nášho povolania, načrtáva cestu nášho posväcovania v každodennej službe mladým, rodinám, ľuďom žijúcim na okraji spoločnosti a vylúčeným z nej.

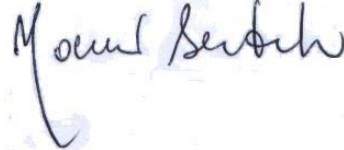
Tento Komentár je jeho potrebným doplnením, pretože kapitolu za kapitolou rozoberá jednotlivé články, pričom zachytáva ich ducha a zvyrazňuje veľké evanjeliové inšpirácie Štatútu a ich pretavenie do operatívnej a normatívnej podoby v Pravidlách.

Bude teda vhodným a použiteľným kľúčom na čítanie, ktorý nám všetkým umožní vnútorne prijať Projekt a konkrétne ho uskutočňovať v živote Združenia.

S výzvou radostne dosvedčovať pôvodnú intuíciu dona Bosca, ktorý chcel, aby sme boli *pravými saleziánmi vo svete*, vám predkladám túto pomôcku, ktorá pomôže zaručiť, že budeme zaštepení do Viniča ako živé výhonky.

S úctou a s láskou

Noemi Bertola

Rím 24. januára 2016

Sviatok sv. Františka Saleského

Zámerom nového Projektu apoštolského života je v základných črtách zachytiť identitu saleziána spolupracovníka. Nepredstavuje iba spôsob existencie, života, konania a vzťahov s inými, ale je *laickým* spôsobom poňatia povolania, to znamená vlastného *osobného životného projektu* v saleziánskom štýle.

Kľúčovým slovom na pochopenie nového PAŽ je slovo *povolanie*. Saleziáni spolupracovníci nie sú obyčajnými „spolupracujúcimi“, „dobrodincami“, ale laikmi, ktorí cítia výzvu „žiť vo vedomí svojho povolania a konkrétneho poslania, prispievať k záchrane mládeže, zapájať sa do poslania dona Bosca k mládeži a ľudovým vrstvám“ (PAŽ čl. 2).

Povolanie je pozvanie a milosť. Je mimo našich možností vyvolať ho a spôsobiť jeho vznik. Je to iniciatíva Boha. Je to konštantný prvok v biblických povolaniach a Ježiš to opakuje: „Nie vy ste si vyvolili mňa, ale ja som si vyvolil vás“ (Jn 15, 16). Je teda potrebné prijať ho a ďakovať zaň, modliť sa a pracovať.

Okrem toho, ak chceme pozeráť do budúcnosti Združenia, musíme mať pohľad i srdce pozorné voči mladým. Mladí nie sú iba našimi privilegovanými adresátmi. Sú protagonistami novej jari a novej tváre saleziána spolupracovníka.

Povolanie je cestou, úzko spojenou s vyzrievaním vo viere, v dialógu s Bohom, ktorý trvá celý život. Zásadnou podmienkou vzniku povolania je viesť kresťanský život v každom ohľade: v pravde, apoštolátom, mravnosťou, modlitbou. Silné osobné prijatie viery a život vnútorne spojený s Kristom sú nevyhnutné na vyzrievanie povolání podľa Pánovho slova. Je potrebné, aby si to uvedomovali všetci saleziáni spolupracovníci.

Každá komunita a každé stredisko predstavujú dona Bosca v prostredí, kde žijú a pôsobia, a sú poverené šíriť charizmu a poslanie saleziánskej rodiny. Je nevyhnutný odkaz na prostredie spoločenstva a Združenia. Nikto nemá povolanie na samotu a izoláciu. Preto sa všetkým saleziánskym dielam odporúča zriadiť výchovnú komunitu ako zorganizované zoskupenie plné posvätných i bežných služieb zameraných na poslanie. Saleziánske diela sa pre všetky skupiny majú stať priestorom skúsenosti charizmy a saleziánskeho poslania. Riadime sa kritériom: „Pod’ a uvidíš“, aby mladí mohli prijať Božie volanie a zodpovedne naň odpovedať.

V mnohých prípadoch je potrebné výslovné pozvanie. Prostredie bežnej spoločnosti už nechápe život ako povolanie a poslanie. Spoločenská dôležitosť a význam povolania a poslania sú dnes slabé. Príslušné vzory, aby si ľudia vedeli predstaviť, aký bude ich život vo vzdialenej budúcnosti, sú rozpačité, ak nie priam deprimujúce. Niekde je Cirkev – ako inštitúcia – predstavovaná ako dedička minulosti intelektuálneho a mravného zotročenia. Mladý človek môže mať túžbu angažovať sa, ale zameriava sa na hnutia a na otázky, ktoré sú dnes populárnejšie: mier, ekológia, chudobní.

No práve fascinovanie Kristom a láska k donovi Boscovi budú stále určovať iné nasmerovanie. Učeníci sa cítili Ježišom očarení. Ale nato, aby pochopili, že ho môžu začať nasledovať, museli počuť výzvu: „Nasleduj ma!“ Tu sa asi vynára to, čo treba v našom Združení posilniť: schopnosť ponúkať, nadchýnať, ukazovať kroky a podmienky, pozývať mladých, aby šírili „energiu lásky“ a stávali sa tak spolupracovníkmi Boha i dona Bosca. Preto potrebujeme spolupracovníkov a formátorov, ktorí poznajú dona Bosca i jeho charizmu, ktorí sú nielen chápvaví, ale aj vedia predkladať ponuky a sú odborníkmi v duchovnom živote. Projekt apoštolského života jasne ukazuje privilegovanú oblasť nášho apoštolského angažovania sa: mladých. V tejto oblasti vyvíjame činnosť veľmi vhodnú na ponuku povolania: vychovávame. Chodíme do prostredí, ktoré môžu ponúkať zaujímavé podnety: výchovné komunity. Musíme rozšíriť ponuky zapojenia do Projektu apoštolského života aj mimo saleziánskych diel.

Posvätný autor tvrdí: „Tvoje slovo je svetlo pre moje nohy a pochodeň na mojich chodníkoch“ (Ž 119, 105). Božie slovo je svetlo schopné osvecovať kroky človeka kráčajúceho po životných chodníkoch. Cestu robí bezpečnou, pretože je kompasom schopným orientovať v hmle mnohých hlasov a mnohých návnad, ktoré mätú, dezorientujú, vzdľujú srdce človeka od správnej cesty.

Saleziáni spolupracovníci tým, že sa riadia Projektom apoštolského života, spoločne kráčajú po evanjeliovej ceste a „zodpovedne sa usilujú kráčať po tejto ceste, ktorá vedie k svätosti“ (PAŽ 41).

1. kapitola

SALEZIÁN SPOLUPRACOVNÍK A SALEZIÁNKA SPOLUPRACOVNÍČKA V SALEZIÁNSKEJ RODINE A VO SVETE

*„Nie vy ste si vyvolili mňa, ale ja som si vyvolil vás
a ustanovil som vás, aby ste išli a prinášali ovocie
a aby vaše ovocie zostalo“ (Jn 15, 16).*

Duch Svätý vzbudil dona Bosca. Ježiš si vyvolil svojich učeníkov a ustanovil ich, aby prinášali mnoho ovocia a aby ich ovocie zostalo. Saleziáni spolupracovníci ako Ježišovi učeníci a synovia dona Bosca sú povolani prinášať veľa ovocia. Aký veľký dar a aké nádherné poslanie nám bolo zverené! Nato, aby sme porozumeli Projektu apoštolského života a aby sme ho autenticky prežívali, musíme sa nechať ožiarit' týmto veľkým tajomstvom.

Prorok Ezechiel v jednom známom úryvku opisuje drevo viniča. Aké má prednosti? Žiadne. Drevo viniča je spomedzi poľných stromov jediné drevo, s ktorým sa nič nedá robiť. Nedá sa z neho vyrobiť žiaden predmet, žiaden užitočný nástroj. Drevo viniča je dobré iba na to, aby umožnilo prejsť životnej miazge do výhonkov a rodilo ovocie. Takže drevo viniča je nepoužiteľné, je potrebné len na to, aby prinášalo ovocie. A práve na tento obraz proroka Ezechiela sa Ježiš odvoláva v slávnej reči o viniči a o ratolestiach, ktorá sa nachádza v pätnástej kapitole Jánovho evanjelia. V Izraelskej kultúre bol vinič obrazom ľudu, izraelského ľudu. Jestvuje slávna pieseň Pánovej lásky k jeho vinici, ktorá je v piatej kapitole *Knihy proroka Izaiáša*; aj prorok Jeremiáš hovorí o Izraeli ako o viniči. A tu Ježiš vyhlasuje, že je „pravý vinič“, takže existujú aj nepravé viniče. Ježiš pokračuje v procese nahrádzania skutočností Izraela svojou osobou: - nie manna z neba, ale on je pravý chlieb, ktorý dáva ľuďom život; - na rozdiel od zákona on je pravé svetlo; - on je pravý vinič – on je tým pravým ľuďom, ktorý zasadil Pán. A Otec „je hospodár“. Takže jestvujú presne odlíšené roly: Ježiš je vinič, z ktorého prúdi životná miazga, Otec je vinohradník. O čo má vinohradník záujem? Aby vinica prinášala stále viac ovocia, a naozaj – ako píše evanjelista –, „každú ratolesť, ktorá na mne neprináša ovocie, odrezáva“.

Aký význam má tento výrok? Evanjelista hovorí o kresťanskej komunite, kde je láska, ktorú odovzdáva Pán, láska prijatá od Pána, a táto láska sa má premeniť na lásku prejavovanú iným. A to je charakteristické pre Eucharistiu. V Eucharistii človek prijíma Ježiša, ktorý sa stáva chlebom, prameňom života, aby potom bol disponovaný stať sa chlebom, prameňom života pre iných. Môže existovať riziko, že v spoločenstve bude niekto, kto vsiakne túto životnú miazgu, absorbuje túto energiu, nasaje túto lásku, pohltnú tento chlieb, ale potom sa nestane chlebom pre druhých, nepremení lásku, ktorú prijíma, na lásku voči iným. Je pasívnym prvkom, ktorý myslí iba na svoj záujem, na seba

samého, a teda neodovzdáva život. Nuž nie iné ratolesti, a ani Ježiš, ale Otec ho vezme a odreže, pretože je ratolesťou, ktorá je neužitočná.

Láska, ktorá sa premieta do služby, je zárukou, že človek je v plnom kontakte s Pánom. A Ježiš opakuje a hovorí: „Ostaňte vo mne a ja vo vás. Ako ratolesť nemôže prinášať ovocie sama od seba, ak neostane na viniči, tak ani vy, ak neostanete vo mne“ (Jn 15, 4). Takže Ježiš sa opäť vracia k naliehaniu, že táto láska, ktorú sme od neho dostali, sa musí premeniť na lásku odovzdávanú, inak sme neužitoční. Ježiš sa opäť odvoláva na svoju hodnosť, na svoje božstvo: „Ja som vinič, vy ste ratolesti. Kto ostáva vo mne a ja v ňom“ – v tomto dynamickom procese splývania Boha Boh žiada iba to, aby ho veriaci prijal do svojho života, aby mohol rozšíriť jeho život –, „prináša veľa ovocia“ (Jn 15, 5). Veriaci dáva svoj život druhým; čím viac ho dáva, tým viac dostáva. Má iba to, čo dal ako dar; čím je darovanie života druhým väčšie a neobmedzenejšie, tým neobmedzenejšia bude Božia odpoveď. Ježiš potom upozorňuje: „Ak niekto neostane vo mne, vyhodí ho von ako ratolesť a uschne“ (Jn 15, 6). Tento výraz, ktorý je preložený slovom „uschne“, doslova „vyschne“, evanjelista preberá od proroka Ezechiela, keď v kapitole 37 vidí situáciu ľudu ako údolie plné suchých kostí, keď ukazuje ľud bez Ducha. Takže kto nezostane v Ježišovi, kto prijíma túto lásku a nedáva ju ďalej, vysychá, pretože človek má iba to, čo dáva druhým. A potom je tu Ježišova záruka, ktorú sme, žiaľ, v ľudovej reči trochu obmedzili. My všetci poznáme výrok „Proste, o čo chcete, a splní sa vám to“ (Jn 15, 7). Avšak zabúdame na dve podmienky, ktoré Ježiš dáva: „ak ostanete vo mne“, čiže ak máme lásku, získanú od neho, ktorá sa premieňa na lásku odovzdávanú druhým, a „ak moje slová ostanú vo vás“, takže zostávajú ako návod na orientáciu života, existencie, ako láska, ktorá sa stáva službou pre druhých – v tomto momente, iba v tomto momente, ktorému predchádzajú tie dve podmienky, Ježiš hovorí: „Proste, o čo chcete, a splní sa vám to.“ Čiže keď človek žije v súlade s Pánom, keď život človeka splýva s Božím životom – až kým sa nestanú jedno, jediná vec, o ktorú bude prosieť, je dar Ducha, schopnosť, ktorá je ešte väčšia ako schopnosť milovať. Pretože o ostatné sa postará Otec. Otec neodpovedá na požiadavky a na potreby svojich detí, ale ich predchádza. To dáva veľkú istotu. A tu je záver: „Tým je oslávený môj Otec“ (por. Jn 15, 8). Existovala predstava, že Boh musí byť oslávený prostredníctvom mimoriadnych diel, slávnej veľkoleposti. Nie, jediný spôsob, ako odhaliť Božiu slávu, ako zjaviť jeho lásku, je láska, ktorá je mu podobná, „že prinášate veľa ovocia a stanete sa mojimi učeníkmi“ (Jn 15, 8). Jediný spôsob, ako osláviť Boha, je prejaviť v našom živote odpustenie, milosrdenstvo, rozdávanie sa, ktoré sa mu nejako podobajú.

Toto je základné rozhodnutie, ktoré preniká celý Projekt apoštolského života a prvú kapitolu. Je to tajomná, ale opravdivá a vzrušujúca skutočnosť. Tu sa rodí *saleziánska charizma*. To Duch Svätý, ktorý povoláva spolupracovníka, aby sa stal učeníkom dona Bosca, v ňom animuje apoštolský záväzok, prinášajúci ovocie, spoločenstvo v rámci Združenia a s inými členmi saleziánskej rodiny, a saleziánskeho ducha.

Prvá kapitola všeobecne a súhrnne definuje kvalitatívnu a originálnu identitu spolupracovníkov a Združenia. Zoširoka načrtáva, kto je salezián spolupracovník, čo robí a ako to robí, aké je jeho miesto a jeho úloha v saleziánskej rodine, v Cirkvi a v spoločnosti.

Má teda základnú dôležitosť: kladie základy budovy, ktorou je Združenie saleziánov spolupracovníkov.

Aby Duch Svätý prispel na záchranu mládeže, „najkrehkejšej a najvzácnejšej časti ľudskej spoločnosti“¹, na materinský zásah Panny Márie povolal svätého Jána Bosca, ktorý založil Spoločnosť svätého Františka Saleského (1859); spolu so svätou Máriou Dominikou Mazzarellovou založil Inštitút dcér Márie Pomocnice (1872) a rozšíril apoštolskú silu saleziánskej charizmy úradným založením „Zbožného združenia saleziánskych spolupracovníkov“ ako tretej vetvy saleziánskej rodiny (1876), zjednotenej so Spoločnosťou svätého Františka Saleského, nazývanou aj Saleziánska spoločnosť svätého Jána Bosca alebo Saleziánska kongregácia.

Duch Svätý stvárnil vo svätom Jánovi Boscovi srdce otca a učiteľa, schopné úplne sa darovať, a vnukol mu výchovnú metódu preniknutú láskou Dobrého pastiera.

Tematické jadro

1. Don Bosco: Boží muž, zakladateľ, ktorého viedol Duch Svätý
2. Charizmatická skutočnosť Združenia spolupracovníkov v Cirkvi

Interpretačné kľúče

A. Označenie *zakladateľ* Cirkev udelila donovi Boscovi vzhľadom na tri skupiny apoštolskej rodiny, ktoré vytvoril, a ktoré svoje poslanie definujú ako povolanie. V cirkevných dokumentoch titul zakladateľ nejakej cirkevnej inštitúcie má rôzne významy. Až do Druhého vatikánskeho koncilu vynikajú dva významy:

- *Historicko-právnický (alebo kánonický):* v zmysle *historicko-právnickom* je za zakladateľa náboženského alebo apoštolského hnutia vyhlásený ten, kto ho koncipoval, identifikoval jeho ciele a načrtol aspoň hlavné normy života a riadenia.
- *Historicko-teologický:* v *historicko-teologickom* zmysle za zakladateľa cirkevnej inštitúcie sa uznáva ten, kto cítil, že ho „povolal Boh“, aby vytvoril túto inštitúciu a definoval jej ciele, formu života a ducha.

V dokumentoch Druhého vatikánskeho koncilu sa objavuje tretí význam:

- *Teologicko-charizmatický:* zakladateľom v tomto zmysle je ten, koho Boh povoláva nielen jednoducho vytvoriť novú inštitúciu, ale dať zrod skúsenosti Ducha – a *osobne* ju prežívať –, ktorá charakterizuje túto inštitúciu.

Don Bosco je zakladateľom saleziánskej rodiny v zmysle historicko-právnickom, teologickom i charizmatickom:

- *zmysel historicko-právnický:* dal vznik trom inštitúciám a označil ich ciele a normy;
- *zmysel teologický:* cítil, že ho „povolal Boh“, aby dal zrod duchovnej rodine;
- *zmysel charizmatický:* dal vznik evanjeliovej skúsenosti apoštolskej rodiny, ktorú vytvoril, a túto skúsenosť osobne prežíval.

B. Cirkev pre uznanie dona Bosca ako Božieho nástroja použila kritérium kresťanskej múdrosti: autentickosť čností a diel. On sám pri rozvíjaní tejto skúsenosti mal istotu, že ho vedie Prozreteľnosť. Duch Svätý dal Jánovi Boscovi, v roku 1841 mladému turínskemu kňazovi, zvláštnu citlivosť, aby prostredníctvom rôznych skúseností pochopil

¹ ŽP II, 45, por. ŽP VII, 291.

nepríjemnú situáciu, v ktorej sa nachádzali mladíci, ktorí – vytrhnutí zo svojich dedín a polí – sa hrnuli do mesta, ktoré bolo v situácii plnej sociálnej, politickej a náboženskej obnovy. Tak bol povolaný zasvätiť svoj život, aby im pomáhal stať sa statočnými občanmi a dobrými kresťanmi, a aby za tým účelom vytvoril rad diel lásky – konajúcej dobro telu i duši – zodpovedajúcich ich potrebám.

C. Duch Svätý postupne pomohol donovi Boscovi objaviť, že jeho poslanie k mladým *sa má rozšíriť v priestore a v čase pre dobro rôznych národov a početných generácií*. Ale aby to mohol urobiť, bolo treba ľudí schopných *pracovať s donom Boscom a inštitúcie schopné zabezpečiť kontinuitu v dynamickej vernosti*. Už od roku 1844 sa obklopoval kňazmi a laikmi, mužmi a ženami, ktorí istým spôsobom vytvárali *Kongregáciu svätého Františka Saleského*: boli to jeho prví spolupracovníci. Následne na podnet Ducha Svätého don Bosco pochopil, že jeho zložité a ťažké poslanie bude mať väčšie možnosti trvale vydržať, ak by sa mohol spoliehať na ľudí, ktorí sa tomuto poslaniu úplne oddajú. Ten istý Duch spôsobil v srdci prvých učeníkov nášho svätca zrod povolania na apoštolské zasvätenie. Tak počnúc rokom 1859, keď bola založená Saleziánska spoločnosť, *Kongregácia svätého Františka Saleského* v prvom rade sa nestratila, ani ju nepohltili iné inštitúcie, ale – ako nám hovorí sám zakladateľ – „bola rozdelená do dvoch kategórií alebo skôr do dvoch rodín. Tí, čo boli slobodní od seba samých a cítili k tomu povolanie, sa zhromaždili k spoločnému životu, a bývali v budove, ktorá sa vždy považovala za materský dom a centrum zbožného združenia, ktoré Najvyšší veľkňaz radil nazývať Zbožné združenie sv. Františka Saleského, ako sa menuje až doteraz. Iní, alebo externí, naďalej žili vo svete vo svojich rodinách, ale pokračovali v podporovaní diela oratórií, pričom si doteraz zachovali meno Zväz alebo kongregácia podporovateľov alebo spolupracovníkov, zasvätený svätému Františkovi Saleskému.“

O týchto spolupracovníkoch, nazývaných „externí členovia“, sa výslovne uvažovalo v rôznych zneniach saleziánskych stanov od roku 1860 do roku 1874, keď pre známe udalosti s rímskou kúriou kapitola XVI., ktorá im bola venovaná, musela byť obetovaná. V roku 1872 založil Kongregáciu dcér Márie Pomocnice, ktorú chcel mať úzko pridruženú alebo pripojenú k Saleziánskej spoločnosti, aby sa venovala výchove dievčat. Don Bosco sa medzitým nezriekol svojho pevného presvedčenia, že čo najväčší možný počet kresťanov mal zjednotiť svoje sily pre dobro duší, najmä chudobných mladíkov. Od roku 1874 do roku 1876 vypracoval rôzne náčrty Pravidiel, v ktorých sa jeho plán dodatočne vysvetlil a našiel odlišné právnické usporiadanie: Saleziánska spoločnosť mala byť animujúcim kvasom širokého hnutia dobročinnnej lásky, v ktorom by muži a ženy boli účastní na jeho poslaní a na jeho duchu, každý podľa vlastného životného stavu: tak sa zrodilo Združenie spolupracovníkov, tretia inštitúcia – nositeľka jeho charizmy.

D. Prvá kapitola Pravidiel spolupracovníkov, ktoré napísal don Bosco, má názov „Je potrebné, aby sa kresťania zjednocovali v konaní dobra“ (Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov², I); vymenúva niektoré všeobecné tvrdenia, ktoré napriek štýlu, z ktorého cítiť kultúrnu klímu tej doby, zachovávajú si nepochybnú aktuálnosť.

Dôležitosť, aby kresťania konali zjednotení, dosvedčuje *skúsenosť prvotnej Cirkvi*. Výhody, ktoré sa získavajú spoločným konaním, ukazuje *evanjeliové* poslanstvo. Zjednotenie katolíkov si vyžaduje *konfrontácia*, ktorú majú vykonávať s inými sociálnymi, kultúrnymi a politickými silami.

² V poznámkach použijeme skratku *DBP*.

E. Božská inšpirácia založenia Saleziánskej spoločnosti a Inštitútu dcér Márie Pomocnice bola pre niektorých pokojnou vecou, kým počiatok spolupracovníkov sa pripísal čisto ľudskej iniciatíve, odporúčenej donovi Boscovi historickými okolnosťami. Ale samotný don Bosco hovorí: „To nie don Bosco, lež *Božia ruka* si slúži spolupracovníkmi! Počúvajte! Vy ste povedali, že (...) dielo spolupracovníkov mnohí milujú. A ja dodávam, že ono sa rozšíri do všetkých krajín, do celého kresťanstva (...). Drží *ho Božia ruka*! Spolupracovníci budú tými, čo budú pomáhať šírenie katolíckeho ducha. Možno je to moja utópia, ale ja sa jej predsa držím“ (ŽP XVIII, s. 161). Stať sa spolupracovníkom pre dona Bosca znamenalo konkrétny spôsob, ako byť katolíkom, a nakoniec spôsob prežívania evanjelia v dnešnom historickom okamihu. Článok PAŽ odkazuje na schválenie Združenia, obsiahnuté v breve «*Cum sicuti*» Pia IX. z roku 1876. Ide o vyhlásenie najvyššej autority Cirkvi, garanta autenticity evanjeliovkej inšpirácie apoštolského projektu, ktorý uskutočňujú spolupracovníci.

Bibliografické odkazy

ACGS 9n; 12, 153, 729.

Auffray A., *Con Don Bosco e con i tempi. I Cooperatori salesiani [S donom Boscom a s dobou. Saleziánski spolupracovníci]* (Turín, SEI 1955).

Ceria E., *I Cooperatori salesiani, un po' di storia [Saleziánski spolupracovníci, trošku dejín]* (Turín, SEI 1952).

Desramaut F., *La storia primitiva della Famiglia Salesiana secondo tre esposti di Don Bosco, [Prvotné dejiny saleziánskej rodiny podľa troch výkladov dona Bosca]* in Desramaut F. – Midali M. (zostavovateľ), *La Famiglia Salesiana [Saleziánska rodina]* (Collana Colloqui sulla vita salesiana 5, Séria Rozhovory o saleziánskom živote 5) (Turín-Leumann, Elle Di Ci 1974) 17 – 44.

František, *Evangelii gaudium: Apoštolská exhortácia o ohlasovaní evanjelia v súčasnom svete* (24. novembra 2013).

František, *Misericordiae vultus – Bula oznámenia mimoriadneho Jubilea milosrdenstva* (11. apríla 2015).

Chávez Villanueva P., *Conoscere e imitare Don Bosco. Strenna 2012, [Poznať a nasledovať dona Bosca. Strenna 2012]* Tipografia Vaticana, Città del Vaticano 2012.

Midali M., *Identità carismatico-spirituale della Famiglia Salesiana [Charizmaticko-duchovná identita saleziánskej rodiny]*, in MIDALI Mario (zostavovateľ), *Costruire insieme la Famiglia Salesiana [Spoločne budovať saleziánsku rodinu]* (LAS Rím 1983) 166 – 168.

Midali M., *Madre Mazzarello. Il significato del titolo di fondatrice [Matka Mazzarellová. Význam titulu spoluzakladateľka]* (LAS Rím 1982) 15 – 30, 123n.

Stella P., *Don Bosco nella storia della religiosità cattolica I [Don Bosco v dejinách katolíckej nábožnosti]* (Zürich, Pas-Verlag 1968) 209 – 227.

Viganò E., *La Famiglia Salesiana [Saleziánska rodina]*, in ACS 304 (apríl – jún 1982) 8 – 27.

ŽP X, 597; XVIII, 161; XVIII, 258.

Čl. 2. Saleziáni spolupracovníci – špecifické povolanie v Cirkvi

§ 1. *Angažovať sa ako saleziáni spolupracovníci znamená odpovedať na saleziánske apoštolské povolanie, dar Ducha, prijatím špecifického spôsobu prežívania evanjelia a účasťou na poslaní Cirkvi. Je to slobodné rozhodnutie, ktoré kvalifikuje ich život.*

§ 2. *Je to cesta, ktorou môžu kráčať kresťania katolíci v akomkoľvek kultúrnom a spoločenskom postavení. Cítia sa byť povolani aktívne prežívať každodenný život viery, charakterizovaný dvoma postojmi:*

a) *vnímať Boha ako Otca a Lásku, ktorá zachraňuje; stretávať v Ježišovi Kristovi jednorodeného Syna, dokonalého Otcovho apoštola; žiť v hlbokéj dôvere s Duchom Svätým, animátorom Božieho ľudu vo svete;*

b) *žiť vo vedomí svojho povolania a konkrétneho poslania, prispievať k záchrane mládeže, zapájať sa do poslania dona Bosca k mládeži a ľudovým vrstvám³.*

Tematické jadro

1. *Saleziánsky záväzok ako povolanie*

Interpretačné kľúče

Dobrodružstvo s Bohom, ktorý sa zapája svojou prítomnosťou, svojím slovom a svojou láskou do osudov človeka – ako osoby a ako ľudu –, je tajomstvo, ktoré nás prevyšuje. Cirkev je tak „Kristovým telom“ a „Nevestou Ducha“. Je to atypická skutočnosť, ktorá sa nedá pochopiť alebo prehliť inak ako v kategóriách a schopnosťami intuície a analýzy, ktoré sú vlastné výlučne viere. Koncil ukázal, že ona je nosným predmetom veľmi vznešeného povolania a neodmysliteľného poslania, pričom ju viac historicky zadefinoval ako „Boží ľud“.

Je to vízia Cirkvi, kde je plná spoluzodpovednosť a rovnaká dôstojnosť pre všetkých bez akéhokoľvek individualizmu na ktorejkoľvek úrovni. Ľudia sú verní „ako spoločenstvo“ v organizme, diferencovanom mnohorakými posvätnými službami a charizmami.

A. Pri predstavovaní saleziánskeho povolania saleziána spolupracovníka článok sa inšpiruje biblickým jazykom, ktorý je blízky ľudskej skúsenosti. Okrem výrazu povolanie totiž používa slová spojené s: „poslaním“, „cestou“, „darom“. Povolanie saleziána spolupracovníka – v perspektíve „voľby“ zo strany Pána Ježiša – sa predstavuje ako jedna z možných „ciest“, ktoré sa kresťanom ponúkajú. Na primeranejšie pochopenie tejto veci je užitočné pripomenúť si význam, ktorý Sväté písmo prisudzuje kľúčovým slovám, ktoré sme práve vymenovali.

V biblickom chápaní každé *povolanie* pochádza od Boha, je ovocím Kristovej milosti, je darom Ducha: je to vždy Boh, kto povoláva, alebo Kristus, alebo jeho Duch. Každé povolanie predpokladá vyvolenie zo strany Boha. Boh dáva počuť svoje volanie tomu, koho si vyvolil. Predmetom každého povolania je poslanie, ktoré treba splniť: Boh povoláva, aby poslal; všetkým tým, ktorých si vyvolí a povoláva, opakuje ten istý príkaz: „Chod!“ Každé povolanie obsahuje cestu, ktorou treba prejsť: ten, kto bol povolaný splniť nejaké poslanie, musí poznávať Božie cesty a kráčať po nich: po priamej ceste dobra, čnosti, pravdy, spravodlivosti, lásky, pokoja, po ceste, ktorá vedie k životu; nie

³ Por. *DBP IV*.

po krivolakej ceste zla, ktorá vedie do zatratenia a do smrti. Byť kresťanmi znamená, že sme boli vyvolení Bohom, že sme prijali *povolanie*, pochádzajúce od Ducha, aby sme žili život v Duchu; že sme poslaní spolupracovať na Božom pláne spásy; kráčať po *ceste*, ktorou prešiel Kristus.

Toto povolanie na apoštolát a na svätosť, spoločné pre všetkých kresťanov – silou krstu a birmovania – treba uskutočňovať tak, že nasledujú rozličné špecifické povolania. Koncil výslovne hovorí o povolaní vlastnom pre laikov, pre kresťanských manželov, pre klerikov, pre rehoľníkov, pre kresťanov zapísaných do niektorej Cirkvou schválenej inštitúcie. Boha a blížneho je možné milovať prostredníctvom rôznych *služieb* alebo *angažovania* či *posvätných služieb (ministérii)*: tých, čo sú vlastné pre členov hierarchie, tých, čo sú zviazané s rodinným, so spoločenským a s politickým životom, tých, čo sú spojené s dielom evanjelizácie a sú odpoveďou na naliehavé potreby danej historickej chvíle.

Vo svetle týchto údajov sa ukazuje, že úlohou každého kresťana je odpovedať na Božie volanie, spoločné pre všetkých veriacich, *konkrétnym a osobným* spôsobom. To znamená, že každý musí sebe samému veľmi úprimne povedať: „Boh ma *volá* milovať jeho a blížneho. *Volá mňa* s mojimi prirodzenými darmi i s darmi, ktoré som dostal od Ducha Svätého. Povoláva ma *tu a dnes*, v tejto mojej osobnej, rodinnej, spoločenskej a cirkevnej situácii.“

B. Čo znamená mať toto saleziánske povolanie spolupracovníka alebo spolupracovníčky? Znamená predovšetkým cítiť sa príťahovaný evanjeliovou postavou dona Bosca a konštatovať, že jeho osobnosť, dielo, realistický a dynamický duch i jeho výchovná metóda zodpovedajú určitým črtám vlastnej kresťanskej skúsenosti. Znamená to cítiť sa dobre s donom Boscom a cítiť sa podnecovaný pracovať s ním v saleziánskej rodine, ktorá pokračuje v jeho poslaní k mladým a k ľudovým vrstvám. Znamená to byť citlivý na problémy mladých a bežných ľudí, brať ich ako problémy azda rozhodujúce v súčasnom svete a v jeho najbližšej budúcnosti, a teda sympatizovať s malými a s chudobnými, a chcieť im konkrétne pomáhať tak, že im zabezpečíme ľudskú podporu a kresťanskú spásu. Stručne povedané, znamená to cítiť sa podnecovaný ponúkať svoj príspevok, skromný či významný, na uskutočnenie apoštolského projektu dona Bosca, aj keď človek zostáva vo svojom stave apoštolsky angažovaných kresťanských laikov alebo diakonov, či diecéznych kňazov.

Mať saleziánske povolanie spolupracovníka či spolupracovníčky znamená byť presvedčený, že Boží Duch je láska a sloboda. On *povoláva* každého kresťana, aby našiel svoje originálne miesto v Božom ľude a aby splnil svoju zvláštnu úlohu v poslaní Cirkvi.

C. Dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o apoštoláte laikov (por. AA, 3 – 4) obnovuje a aktualizuje tento návod: *na vykonávanie tohto apoštolátu „Duch Svätý udeľuje veriacim aj osobitné dary“* (por. *1 Kor 12, 7*), *pričom ich prideliť „každému ako chce“* (por. *1 Kor 12, 11*), *aby aj oni – „podľa toho, kto aký dar dostal“ – navzájom si ňou pomáhali „ako dobrí správcovia mnohotvárnej Božej milosti“* (por. *1 Pt 4, 10*), *na zveladenie celého tela v láske* (por. *Ef 4, 16*). *Prijatím týchto chariziem, i tých najmenších, pre každého veriaceho vzniká právo a povinnosť uplatňovať ich v Cirkvi a vo svete na ošoh ľudí a na povznesenie Cirkvi v slobode Ducha Svätého, ktorý „veje, kam chce“* (*Jn 3, 8*), *a zároveň v spoločenstve s bratmi v Kristu, najmä s vlastnými pastiermi.*

Keď text Štatútu tvrdí, že saleziánske povolanie spolupracovníka „je dar“, nerobí nič iné, len na zvláštny prípad saleziána spolupracovníka aplikuje toto všeobecné biblické a koncilové učenie. Presnejšie, povolanie saleziána spolupracovníka je charizmou Ducha Svätého, ktorý je Láska. Dáva sa jednotlivcovi vzhľadom na ľudskú podporu

jeho osoby – nie preto, aby ho postavil nad druhých, ale aby ho dal do ich služby spôsobom čo najviac zhodným s jeho schopnosťami a podmienkami.

Každým osobným volaním sa Boh obracia na najhlbšie svedomie osoby, premieňa jej život, nielen v jej vonkajších podmienkach, ale až v srdci. Kresťanské povolanie je volanie nasledovať Krista novou cestou, ktorá si vyžaduje *obrátene*. Každé špecifické povolanie rôznym spôsobom kvalifikuje človeka, ktorý ho prijíma: totiž upriamuje jeho činnosti na určité apoštolské ciele a požaduje osvojenie si presných duchovných postojov a aktívneho správania. Saleziánske povolanie spolupracovníka je *slobodné rozhodnutie, ktoré kvalifikuje jeho život*. V konečnom dôsledku je výzvou na zodpovednosť jednotlivca, nalieha na jeho slobodnú odpoveď, zahŕňa jeho účasť na apoštolskom projekte dona Bosca a osvojenie si jeho ducha.

D. Saleziánske povolanie spolupracovníka nie je ponukou pre úzku elitu, nie je to dar rezervovaný pre niekoľko málo šťastlivcov. *Kresťania v akomkoľvek kultúrnom a spoločenskom postavení môžu kráčať touto cestou.*

Don Bosco s cieľom hľadať saleziánov spolupracovníkov sa obrátil na širokú verejnosť *dobrých katolíkov* svojej doby. Jeho perspektívy vzhľadom na túto jeho inštitúciu neboli obmedzené, ale veľmi široké: predvídal početné združenie, otvorené pre katolíkov, ktorí patria ku všetkým spoločenským vrstvám, a veľmi rozšírené. Združenie skutočne zahŕňalo a zahŕňa medzi svojich členov osoby, ktoré patria k aristokracii, k meštiackemu stavu, k mestskému i vidieckemu proletariátu, podnikateľov, profesorov, učiteľov a učiteľky, úradníkov, poľnohospodárov, robotníkov a robotníčky, diakonov i diecéznych kňazov.

Skrátka, povolanie saleziána spolupracovníka sa dá spojiť s akoukoľvek kultúrnou a spoločenskou situáciou, od tej najkvalifikovanejšej až po tú najskromnejšiu. Dnes existuje mnoho účinných spôsobov, ako *pracovať s donom Boscom*.

Bibliografické odkazy

AA, 4h.

ACGS 730.

Benedikt XVI., *Spe salvi* (30. novembra 2007).

GS, 1, 4a, 11a, 44b; PO, 9b, 6b.

Ján Pavol II., *Ecclesia de Eucharistia* (17. apríla 2003).

Leon Dufour X., *Dizionario di teologia biblica*, le voci «vocazione», «missione», «via», «dono» [*Slovník biblickej teológie*, heslá „povolanie“, „poslanie“, „cesta“, „dar“], (Marietti Torino 1974).

LG, 31b, 33, 35c, 40b, 41, 47.

Midali M., *Il carisma permanente di Don Bosco* [*Trvalá charizma dona Bosca*] (Elle Di Ci Torino 1970) 97, 99n.

PC, 5a, 8a, 10a, 25.

ŽP XVIII, 161.

Čl. 3. Jediné povolanie – dva spôsoby, ako ho prežívať

§ 1. Don Bosco navrhol a založil Združenie saleziánov spolupracovníkov ako otvorené pre laikov i pre svetský klérus.

§ 2. Saleziáni spolupracovníci laici uskutočňujú svoj apoštolský záväzok a prežívajú saleziánskeho ducha v bežných situáciách života a práce, s citlivosťou a vlastnosťami charakteristickými pre laika.

§ 3. Saleziáni spolupracovníci biskupi, kňazi alebo diakoni uskutočňujú svoju službu tak, že sa inšpirujú pastoračnou láskou dona Bosca, ktorý je vzorom kňazského života, prednostne angažovaného pre mladých a ľudové vrstvy.⁴

Tematické jadro

1. Laickosť vlastná saleziánom spolupracovníkom
2. Posvätná služba vysvätených, vlastná spolupracovníkom diakonom alebo diecéznym kňazom

Interpretačné kľúče

- A.** Zloženie Združenia odzrkadľuje výslovný zámer zakladateľa; prvý paragraf tohto článku ho vyjadruje takto: *Don Bosco navrhol a založil Združenie spolupracovníkov ako otvorené pre laikov i pre svetský klérus.* Združenie počas svojej histórie neustále zahŕňalo medzi svojimi členmi tak kresťanov laikov, ako aj členov kňazského stavu. Počet spolupracovníkov laikov vždy prevládal, počet spolupracovníkov kňazov sa menil podľa okolností. Najmä v čase služby hlavných predstavených dona Ruu a dona Rinaldiho boli veľmi mnohí kňazi, ktorí pracovali medzi spolupracovníkmi: diecézni direktori, spoludirektori, dekurióni. Množstvo aktivít miestneho i diecézneho dosahu malo svoj počiatok u nich a oni ich animovali. Približne v päťdesiatych rokoch a v nasledujúcom období ich prítomnosť v Združení sa zmenšila. V Združení dva kvalifikujúce stavy výrazne charakterizujú kresťanskú a cirkevnú existenciu a činnosť ich nositeľov, a ich účasti na apoštolskom projekte dona Bosca vtláčajú špecifické črty. Byť laikmi alebo členmi cirkevnej hierarchie sú *dva spôsoby, ako prežívať* jediné saleziánske povolanie spoločné všetkým saleziánom spolupracovníkom.
- B.** V Cirkvi sú všetci, posvätní služobníci i laici, spolupracovníkmi Boha a spolupracovníkmi medzi sebou. Na základe apoštolov a s Máriou, svojím anticipovaným obrazom a syntézou, celá Cirkev je veľkou spolupracovníčkou Otca a Krista v diele trpezlivého budovania ich Kráľovstva, a mimo nej niet ozajstnej a úplnej spolupráce s Bohom: aj o tom bol don Bosco presvedčený. V Cirkvi sú všetci členovia bez výnimky povolaní aktívne spolupracovať na Božom spásonosnom konaní. Dnes teda Kristus v mene Otca, Mária a Cirkev v mene Krista volajú k sebe a posielajú k druhým každého pokrsteného, ktorý si uvedomuje svoju vieru. Lenivým alebo nezamestnaným či spiacim kresťanom majiteľ vinice hovorí: „Zobuďte sa! Prečo tu celý deň postávate a nič nerobíte? – Odpoveď je dramaticky aktuálna: Pretože nikto si nás nenajal! – Tak *chodte aj vy* do mojej vinice!“ (por. Mt 9, 37). Koncil to opäť

⁴ Por. KKP, kán. 278.

potvrdil s úplnou jasnosťou, a naozaj pôsobivým spôsobom – slovom spolupráca. V Cirkvi nesmú byť príživníci: každý pokrstený je osobne povoláný spolupracovať ako dobrý syn na otcovskom počínaní Boha, a práve preto každý, či už posvätný služobník, alebo laik dostáva od Ducha Svätého *rozličné schopnosti*, dary (charizmy, *1 Kor 7, 7; 12, 7*), možnosť prinášať svoj príspevok, malý, ale neodmysliteľný.

- C. Článok jasne ukazuje tri črty, ktoré sa týkajú špecifickej účasti saleziána spolupracovníka na apoštolskom projekte dona Bosca: fakt, že uskutočňuje svoj apoštolský záväzok a žije saleziánskeho ducha v bežných situáciách života a práce, je teologická a sociologická podmienka sekulárnosti, v ktorej uskutočňuje poslanie Cirkvi podľa ducha dona Bosca. Spolupracovník toto všetko uskutočňuje s citlivosťou a vlastnosťami charakteristickými pre laika, čiže kresťana povolaného uskutočňovať svoj apoštolát mladých a ľudových vrstiev vykonávaním kultúrnej, prorockej úlohy, kresťanským svedectvom a animovaním pozemského poriadku. Ako laik šíri tieto hodnoty vo svojom prostredí: sú to špecifické hodnoty evanjeliového projektu dona Bosca, vykonávaného s vlastnosťami charakteristickými pre laika – v rodine, v manželstve, v prostredí života a práce, v spoločenskej realite.

Laici sú všetci *plným právom* spoluzodpovední za Božie dielo. „Na apoštolát všetkých laikov určuje sám Pán prostredníctvom krstu a birmovania... Každý laik na základe darov, ktoré dostal, je svedkom a zároveň živým nástrojom poslania samej Cirkvi“ (por. *LG*, 33b). „Kresťanské povolanie je svojou povahou aj povolaním na apoštolát... Laici majú *povinnosť* a *právo* na apoštolát práve pre svoje spojenie s Kristom ako Hlavou. Prikázanie lásky podnecuje všetkých veriacich, aby sa pričínili o Božiu slávu približovaním jeho kráľovstva“ (por. *AA*, 2a, 3b). A spresňuje: „Je potrebné, aby všetci spolupracovali na šírení a vzraste Kristovho kráľovstva vo svete“ (por. *LG*, 35d). „Sú spolupracovníkmi pravdy ... Spolupracujú na odovzdávaní Božieho slova, najmä prostredníctvom katechézy“ (por. *AA*, 6a, 10a).

„Musia si byť vedomí, že sa stávajú spolupracovníkmi Boha Stvoriteľa, Vykupiteľa a Posvätimeľa“ (por. *AA*, 16c)... „spolupracovníkmi Krista v rozmanitých podobách a spôsoboch jediného apoštolátu Cirkvi“ (por. *AA*, 33). Samozrejme, spolupracujú aj s biskupmi, s diecéznymi i s rehoľnými kňazmi, medzi sebou, vo farnosti, v diecéze, a inde (por. *LG*, 27c). *Katechéti* na misiách sa nazývajú „plnohodnotnými spolupracovníkmi kňazov“ (por. *AG*, 17b). *Kresťanskí manželia a rodičia* dostávajú vznešené tituly „spolupracovníci lásky Boha Stvoriteľa“ (por. *GS*, 50b), „navzájom aj pre svoje deti spolupracovníci milosti“ (por. *AA*, 11b), „svedkovia a spolupracovníci plodnosti matky Cirkvi“ (por. *LG*, 41e).

- D. Článok pri načrtávaní postavy saleziána spolupracovníka, ktorý je členom cirkevnej hierarchie, objasňuje tri podstatné črty, ktoré sa priamo vzťahujú na špecifický spôsob, akým má vo svojom zvláštnom sekulárnom postavení účasť na uskutočňovaní apoštolského projektu dona Bosca. Fakt, že uskutočňuje svoju posvätnú službu tak, že sa inšpiruje donom Boscom, vynikajúcim vzorom kňazského života, je saleziánskou charakteristikou, s akou vykonáva svoju kňazskú alebo diakonskú službu. Pri pastoračných voľbách uprednostňuje mladých a ľudové prostredie, čím vtlačá svojej posvätnéj službe výraznú voľbu poľa pôsobnosti, v súlade so saleziánskym poslaním k mladým a k ľudovým vrstvám. Tak obohacuje Cirkev, v ktorej pracuje, pretože apoštolský projekt dona Bosca je konkrétnym vyjadrením poslania Cirkvi.

Posvätní služobníci – biskupi, kňazi a diakoni – sú jasne eminentnými spolupracovníkmi Boha. Koncil tento titul výslovne pripisuje misionárom, pretože spolupracujú na „tajomstve spásy“ (por. *AG*, 16c, 25b). Kňazi, najmä farári, sú často definovaní ako „starostliví spolupracovníci biskupského stavu“ (por. *LG*, 28b, 41c).

To všetko dáva najavo mystickú veľkosť, cirkevnú hodnotu a náukovú i duchovnú kvalitu mena „*spolupracovníci*“.
Čo znamená byť saleziánom spolupracovníkom? Pre kresťana je to spôsob vyjadrenia a uskutočňovania spolupráce na Božom pláne, ktorý je výstižne zahrnutý v samotnom jeho kresťanskom povolání.

Bibliografické odkazy

AA, 8.

Ceria E., *I Cooperatori Salesiani; un po' di storia* [*Saleziánski spolupracovníci; trochu histórie*] (SEI Turín 1952) 91.

Annali della Società Salesiana [*Dejiny Saleziánskej spoločnosti*] (SEI Turín 1941) I, 232.

Ján Pavol II., *Catechesi tradendae* (16. októbra 1979).

Ján Pavol II., *Christifideles laici* (30. decembra 1988).

KKP, kán. 276 § 2, 278.

LG, 34 – 36.

Čl. 4. Združenie v Cirkvi

§ 1. Združenie saleziánov spolupracovníkov je schválené Apoštolskou stolicou⁵ ako verejné združenie veriacich a má účasť na duchovnom dedičstve Spoločnosti svätého Františka Saleského.

Členovia aktívne spolupracujú na jeho poslaní v mene Cirkvi podriadení autorite hlavného predstaveného ako nástupcu dona Bosca, v duchu vernosti pastierom Cirkvi a v spolupráci s inými hnutiami a spoločenstvami Cirkvi.

§ 2. Saleziáni spolupracovníci preukazujú synovskú úctu Najvyššiemu veľkňazovi.

§ 3. Združenie saleziánov spolupracovníkov je verejnou cirkevnou právnickou osobou.⁶ Svoje ústredné sídlo má v Ríme.

Tematické jadro

1. Združenie ako právnická skutočnosť

Interpretačné kľúče

A. Združenie ako právnická skutočnosť

Už od prvopočiatkov diela oratórií don Bosco sa snažil prekročiť postavenie súkromného združenia, v ktorom sa nachádzali ľudia, čo s ním spolupracovali, alebo spolupracovníci, a udeliť ich spolupráci verejný charakter vo forme združenia schváleného najskôr turínskym arcibiskupom a potom pápežom. Za tým účelom vypracoval v prvom období niekoľko orientačných návodov alebo praktických noriem, následne niekoľko článkov zaradených do rôznych náčrtov Stanov Saleziánskej spoločnosti, a ako posledné vypracoval Pravidlá z roku 1876, v ktorých je Združenie postavené na roveň „tretieho rádu“, pričom však jeho cieľmi neboli skutky nábožnosti, ale jeho ciele boli apoštolské.

Vo vernosti týmto zámerom zakladateľa a v súlade s novým Kódexom kánonického práva tento článok predstavuje saleziánov spolupracovníkov ako „verejné združenie veriacich“, ktoré má účasť na duchovnom dedičstve Spoločnosti svätého Františka Saleského.

Verejné združenie veriacich: podľa Kódexu „združenia veriacich, ktoré zriaďuje kompetentná cirkevná vrchnosť, sa nazývajú verejné združenia“ (KKP, kán. 301 § 3). A to je práve prípad Združenia saleziánskych spolupracovníkov počnúc 9. májom 1876, dňom, keď bolo de facto uznané Píom IX. listom breve *Cum sicuti*.

Združenie postavené na roveň „tretieho rádu“: taktiež podľa Kódexu „združenia, ktorých členovia majú vo svete účasť na duchu niektorého rehoľného inštitútu, pod vyšším vedením toho istého inštitútu vedú apoštolský život a snažia sa o kresťanskú dokonalosť, nazývajú sa tretie rády alebo majú iný primeraný názov“ (kán. 303). Je vhodné pripomenúť tradičné rozlíšenie medzi *prvým rádom*, ktorý označuje mužský rehoľný inštitút (napr. františkánov, dominikánov), *druhým rádom*, ktorý označuje ženský rehoľný inštitút (napr. františkánky, dominikánky) a *tretím rádom*, ktorý označuje združenie veriacich spojené s mužským

⁵ Pius IX., Breve „*Cum Sicuti*“ (9. 5. 1876); ŽP XI, 77.546; Ján Pavol II., PAŽ (9. 5. 1986), Prot. č. T9-1/86; Benedikt XVI., PAŽ ad experimentum (15. 3. 2007), Prot. č. T9-1/2006; František, PAŽ definitívny (29. 4. 2013).

⁶ Por. KKP, kán. 313.

rehoľným inštitútom a je ním riadené. V prípade spolupracovníkov ich združenie je postavené na roveň tretiemu rádu s oficiálnym názvom „Združenie saleziánov spolupracovníkov“, pretože má všetky vymenované vlastnosti. Vskutku, je združením *apoštolského života*: tento výraz inšpiroval k aktuálnemu názvu PAŽ. Je spojené s rehoľným inštitútom, so Spoločnosťou svätého Františka Saleského: to je dôvod, prečo PAŽ bol schválený Kongregáciou pre rehoľníkov, a nie Pápežskou radou pre laikov. Preto „*má účasť na duchovnom dedičstve*“ tejto Spoločnosti: sú to všetky saleziánske hodnoty, vlastné apoštolskému projektu dona Bosca a spoločné skupinám saleziánskej rodiny, ktoré sa vyznačujú vlastným povoláním; je postavené *pod vyššie vedenie* Spoločnosti svätého Františka Saleského, v zmysle definovanom samotným PAŽ. Toto právnické postavenie Združenia má všeobecný dôsledok: platí preň cirkevná legislatíva týkajúca sa „združení veriacich“ a osobitne „verejných združení“.

Táto legislatíva sa vzťahuje na tie predmety, ktoré sa týkajú priamo spolupracovníkov: na existenciu a ciele združení veriacich (kán. 298); na právo veriacich ustanovovať združenia (kán. 299); na kompetenciu cirkevnej authority zriaďovať združenia (kán. 300 a 301); na klerické združenia (kán. 302); na tretie rády a združenia postavené na roveň tretím rádom (kán. 303); na štatút združenia a záležitosti, ktoré v ňom treba definovať (kán. 304); na dohľad cirkevnej authority nad združeniami (kán. 305); na podmienky na požívanie práv a privilégií združenia (kán. 306); na prijímanie členov do združenia (kán. 307) a na ich prepustenie z neho (kán. 308); na právomoci združení (kán. 309); na záväzky rehoľných inštitútov, s ktorými je spojené nejaké združenie (kán. 311).

Legislatíva vzťahujúca sa na *verejné* združenia pojednáva o iných záležitostiach, ktoré sa týkajú Združenia spolupracovníkov: o autorite, ktorá je kompetentná zriaďiť ho (kán. 312); o tom, že tieto združenia sú právnickou osobou (kán. 313); o schvaľovaní štatútu (kán. 314); o vyššom cirkevnom vedení (kán. 315); o podmienke platného prijatia a prepustenia kandidáta (kán. 316); o spravovaní majetkov združenia (kán. 319); o zrušení združenia (kán. 320). Pri revízii PAŽ s ohľadom na jeho schválenie sa musela vziať do úvahy uvedená kánonická legislatíva a normy s ňou spojené. Komentár jednotlivých článkov ukazuje právnické aspekty jednotlivých postupne skúmaných tém.

B. Spolupracovníci a spolupracovníčky ako príslušníci verejného združenia pri uskutočňovaní saleziánskeho poslania pracujú nielen ako členovia Cirkvi – ako všetci pokrstení –, ale v mene Cirkvi a špecificky v mene pastierov, ktorí ju vedú a animujú. Ich saleziánsky apoštolát je úradne uznaný cirkevnou autoritou, je ňou schválený, je súčasťou poslania celého kresťanského spoločenstva a verejne prejavuje jeho praktické uskutočnenie.

Spolupracovníci a spolupracovníčky ako „členovia“ združenia spojeného so Spoločnosťou svätého Františka Saleského pracujú v rámci zväzkov s touto Spoločnosťou a s jej hlavným predstaveným.

Ako príslušníci verejného združenia, ktoré je súčasťou Cirkvi, spolupracovníci a spolupracovníčky pracujú nie uzavretí do seba samých, ale naopak, otvorení pre spoluprácu a *v duchu vernosti pastierom Cirkvi a v spolupráci s inými hnutiami a spoločenstvami Cirkvi*.

Na tento bod nalieha kánon 311: „Členovia inštitútov zasväteného života, ktorí predsedajú alebo asistujú združeniam, spojeným nejakým spôsobom s ich inštitútom, majú sa starať, aby tieto združenia poskytovali pomoc dielam apoštolátu pôsobiacim v diecéze pod vedením miestneho ordinára za spolupráce najmä so združeniami, ktoré sú určené na vykonávanie apoštolátu v diecéze.“ Toto nariadenie sa riadi zákonom spoločenstva, ktorý má animovať všetkých členov kresťanského spoločenstva, farského i diecézneho. Také spoločenstvo sa stáva účinným prostredníctvom vzájomnej spolupráce medzi jednotlivcami a skupinami. V mnohých diecézach a farnostiach nachádza dnes konkrétne uplatnenie v takzvanej *organickej pastorácii*, podnietenej Druhým vatikánskym koncilom:

prostredníctvom nej rôzne apoštolské sily, prítomné na farskej a na diecéznej úrovni, spolupracujú medzi sebou na vypracovaní a na uskutočnení pastoračného plánu v spoločenstve so svojimi farármi a pod vedením vlastného biskupa.

C. Štvrtá základná vlastnosť sa vzťahuje na skutočnosť, že *Združenie saleziánov spolupracovníkov je verejnou cirkevnou právnickou osobou* podľa kánonu 313 a v rámci toho, čo je definované v PAŽ. Také označenie mu bolo udelené zriaďovacím dekrétom a následným schválením štatútu. V čom spočíva, vysvetľuje Kódex: uvádzame niektoré pasáže, ktoré sa týkajú priamo Združenia saleziánov spolupracovníkov, zvlášť pokiaľ ide o: organizáciu, rady na rôznych úrovniach, spravovanie majetkov, práva a povinnosti v Cirkvi. „*Za právnické osoby sa ustanovujú buď [...] zoskupenia osôb alebo vecí zamerané na cieľ zodpovedajúci poslaniu Cirkvi, ktorý presahuje cieľ jednotlivcov. Cieľmi [...] sa rozumejú tie, ktoré sa vzťahujú na diela nábožnosti, apoštolátu alebo dobročinnnej lásky buď duchovnej, alebo časnej*“ (kán. 114).

Takže Združenie saleziánov spolupracovníkov sa chápe ako zoskupenie osôb a majetkov samotného Združenia. „*Zoskupenie osôb, ktoré totiž môže byť ustanovené aspoň z troch osôb, je kolegiálne, ak jeho činnosť určujú členovia spoluúčasťou na rozhodovaní či už rovnakým, alebo nerovnakým právom, podľa normy práva a štatútu; ináč je nekolégiové. Zoskupenie vecí, čiže samostatná fundácia pozostáva z dobier, čiže vecí buď duchovných, alebo materiálnych a spravuje ho podľa normy práva a štatútu buď jedna, alebo viaceré fyzické osoby, buď kolégium*“ (kán. 115).

Rady saleziánov spolupracovníkov na rôznych úrovniach predstavujú zoskupenia osôb kolegiálneho charakteru. „*Verejné právnické osoby sú zoskupenia osôb alebo vecí, ktoré ustanovuje kompetentná cirkevná vrchnosť, aby v hraniciach im vyznačených plnili v mene Cirkvi podľa normy predpisov práva vlastnú úlohu, ktorá im bola zverená vzhľadom na verejné dobro*“ (kán. 116). „*Verejnú právnickú osobu zastupujú, konajúc v jej mene, tí, ktorým sa táto kompetencia priznáva univerzálnym alebo partikulárnym právom, alebo vlastným štatútom*“ (kán. 118). „*Právnická osoba je svojou povahou trvalá, zaniká však, ak ju kompetentná vrchnosť zákonne zruší alebo ak počas sto rokov nevyvíja činnosť*“ (kán. 120). Združenie saleziánov spolupracovníkov ako verejná právnická osoba môže – spôsobmi stanovenými jeho PAŽ – robiť úkony úradne uznané v Cirkvi, týkajúce sa apoštolátu i spolupráce v rámci Združenia a s inými apoštolskými hnutiami a spoločenstvami, prijímania kandidátov, formácie a prepustenia jeho členov, jeho organizácie na rôznych úrovniach. V krajinách, v ktorých medzi Cirkvou a štátom platia zmluvne upravené vzťahy, Združenie môže využiť svoje postavenie vo svojich vzťahoch s občianskymi autoritami. Napokon, ako verejné združenie má svoje vlastné ústredné sídlo v Ríme, pri generálnom riaditeľstve Spoločnosti svätého Františka Saleského (Direzione Generale della Società di San Francesco di Sales).

Toto právnické usporiadanie Združenia v Cirkvi so sebou prináša niekoľko *duchovných* dôsledkov: obnovené vedomie skutočnosti, že sme členmi organizovanej a diferencovanej skupiny, začlenenej do živého tkaniva Cirkvi, tajomstva spoločenstva, a že máme účinnejšiu a zrejmejšiu účasť na jej poslaní, tým, že uskutočňujeme apoštolský projekt dona Bosca.

Bibliografické odkazy

AA, 23 – 24.

AG, 29 – 34.

Benedikt XVI., *Deus caritas est* (25. december 2005).

Benedikt XVI., *Verbum Domini*: Posynodálna apoštolská exhortácia o Božom slove v živote a poslaní Cirkvi (30. septembra 2010).

CD, 6, 9 – 10, 17a, 30b, 35b.

KKP, kán. 114 § 1 a 2, kán. 115 § 2 a 3, kán. 116 § 1, kán. 118, kán. 120 § 1, kán. 301, § 3 a 303, kán. 311, 312 – 320.

LG, 23.

PC, 23.

Čl. 5. Združenie v saleziánskej rodine

Združenie saleziánov spolupracovníkov je jednou zo skupín saleziánskej rodiny. Spolu so Spoločnosťou svätého Františka Saleského, Inštitútom dcér Márie Pomocnice a inými úradne schválenými skupinami⁷ je nositeľom spoločného saleziánskeho povolania, spoluzodpovedným za vitalitu projektu dona Bosca v Cirkvi a vo svete.

Združenie prináša do saleziánskej rodiny špecifické hodnoty svojho sekulárneho stavu a rešpektuje vlastnú identitu a autonómiu každej skupiny. Prežíva osobitný vzťah spoločenstva so Spoločnosťou svätého Františka Saleského, ktorá má z vôle zakladateľa v saleziánskej rodine špecifickú zodpovednosť.

Tematické jadro

1. Príslušnosť Združenia k saleziánskej rodine
2. Usporiadanie, zodpovednosť a hodnoty vo vzťahu k projektu dona Bosca
3. Zväzok spoločenstva so Spoločnosťou svätého Františka Saleského

Interpretačné kľúče

A. Don Bosco založil jedinú duchovnú rodinu, zloženú s rôznych a vzájomne sa dopĺňajúcich skupín, aj keď sa mu v jeho dobe nepodarilo uskutočniť túto jednotu aj v primeranej kánonickej podobe. Pôvodná jednota tejto rodiny má svoje korene v spoločenstve ducha a poslania, zameranom na službu mládeži a bežnému ľudu. Vo svetle Magistéria koncilu rodina, ktorú založil don Bosco, bola uznaná ako charizmatická skutočnosť: totiž ako dar Ducha Svätého Cirkvi, ktorý sa má rozrastať a šíriť medzi Božím ľudom, bez ohľadu na premenlivé okolnosti miesta a času, podľa určitého trvalého zamerania.

Tri naliehavé potreby si vyžadujú spoločenstvo saleziánskych síl: *spoločenský kontext*, zvlášť citlivý na proces sekularizácie nalieha na to, aby sme sa vyhli akejkoľvek forme izolácie a sebestačnosti; *cirkevný kontext* s opätovným objavením Božieho ľudu ako protagonistu dejín spásy; rozsiahlosť a zložitosť *problémov mladých* podnecuje zdôrazňovať rozloženie síl, ktoré pracujú v tejto oblasti, a ich vzájomnú spoluprácu. Nejde iba o jednoduchú *stratégiu činnosti*, ale o spoločné budovanie *budúcnosti* vo svetle evanjelia na uskutočnenie Božieho kráľovstva. Dona Bosca zakladateľa a saleziánsku rodinu treba pochopiť v tejto cirkevnej perspektíve, ktorá podnecuje prekonávať obmedzené ponímanie, ktoré redukuje dona Bosca a jeho rodinu na „súkromné vlastníctvo“ samotných pokračovateľov jeho diela. V dôsledku toho saleziánska rodina je cirkevnou skutočnosťou, ktorá sa stáva znamením a svedectvom povolania jej členov na zvláštne poslanie, v duchu dona Bosca. Tak saleziánska rodina rozvíja originálnu spiritualitu charizmatickej povahy, ktorá obohacuje celé telo Cirkvi a stáva sa kresťanským pedagogickým vzorom.

B. Existujú rôzne druhy skupín, ktoré patria do apoštolskej rodiny dona Bosca, avšak majú s ňou rozdielne zväzky. Použitým kritériom je predovšetkým kritérium *povolania*: spoločné saleziánske povolanie spôsobuje, že niektoré skupiny majú medzi sebou užšie putá. Sú to tie, ktorým Duch Svätý vnuká, aby sa snažili o kresťanskú svätosť tak,

⁷ Por. ACS 304, 57 – 61.

že sa budú angažovať v povolani k mladým a k ľudovým vrstvám podľa saleziánskeho ducha; tie, ktoré sa cítia všetky spoločne spoluzodpovednými a spolupracovníkmi v uskutočňovaní tohto poslania podľa saleziánskeho ducha. V tomto zmysle povolania tam patria tri skupiny, ktoré založil don Bosco.

Neskôr Pánov Duch obohatil saleziánsku rodinu ďalšími skupinami. Ide o skupiny *spoluúčastníkov na poslaní* a nie o jednoduchých adresátov saleziánskej činnosti. Tieto rozličné skupiny predstavujú mnohofarebnú paletu síl, ktoré reprezentujú všetky životné podmienky a všetky formy saleziánskej apoštolskej práce. Sú konkrétnou možnosťou, ako lepšie odpovedať na mnohoraké požiadavky poslania, ale pod podmienkou, že skutočne sa cítia byť jedinou rodinou a chcú aktívne spolupracovať.

Ďalej sú tu iné skupiny alebo osoby, ktoré sa pohybujú v blízkosti úradne uznaných skupín a ktoré s nimi majú rôzne druhy vzťahov, ale nie vzťah spojený so saleziánskym povolaním alebo s prijatou výchovou. Spolu ako celok predstavujú široké saleziánske „hnutie“. Saleziánska rodina sa nachádza v jeho vnútri ako zjednocujúci a hnací stredobod.

Sociálny dynamizmus vlastný tomuto hnutiu spôsobil, že don Bosco sa stal dedičstvom nielen saleziánov, ale celej Cirkvi a ľudstva. Skutočne, hoci saleziánske „hnutie“ je samo osebe cirkevným organizmom, môže zaangažovať rozličné sily, aj málo homogénne, majúce rozličné organizačné štruktúry, rozdielne záujmy podpory človeka, rôzne pozornosti na sociálne problémy, vzhľadom na to, že je otvorené pre spoluprácu aj s nekresťanmi a neraz aj s neveriacimi. Skrátka, môže sústrediť okolo dona Bosca a okolo jeho ideálu ľudí dobrej vôle, aj keď oni nie vždy až do hĺbky poznajú ústredné hodnoty saleziánskej výchovy vyjadrené preventívnym systémom.

C. Saleziánska rodina je zjednocujúci, členitý a otvorený projekt života a činnosti, ku ktorému ľudí volá Duch Svätý a na ktorého uskutočňovaní majú účasť rôznymi spôsobmi. Je to projekt *zjednocujúci*, pretože mnohé hodnoty sú spoločné a treba ich uskutočňovať spoločne ako skutočnosť, že sme povolaní na jediné spásonosné poslanie, vlastné donovi Boscovi, ktoré treba uskutočňovať podľa jeho ducha. Činnosť všetkých členov saleziánskej rodiny – chápaná ako celková podpora a výchova mladých k viere – sa pohybuje v línii spoločnej spoluzodpovednosti, aj keď vyjadrenia tejto apoštolskej činnosti budú rôzne podľa doby, ľudí a potrieb.

Je to projekt *rozčlenený*, pretože tam pôsobia skupiny s vlastnou identitou: zasvätenie [rehoľné pre SDB, FMA a ďalšie rehoľné inštitúty; sekulárne pre Dobrovoľníčky dona Bosca VDB⁸ a Dobrovoľníkov s donom Boscom CDB⁹] a konkrétna forma života [kňazská alebo laická, v celibáte alebo v manželstve], vlastná každému jednotlivému členovi saleziánskej rodiny. Je to projekt *animovaný Duchom*, ktorý *zvolaných* udržuje v jednote. Je to projekt, ktorý predpokladá *spoločenstvo v správnej autonómii*, aby každá skupina vyjadrovala celé svoje bohatstvo.

D. Čo sa týka vlastného vzťahu so saleziánmi, Združenie žije vo zvláštnom vzťahu spoločnosti so Saleziánskou spoločnosťou, ktorá z vôle zakladateľa v saleziánskej rodine má špecifickú úlohu zodpovednosti. Saleziáni majú úlohu *stability*: prežívajú saleziánske poslanie a ducha v rehoľnom zasvätení, v plnosti, ktorú si želal don Bosco. Ich profesia evanjeliových rád poskytuje potrebnú pomoc pre stabilitu a spojitú tvorivosť smerom navonok v Cirkvi a vnútri voči skupinám, ktoré tvoria saleziánsku rodinu. Uskutočňujú úlohu *jednoty* jednak vnútri rôznych skupín, ako aj navonok, pretože v duchu služby ponúkajú vzťahy s jednotlivými skupinami a medzi skupinami navzájom.

⁸ Pozn. prekl.: Po taliansky *Volontarie di don Bosco*.

⁹ Pozn. prekl.: Po taliansky *Volontari Con don Bosco*.

Bibliografické odkazy

ACGS 161 – 175, 177.

Desramaut F., *La storia primitiva della Famiglia Salesiana secondo tre esposti di Don Bosco* [Prvotné dejiny saleziánskej rodiny podľa troch výkladov dona Bosca].

Chávez V. P., *Carta d'Identità della Famiglia Salesiana* [Charta identity saleziánskej rodiny]. Rím 2012.

LG, 12.

Midali M. (zostavovateľ), *Costruire insieme la Famiglia Salesiana* [Spoločne budovať saleziánsku rodinu] (LAS Rím 1983) s. 172 – 181.

Stanovy SDB (1972) čl. 5.

Stanovy SDB (1984) čl. 5, 126.

Viganò E., *Il Rettore Maggiore alle Volontarie di Don Bosco* [Hlavný predstavený Dobrovoľníckam dona Bosca], in ACS č. 295, s. 52 – 76.

Saleziáni spolupracovníci prežívajú svoju vieru v sekulárnom prostredí, v ktorom sa nachádzajú. Inšpirujú sa apoštolským projektom dona Bosca a pociťujú živé spoločenstvo s ostatnými členmi saleziánskej rodiny. Do toho istého mládežníckeho a ľudového poslania sa zapájajú bratsky a spoločne. Pracujú pre dobro Cirkvi a spoločnosti primerane výchovným požiadavkám daného územia a svojim konkrétnym možnostiam.¹⁰

Tematické jadro

1. Cirkevnosť
2. Sekulárnosť
3. Saleziánskosť

Interpretačné kľúče

Povolanie človeka je, aby sa stále viac stával človekom, povolanie kresťana je, aby sa stával stále opravdivejším Božím synom, druhým Kristom, čiže aby smeroval k plnosti kresťanského života.

Ale keďže Cirkev je „úzko spätá“ s ľudstvom a jeho dejinami (por. GS, 1), Boží Duch neprestáva v nej vzbudzovať činných ľudí a hnutia, odpovedajúcich na nové potreby. Všetci vieme, že 19. storočie bolo dobou rozhodujúcej premeny: Európu zachvátila prvá industrializácia, sprevádzaná spoločenskými a politickými zmätkami a najmä javom urbanizácie.

Práve vtedy Duch Svätý vzbudil dona Bosca a urobil z neho *giganta dobročinnnej lásky*: jeho povolaním bude venovať svoj život chudobnej, opustenej a ohrozenej mládeži, aby ju zachránil z materiálnej a duchovnej biedy a zabezpečil jej celkovú podporu. Jeho povolaním tiež bude vynájsť vhodnú výchovnú metódu a postaviť na nohy *široké hnutie apoštolských síl*, schopných zabezpečiť pokračovanie a rozšírenie jeho diela a pôvodného ducha, ktorým chcel, aby jeho dielo bolo animované.

Tak zakladá skupinu ľudí, ktorí s ním bezprostredne spolupracovali, rehoľníkov a rehoľníčky – apoštolov, a agilnejšiu skupinu ľudí, čo s ním spolupracovali, diecéznych kňazov a laických apoštolov, zaradených do každého prostredia. Tejto ohromnej, ale jedinej apoštolskej rodine, dal za inšpirátora a patróna svätého Františka Saleského. *Takže všetci členovia budú saleziánmi*, vyvolenými na tú istú základnú úlohu, podľa toho istého ducha, ale jedni sú saleziáni rehoľníci alebo rehoľníčky (s rehoľnými sľubmi: SDB a FMA), druhí sú saleziáni „nerehoľníci“ (bez rehoľných sľubov: spolupracovníci).

A. Skutočnosť, že salezián spolupracovník sa inšpiruje „apoštolským projektom dona Bosca“, je zastrešujúcim a rozhodujúcim znamením všetkých aspektov charakteristických pre jeho identitu.

Tento článok z jednej strany ukazuje prvky spoločné s inými skupinami saleziánskej rodiny, ktoré majú povolanie: povolanie, poslanie k mladým a k ľudovým vrstvám, zmysel pre solidaritu a pre spoluprácu, konanie pre dobro Cirkvi a spoločnosti, saleziánskeho ducha. Z druhej strany ukazuje aj aspekty, ktoré ho odlišujú: sekulárnu povahu, vlastnú človekovi, ktorý žije v rodine a je oddaný časným záväzkom, osobné prirodzené dary a dary milosti, špecifickú

¹⁰ Por. PASCUAL CHÁVEZ, *Charta identity saleziánskej rodiny*, 19 - 20. Rím 2012.

kvalifikáciu laika alebo posvätného služobníka. Spoločné prvky z neho robia „saleziána“; špecifické prvky ho kvalifikujú ako saleziána „vo svete“, čiže „sekulárneho“ saleziána.

B. Tento článok predstavuje identitu saleziána spolupracovníka vo svetle Druhého vatikánskeho koncilu. Cirkev je pre koncil ovocím slobodnej *volby, povolania a posväcovania*. Je principiálne tajomstvom *spoločenstva*, je podstatne *misionárska*, účastná na poslaní Krista a jeho Ducha. Toto poslanie uskutočňuje v *službe* človekovi, podľa Ježišovho príkladu, podľa požiadaviek historického okamihu.

Salezián spolupracovník *prísľubom* nasleduje *podnet* krstu a birmovania. So saleziánskym povolaním spolupracovníka sa angažuje v *mládežníckom a ľudovom poslaní* dona Bosca, aby mal účasť na poslaní Cirkvi. Vykonáva saleziánske poslanie nasledovaním dynamiky *spoločenstva* v rámci Združenia, vo vzťahu k saleziánskej rodine a v spolupráci s inými cirkevnými hnutiami a spoločenstvami.

Saleziáni spolupracovníci vo svojich vzťahoch s príslušníkmi iných náboženstiev a s členmi nekatolíckych cirkví a spoločenstiev nasledujú pokyny Druhého vatikánskeho koncilu a následného pápežského i biskupského Učiteľského úradu o vzťahu Cirkvi k nekresťanským náboženstvám a k ekumenickému dialógu.

C. Sekulárna povaha a podmienky, vlastné pre laikov a pre diakonov i pre diecéznych kňazov, s príslušným záväzkom – pre tých, čo sú laici – kresťanského animovania časných skutočností (rodina, práca, hospodárstvo, kultúra, politika...) je súčasťou každodenného života saleziánov spolupracovníkov a stotožňuje sa s ich kresťanským poslaním. Povolanie vlastné pre saleziánov spolupracovníkov je byť „saleziánmi vo svete“ bez záväzkov rehoľných sľubov. V Združení sú mužovia a ženy, podnikatelia i robotníci, vzdelaní i jednoduchí ľudia, mladí, dospelí, starší; kresťania laici, diakoni a kňazi, žijúci v celibáte i v manželstve, ľudia, ktorí pracujú v občianskych i v cirkevných inštitúciách, aj ľudia, ktorí pracujú v rámci diel SDB a FMA alebo iných saleziánskych skupín. Spolupracovníci v každej oblasti uskutočňujú apoštolský projekt dona Bosca *primerane svojim podmienkam a svojim konkrétnym možnostiam*. Také zameranie prechádza oblasťou saleziánskeho poslania a služby mladým, spoločenstva a spolupráce, formácie a organizácie.

Čo je teda potrebné, aby sa človek stal spolupracovníkom?

Predovšetkým treba byť presvedčený, že *Duch Pána naplňa vesmír*. On sa neuspokojuje s tým, že vnuká vlastné povolanie kňazom a rehoľníkom; *volá* každého pokrsteného, aby našiel svoje originálne miesto v Cirkvi a splnil svoju zvláštnu úlohu v spoločnom poslaní:

- Mať určitú *chuť viesť pravý kresťanský život*, v porovnaní s mnohými pokrstenými, ktorí – ako sa zdá – úplne ignorujú požiadavky svojho krstu.
- Túžiť *uniknúť z priemernosti*, z formálnej zbožnosti, s cieľom zobrať evanjelium vážne a snažiť sa o úžasné dobrodružstvo prežívanej viery a darovaného života.
- Byť *citliví na problémy mladých a chudoby*. Vziať na vedomie, že toto sú najrozhodujúcejšie problémy nášho sveta a jeho blízkej budúcnosti, čiže sympatizovať s mladými a s chudobnými, a chcieť im pomáhať zabezpečiť ich ľudský a kresťanský rozvoj.

- *Poznať dona Bosca* a konštatovať, že jeho osoba, *jeho dielo*, jeho realistický a dynamický duch, jeho výchovná metóda zodpovedajú určitým črtám našej vlastnej povahy. Takže nasledovať ho a pracovať s ním rozvinie naše prirodzené i nadprirodzené dary v prospech Cirkvi.
- *Mať zmysel pre bratstvo*, milovať stretávanie sa s inými, milovať prácu s inými, prijímať hodnoty spoluzodpovednosti a spolupráce, a teda určitú disciplínu v činnosti.

Mladí a dospelí, ktorí svojím *ÁNO* na pozvanie Ducha Svätého sa zaviažu celý život žiť integrálne kresťanstvo v duchu dona Bosca a vychovávať mladých, stávajú sa *saleziánmi spolupracovníkmi*. „Treba vziať jasne na vedomie, že angažovať sa ako *salezián spolupracovník* znamená odpovedať na skutočné *volanie*: znamená to teda prijať skutočné apoštolské saleziánske povolanie“ (por. CGS č. 730).

Bibliografické odkazy

AA, 2, 4, 6 – 8, 11 – 14, 29.

ACGS 730, 739.

Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, IV.

GS, 43.

Ján Pavol II., *Sollicitudo rei socialis* (30. decembra 1987).

Ján Pavol II., *Redemptoris missio* (7. decembra 1990).

Ján Pavol II., *Centesimus annus* (1. mája 1991).

LG, 11, 31, 34 – 36, 41.

Midali M., *Linee dinamiche di rinnovamento* [Dynamické línie obnovy], in CGS, *Linee di rinnovamento*. I Salesiani di Don Bosco oggi [Línie obnovy. Saleziáni dona Bosca dnes] (Elle Di Ci Torino 1971) 63 – 83.

Por. LG, 15.

Viganò E., *La Famiglia Salesiana* [Saleziánska rodina].

2. kapitola

APOŠTOLSKÝ ZÁVÄZOK SALEZIÁNA SPOLUPRACOVNÍKA A SALEZIÁNKY SPOLUPRACOVNÍČKY

*„Vy ste soľ zeme. Vy ste svetlo sveta.
Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky
a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach“ (Mt 5, 13 – 16).*

Celú 2. kapitolu vysvetľujú tieto slová: „Životný štýl saleziána spolupracovníka je charakterizovaný duchom blahoslavenstiev.“ Blahoslavenstvá nám hovoria o inakšom svete, o logike, ktorá sa radikálne stavia proti logike sveta, o alternatívnom spoločenstve, o Cirkvi, ktorá sa stáva služobníčkou ľudstva. Spontánne nám prichádza na myseľ otázka: Aké činy dnes môžu osvedčiť ohlasovanie blahoslavenstiev a urobiť ich zmysluplnými?

Ježišove blahoslavenstvá nie sú jednoduchým prianím, nie sú ani kódexom etických podmienok, ktoré treba zabezpečiť, aby človek mohol požívať splnenie prísľubu.

Sú účinným ohlasovaním mesiášskeho prísľubu: je možné byť *blaženými* v tomto ľudskom stave, aj keď táto situácia sa zdá byť beznádejná, pretože to Boh robí blahoslavenými tých, čo sa spoliehajú naňho.

Blahoslavenstvá sú veľkým a účinným prísľubom života a šťastia, ktorý nás pobáda premyslieť spôsob, akým každodenne definujeme život a šťastie.

Rôzne dôrazy, v ktorých sa v evanjeliových textoch konkrétne vyjadrujú blahoslavenstvá (chudobní, čistého srdca, tí, čo majú hlad po spravodlivosti a po pokoji, tí, čo trpia a plačú...), ukazujú – v ponúkutej a v prijatej pravde –, čo je život a šťastie, práve tým, že nás ubezpečujú o jeho plnosti.

Ak ohlasovať blahoslavenstvá znamená opätovne ich prepisovať do verného a vždy nového príbehu, v ktorom sa prelína prvotná udalosť evanjeliových blahoslavenstiev s našim obnoveným evanjelizačným zápalom a s výzvami, ktoré nám predkladajú mladí – v časoch zložitých kríz a hlbokých premien –, je nevyhnutné presne a veľkodušne pomenovať tieto výzvy. Ich vnímanie totiž podmieňuje každý návrh, ktorý si nárokuje konfrontovať sa s realitou. Spomedzi mnohých výziev my saleziáni spolupracovníci vnímame výzvu výchovy.

„Stávka“ na výchovu

Vieme žiť v dramatickej a v zložitej situácii. A uvedomujeme si, že človek je uprostred siete politických, ekonomických, kultúrnych a neraz aj náboženských vzťahov, ktoré ho podmieňujú a často ho dusia. Dlhá tradícia Cirkvi nám odporúča odvahu uprednostňovať výchovu ako cestu globálnej, účinnej a uskutočniteľnej premeny.

Výchova je privilegovaný spôsob, ako slúžiť sociálnej premene; preto je konkrétnym uskutočnením blahoslavenstiev. Totiž výchova je prítomnosť a vzťah, ktorých cieľom je v každom človekovi obnoviť radosť zo života a tú budúcnosť, o ktorú je často olúpený. Výchova v ňom postupne aktivizuje uvažujúce a kritické povedomie o sebe samom, o svojich dejinách, o druhých a o svete. Prinavrátiť takto život a nádej je malou vecou uprostred útlaku, vykorisťovania, diskriminácií a násilností; ale je veľmi veľkou vecou, že sme ochotní stavať na politický rozmer života a na jeho regeneračnú schopnosť.

Tu je stredobod nášho apoštolského úsilia v službe mladým.

Nielen potvrdzujeme úzky vzťah, ktorý musí existovať medzi výchovou a evanjelizáciou. Zvýrazňujeme ešte niečo viac: voľbu výchovy ako privilegované miesto aj evanjelizácie. Táto perspektíva chce pripomenúť, že Boh je neodmysliteľný pre život každého človeka, práve keď človek je pánom tohto svojho života. Boh nie je bezcitným konkurentom jeho hladu po živote a po slobode. Naopak, je *rozhodujúcim zdrojom*, ktorý treba vzývať v hĺbke a v pravde vlastnej ľudskej dôstojnosti.

Láska k životu ako horizont

Predchádzajúce podnety sa vyjadrujú a konkretizujú sa v celkovom postoji, nevyhnutnom pre toho, kto chce ohlasovať evanjeliové blahoslavenstvá: v láske k životu.

V láske k životu vyznávame mohutnosť Božej spásy.

V mene Ježiš totiž potvrdzujeme, že bežný človek už je novým človekom. Prítomnosť je v zárodku poznačená svojou budúcnosťou.

Zaiste, človek je úbohý a hriešny. Ale nie je len tým. On už je novým človekom: úbohý, neistý a hriešny, ktorý sa stáva novým tak, že postupne naplňa dar života. Život je ako semeno: obsahuje v sebe celú rastlinu, v tom maličkom kúsku, v ktorom sa prejaví jeho život. Vďaka vnútornej sile a za prítomnosti vhodných podmienok postupne prepuká do niečoho neustále nového.

Listy, kmeň a konáre sa nepripájajú zvonka. Nie sú materiálom, ktorý treba poskladať. Sú prítomné už v zárodku: semeno už je rastlinou, aj keď sa ňou stáva deň za dňom.

To je život. Úkon viery v Božiu moc sa stáva bezprostredne veľkou, bezhraničnou dôverou v človeka. Salezián spolupracovník je blízko pri mladých, aby dosvedčoval túto dôveru: to nie on spôsobuje medzi nimi rozkvet malého semienka na veľký strom. On podporuje proces rastu: podnecuje ho, povzbudzuje k nemu, súri k nemu – tým, že každému navracia schopnosť znovu získať vlastný život a nádej.

V tejto prítomnosti je v hre jeho viera.

„Vy ste soľ zeme... Vy ste svetlo sveta.“

Tieto slová výborne vedú k múdremu a osvietenému chápaniu obsahu druhej kapitoly, venovanej práve predstaveniu apoštolského záväzku saleziána spolupracovníka v konkrétnej spleti jeho rodinného, spoločenského, profesionálneho, kultúrneho, politického, cirkevného a saleziánskeho života. V tomto úplne sekulárnom kontexte má vykonávať poslanie zamerané na napomáhanie kvality ľudského a kresťanského života pre všetkých tých, s ktorými žije a pracuje, a najmä pre privilegovaných adresátov jeho apoštolského záväzku: mladých a bežných ľudí.

Životný štýl saleziána spolupracovníka, charakterizovaný duchom blahoslavenstiev, zaväzuje ho evanjelizovať kultúru a spoločenský život.¹¹ Preto, zakorenený v Kristovi a vedomý si toho, že všetci pokrstení sú povolaní k dokonalkej láske, prežíva a dosvedčuje:

- život podľa Ducha ako prameň radosti, pokoja a odpustenia;
 - slobodu v poslušnosti Božiemu plánu, váži si hodnotu a autonómiu svetských vecí a usiluje sa ich usmerňovať predovšetkým tak, aby slúžili ľuďom;
 - evanjelióvu chudobu; majetok, ktorý mu je zverený, spravuje podľa kritérií striedmosti a solidarity vo svetle spoločného dobra;
 - sexualitu podľa evanjelióvej vízie čistoty, ktorá je charakterizovaná ohľadupnosťou a plným, radostným a na lásku zameraným životom, či už je to v manželstve, alebo v celibáte;
 - milosrdenstvo, ktoré otvára srdce pre všetky druhy materiálnej a mravnej biedy a pobáda konať s pastoračnou láskou;
 - spravodlivosť pre budovanie bratskejšieho sveta, ktorý uznáva a podporuje práva všetkých, najmä tých najslabších;
 - pevnú vôľu byť tvorcom pokoja vo svete zmietanom násilím a triednou nenávisťou.
- Táto cesta lásky k Bohu a k iným je bezpečnou cestou k svätosti.

Tematické jadro

1. Evanjeliové hodnoty, ponúknuté všetkým učeníkom Pána Ježiša
2. Evanjelizovať s duchom blahoslavenstiev
3. Blahoslavenstvá saleziána spolupracovníka

Interpretačné kľúče

Konštitúcia *Lumen gentium* slávnostne vyhlásila, že v Cirkvi všetci veriaci sú povolaní na svätosť a na dokonalú dobročinnú lásku, aj keď rozličnými spôsobmi a rôznymi formami života, a že všetkým Kristovým učeníkom boli predložené takzvané *evanjelióvé rady*, aj keď ich uskutočňovanie dostáva rozličné prejavy, zodpovedajúce špecifickému povolaniu každého.

Práve v tomto (a len v tomto) zmysle tento článok hovorí o blahoslavenstvách a o rôznych evanjelióvych radách, totiž preto, že ich môžu účinne prežívať všetci veriaci laici, pričom sa však berú do úvahy ich schopnosti, odlišné povolania a rozdielne životné podmienky: celibát z lásky k Božiemu kráľovstvu, zasnúbenie, manželstvo či vdovský stav. Skrátka, zaostruje sa na to, ako je možné evanjelióvé rady, vyjadrené blahoslavenstvami, konkrétne prežívať ako *sekulárni apoštoli*.

A. Osobný životný štýl charakterizovaný duchom blahoslavenstiev

Konštitúcia *Gaudium et spes* vyhlasuje: „Keď [laici] získajú nevyhnutné znalosti a skúsenosti, nech v pozemskej činnosti zachovávajú správny postup, a verní Kristovi a jeho evanjeliu, nech celý svoj individuálny a spoločenský život nechajú preniknúť duchom blahoslavenstiev, najmä chudoby“ (por. *GS*, 72 a).

¹¹ Por. *ChL*, 17; por. *GS*, 72.

Je však možné dosiahnuť tento ideál? Zaiste! Ale nie výlučne spoliehaním sa na vlastné sily, lež vkladáním dôvery v Božiu pomoc. Koncilový dekrét *Apostolicam actuositatem* tvrdí: „Božia láska robí laikov schopnými naozaj prejavovať ducha blahoslavenstiev vo svojom živote“ (por. AA, 4).

PAŽ prijíma tieto dôležité vyhlásenia Druhého vatikánskeho koncilu a tvrdí: *Životný štýl saleziána spolupracovníka je charakterizovaný duchom blahoslavenstiev.*

B. Evanjelizovať kultúru a spoločenský život duchom blahoslavenstiev

Koncil robí ďalší krok dopredu a vyzýva všetkých veriacich laikov nielen na to, aby si osvojili ducha blahoslavenstiev – tak, že budú učenliví podivuhodnému pôsobeniu Ducha Svätého –, ale aby ho aj vyžarovali do prostredia, v ktorom žijú, pre dobro všetkých. Toto tvrdenie je z konštitúcie *Lumen gentium*: laici „všetci spolu a každý podľa svojich možností nech živia svet duchovným ovocím (por. Gal 5, 22) a nech v ňom šíria ducha, ktorým sú preniknutí chudobní, tichí a mierumilovní, ktorých Pán vyhlásil v evanjeliu za blahoslavených (por. Mt 5, 3 – 9)“ (por. LG, 38).

Toto prevrátenie hodnôt sa dá pochopiť len v súvislosti s Kristom; blahoslavenstvá nie sú bez neho ničím, pretože len on im dáva zmysel – tým, že ich prežíval dokonalým spôsobom: „... učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom; a nájdete odpočinok pre svoju dušu“ (por. Mt 11, 29). A tak blahoslavenstvá, podľa Mt 5, 3 – 12 dané na začiatok Ježišovej úvodnej reči, ponúkajú *program kresťanského šťastia.*

Zaradiť ducha blahoslavenstiev do dnešného sveta sa nemôže udiť bez *evanjelizácie* kultúr a spoločenského života. A to so sebou prináša skutočnú obnovu súčasného ľudstva vo všetkých jeho vrstvách.

Zdôraznil to Pavol VI. v pamätnom úryvku apoštolskej exhortácie s názvom *Evangelii nuntiandi*. Zaslúži si, aby sme ju uviedli v plnom znení, pretože ňou sa inšpiruje PAŽ, keď vyhlasuje, že osobný životný štýl saleziána spolupracovníka, charakterizovaný duchom blahoslavenstiev, je aj *záväzkom evanjelizovať kultúru a spoločenský život.*

Uvedená apoštolská exhortácia hovorí: „Evanjelizovať pre Cirkev znamená prinášať radostnú zvesť celému ľudstvu, ľudí vnútorne pretvárať a vytvárať z nich nové ľudstvo: ‚Hľa, všetko robím nové.‘ Ale nové ľudstvo nie je možné bez nových ľudí, totiž nových skrze krst a život podľa evanjelia. Účelom evanjelizácie je práve dosiahnuť túto vnútornú premenu, a ak treba, nejako ju vyjadriť slovom. Správnejšie by sa to dalo povedať, že Cirkev evanjelizuje vtedy, ak sa snaží obrátiť osobné i kolektívne ľudské svedomie jedine silou a božskou mocou posolstva, ktoré hlása, a ak sa usiluje premeniť aj všetku činnosť, ktorú títo ľudia vykonávajú, spolu s ich životom a prostredím, v ktorom žijú.“

„Cirkvi nejde len o hlásanie evanjelia v širších zemepisných oblastiach alebo stále rastúcemu počtu obyvateľstva, ale ide jej aj o to, aby slová evanjelia pretvárali zásady, podľa ktorých ľudia posudzujú rozhodujúce hodnoty, predmety, na ktoré sústredujú všeobecný záujem, spôsob myslenia, pramene, z ktorých čerpajú podnety a vzory ľudského života, ktoré sú v rozpore s Božím slovom a plánom spásy“ (por. EN, 18 – 20). To si vyžaduje vedomosti, aby sme boli schopní vteliť evanjelium do jednotlivých kultúr.

C. Blahoslavenstvá dnešného saleziána spolupracovníka

Podľa reči na vrchu dve hlavné blahoslavenstvá obsahujú všetky ostatné: chudoba sprevádzaná dielami spravodlivosti, pokory, miernosti, čistoty, milosrdenstva, angažovania sa za mier; a potom prenasledovanie pre lásku ku Kristovi, čiže ochota trpieť, dokonca dať život ako svedectvo o Ježišovi.

Áno blahoslavenstiev zahŕňa *nie* opačným postojom a správaním: nenávisť, sebestačnosť, pýcha, tvrdosť, úkladnosť, túžba ovládať, násilium, zmyselnosť, zatrpknutosť.

Pri pretlmočení evanjeliového posolstva blahoslavenstiev pre dnešného spolupracovníka a spolupracovníčku PAŽ má v sebe obsiahnuté toto všetko, ale priamo odkazuje na niektoré základné dynamiky ľudskej osoby (užívanie slobody, spravovanie majetkov, sexuálny život) a na niektoré súčasné rôzne rozšírené sociálne situácie (zameranie na výkon, agresivitu, rozdelenia, násilie, utrpenie). Konkrétne vymenúva nasledujúce blahoslavenstvá: život podľa Ducha, používanie slobody v poslušnosti Božiemu plánu, spravovanie majetkov v duchu evanjeliovej chudoby, prežívanie sexuality podľa evanjeliovej vízie čistoty, primát pripisovaný hodnotám ducha: milosrdenstvu, spravodlivosti, pokoju, apoštolskej plodnosti utrpenia, nenásilia a odpustenia.

Poradie prvých troch v zozname je prevzaté zo saleziánskych Stanov; tie sa pridŕžavajú poradia, ktoré navrhol don Bosco. Podstatným dôvodom je mimoriadne spojivo, ktoré majú poslušnosť, chudoba a čistota so saleziánskym poslaním.

Tieto blahoslavenstvá, zobrať ako celok, predstavujú projekt evanjeliového a saleziánskeho života, skutočne schopný do hĺbky evanjelizovať realitu rodiny a spoločnosti, v ktorej spolupracovníci žijú a pôsobia.

• *Sloboda v poslušnosti Božiemu plánu*

V tomto článku sú zvlášť predstavené *sekulárne* prvky kresťanskej poslušnosti. Len v druhom momente – a určite nie preto, že by sa považovala za menej významnú – sa hovorí o poslušnosti *cirkevnej*, spočívajúcej v pozornom a v zrelom načúvaní legitímnym pastierom.

V čom spočíva táto *sekulárna poslušnosť*? Podľa spoľahlivých usmernení Druhého vatikánskeho koncilu PAŽ ju predstavuje ako *poslušnosť Božiemu plánu*.

V tomto ohľade je zvlášť vhodný text z dekrétu o apoštoláte laikov: „Všetky zložky časného poriadku, teda hodnoty života a rodiny, kultúra, hospodárstvo, umenie, povolania, ustanovizne politických spoločností, medzinárodné vzťahy atď., ako aj ich rozvoj a pokrok, nielenže pomáhajú človeku dosiahnuť posledný cieľ, ale majú aj svoju vlastnú, Bohom danú hodnotu tak samej osebe, aj ako čiastky celkového časného poriadku: ‚A Boh videl všetko, čo urobil, a hľa, bolo to veľmi dobré‘ (Gn 1, 31). Táto ich prirodzená dobrota nadobúda zvláštnu hodnotu vo vzťahu k ľudskej osobe, na ktorej službu boli stvorené. Napokon sa zapáčilo Bohu zjednotiť všetko prirodzené i nadprirodzené v Ježišovi Kristovi, aby on sám mal ‚vo všetkom prvenstvo‘ (Kol 1, 18). A toto určenie nielenže nepozbavuje časný poriadok vlastnej autonómie, jeho vlastného cieľa, vlastných zákonov a prostriedkov, ani jeho významu pre dobro človeka, ale dodáva mu väčšiu účinnosť a dôležitosť a zároveň ho prispôsobuje celkovému poslaniu človeka na zemi“ (por. AA, 7b).

Uznať a poslúchať tento Boží plán so stvorením zahŕňa prvý ľudský a kresťanský postoj, ktorý výslovne predkladá saleziánovi spolupracovníkovi jeho Projekt apoštolského života: *váži si hodnotu a autonómiu svetských vecí*.

To so sebou prináša nadobudnutie správneho laického spôsobu myslenia, to znamená spôsobu myslenia, ktoré obsahuje tieto charakteristické črty: zaujíma sa o objektívnu hodnotu svetských vecí – zdravia a fyzického života, rodiny, práce, zamestnaní, kultúry, vedných odborov, ekonomiky, priemyslu, podnikania, politiky, vzťahov medzi národmi, sociálnej spravodlivosti, pokoja; stále sa im venuje, aj keď sú zložité a vyžadujú si štúdium, trpezlivosť, znalosť, techniku a experimentovanie; prejavuje pozornosť a rešpekt voči tomu, čo sa ukazuje zo seriózneho štúdia reality; má vysoký zmysel pre profesionálnosť; je si vedomý užitočnosti a účelnosti každého zamestnania a nárokov, často ťažkých, ktoré k nemu patria; prechováva zdravý realizmus v styku so skutočnosťou, je serióznym v plánovaní

cieľov, ktoré treba dosahovať, pestuje spoluprácu a oceňuje organizáciu. Všetky tieto vlastnosti sa nestretávajú ľahko v človekovi, ktorý si myslí, že môže nechať stranou takzvané *laické* hodnoty.

Uznať a poslúchať tento Boží plán so stvorením v aktuálnej situácii znamená *vyhýbať sa napodobňovaniu mnohých súčasných foriem ateistického sekularizmu, laicizmu a materializmu*. Tie absolutizujú prírodu a svetské veci tak, že prerušujú ich napojenie na Boha, alebo – podľa ateistického predpokladu – tým, že ich oslobodzujú od jeho nadvlády, čím prejavujú ťažkú neschopnosť pochopiť zmysel stvorenia a spojenie medzi Bohom a skutočnosťami, ktoré stvoril a zveril ľudskej zodpovednosti.

V tomto myšlienkovom poriadku je tu druhý dôležitý krok citovaného koncilového dekrétu, ktorý hovorí: „Užívanie časných vecí sa v priebehu dejín poškvrnilo vážnymi nerestami, pretože ľudia následkom dedičného hriechu často upadli do mnohých omylov, čo sa týka pravého Boha, ľudskej prirodzenosti a základov mravného zákona. To zavinielo úpadok ľudských mravov a ustanovizní, a neraz zneváženie samej osoby. Aj v našich časoch je nemálo takých, čo vkladajú prehnajú nádej do prírodovedného a technického pokroku a pritom upadajú do istého druhu modloslužobníctva časných vecí a stávajú sa skôr ich otrokmi než pánmi“ (AA, 7c).

Zoči-voči týmto a obdobným situáciám, deformovaným hriechnym ľudským zásahom, je špecifickým záväzkom kresťanského laika – ktorý takisto spolupracovníkovi výslovne predkladá jeho PAŽ – *usmerňovať [svetské veci] vždy tak, aby slúžili ľudom*. Práve toto je druhý aspekt „laickosti“, vlastnej spolupracovníkom, sporej s ich špecifickým povolaním, zameraným na kresťanské animovanie časného poriadku.

• *Evanjeliová a sekulárna chudoba*

Predovšetkým, chudoba predložená spolupracovníkom je chudobou evanjeliovou, čiže takou, akú uskutočňoval Pán Ježiš, ktorý ju vyhlásil za *blahoslavenstvo*. Skôr ako vecou ekonomickou a sociálnou je duchovným a náboženským postojom. „Chudobní“ v biblickom zmysle sú ľudia mierni, vedomí si vlastných obmedzení a dôverujúci Bohu. Ježiš z Nazareta sa predstavuje ako Mesiáš chudobných a on sám je chudobný, pretože je „tichý a pokorný srdcom“ (Mt 11, 29) a „tichý“ kráľ (por. Mt 21, 5). On, ktorý si tiež váži veci a používa ich s jednoduchosťou, od svojich učeníkov požaduje predovšetkým tento duchovný postoj: „Blahoslavení chudobní v duchu“ (por. Mt 5, 3), čiže *tí, čo majú chudobného ducha*. Inými slovami, vyžaduje od nich postoj radikálnej slobody od pozemských majetkov (ktoré človek vlastní alebo ktorých je zbavený), pocit vlastnej biedy a slabosti, a vedomie, že potrebuje Božiu pomoc. Takto sa stávajú schopnými želať si a prijímať skutočné bohatstvo, ktoré pochádza zhora. Dôraz, aký evanjelium dáva na duchovný aspekt chudoby, nemá spôsobiť zabudnutie na náboženskú hodnotu skutočnej chudoby – v miere, v akej je znakom a prostriedkom vnútornej slobody. Betlehem (por. Mt 27, 35), Nazaret (por. Mt 13, 55), verejný život (por. Mt 8, 20), kríž (por. Mt 27, 35) sú takisto iné formy chudoby, ktorú Pán prijal, prežíval a pretrpel. Kristus vystríha všetkých svojich učeníkov pred nebezpečenstvom bohatstva (por. Mt 6, 19n) a predkladá im pravú chudobu. A také boli de facto životné podmienky apoštolov, svätého Pavla, ktorý žil zo svojej práce (por. I Kor 4, 12), a ideál, ktorý si predsavzalo nasledovať prvotné kresťanské spoločenstvo, v ktorom „nik z nich nehovoril, že niečo z toho, čo mal, je jeho“ (por. Sk 4, 32).

Ak materiálna chudoba, hoci prijatá veľkodušne, je už na tomto svete dôvodom skutočnej duchovnej radosti a nádeje na nevýslovnú večnú odmenu, táto chudoba jednako zostáva neľudským stavom, a evanjelium poukazuje na podmienky sociálnej spravodlivosti: bohatí majú na tomto svete naliehavé povinnosti voči chudobným; navyše, služba chudobným je prejavom lásky ku Kristovi, pretože v nich pomáhame Kristovi (por. Mt 25, 3).

Evanjeliová chudoba otvára obzory o význame materiálnych dobier, ktoré stvoril Boh v prospech všetkých ľudí; preto podnecuje hľadať alternatívne štruktúry vzhľadom na materialistické situácie, ktoré panujú v dnešnom svete.

Napokon princípom a cieľom evanjeliovej chudoby je účasť na tajomstve *velkodušnosti nášho Pána Ježiša Krista*: „... hoci bol bohatý, stal sa pre vás chudobným, aby ste sa vy jeho chudobou obohatili“ (por. 2 Kor 8, 9).

Po objasnení biblického významu *ducha chudoby* je potrebné ihneď dodať, že chudoba vhodná pre spolupracovníka a pre spolupracovníčku je chudoba sekulárna: teda chudoba primeraná ich podmienkam – podmienkam ľudí, ktorí žijú v určitej ľudskej situácii, s vlastnou rodinnou a spoločenskou zodpovednosťou. Ako taká sa napríklad jasne odlišuje od chudoby rehoľníkov a rehoľníčok. Okrem toho sa netýka iba hmotného majetku, ale aj duchovného, kultúrneho a mravného, ktorý je cennejší ako jednoduché bohatstvo. A ešte, netýka sa len používania majetku, lež i jeho nadobúdania a jeho určenia. Toto všetko je vyjadrené vetou: „*Majetok, ktorý mu je zverený, spravuje podľa kritérií striedmosti a solidarity vo svetle spoločného dobra.*“

Text ukazuje aj požiadavky tejto evanjeliovej a sekulárnej chudoby, aplikovanej na aktuálne situácie. V podstate sú to tieto: povedomie, že nie sme vlastníkm, lež jednoduchými správcami nášho majetku a že sme podrobení práci s jej požiadavkami, s ťažkosťami, s odriekaniami; svedectvo jednoduchosti, umiernenosti, striedmosti, ktorá sa vyhýba luxusu a chvastúnstvu, skutočnej potupe pre obrovské masy chudobných a núdzných; duch solidarity, ktorý pobáda nehromadiť egoisticky imanie a neponechávať si majetok nevyužitý; veľkodušné rozdelenie sa oň *vo svetle spoločného dobra*.

• *Evanjeliová vízia čistoty*

Kristus Pán poskytuje svoj dôverný vzťah tým, čo sa mu dávajú v jednoduchosti viery a lásky, tým, čo sú „čistého srdca“, ktorých on vyhlasuje za „blahoslavených“, „lebo onividia Boha“ (por. Mt 5, 8). Podľa biblickej viery, ktorá verí, že celé stvorenie, a zvlášť celá sexuálna realita – čiže základný ľudský stav muža a ženy – je dobrá, čistota je záležitosť vnútorná a mravná, a je úplne uskutočniteľná, keď vlastná existencia je poznačená živou Pánovou prítomnosťou.

Na to, aby sa predišlo nedorozumeniam, treba pripomenúť, že každá kresťanská situácia zahŕňa svoj druh čistoty; jestvuje čistota snúbenecká, manželská, čistota ľudí žijúcich v celibáte. Text PAŽ ju predkladá ako ideál dosiahnuteľný pre každého spolupracovníka a spolupracovníčku, pričom berie do úvahy ich špecifický životný stav. Nevylučuje, že pre tých, čo sa cítia na to Bohom povolaní, čistota môže dospieť až k zrieknutiu sa založenia vlastnej rodiny vzhľadom na osobitné darovanie sa pre službu Bohu a bližnému.

Nestotožňuje ju s naivnou nevinnosťou, ani s neznalosťou biologickej a psychologickej reality spojenej s vlastnou mužskou či ženskou pohlavnosťou, ani s jej pokojným vlastnením. Skôr napovedá predstavu jej *neustáleho nadobúdania* prostredníctvom osvieteného výchovného napredovania. Nepredstavuje úsilie o jej dosiahnutie ako ťaživé bremeno, ktoré robí ľudí úzkostlivými a skleslými, alebo ešte horšie, zatrpknutými a nespokojnými z dôvodu nožnej krehkosti, ale predstavuje ju skôr ako oslobodzujúcu duchovnú silu, ktorá vedie k sebaovládaniu, a ktorá sa vyjadruje správaním charakterizovaným nenútenosťou a jemnosťou.

Vidí ju jednoducho nie ako niečo, čo prináša radostný pokoj (hoci nepochybne aj to), ale ako prameň skutočnej radosti: je to „blahoslavenstvo“, o ktorom hovorí evanjelium.

Oceňuje ju predovšetkým ako čnosť *zameranú na lásku*, ktorá nachádza rôzne vyjadrenia v celibáte, v snúbeneckom stave, v manželstve, vo vdovskom stave, a je otvorená pre mnohoraké formy skutočného ľudského a kresťanského priateľstva.

- **Milosrdenstvo, spravodlivosť, pokoj**

Dokončujúc toto rozprávanie o evanjeliových blahoslavenstvách, aplikovaných na aktuálne situácie spolupracovníkov, tento článok teraz vezme do úvahy tri spoločensko-kultúrne situácie, ktoré vytvoril rozšírený materializmus, príčina nemalého množstva sociálneho zla: zameranosť na výkon (ten sa nesmie zamieňať s výkonnosťou v konaní, ktorá je hodnotou), agresívnosť a rozdelenie.

Proti nim stavia tri postoje inšpirované prvenstvom, pripisovaným hodnotám ducha, ktoré evanjelium označuje ako „blahoslavenstvá“: milosrdenstvo, spravodlivosť a pokoj, podnietené správnym pochopením Kristovho kríža, ktorý je vrcholným prejavom lásky.

Bibliografické odkazy

AA, 4b, 7c.

GS, 28n.

Ján Pavol II., *Veritatis splendor* (6. augusta 1993).

Ján Pavol II., *Evangelium vitae* (25. marca 1995).

Ján Pavol II., *Fides et ratio* (14. septembra 1998).

LG, 8n, 40 – 41.

Čl. 8. Apoštolský záväzok

§ 1. Saleziáni spolupracovníci uskutočňujú svoj apoštolát na prvom mieste prostredníctvom každodenných povinností. Nasledujú Ježiša Krista, dokonalého človeka, ktorého poslal Otec slúžiť ľuďom vo svete. Preto sa usilujú uskutočňovať evanjeliový ideál lásky k Bohu a k blížnemu v každodenných podmienkach života.¹²

§ 2. Animovaní saleziánskym duchom preukazujú prednostnú pozornosť mladým – zvlášť najchudobnejším alebo obetiam akejkoľvek formy zasnávania, vykorisťovania a násilia –, tým, ktorí sa pripravujú na vstup do sveta práce, a tým, ktorí prejavujú znaky špecifického povolania.

§ 3. Podporujú a bránia hodnotu rodiny¹³ ako základnej bunky spoločnosti i Cirkvi a usilujú sa budovať ju ako „domácu cirkev“¹⁴. Saleziáni spolupracovníci žijúci v manželstve prežívajú svoje poslanie „spolupracovníkov lásky Boha Stvoriteľa“¹⁵ a „prvých a hlavných vychovávateľov detí“¹⁶ podľa pedagogiky dobroty vlastnej preventívneho systému.

§ 4. Venujú pozornosť sociálnej náuke Cirkvi a sociálnej komunikácii s cieľom podporovať cesty výchovy.

§ 5. Podporujú misijnú činnosť Cirkvi a usilujú sa o výchovu, ktorá je otvorená pre potreby sveta a dialóg medzi kultúrami.

Tematické jadro

1. Prvenstvo každodenných povinností
2. Prednostná pozornosť voči mladým
3. Podporujú a bránia hodnotu rodiny
4. Venujú pozornosť sociálnej náuke Cirkvi a sociálnej komunikácii

Interpretačné kľúče

Tento článok v prvej časti potvrdzuje prvenstvo každodenných povinností saleziána spolupracovníka, a zdôvodňuje ho úmyslom dona Bosca. Článok ďalej – vo svetle biblického a koncilového posolstva – predkladá *kristologický základ* sekulárneho apoštolátu spolupracovníka. Kristus Pán je apoštolom objímajúcim celý vesmír a je nevyhnutným oporným bodom pre každého jeho verného učeníka, akým je povolaný byť každý spolupracovník a každá spolupracovníčka.

Ďalšie paragrafy pripomínajú priority saleziánskeho poslania: prednostnú pozornosť voči mladým, hodnotu rodiny, uskutočňovanie sociálnej náuky Cirkvi, misijné úsilie.

A. Prvenstvo každodenných povinností

Saleziáni spolupracovníci uskutočňujú svoj apoštolát na prvom mieste prostredníctvom každodenných povinností. Je dôležité zdôrazniť toto prvenstvo. A to z rozhodujúceho dôvodu, vyjadreného priamo zámerom dona Bosca: „Je

¹² Por. GS, 43.

¹³ Por. ChL, 40.

¹⁴ LG, 11.

¹⁵ GS, 50.

¹⁶ GE, 3.

potrebné, aby sme vo svete mali priateľov, dobrodincov, ľudí, ktorí budú uskutočňovať celého ducha saleziánov a pritom budú žiť vo svojich rodinách“ (por. *ŽP XIII*, 605 – 606 a *ACGS* 153). A okrem tohto vyhlásenia tu je jeho neustále zmýšľanie o skutočnosti, že spolupracovníci mali byť *dobrymi kresťanmi*, pravými katolíkmami. Naozaj, rozhodujúcim dôvodom tohto prvenstva je *sekulárna situácia a poslanie* spolupracovníka.

• *Nasledovať Krista dnes*

Čo má robiť spolupracovník, aby bol kresťanom, sekulárnym apoštolom, ako to chcel don Bosco včera a ako to chce Cirkev dnes?

Musí nasledovať Krista dnes. To znamená:

- veriť v neho, v nevýslovné tajomstvo jeho osoby Bohočloveka, v jeho život vydaný pre našu spásu a celkové oslobodenie (*viera*);
- osvojiť si videnie sveta, ľudí, dejín a ľudských osudov, ktoré mal on (*obrátene*);
- mať vnútorné postoje úplného a dôverujúceho spoliehania sa na Boha a úplnej dôvery, plnej láskavosti, v ľudí, akú mal Kristus (*nádej*);
- milovať Boha a milovať blížneho ako on (*láska*), jednáť s ľuďmi ako s nimi jednal on;
- správať sa v rodine, v práci, v spoločnosti, v radoostiach i v bolestiach, pred chudobou a pred chorobou, zoči-voči nespravodlivosti a útlaku, pred všetkými druhmi skúšky, ako sa správal on;
- byť učenlivým na vnútorný hlas Ducha, ktorý osvecuje svedomie a podnecuje vôľu, ako bol učenlivý on.

A to všetko nie teoreticky, na úrovni myšlienok, ale prakticky, v bežnej spleti každodenného života.

Keď PAŽ sa zameriava na tieto tvrdenia všeobecného rázu, vyznačuje niektoré podstatné črty osoby a života Pána Ježiša: jeho poslanie vo svete, jeho službu ľuďom, jeho činnosť v bežných životných podmienkach, skutočnosť, že je dokonalým človekom, živým vzorom pre každú ľudskú bytosť: *ktokoľvek nasleduje Krista, dokonalého človeka, aj sám sa stáva viac človekom*. Je niekoľko črt v Pánovom živote, ktoré sú zvlášť významné pre apoštolský, sekulárny a saleziánsky záväzok spolupracovníka a spolupracovníčky.

• *Poslal ho Otec*

Poslanie Božieho ľudu a tých, čo sú jeho súčasťou, pochádza od Krista, v ňom nachádza svoj prameň a zmysel svojej existencie.

Podľa synoptikov Kristus sa predstavuje ľuďom ako výsostný Boží *vyslanec* (por. *Lk* 4, 17 – 21). Všetky aspekty Kristovej osloboditeľskej činnosti (ohlasovanie evanjelia, naplnenie Zákona a Prorokov, volanie nie spravodlivých, ale hriešnikov, hľadanie toho, čo sa stratilo, vrátenie pravého zmyslu stvoreniu) sa spájajú s *poslaním*, ktoré dostal od Otca, milosrdného Stvoriteľa.

V Projekte života kresťanov – *sekulárnych apoštolov*, akými spolupracovníci majú byť, tento Kristov titul nemohol nebyť výslovne spomenutý. Spolupracovník *stretáva v Ježišovi Kristovi dokonalého Otcovho apoštola*.

• *Slúžiť Ľuďom*

Milovaný Syn, ktorého poslal Otec, aby zdokonalil dielo služobníkov Starého zákona (por. *Mt* 21, 33n), prichádza *slúžiť*. Už od detstva tvrdí, že sa musí zaoberať záležitosťami svojho Otca (por. *Lk* 2, 49). Priebeh jeho života je v znamení onoho „mám byť tam“, čo vyjadruje jeho synovskú a nevyhnutnú závislosť od Otcovej vôle

(por. *Mt* 16, 21); ale v rámci tejto potreby slúžiť, ktorá ho privedie na kríž, zjavuje *lásku*, ktorá jediná jej dodáva dôstojnosť a hodnotu: „Treba, aby svet vedel, že milujem Otca a robím, ako mi prikázal Otec“ (por. *Jn* 14, 31).

Kristus slúži tak, že sa dáva do *služby ľudstvu* a tým zjavuje Otcov plán s ľuďmi: Otec chce, aby sa ľudia venovali službe jedni druhým, ako to robil Ježiš z Nazareta, ich Pán a Učiteľ.

Aj táto podstatná črta poslania Ježiša Krista nemohla chýbať v Projekte apoštolského života, ak chcel spojiť rodinnú a sociálnu zodpovednosť spolupracovníkov a ich saleziánsku službu s ich evanjeliovým prameňom a vzorom, tajomstvom Pána.

• *Vo svete*

Kristus uskutočnil svoje poslanie a naplnil svoju službu ľudstvu v *konkrétnom ľudskom kontexte*: najskôr vo svojej rodine a vo svojom meste Nazaret, a potom v širšom kontexte svojho ľudu, aj keď mala univerzálny spásanosný význam.

Neodcudzil sa sociálnemu a kultúrnemu prostrediu, do ktorého bol poslaný; nevyhýbal sa svojej rodinnej, občianskej a spoločenskej zodpovednosti. Vo všetkom chcel byť podobný svojim bratom, okrem hriechu (por. *Hebr* 2, 17). Žil v kontakte s prostými a jednoduchými ľuďmi, mal do činenia s občianskymi a s náboženskými autoritami svojej doby, bol zapojený do štruktúr svojho ľudu. A práve v tejto ľudskej spleti so všetkými jej svetlými a tienistými stránkami, s jej biedami a utrpeniami, s jej obavami a nádejami, s jej túžbami a frustráciami uskutočňoval spásu a úplné oslobodenie ľudstva.

Sú to sekulárne situácie, z mnohých hľadísk značne rozdielne, ale z iných aspektov podobné situáciám, v ktorých sa dnes nachádzajú, žijú a pôsobia spolupracovníci. Pánove postoje a správanie si má osvojiť nie útekem z takých bežných životných podmienok, ale tým, že v nich zostane.

• *Salezián vo svete*

Saleziáni spolupracovníci *nasledujú Ježiša Krista, dokonalého človeka (...). Preto sa usilujú uskutočňovať evanjeliový ideál lásky k Bohu a k blížnemu v každodenných podmienkach života.*

Ale spolupracovník to chce plniť nie všeobecne, ako akýkoľvek kresťan vo svete, lež špecifickým spôsobom, ako saleziánsky apoštol vo svete. Z toho dôvodu tento článok vhodne spresňuje, že *to robí animovaný saleziánskym duchom* a všade venuje prednostnú pozornosť mládeži.

Spolupracovník naozaj uskutočňuje svoju osobitnú apoštolskú voľbu predovšetkým v konkrétnych a v bežných situáciách, v ktorých pracuje vďaka svojmu svetskému postaveniu. V rodine, v práci, v spoločenských a vo voľnočasových aktivitách jeho neustála pozornosť bude zameraná na mladých, ale počnúc zvláštnou citlivosťou na požiadavky tých, čo ho obklopujú, a tým, že je ochotný priblížiť sa im v štýle vzťahov, typickom pre dona Bosca.

• *Prednostná pozornosť mladým*

Don Bosco od Boha dostal srdce „veľké ako morský breh“: nikdy sa nestretol s niekým – s mužom či so ženou, s bohatým alebo s chudobným, s dospelým alebo s mladým, s mocným alebo so zabudnutým – bez toho, aby sa nepokúsil urobiť mu niečo dobré. Jednako jeho život a všetka jeho činnosť ukazujú, že jasne cítil, že ho posielala priamo Boh, a to predovšetkým k mladým.

Táto priorita podnietila jeho najnaliehavejšie výzvy spolupracovníkom a nepopierateľne sa objavuje v Pravidlách, ktoré pre nich napísal. „Musíme sa v týchto ťažkých časoch zjednotiť (...), aby sa tak odstraňovalo alebo aspoň

zmierňovalo zlo, ktoré veľmi ohrozuje dobré mravy dospievajúcej mládeže, v ktorej rukách je osud občianskej spoločnosti.“ „Saleziánska kongregácia (...) bezpečné a stabilné puto pre spolupracovníkov (...) jej primárnym cieľom je pracovať pre dobro mládeže, na ktorej sa zakladá dobrá alebo smutná budúcnosť spoločnosti. (...) Na všetkých týchto miestach [Taliansko, Európa, Čína, Austrália, Amerika] vznikajú každodenné žiadosti o posvätných služobníkov, aby sa išli starať o ohrozenú mládež. (...) Práve aby sa vyšlo v ústrety toľkým potrebám, hľadajú sa spolupracovníci. (...) Základným cieľom spolupracovníkov je (...) vykonávanie dobročinnnej lásky voči blížnemu a najmä voči ohrozenej mládeži.“ Zaujímavým údajom, ktorý si treba všimnúť, je: „Toto všetko, čo sa odporúča pre ohrozených chlapcov, sa navrhuje aj pre dievčatá, ktoré sa nachádzajú v rovnakých podmienkach“ (Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, I, II, III, IV).

B. Podporujú a bránia hodnotu rodiny

Rodina je dnes v centre pozornosti a pastoračnej starostlivosti celej Cirkvi. Synoda v roku 2015 dala vzácne usmernenia na pastoračné sprevádzanie rodín. „Existuje jednoznačný súhlas s tým, že rodina je pri výchove prvou školou a že kresťanské spoločenstvo prijíma rolu pomáhať v tejto nenahraditeľnej formačnej úlohe a integrovať ju. Považuje sa za potrebné nachádzať priestor a čas na stretávanie s cieľom podporovať formáciu rodičov a vymieňať si skúsenosti medzi rodinami. Je dôležité, aby rodičia, z titulu prvých vychovávateľov a svedkov viery pre svoje deti, boli aktívne zaangažovaní do prípravy na sviatosti kresťanskej iniciácie“ (Záverečná správa Synody o rodine, 67¹⁷). Aj pre Združenie spolupracovníkov rodina je privilegovaným miestom ich apoštolského poslania.

PAŽ naznačuje túto doplnujúcu spojitosť medzi mládežníckym a ľudovým poslaním týmto vyjadrením: *podporujú a bránia hodnotu rodiny*.

Text zdôvodňuje túto voľbu tým, že rodinu uznáva za „základnú bunku spoločnosti i Cirkvi“. Rodina je naozaj prvou základnou a nenahraditeľnou bunkou tkaniva spoločnosti: od jej dobrého zdravia do značnej miery závisí zdravie spoločnosti. Kresťanská rodina je „domácou cirkvou“, ktorá plodí deti pre širšie cirkevné spoločenstvo a pripravuje ich, aby v nej zastávali spoločné poslanie s rozličnými službami.

Spolupracovníci žijúci v manželstve majú prežitú skúsenosť manželského života a problémov, ktoré kladie výchova detí, voľba ich povolania, výber profesie a ich príprava na manželstvo, preto sú schopní ponúknuť jedinečnú a nenahraditeľnú službu pre podporu dobra rodiny. Je dôležité taktiež všimnúť si hlboký vzťah, ktorý existuje medzi pastoraáciou mládeže a pastoraáciou rodín.

• Usilujú sa budovať ju ako „domácu cirkev“

Rodina, ktorá vykvitá z kresťanského manželstva, nepredstavuje prostú „predizbu“ Cirkvi alebo jednu jej časť. Odôvodnene sa môže nazývať „malá cirkev“ alebo „domáca cirkev“ (Záverečná správa Synody o rodine, Modlitba ku Svätej rodine na konci textu¹⁸). Práve to je nový význam obrovskej hodnoty, ktorý rodina berie na seba v spásanosnom pláne, ktorý ustanovil Pán Ježiš.

Od svätého Pavla po veľkých otcov prvých storočí na kresťanskú rodinu sa pozerá práve ako na cirkev v malom, v ktorej sa uskutočňujú a prejavujú sa niektoré podstatné črty širšej Božej rodiny, ktorou je Cirkev: tajomstvo viery, lásky, mocného svedectva o Božom kráľovstve a živej prítomnosti zmŕtvychvstalého Pána. „Urobte zo svojho domu cirkev,“ hlásal často svätý Ján Zlatoústý, za hromadného radostného súhlasu svojho ľudu.

¹⁷ Pozn. prekl.: Citovaný dokument v slovenčine nie je. Prevzali sme ho z českého prekladu, uvedeného na stránke KBS <https://rodina.kbs.sk/sekcia/podujatia/synoda-o-rodine>.

¹⁸ Pozn. prekl.: Prevzaté z českého prekladu <https://rodina.kbs.sk/sekcia/podujatia/synoda-o-rodine>.

Ale čo robiť, aby sa tento vzrušujúci evanjeliový ideál stal potešujúcou skutočnosťou, žiaducou vo všetkých rodinných kresťanských spoločenstvách?

• *Spolupracovníci lásky Boha Stvoriteľa*

Konštitúcia *Gaudium et spes* v bode 50 hovorí: „Manželia vedia, že v úlohe odovzdávania a vychovávania ľudského života, čo treba pokladať za ich vlastné poslanie, sú spolupracovníkmi lásky Boha Stvoriteľa a akoby jeho tlmočníkom. Preto majú plniť svoju úlohu s ľudskou a kresťanskou zodpovednosťou, a poslušní a úctiví voči Bohu, si majú v spoločnej zhode a spoločným úsilím utvárať správny úsudok, prihliadajúc pritom jednak na svoje vlastné dobro a jednak na dobro detí, ktoré sa už narodili alebo ktoré sa môžu narodiť v budúcnosti; ďalej nech si všimajú materiálne i duchovné podmienky doby a životnej úrovne a napokon nech berú do úvahy dobro celej rodiny, občianskej spoločnosti i samej Cirkvi. Konečné rozhodnutie musia urobiť pred Bohom sami manželia. Avšak čo sa týka spôsobu konania, nech sú si kresťanskí manželia vedomí, že si nesmú počínať podľa ľubovôle, ale že sa vždy musia dať viesť svojim svedomím, ktoré má byť v súlade s Božím zákonom, a Učiteľským úradom Cirkvi, ktorý hodnoverne vykladá tento zákon vo svetle evanjelia. Boží zákon zjavuje plný význam manželskej lásky, chráni ju a vedie k skutočnej ľudskej dokonalosti.“

Tá istá koncilová konštitúcia okrem toho pripomína, že „ľudský život a úloha odovzdávať ho ďalej sa neobmedzujú iba na tento svet a nedajú sa posudzovať a chápať iba v ňom, ale vždy majú vzťah k večnému cieľu človeka“ (GS, 51d).

PAŽ si osvojuje všeobecné usmernenia koncilového Magistéria a biskupskej synody, a proti prevládajúcemu zmýšľaniu, nepriateľskému voči životu, stavajúc postoj *velkorysosti* pri prijímaní a odovzdávaní života, nasledovne vyjadruje tento druhý aspekt poslania a s tým súvisiaceho mravného záväzku spolupracovníkov žijúcich v manželstve: sú „spolupracovníci lásky Boha Stvoriteľa“ a „prví a hlavní vychovávateľia detí“.

• *Prví a hlavní vychovávateľia detí*

„Jednou spomedzi základných výziev, ktoré sú kladené na dnešné rodiny, je určite výzva výchovy, ktorú súčasná kultúrna realita a veľký vplyv médií urobili náročnejšou a zložitejšou“ (Synoda o rodine, 66).

Starat' sa o rast detí slovom a príkladom je prvá a najväčšia zodpovednosť rodičov. Vzhľadom na to treba objasniť jednu základnú predstavu. Aktuálna situácia mnohých krajín je charakterizovaná značným spoločenským a kultúrnym pluralizmom: v škole, v práci, v spoločenskom spolunažívaní, prostredníctvom *masmédií* sa predkladajú ideály, vzory správania, projekty života nielen rozdielne, ale neraz opačné. Táto kombinácia uviedla do krízy tradičnú rolu rodičov a vyžiadala si jej hlbokú zmenu.

Na to, aby kresťanskí manželia boli hodnoverne odovzdávateľmi ľudských a kresťanských hodnôt, ktoré sami prežívajú, musia konať tak, aby sa rodina stala privilegovaným miestom, kde sa spomenutý pluralizmus ideálov, vzorov a hodnôt spoznáva, o ktorom sa diskutuje, kriticky sa prijíma a včleňuje sa do vlastného života prostredníctvom úprimnej a neprestajnej komunikácie medzi samotnými rodičmi, ako aj medzi rodičmi a deťmi. Inými slovami, úloha rodičov je dnes formovať deti pre život schopný byť *kritickým* voči rôznym formám spoločensko-kultúrnej manipulácie, ktoré ohrozujú život, a *vytvárať* nové hodnoty v naznačenom zmysle.

V tomto kontexte treba zdôrazniť dôležitosť:

- *katechézy pre malé i väčšie deti*, uskutočňovanej podľa návodov pápežského i biskupského učiteľského úradu, podľa účinných skúseností rodinnej katechézy, ktorá dnes prebieha;

- vhodnej *sexuálnej výchovy*, podnietenej presnými usmerneniami rôznych koncilových a pápežských dokumentov, ako aj iných dokumentov Magistéria;
- *výchovy k spoločenským vzťahom*.

Keďže ide o výchovnú úlohu, ktorú spolupracovníci uskutočňujú, PAŽ vhodne pripomína, že túto úlohu treba uskutočňovať podľa pedagogiky dobroty, vlastnej preventívneho systému.

C. Venujú pozornosť sociálnej náuke Cirkvi a sociálnej komunikácii

Horizont, v ktorom sa vyvíja sociálna náuka Cirkvi, je tvorený kresťanskou antropológiou s jej pohľadom na dôstojnosť človeka a na skutočnosť, že existuje vo vzťahu s inými členmi, ktorí tvoria spoločnosť.

Ľudská osoba predstavuje kľúčový bod, okolo ktorého sa točí všetko uvažovanie sociálnej náuky. Uvažuje sa o nej v jej ústrednom postavení vzhľadom na spoločnosť, z dôvodu jej významnej a neodcudziteľnej dôstojnosti. Táto dôstojnosť človeka sa zakladá na skutočnosti, že bol stvorený na Boží obraz a podobu (por. Gn 1, 26 – 27). Môžeme povedať, že – v tomto bode – údaj biblického zjavenia sa prelína s uvažovaním ľudského rozumu, ktoré dospieva k potvrdeniu hodnoty a dôstojnosti ľudskej osoby.

Ľudská osoba je vždy hodnotou v sebe samej a samou osebe a nikdy ju nemožno instrumentalizovať a narábať s ňou ako s vecou, v mene štátu alebo akejkoľvek inej inštitúcie, nejakej strany atď. Osoba vo svojej individualite totiž nie je číslom, nie je ohnivkom reťaze ani kolieskom v súkolí nejakého systému. Ľudská osoba má prvenstvo pred štátom a pred spoločnosťou. Ona je *ľudským právom existujúcim samým v sebe*, a teda je aj základom práva. Takže to nie štát paternalisticky a zhovievavo udeľuje práva osobe, alebo sa rozhoduje, že ich odmietne; on má skôr úlohu uznávať, brániť, podporovať a napomáhať rozvoj prirodzených práv všetkých ľudí bez akejkoľvek diskriminácie, pretože v prípade, že by sa táto potvrdila, predstavovala by absolútne neospravedliteľnú nespravodlivosť pre poníženie spôsobené dôstojnosti človeka.

D. Podporujú misijnú činnosť Cirkvi

Don Bosco pestoval misionársky ideál a konkrétnym spôsobom mal účasť na misijnom diele Cirkvi svojej doby. Misijný apoštolát je podľa jeho výslovnej vôle podstatným prvkom povahy a cieľa celej saleziánskej rodiny. De facto spolupracovníci dali a aj teraz dávajú rozhodujúci príspevok pre saleziánske misijné dielo. Aj na misiách činnosť humanizácie, evanjelizácie a šírenia Cirkvi sa zameriava – s kritériami uprednostňovania a naliehavosti – na chudobnú mládež a na ľudové vrstvy. Misijná činnosť dnes preberá rastúcu dôležitosť pre svoje úzke spojenie s najväznejšími problémami našej doby ako sú: pokoj, rozvoj, solidarita a pozitívne výmeny medzi národmi, rasami a náboženstvami.

Bibliografické odkazy

ACGS 153.

František, *Misericordiae vultus* (11. apríla 2015).

Ján Pavol II., *Evangelium vitae* (25. marca 1995).

Ján Pavol II., *Familiaris consortio* (22. novembra 1981).

GS, 50.51.

Sociálna náuka Cirkvi.

Závěrečná správa biskupskej synody o rodine (24. oktobra 2015). (Pozn. prekl.: Preklad citácií tohto dokumentu uvádzame na základe českého oficiálneho prekladu; správa v slovenčine dosiaľ nevyšla.)

ŽP XIII, 605 – 606.

Čl. 9. Úloha kresťanský vychovávať

§ 1. Saleziáni spolupracovníci – ako don Bosco – sa usilujú v každom prostredí vychovávať a evanjelizovať¹⁹ a tak formovať „statočných občanov, dobrých kresťanov a raz šťastných obyvateľov neba“²⁰, a sú si vedomí, že sú na ceste k väčšej ľudskej a kresťanskej zrelosti.

§ 2. Spolu s mladými, s rovnakým nadšením ako oni, autenticky prežívajú hodnoty pravdy, slobody, spravodlivosti, zmyslu pre spoločné dobro a služby.

§ 3. Vychovávajú mladých, aby sa vo viere a vo sviatostiach stretávali so zmŕtvychvstalým Kristom, našli v ňom zmysel života a rástli ako noví ľudia.

§ 4. Usilujú sa pomáhať mladým rozvíjať životný projekt, aby svedčili o svojej kresťanskej a saleziánskej prítomnosti v Cirkvi a v spoločnosti.

Tematické jadro

1. Vychovávať a evanjelizovať
2. Spolu s mladými, s rovnakým nadšením ako oni, autenticky prežívajú hodnoty
3. Vychovávajú mladých, aby sa vo viere a vo sviatostiach stretávali so zmŕtvychvstalým Kristom

Interpretačné kľúče

Ak sa postavíme do perspektívy Biblie a pridržujeme sa výkladu Cirkvi, predloženého Druhým vatikánskym koncilom, každému *poslaniu* zodpovedá nejaká *služba*. Cirkev, ktorá má účasť na poslaní Krista, je zo svojej prirodzenosti poslaná *slúžiť* Bohu a človekovi. Tento článok opisuje druh ľudskej a kresťanskej služby, ktorú salezián spolupracovník vykonáva medzi privilegovanými adresátmi svojho poslania. O tejto úlohe kresťanský vychovávať sa uvažuje v jej podstatných aspektoch.

A. *Vychovávať a evanjelizovať: súčasné chápanie*

Preventívny systém vedie evanjelizáciu a výchovu k úzkemu vzájomnému spojeniu. „Don Bosco de facto nepripúšťa vo svojej pastoračno-pedagogickej činnosti žiadne oddelenie výchovy a evanjelizácie.

Bola snaha opísať jeho prax – akoby heslom –, a to nasledovne: *evanjelizovať výchovou a vychovávať evanjelizovaním*.

Sme si vedomí, že výchova a evanjelizácia sú činnosti vo svojej podstate odlišné. Avšak sú úzko spojené na praktickej úrovni existencie“ (Viganò Egidio, *Il progetto educativo salesiano [Saleziánsky výchovný projekt]*, in ACS č. 290).

• *Evanjelizovať výchovou*

Pastoračná starostlivosť dona Bosca sa vyznačuje – a to s dôslednou vážnosťou – voľbou výchovy ako oblasti a spôsobu vlastnej pastoračnej činnosti. Preto preventívny systém spočíva na konkrétnej skutočnosti vzájomnej previazanosti medzi *evanjelizáciou* a *výchovou* práve v línii, ktorú nám naznačila apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi* (č. 31 – 36).

¹⁹ Por. ACS 290, júl 1978: E. Viganò, *Il progetto educativo salesiano (Saleziánsky výchovný projekt)*, 25 – 35.

²⁰ Por. DBP, Čitateľovi.

Don Bosco hovorí o „dobrých kresťanoch a statočných občanoch“; smeruje k „svätosti, múdrosti a zdraviu“, a predkladá životný štýl, ktorý obsahuje „veselosť, štúdium a nábožnosť“ (por. ACG 21 81) a zároveň sľubuje „chlieb, prácu a nebo“.

Tak sa jeho pastorácia nikdy neobmedzuje iba na katechézu alebo iba na liturgiu, ale pohybuje sa vo všetkých konkrétnych pedagogicko-kultúrnych činnostiach v danej situácii mládeže.

Začleňuje sa do procesu ľudského rozvoja, nepochybne s kritickým zmyslom pre jeho nedostatky, ale aj s víziou – celkovo optimistickou – ľudského dozrievania, a je presvedčený, že evanjelium sa musí zasievať práve tam, aby privádzal mladých k veľkodušnému angažovaniu sa v dejinách.

Tak jeho pastorácia smeruje k tomu, že bude užitočná práve pre budovanie novej spoločnosti, takže don Bosco mohol predstaviť niektorým politikom, ktorí neprijímali pohľad viery, svoj „systém“, ako úprimné úsilie o podporu človeka.

Don Bosco sa právom javí pred tvárou sveta a Cirkvi ako *svätý vychovávateľ*, čiže ako kňaz, ktorý vložil svoju svätosť do výchovy. Na druhej strane, ak evanjelium je spásenosnou hodnotou v procese ľudského rastu a ak deti i mladí prežívajú vek výchovy, im najprirodzenejšia evanjelizácia bude spočívať v tom, že budú sprevádzaní vo výchovnom procese, a preto viera sa začleňuje ako prvok, ktorý zjednocuje a osvecuje ich celkovú osobnosť.

• *Vychovávať evanjelizovaním*

Výchovné angažovanie sa saleziána spolupracovníka je zamerané na evanjelizáciu. Naše výchovné umenie je *pastoračné*, nielen v tom zmysle, že pochádza zo strany vychovávateľa a je výslovne a každodenne živené apoštolskou láskou, ale aj v tom zmysle, že celý výchovný proces, s jeho obsahom a s jeho metodológiou, je zameraný na kresťanský cieľ spásy a preniknutý jeho svetlom a jeho milosťou.

Saleziánska pedagogika vo svojej celistvosti zahŕňa mnoho hlbších záväzkov otvárať sa pre absolútne hodnoty Boha a vysvetľovať život a dejiny podľa bohatstva tajomstva Krista. Ona naozaj berie do úvahy silu a perspektívy vzkriesenia a berie vážne oživujúcu prítomnosť Ducha Svätého v Cirkvi a vo svete.

Aj tento spôsob *výchovy evanjelizáciou* zahŕňa konkrétne voľby týkajúce sa výchovného procesu. Tieto voľby sa vzťahujú na realitu *osoby* vychovávaného, na reálny a historický cieľ jeho rastu, na obsah a na prostriedky, ktoré potrebuje a na metódu, ktorá by preň bola najprospešnejšia v jeho vyzrievaní.

B. *Spolu s mladými, s rovnakým nadšením ako oni, autenticky prežívajú hodnoty*

Pri analyzovaní obsahu tejto služby kresťanskej výchovy sa zvlášť zastavíme pri niektorých evanjeliových hodnotách sociálnej povahy, pri: „pravde, slobode, spravodlivosti, zmysle pre spoločné dobro a službe“.

Sú to veľké hodnoty, vyhlásené sociálnymi dokumentmi Druhého vatikánskeho koncilu: „Tento [spoločenský] poriadok treba čoraz viac rozvíjať, upevňovať v pravde, budovať v spravodlivosti a oživovať láskou. A v slobode má nachádzať čoraz ľudskejšiu rovnováhu. S tým cieľom treba uskutočniť obnovu zmýšľania a hlboké spoločenské zmeny“ (GS, 26).

Práve tieto hodnoty ma jednotlivý spolupracovník vnášať do spoločenskej reality. A teda je prirodzené, že ich má prežívať spolu s mladými, medzi ktorými uskutočňuje svoju úlohu kresťansky vychovávať. Tu je v hre formovanie pre dobre pochopené *spoločenské a politické angažovanie sa*.

• *Vychovávať k pravde*

To, čím je charakteristická naša spoločnosť, sú obrovské zmeny, ktoré sa uskutočňujú závratnou rýchlosťou. Už nežijeme v dobe premien, ale v *premene doby*. Práve tým sa vyznačuje postmoderná doba.

Postmoderná doba je výsledkom všeobecného rozčarovania, sklamaní z neúspechu predpokladov moderny. Totiž moderna bola časom veľkých sociálnych utópií. Bola časom rôznych druhov viery: neobmedzenej viery v *slobodu*, vo *vedu*, v *pokrok*, v človeka. Myslelo sa, že ľudský rozum, veda a pokrok budú riešením všetkých problémov. Ľudia sa domnievali, že sa skončí nevedomosť, útlak, náboženské povery, a že človek bude úplne šťastný. To sa však nestalo (dve svetové vojny).

A teda postmoderná doba sa objavila potom ako zlom, proti moderne a prekonajúc modernu. Je vyčerpaním rozumu, odmietnutím systémov, ideológií, ale aj ideí a pravdy. Dnes sme zaplavení informáciami, ale čo sa týka múdrosti, sme ako siroty. Prežívame „*tekutú kultúru*“. Jestvuje rozmanitosť myšlienok, hodnôt, videnia vesmíru a životných štýlov. Ale dnes nám pre nedostatok a vzhľadom na popretie akéhokoľvek druhu absolútna chýba normatívna orientácia. Postmoderné myšlienky ústia do *nihilizmu* a vytvárajú prostredie *relativizmu* a polyteizmu hodnôt. Na všetko sa pozerá z *funkcie užitočnosti*.

• *Vychovávať k spravodlivosti, k zmyslu pre spoločné dobro a k službe*

Predstava, že spoločné dobro je definované vo svojich konkrétnych formách raz navždy, bez rozlišovania zmyslu, ktorý ono preberá v zložitosti historických situácií, je pomýlená. Budovanie správneho spoločenského usporiadania, prostredníctvom ktorého každý dostane to, čo mu patrí, je základnou úlohou, ktorej musí vždy znova čeliť každá generácia. Záväzok „*statočného občana*“ pre spoločné dobro je teda skôr životným štýlom, konaním, ktoré sa vyznačuje niektorými základnými voľbami, ktoré treba požadovať od toho, kto sa angažuje alebo sa chce angažovať v politike.

Tieto voľby zhrnieme do piatich odporúčaní, ktoré sa zdajú byť nevyhnutné pre toho, kto chce slúžiť spoločnému dobru.

Na prvom mieste – angažovanie sa pre verejnú etiku a pre spoločenskú morálku musí byť neoddeliteľné od etického úsilia na *osobnej úrovni*: musí sa odmietnuť logika masky, ktorá spája *súkromné neresti a verejné čnosti*. To zahŕňa uznanie *primátu svedomia* v spoločenskom a v politickom konaní a právo každého zástupcu ľudu na *výhradu svedomia* na eticky významné otázky, ale znamená to tiež, že hodnovernosť politika sa musí merať podľa striedmosti jeho životného štýlu, podľa veľkorysosti a stálosti v angažovaní sa, podľa skutočnej vernosti vyznávaným hodnotám.

Na druhom mieste – vo vzťahu s občanmi politik bude musieť sledovať zásadu: „*Patríť k davu a mať slovo*“, čo znamená byť blízky ľuďom, počúvať ich problémy, stať sa hlasom žiadostí o spravodlivosť pre tých, čo nemajú hlas a podporovať ich. Nie sme v službách pána, čo je práve pri moci, ale v službách ľudu. V angažovaní sa pre spoločné dobro treba chudobných, tých, čo nemajú slovo, sociálne slabých považovať za orientačné znamenia, ktoré sa patrí počúvať a mať voči nim úctu: sociálny štát, vzdelanie a ochrana zdravia pre všetkých nie je sporná vymoženosť, ale neodškriepiteľné hodnoty, ktoré treba brániť a zlepšovať tak, že ich zbavíme mrhania a samoúčelných asistenčných systémov, ktoré neslúžia chudobným.

Na treťom mieste – politická dialektika sa vždy musí podriaďovať *hľadaniu možného súladu*, aby sa spoločne pracovalo pre službu spoločnému dobru: treba dať prednosť spoluzodpovednosti, dialógu a participácii pred rozličnými zaujatými postojmi alebo pred logikou inšpirovanou osobnými či skupinovými záujmami. Spoločné dobro treba vždy uprednostňovať pred vlastným ziskom alebo pred ziskom vlastnej politickej strany.

Na štvrtom mieste – v službe spoločnému dobru treba vedieť prijať *postupnosť* potrebnú na dosiahnutie cieľov: populistická logika typu „všetko a hneď“ často viedla k nedodržaným sľubom, ak aj nie k násiliu či k neúspechu hoci v správnej veci. Treba sa zamerať na cieľ vytrvalo a pevne, bez pripúšťania kompromisov, ktoré urážajú morálku, bez neoprávnených prietáhov a bez toho, že by sme sa niekedy uchýľovali k ničomným prostriedkom. Každá voľba, urobená pre spoločné dobro, sa nemá hodnotiť len podľa bezprostrednej efektívnosti, ale predovšetkým podľa jej platnosti a výchovnej roly v službe všetkých. A zvlášť aj podľa angažovania sa za základné hodnoty ochrany ľudského života vo všetkých jeho fázach, podpory rodiny, spravodlivosti pre všetkých, odmietania vojny a násilia v každej forme a angažovania sa za pokoj.

Napokon, občan, ktorý zamýšľa pracovať pre spoločné dobro, musí za cieľ svojej služby považovať *dobro všetkých*, aj politických protivníkov, ktorí sa preto nepovažujú za nepriateľov alebo za konkurentov, ktorých treba odstrániť, ale naopak, na ktorých sa pozerá ako na záruku kritickej konfrontácie vzhľadom na rozpoznávanie tých najlepších ciest, ako dosahovať napĺňanie osobnej dôstojnosti každého.

Tento súhrn minimálnych pravidiel pre spoločné dobro zostane márnym, ak si neosvojíme mravnosť, ktorá dá všetkým, najmä mladým, dôvody žiť a dúfať! V hre nie je zisk niekoľkých, ale budúcnosť, ktorú budeme budovať spoločne.

C. Vychovávajú mladých, aby sa vo viere a vo sviatostiach stretávali so zmrŕtvychvstalým Kristom

Koncilový dekrét o misijnej činnosti učí, že Cirkev, poslaná ku všetkým ľuďom, sa zameriava na to, „aby ich privádzala príkladom života a ohlasovaním evanjelia, sviatosťami a inými prostriedkami milosti k viere, k slobode a ku Kristovmu pokoji, a tak im otvorila slobodnú a bezpečnú cestu k plnej účasti na Kristovom tajomstve“ (AG, 5; pozri EN, 31 – 36).

Pastorálna konštitúcia o Cirkvi v súčasnom svete jasne vyjadruje toto chápanie tvrdením, že je úlohou Božieho ľudu privádzať ľudí nielen k tomu, aby objavovali rozumom, ale na vlastnej skúsenosti pochopili, aký je – v Kristovom svetle – zmysel života, práce, smrti, prítomnosti a budúcnosti, aby sa tak stávali novými ľuďmi.

Príklad a pokyny dona Bosca a saleziánska tradícia poukazujú na to, že spolupracovníci sa takému dielu venovali s nasadením a prostredníctvom mnohorakých iniciatív, vedomí si božskej veľkosti služby poskytnutej tak mladým, ako aj bežným ľuďom. Dynamická vernosť prijatému poslaniu si od spolupracovníkov vyžaduje, aby naďalej išli týmto smerom a zároveň brali do úvahy aktuálny kontext Cirkvi a spoločnosti.

Bibliografické odkazy

Benedikt XVI., *Caritas in veritate* (29. júna 2009).

Braido P., *Il sistema preventivo di Don Bosco* [Preventívny systém dona Bosca].

Ján Pavol II., *Fides et ratio* (14. septembra 1998).

Ján Pavol II., *Veritatis splendor* (6. augusta 1993).

Viganò E., *Il progetto educativo salesiano* [Saleziánsky výchovný projekt], in ACS č. 290.

Saleziáni spolupracovníci vo svojom výchovnom úsilí:

§ 1. Uplatňujú preventívny systém dona Bosca, duchovnú a výchovnú skúsenosť, ktorá sa zakladá na rozume, náboženstve a láskavosti.²¹

§ 2. Podporujú rodinné prostredie, v ktorom neustály dialóg, animujúca prítomnosť, osobné sprevádzanie a skúsenosť skupiny pomáhajú vnímať Božiu prítomnosť.

§ 3. Podporujú dobro a vychovávajú k láske k životu, k zodpovednosti, solidarite, veľkodušnosti, k súčinnosti a k spoločenstvu.

§ 4. Kládú dôraz na vnútorné bohatstvo osoby a veria v tajomné účinkovanie milosti. Na každého mladého človeka sa pozerajú s realistickým optimizmom a sú presvedčení o výchovnej hodnote skúsenosti viery. Ich vzťah k mladým je inšpirovaný zrelou a prijímajúcou láskou.

Tematické jadro

1. Uplatňovať preventívny systém
2. Podporovať rodinné prostredie
3. Vychovávať k láske k životu
4. Klásť dôraz na vnútorné bohatstvo osoby

Interpretačné kľúče

„Vychovávateľ je človek zasvätený dobru svojich chovancov, preto musí byť ochotný čeliť každej nepríjemnosti a každej námahe, aby dosiahol svoj cieľ, ktorým je občianska, mravná a intelektuálna výchova jeho chovancov“ (don Bosco, Preventívny systém vo výchove mládeže).

„Milí moji synáčkovia! Je to len niekoľko dní, čo som od vás odlúčený, a zdá sa mi, že už prešlo niekoľko mesiacov. Vy ste naozaj mojím šťastím a mojím potešením – a jedno i druhé mi chýbajú, keď som od vás vzdialený“ (ŽP XVII, 369).

A. Uplatňovať preventívny systém

Preventívnym systémom je vychovávateľ. Toto vyjadrenie by sa mohlo zdať prehnané, nasilu, paradoxné. A predsa sa nezdá vzdialené od pravdy tvrdenie, že preventívny systém dona Bosca sa stotožňuje s osobou vychovávateľa, taká je dôvera, ktorá sa mu priznáva. Prevládajúca funkcia vychovávateľa siaha až po prijatie črt zasvätenia, takmer povolania. Teda výchova viac ako nejaký druh práce je formou života, pretože „neprodukuje“ materiálne veci, ale

²¹ Don Bosco, *Il Sistema preventivo nell'educazione della gioventù (Preventívny systém vo výchove mládeže)*, 1877, I; por. P. BRAIDO, *Il sistema preventivo in un 'decalogo' per educatori (Preventívny systém v „desatore“ pre vychovávateľov)*, Ricerche storiche salesiane (Saleziánsky historický výskum) 4, 1985.

„buduje“ ľudí nesúcich v sebe plány, nápady, istoty, nádeje, dušu. Takže od vychovávateľa sa bude požadovať nielen pedagogická kompetentnosť a schopnosť vytvárať vzťahy, ale aj presná identita.

- ***Byť blízko chlapca či dievčaťa***

Do stredu systému sa kladie mladý človek a jeho aspirácie; vychovávateľ je vedľa neho, avšak ochotný postaviť sa úplne a oddane na jeho stranu. Preto každá výchova sa stáva takpovediac *koedukáciou*; nie natoľko v zmysle *vzájomnej výchovy*, obojsmernej medzi dospelým a mladým človekom, ako skôr v tom zmysle, že obaja sú povolání mať účasť na *spoločnom* výchovnom diele. Mladí ako jednoduchí užívatelia alebo adresáti výchovnej služby sa majú stať spojencami, spolupútnikmi, spolupracujúcimi s vychovávateľmi.

Prvou úlohou vychovávateľa je teda *byť prítomný*, stáť po boku. Čiara odlišujúca dospelých a mladých nie je veľmi zreteľná. Vychovávateľ a vychovávaný sú – použijúc obrazné pomenovanie – na tej istej lodi; ak sa potopí, obaja sa utopia. Použijeme inú metaforu: vychovávateľ nie je mimo ihriska, kde sa hrá zápas, ani sa nemôže obmedziť na rolu nezaujatého rozhodcu. Ak vychovávaný na ceste smerujúcej k dospelosti necíti, že vychovávateľ ho sprevádza, cíti sa ako zmietaný vetrom na všetky strany. Ak nemá istotu, že spoločne smerujú k zrelosti, vystraší sa.

- ***S cieľom budovať, nie ničieť***

Vychovávateľ je vždy *osobne zapojený do výchovného vzťahu*. Jeho osobnosť, jeho minulosť, jeho strachy, jeho úzkosti majú vplyv na formovanie vychovávaného. Kto vychováva, je vždy a predovšetkým človekom. Preventívna výchova neexistuje inak ako ovocie stretnutia osôb, ktoré sa stavajú jedna oproti druhej v celej svojej prítomnosti. Autentický osobný ľudský vzťah znamená, že ja som celkom prítomný pri druhom, že som úplne s ním, že mám účasť na jeho osobnom živote, pretože mám oňho záujem.

Mladý človek ľahko odhalí, či prejavy vychovávateľa sú autentické, totiž či pochádzajú z pádných motivácií a z najvnútornejšieho presvedčenia, ktoré vytvára samotnú identitu vychovávateľa. Mladý človek v ňom hľadá nie natoľko otca, ktorý myslí na všetko, organizátora svojho voľného času, profesora, ktorý má starosti o jeho vzdelanie, dospelého, ktorý rozdáva príkazy, alebo dozorcú, ktorý sa vyhráza trestami, ale človeka schopného postaviť sa po jeho boku, viac dbajúceho o jeho osobu ako o všeobecné požiadavky výchovy, ochotného ponúknuť pozitívny príspevok pre rozvoj jeho schopností. Práve v tej miere, v akej vychovávateľ mladému človekovi dá pocítiť, že je schopný oceniť tieto schopnosti, vtedy uvidí, ako sa vo vychovávanom otvára cesta pre prijímanie podnetov.

B. *Vychovávať k láske k životu*

- ***Výchova je vecou srdca***

Len zo srdca sa rodí láska k životu. Pravda nie je len záležitosťou rozumu. V centre našej existencie, ktoré sa nazýva *srdce*, jestvuje pravda o ľuďoch, o živote, o ľudských vzťahoch. Práve tam všetky schopnosti človeka majú svoj pôvod. A preto salezián spolupracovník vychovávateľ sa nemôže obmedziť na odovzdávanie vedomostí. Musí uviesť do chodu skryté energie srdca mladých, aby sa nenechali zmiast' alebo zdecimovať hrou impulzov, ktoré prichádzajú zvonka. Patrí do kompetencie spolupracovníka a ešte pred ním do kompetencie rodičov, aby uviedli do pohybu *sily osoby i spoločnosti, ktoré môžu vyvolať tento proces*.

- **Láska k životu sa začína opätovným zjednotením subjektu**

Medzi školou, rodinou a farnosťou príliš často existuje *schizofrénia*, ktorá bráni získaniu reálneho obrazu o dieťati. Táto schizofrénia napokon napomáha chorobu, ktorej mnohí mladí (a nielen mladí) dnes podliehajú – ide o *roztrieštenie identity*. Je nadbytok príležitostí, podnetov a správ (často protichodných). (Mladý) človek už nie je schopný kriticky ich zhodnotiť a usporiadať ich podľa dôležitosti. Videnie skutočnosti, ale aj jeho identita, sa rozdeľuje a triešti sa. To vytvára hlboký pocit neistoty, silnú krízu identity. *Chýba vnútorný stredobod*, opora, ktorá by mu umožnila dôsledne dať do poriadku a pospájať svoje skúsenosti a rozumne naplánovať (v súlade s múdrosťou) svoj príbeh.

Rodina, škola, farnosť majú nástroje, ako odpovedať na túto krízu človeka: *rozum – náboženstvo – láskavosť*. Tieto tri slová sú výchovným kľúčom, ktorý osvecuje myseľ, dotýka sa srdca, hýbe rukami. Kľúčom, ktorý zhromažďuje a zjednocuje rozličné aspekty života, pričom spôsobuje, že z nich vytryskne význam. A to postupne v rôznych obdobiach života, inak riskujeme, že budeme mať deti-dospelých, ktoré sa stanú dospelými deťmi. Salezián spolupracovník ako don Bosco sa usiluje vychovávať ľudí zrelých a zodpovedných v spoločnosti a v Cirkvi.

C. Klásť dôraz na vnútorné bohatstvo osoby

Preventívny systém od vychovávateľov požaduje, aby „sa vložili do hry“, aby neustále spochybňovali svoje presvedčenia, vrátane presvedčenia o problémoch mladých, pričom majú žiť po boku mladého človeka v neustálom postoji dôvery a nie prísneho radcu alebo neoblomného sudcu. Od vychovávateľa sa žiada zvlášť, aby sa stal rezonujúcou postavou interpretujúcou hodnoty, ktorých je nositeľom, aby mladého človeka pripravil na osvojenie si kritérií voľby a nástrojov vhodných na pokojný a radostný život vo chvíli, keď sa od neho vzdiali. Výchova smeruje k vzbudzovaniu vnútornej odpovede v mladom človekovi, k vyvolaniu úsilia, ktoré zahŕňa záruku kontinuity, vytrvalosti a rozvíjania sa po celý život.

Stručne povedané: v preventívnom systéme výchovná účinnosť závisí predovšetkým od *kvality* prítomnosti vychovávateľa pri svojom chovancovi. Vychovávateľ je kľúčom, ako čítať výchovnú činnosť, danú do dokonalého súladu so svojim „spoločníkom na ceste“, ktorý hovorí tým istým jazykom.

D. Podporovať rodinné prostredie

V preventívnom štýle medzi vychovávateľom a vychovávaným vychovávateľ smeruje k vytváraniu blízkeho medziosobného vzťahu, typického pre rodinu, ktorá pripúšťa výmenu a zhodu na dôvernej úrovni; avšak prirodzene tam existuje kódex práv a povinností, ktorý sa prejavuje rozdelením jednotlivých rol a zodpovedností.

- **Otec, brat, priateľ**

a) Vychovávateľ praktizuje predovšetkým *otcovstvo*, totiž jednu z podstatných rol, ktoré za také uznáva psychológia: byť nositeľom autority a vzorom identifikácie. Pre chlapca a dievča či dieťa v pubertálnom veku dospelý-vychovávateľ zostáva najmä centrom príťažlivosti; zatiaľ čo pre dospelávajúceho a pre mladého človeka predstavuje dialektický protipól na opätovné určenie vlastnej identity, priestorom na konfrontáciu svojich názorov, podnetom lepšie chápať seba samého prostredníctvom konfrontácie a diskusie. V preventívnom systéme neexistuje alibi spontánnosti a bezbrehého povoľovania čohokoľvek či domnelého rešpektovania detskej živelnosti; ale niet ani miesta pre rovnako zhubné autoritárstvo. Vychovávateľ sa nevzdáva svojej zodpovednosti tak, že by na iných preniesol svoje povinnosti, alebo tak, že by zostával v situácii váhania medzi pokusmi dávať ponuky a tendenciou prikazovať. Má

autoritu pred mladými, pretože je hodnoverný, nevzdáva sa svojej roly otca – tým, že by vyhľadával sympatie mladého človeka a vyhýbal sa hovoreniu nepohodlných právd. Vychovávať je namáhavá práca.

b) Je potrebné spojiť otcovstvo s *priateľstvom* a s *bratským vzťahom*. Don Bosco požaduje, aby vychovávateľ bol zároveň priateľom a bratom, pretože vie, že v mladom človekovi je podstatnou potreba komunikovať, prežívať priateľstvo, cítiť sa dôležitý. Dvaja priatelia-partneri dialógu sa tak nachádzajú v istom druhu priateľstva v rovnosti a v bratskom vzťahu. Ak otec rozkazuje a vládne, brat – a tým menej priateľ – to nerobia. Pri dôvernom stretnutí priateľov, ktoré vychovávateľ vedie tak, aby mohol urobiť správnu diagnózu problému mladého človeka, sa postupuje *súčasne* so skúmaním prostriedkov a spôsobov riešenia. Záver zo strany mladého človeka bude nasadenie smerom k novej etape života – v spoločnosti priateľa-vychovávateľa. Ten je prítomný uprostred mladých, spolu s nimi prežíva hry, prácu, lásku k životu, explóziu ich fyzických, intelektuálnych, emočných, mravných síl, utrpenie ... všetko.

• *Nevyhnutná podmienka*

Klást' podmienky na vytvorenie vzťahu s vôľou spolupracovať a „kráčať spoločne“ je jedným z najchúlostivejších aspektov tohto problému. Zo strany vychovávateľa, ktorý je otcom, priateľom a bratom, sa vyžaduje, aby *prijal a bol prijatý*. Podobne – zo strany mladého človeka, aby sa nechal zaangažovať. Takže ide o obojstranné pedagogické prijatie: na jednej strane o otcovské, bratské, priateľské *chápanie* vychovávateľa, ktorý sa zaujíma o mladého človeka, a na druhej strane o *prijatie* výchovného zásahu a človeka, ktorý ho uskutočňuje.

Zo strany vychovávateľa východiskovým bodom je bezpodmienečné prijatie mladých takých, akí sú, a nie akých by chcel, aby boli. Prijatie, ktoré sa uplatňuje na úrovni bytia, a nie vlastníctva: „Stačí, že ste mladí“ – píše don Bosco –, „aby som vás veľmi miloval.“ Týmto sa od vychovávateľa požaduje, aby sa zásobil dobrotou, aby vylúčil všetku osobnú nevraživosť a urážlivosť, aby prijal v mladom človekovi objektívne a subjektívne ťažkosti, ktoré môžu existovať aj spoločne so skutočnou dobrou vôľou.

Ale aj mladý človek musí prijať vychovávateľa a jeho zásah vďaka celému súboru dôvodov: racionálnosti a rozumnosti, autority a bázne, osobnej prevahy a pôsobivosti. Aby mladý človek toto mohol urobiť, musí prekonať súbor obranných psychologických mechanizmov, pretože cenou budúceho dobra je zrieknutie sa vecí, ktoré sú bezprostredne príjemné.

Bibliografické odkazy

Ceria E., *Epistolario di S. Giovanni Bosco [Listy sv. Jána Bosca]* (SEI, Turín 1959) 332.

Don Bosco, *Il Sistema Preventivo nella educazione della gioventù [Preventívny systém vo výchove mládeže]*, in *Regolamento per le case della Società di S. Francesco di Sales [Pravidlá pre domy Spoločnosti sv. Františka Saleského]* (Saleziánska tlačiareň Turín 1877) 3 – 13 č. I, III, IV.

František, *Evangelii gaudium* (24. novembra 2013).

František, *Laudato si'* (24. mája 2015).

ŽP XVII, 111.

Čl. 11. Typické činnosti

Saleziáni spolupracovníci sú otvorení pre rôzne formy apoštolátu. Okrem vlastnej práce a účasti na živote Združenia²² uprednostňujú rodinný život a venujú sa:

- *katechéze a kresťanskej formácii,*
- *animácii mládežníckych i rodinných skupín a hnutí,*
- *spolupráci vo výchovných a školských zariadeniach,*
- *sociálnej službe medzi chudobnými,*
- *angažovaniu v oblasti spoločenskej komunikácie,*
- *spolupráci v pastorácii povolání,*
- *misijnej práci,*
- *spolupráci na ekumenickom a medzináboženskom dialógu,*
- *svedectvu vlastnej viery v spoločenskej a politickej službe,*
- *práci na rozvoji Združenia.*

Tematické jadro

1. Činnosti ako miesta apoštolského angažovania sa

Interpretačné kľúče

A. Saleziánske poslanie a výchovná služba sa uskutočňujú prostredníctvom širokej škály iniciatív a činností. Tento článok zdôrazňuje všeobecnú zásadu, podľa ktorej pre saleziánov spolupracovníkov sú otvorené všetky formy apoštolátu, keďže sú saleziánmi vo svete. Preto predkladá zoznam označujúci činnosti, ktoré priamo zodpovedajú špecifickému saleziánskemu poslaniu a ktoré treba podľa možnosti uprednostniť. Vybrať si niektorú z týchto typických činností alebo z iných, ktoré nie sú uvedené, ale sú v súlade so saleziánskou spiritualitou, bude závisieť od nadania a schopností, od vzdelania a ochoty i od situácie každého jedného saleziána spolupracovníka a saleziánky spolupracovníčky. Takže ide len a len o návrhy, a nie o záväzné činnosti.

B. Dušou života dona Bosca bola veľká výchovná a evanjelizačná láska. On dal široký priestor pre katechetickú prácu a pre kresťanskú formáciu mladých. Mnohí kňazi a laici z prvého obdobia, ktorí s ním spolupracovali, sa angažovali v katechéze a v iniciatívach zameraných na náboženskú výchovu mládeže. Vo svojich stanovách napísal: „Prvým dielom lásky bude zhromažďovať najchudobnejších a najopustenejších mladíkov a vzdelávať ich vo svätom náboženstve.“ S cieľom odpovedať na potreby doby v PAŽ saleziánov spolupracovníkov na prvé a na štvrté miesto umiestnil katechézu a rôzne činnosti zamerané na kresťanskú formáciu dospelých a mladých ľudí.

Don Bosco bol tiež veľmi pozorný na potrebu mladých združovať sa: stačí pomyslieť na závažnosť, ktorú pripisoval „družinám“. Považoval ich za účinný spôsob spoločenského, mravného a náboženského formovania mladých a pomoci mladým vo vyzrievaní v osobnej i v kolektívnej zodpovednosti.

²² Por. DBP IV,1; LG, 35; KKC, kán. 904 – 906; por. DBP IV, 2 – 5.

Značný počet saleziánov spolupracovníkov a saleziánok spolupracovníčok dnes pôsobí vo výchovných a v školských zariadeniach – z dôvodu svojej profesie pedagógov, učiteľov a poradcov na rôznych úrovniach. Školská legislatíva mnohých krajín predpokladá – okrem účasti personálu školy – aktívnu účasť na riadení školy alebo centra aj zo strany rodičov žiakov.

Saleziánske ľudové poslanie v mnohých krajinách dostalo v súčasnosti podobu *sociálnej služby medzi chudobnými*, vykonávanej iniciatívami, ktoré si vyžadujú potreby a možnosti daného miesta: centrá prijatia, lekárske poradne, zdravotné strediská, nemocnice, oratóriá, školské centrá a centrá voľného času, profesionálne rodiny...

C. Angažovanie sa v spoločenskej komunikácii, ktoré vytvára kultúru a medzi ľuďmi šíri vzory života, je priestorom, ktorý sa týka saleziánov spolupracovníkov. Don Bosco mal odvahu a apoštolský zápal pri uskutočňovaní priekopníckych iniciatív v tejto oblasti. „Tlač bola jednou z hlavných podujatí, ktoré mi zverila Božia Prozreteľnosť. Neváham nazývať tento prostriedok božským, pretože sám Boh si ním poslužil na obrodu človeka“ (Zväzok listov IV 318n). Sú to slová z obežníka dona Bosca saleziánom zo dňa 19. marca 1885: výstižne vyjadrujú myslenie a dielo dona Bosca a sú *magnou chartou* saleziánskej činnosti v tejto oblasti. Jeho láska k mladým ho pobádala vynájsť všetky prostriedky, ktoré boli schopné vytvoriť prostredie priaznivé pre ich celkové formovanie. V divadle videl účinný prvok formovania a rozvoja osobnosti mladého človeka, v hudbe šíriteľku zdravých myšlienok a prostriedok na vzbudzovanie atmosféry čistej radosti. Všetkým skupinám saleziánskej rodiny zanechal slová: „Veľmi vás prosím, aby ste nezanedbali túto veľmi dôležitú súčasť nášho poslania“ (Zväzok listov IV 321). Don Bosco vytušil hodnotu tejto masovej školy, ktorá vytvára kultúru a šíri vzory života, a angažoval sa v apoštolských podujatiach, aby v bežnom ľude chránil a podporoval vieru.

D. Prednostná pozornosť je aj voči tým mladým, ktorí prejavujú znaky špecifického apoštolského povolania. V pastorácii povolani salezián spolupracovník a saleziánka spolupracovníčka môžu poskytnúť svoju spoluprácu rôznymi spôsobmi: individuálnym i spoločným vytváraním citlivosti na rodinné prostredie, prácu i cirkevné spoločenstvo, v ktorých žijú a pracujú; vypracovávaním projektov pastorácie povolani na úrovni miestneho i provinciálneho saleziánskeho spoločenstva, farnosti a diecézy či iných výchovných inštitúcií; prijatím úloh animovať povolania; podporovaním rozlišovania povolania tým, že mladých, ktorí prejavujú znaky špecifického apoštolského povolania, upriamia a pošlú do centier na zorientovanie sa v povolani.

E. Je mnoho iniciatív, ktoré saleziáni spolupracovníci (ako jednotlivci alebo v skupine), strediská a rady na rôznych úrovniach môžu uskutočňovať s cieľom podporovať Združenie. Niektoré sa týkajú *rastu* – počtom i kvalitou – jeho členov, *šírenia* Združenia vytváraním nových stredísk, *vnútornej vitality* Združenia, ktorá sa týka funkčnosti a organizácie.

Slovným spojením „misijná práca“ sa chce poukázať na komplex služieb a iniciatív v prospech „misií“ a solidarity. A tiež priame angažovanie sa priamo v misiách.

Čo sa týka *misijnej spolupráce*, dajú sa vymenovať niektoré druhy konkrétnej spolupráce: spolupracovať v animačných radách (v tzv. konzultách), v kanceláriách na podporu misií, v misijných strediskách ustanovených na provinciálnej alebo na diecéznej úrovni, v dobrovoľníckych organizáciách či v mimovládnych organizáciách. Preto je potrebné medzi členmi Združenia a medzi ľuďmi, s ktorými žijeme a pracujeme, udržiavať živý záujem o misie,

podnecovať a podporovať iniciatívy v prospech misijných povolání, vypracovávať a uskutočňovať projekty hľadáním ciest financovania pri štátnych, cirkevných a súkromných organizáciách.

F. Saleziáni spolupracovníci a saleziánky spolupracovníčky každodenne žijú aj v kontakte s kresťanmi nekatolíckmi. Ak vo viac či menej vzdialenej minulosti ich vzájomné vzťahy podnecoval apologetický postoj obraňujúci pozície príslušného vyznania a prozelytizmus, s príchodom ekumenického hnutia a po vyhláseniach koncilu v dekréte o ekumenizme i po ďalšom vývoji Katolíckej cirkvi v tejto oblasti sa situácia zmenila.

A predsa, ekumenický dialóg a medzináboženský dialóg sú spojené a previazané, ale nie sú totožné. Medzi oboma existuje špecifický a kvalitatívny rozdiel, a preto sa nesmú popliesť. Ekumenický dialóg nespočíva iba v tolerancii a v rešpekte, ktorý prináleží každému ľudskému presvedčeniu, a najmä náboženskému. Nezakladá sa ani na čisto liberálnom filantropizme alebo na čirej civilnej zdvorilosti. Naopak, ekumenický dialóg je zakorenený v spoločnej viere v Ježiša Krista a vo vzájomnom uznávaní krstu, prostredníctvom ktorého všetci pokrstení sú členmi jediného Kristovho tela a môžu sa spoločne modliť – ako nás naučil Ježiš – *Otče náš*. V iných náboženstvách Cirkev uznáva lúč tej pravdy, „ktorá osvecuje každého človeka“, ale ktorá sa len v Ježišovi Kristovi zjavila vo svojej plnosti. Iba on je „cesta, pravda a život“ (*Nostra aetate*, 2). Je teda pochybné odvolávať sa na medzináboženský dialóg výrazmi ako makroekumenizmus alebo nová a širšia fáza ekumenizmu.

Kresťania a prívrženci iných náboženstiev majú spoločný zmysel pre Boha alebo pre božstvo, úctu voči nemu a túžbu po Bohu alebo po božstve, úctu k životu, túžbu po pokoji s Bohom alebo s božstvom, medzi ľuďmi a vo vesmíre. Majú spoločné mnohé mravné hodnoty. Môžu a musia spolupracovať – v prospech všetkých ľudí – na spoločnej obrane a podporovaní sociálnej spravodlivosti, slobody, mravných hodnôt, pokoja a ochrany stvorenstva. To platí zvlášť pre monoteistické náboženstvá, ktoré považujú Abraháma za svojho otca vo viere.

Táto nová atmosféra dialógu podnecuje saleziánov spolupracovníkov a saleziánky spolupracovníčky mať účasť na iniciatívach, ktoré podnikajú miestne cirkvi, najmä v oblastiach, ktoré sa týkajú spirituality a saleziánskeho poslania.

G. Štruktúry, ktoré si spoločnosti samy v sebe vytvárajú, nikdy nemajú najvyššiu hodnotu. Ony samy ani nemôžu zaručiť všetky dobrá, po ktorých človek túži. A predovšetkým nemôžu nahradiť hlas jeho svedomia ani uhasiť smäd po pravde a po absolútne. Prijatie evanjelia spásy prináša blahodarné účinky aj vo verejnom rozmere života spoločností i jednotlivcov a je schopné poľudštiť tvár tejto zeme. Ba povolanie kresťana a najmä saleziána spolupracovníka je verejným svedectvom vlastnej viery a aktívnou prítomnosťou vo všetkých oblastiach občianskeho života. Preto Cirkev, ktorú slobodne tvoria tí, čo veria v Krista, v tom, čo sa týka pozemského zákonodarstva, vyžaduje – povedal Ján Pavol II. v príhovore Európskemu parlamentu (11. 10. 1988) –, aby sa zaručilo „všetkým občanom v rovnakej miere právo žiť v súlade so svojím svedomím a nestávať sa proti normám prirodzeného mravného poriadku, ktoré uznáva rozum“.

V tejto oblasti je nevyhnutné, aby salezián spolupracovník mal správne a dobre formované svedomie, poslušné príkazom evanjelia a učeniu Cirkvi; svedomie schopné múdro a zodpovedne konať pre službu spoločnosti, tak, aby politické angažovanie nerozdeľovalo, ale konalo v pravde, v spravodlivosti, v láske a v rešpektovaní dôstojnosti človeka, majúc na mysli jediný cieľ: vzrast spoločného dobra.

V apoštolskej exhortácii *Christifideles laici* v bode 42 pápež Ján Pavol II. napísal: „Aby kresťanský inšpiroval časný poriadok v spomenutom zmysle služby človeku a spoločnosti, nemôžu sa laici zrieknuť zapojenia sa do ‚politiky‘, to

znamená do rozličných a mnohorakých iniciatív na hospodárskej, sociálnej, zákonodarnej, správnej a kultúrnej úrovni, ktoré slúžia organickému a systematickému podporovaniu všeobecného dobra.“ Ich naliehavou a zodpovednou úlohou je „vydávať svedectvo o (...) ľudských a evanjeliových hodnotách“.²³

Od týchto saleziánov spolupracovníkov sa požaduje, aby ponúkli potrebný príspevok na obnovu celkového a globálneho videnia človeka a sveta, ktoré sa stavia proti kultúre smrti, nedôvery a sekularizácie života. Ich služba bude službou čestnou a nezištnou, v spolupráci so všetkými, schopnou uchovávať a rozvíjať na spoločensko-politickej rovine kresťanskú tradíciu a kultúru.

Bibliografické odkazy

AA, 10a.

ACGS 274 – 341; 450n.

ACG21 31 – 79.

AG, 17c, 19b.

Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, IV 1, 4.

DV, 24.

František, *Lumen fidei* (29. júna 2013).

GE, 4.

GS, 3, 10n, 62.

Ján Pavol II., *Catechesi tradendae* (16. októbra 1979).

LG, 35.

SC, 109.

Stanovy SDB 1874 čl. 3.

ŽP XIV, 541n; XV, 500; XVI, 413; XVII, 25, 463; XIX, 322.

²³ Pozn. prekl.: Slová citácie uvedené kurzívou sme doplnili, resp. upravili, pretože v slovenskom preklade chýbajú. V latinskom typologickom texte znejú: „*sensu iam indicato servitii ad personam et ad societatem*“ a „*de illis humanis et evangelicis testari devinciuntur valoribus*“.

Čl. 12. Spôsoby a štruktúry, v ktorých pracujú

§ 1. Saleziáni spolupracovníci majú účasť na poslaní Združenia v rámci Cirkvi a posilňujú ho svojou angažovanosťou a zapájaním iných osôb.

§ 2. Činnosť saleziánov spolupracovníkov sa spravidla uskutočňuje – v duchu pomoci a spolupráce – v občianskych, kultúrnych, spoločensko-ekonomických, politických, cirkevných a saleziánskych štruktúrach²⁴, v ktorých im sekulárne postavenie poskytuje väčšie možnosti významne sa zapojiť.

§ 3. Saleziáni spolupracovníci môžu uskutočňovať svoj apoštolský záväzok v dielach, ktoré samostatne riadi Združenie, ako aj prostredníctvom iniciatív, zodpovedajúcich najnaliehavejším potrebám daného územia.

Tematické jadro

1. Štruktúry ako rast a rozmach charizmy

Interpretačné kľúče

A. Apoštolská činnosť sa musí prispôbiť aktuálnej spoločenskej, kultúrnej, politickej a náboženskej realite, ktorá je diferencovaná a štruktúrovaná. V opačnom prípade je riziko, že bude nevýznamná a neúčinná. V tejto oblasti štruktúr sekulárna povaha saleziána spolupracovníka laika poskytuje široké možnosti zapojiť sa, a teda stelesniť kresťanské poslanstvo a službu do živej spleti ľudskej i cirkevnej reality.

Tento článok berie do úvahy občianske, cirkevné a saleziánske štruktúry. Tieto štruktúry majú význam vzhľadom na činnosti, ktoré umožňujú. Začlenenie každého saleziána spolupracovníka a každej saleziánky spolupracovníčky do jednej či do druhej z nich bude závisieť medziiným od osobnej ochoty a od odbornej pripravenosti.

Text pomenúva tieto štruktúry:

- a. *občianske*: vzťahuje sa to na obecné, okresné, krajské rady a výbory a na parlamenty, na výbory mestských štvrtí, na rôzne druhy verejných i súkromných združení, ktoré sú zamerané na zabezpečenie a na podporu „občianskych“ majetkov a hodnôt;
- b. *kultúrne*: školy každého druhu a stupňa, vydavateľstvá, centrá, ktoré vyrábajú a šíria rozhlasové a televízne programy, kultúrne kluby alebo krúžky;
- c. *spoločensko-ekonomické*: štruktúry priemyselné, obchodné, nemocničné, podporné;
- d. *politické*: strany, odbory, mienkotvorné skupiny, združenia robotníkov, zamestnancov, učiteľov...

Začlenenie sa saleziána spolupracovníka a saleziánky spolupracovníčky do týchto štruktúr nemôže nechať bokom požiadavky saleziánskeho poslania a ducha.

B. Užitočným návodom ohľadne druhu začlenenia saleziána spolupracovníka do cirkevných štruktúr je zodpovedné ponúkanie spolupráce *biskupom a farárom*. To zdôrazňuje druh vzťahov medzi veriacimi laikmi a príslušníkmi

²⁴ ŽP XVII, 25; por. KKP, kán. 305; ChL, 42.

kléru, ktorý uviedol do života Druhý vatikánsky koncil. Už to nie je vzťah subjektu *aktívneho* (pastieri) a *pasívneho* a čisto prijímajúceho (veriaci), ale vzťah spoluzodpovednosti medzi *subjektmi, ktoré sú obidva aktívne*, i keď uznávajú rôzne služby a úrady.

C. Združenie povzbudzuje skupiny saleziánov spolupracovníkov, vhodné a ochotné zakladať nové diela, a kde miestne požiadavky napovedajú ich užitočnosť, aj prijať ich za svoje.

A to v zhode s usmernením koncilového dekrétu *Apostolicam actuositatem*, ktorý priznáva veriacim laikom zodpovednosť, že môžu prevziať apoštolské iniciatívy a odporúča pastierom Cirkvi, aby ich podporovali v týchto iniciatívach a ponechali im vhodnú slobodu, ktorú si vyžaduje ich dôstojnosť Božích synov a sekulárnych apoštolov.

Bibliografické odkazy

ACG21 69 – 75, 79, 140.

ACGS 735, 736, 744.

Midali M., *Nella Chiesa e nella società con Don Bosco oggi [V Cirkvi a v spoločnosti s donom Boscom dnes]*, Elle Di Ci, Turín 1974.

Stanovy SDB 1984 čl. 40.

SALEZIÁNSKY DUCH

SALEZIÁNA SPOLUPRACOVNÍKA A SALEZIÁNKY SPOLUPRACOVNÍČKY

„Robte to, čo ste sa naučili, prijali,
počuli a videli na mne!
A Boh pokoja bude s vami“ (Flp 4, 9).

Spolupracovať s Bohom Otcom

Postaviť Boha ako zjednocujúci stredobod svojho života, prameň bratského spoločenstva a inšpirátora svojej činnosti predpokladá mať určitý obraz o Bohu. Nie je to Boh vzdialený, celkom ponorený do svojho samotárskeho a neotrasiteľného mlčania a neprejavujúci záujem o zem, ale Boh-Láska (por. 1 Jn 4, 16), ktorý sa úplne dáva ľuďstvu, „Otec, ktorý stále pracuje“ (por. Jn 5, 17) a svoj život prežíva spolu so svojimi synmi, zamestnaný tým, aby aktívne a s nekonečnou láskou vyhovел hlbokým očakávaniam ľudí. Je to Boh tak zapojený do našich dejín, že sa vydal slobode človeka a prijal riziko odmietnutia a stále sa dáva ako láska, ktorá odpúšťa.

Tento Boh, tichý, ale účinne konajúci v dejinách, pripája k sebe aktívnych spolupracovníkov a pracovité spolupracovníčky, ktorí v konkrétnych životných situáciách vkladajú svoje sily do ohlasovania jeho lásky a do konania diel dobra, pričom od neho čerpajú silu milovať, darovať sa a slúžiť.

Pre saleziánsku rodinu a jej členov *žiť v Božej prítomnosti* znamená pestovať intenzívny a stály vzťah lásky s ním (*zjednotenie s Bohom*), cítiť sa preto naplnení láskou podobnou jeho láske, ktorá sa rozdáva dobrotivo a nezištne a obetuje sa za prednostných adresátov svojho poslania. Znamená to tiež vedieť postrehnúť a prijať znamenia jeho tajomnej prítomnosti v očakávaniach a v požiadavkách mužov a žien našej doby.

Práve k tomuto Bohu, milosrdnému Otcovi don Bosco nasmeroval svoju úprimnú prosbu: „*Da mihi animas, coetera tolle.*“ Všetkým svojim učeníkom a učeníckam don Bosco opakuje: „Najbožskejšou z božských vecí je spolupracovať s Bohom na spásu duší, a je to bezpečná cesta vysokej svätosti.“

A predovšetkým obraz Dobrého pastiera inšpiruje a vedie našu činnosť – tým, že ukazuje dve vzácne perspektívy saleziánskej apoštolskej spirituality.

Prvá: apoštol Pána Ježiša kladie do stredu svojej pozornosti človeka ako takého a miluje ho takého, aký je, bez predsudkov a vylúčovania, presne ako robí Dobrý pastier – aj so stratenou ovečkou.

Druhá: apoštol nepredkladá seba samého, ale vždy iba Pána Ježiša, jediného, kto môže oslobodiť od každého druhu otroctva, jediného, kto môže priviesť na pastviny večného života (por. *Jn* 10, 1 – 15), jediného, kto nikdy neopúšťa toho, kto sa stratil, ale stáva sa solidárnym s jeho slabosťou a plný dôvery a nádeje ho hľadá, zachraňuje a privádza naspäť, aby mal život v plnosti.

Zakoreniť sa v Kristovi a prispôbiť sa mu je najhlbšou radosťou pre syna a dcéru dona Bosca. Odtiaľ pochádza láska k Slovu a túžba prežívať tajomstvo Krista, sprítomňovaného liturgiou Cirkvi; odtiaľ je tiež vytrvalé slávenie sviatostí Eucharistie a zmierenia, ktoré vychovávajú ku kresťanskej slobode, k obráteniu srdca a k duchu podelenia sa a služby; a tam napokon pramení aj účasť na tajomstve Pánovej Paschy, ktorá vedie k novému chápaniu života a jeho osobného i komunitného, vnútorného i spoločenského významu.

Na vyjadrenie plného spoločenstva s Bohom v trojičnom živote, ku ktorému je povolaný každý muž a každá žena, don Bosco sa neuchýlil k teologickým formuláciám, ťažko pochopiteľným pre jeho mladíkov. Vyjadroval sa jednoduchšími výrazmi ako *nebo, raj, pripravená odmena, koruna slávy, šťastná vlasť, stonásobne v budúcom živote, najlepší životný stav, skutočné šťastie, šťastná večnosť* atď. Tu je teda program duchovného života: *veselosť, štúdium, nábožnosť; zdravie, múdrosť, svätosť; chlieb, práca a nebo.*

Láska k Bohu a neúnavná práca v tomto živote, nebo v tom druhom sú srdcom činnejšou spiritualitou dona Bosca pre jeho „synov a dcéry“, ktorú však rozšíril aj na všetkých: na mužov a ženy, mladých i menej mladých, spolupracovníkov a spolupracovníčky, dobrodincov a podporovateľov, kňazov i laikov. Je to spôsob kresťanského života, nasiaknutý láskou, ktorej počiatkom i cieľom je Boh. Áno, don Bosco často pýtal peniaze, ale širil aj dobročinnú spiritualitu, keď hovoril a písal o večnej spáse, o konkrétnej láske k blížnemu, o viere, o nádeji, o nebi. *Žobrajúci don Bosco sa napokon vždy a všade ukázal ako Boží muž, majster duchovného života, svätec potešiteľ, zamilovaný do Márie, Panny a Matky, Nepoškvrnenej a Pomocnice, a do jej Syna Ježiša.*

Apoštolská spiritualita je inšpirujúcim a animujúcim stredom života spoločenstva v poslaní saleziánskej rodiny. Ba je spoločenstvom, ktoré sa nerodí z ľudského plánovania, ani sa nerovná organizácii, akokoľvek dokonalej, alebo hoci prepracovaným technikám združovania, ale pramení v pastoračnej láske, ktorú v srdci dona Bosca vzbudil Duch Svätý a animovala ho až k svätosti.

Spiritualita znamená, že náš život vedie Duch Svätý, ten, ktorý zahŕňa svojimi charizmami rozličné skupiny, ktoré patria do jedinej rodiny. *Apoštolská* znamená vnútorný dynamizmus, ktorý pobáda k darovaniu sa a k službe, pričom dáva spásanosnú účinnosť výchovnej a evanjelizačnej činnosti a zjednocuje celú existenciu okolo tohto inšpirujúceho stredobodu.

Saleziáni spolupracovníci, pohnutí vierou, nádejou a láskou, majú účasť na činnosti Boha, ktorý stále pracuje, aby každému človekovi odovzdával svoju milosrdnú lásku, a cítia sa hlboko začlenení do spoločenstva a apoštolátu Cirkvi. Táto kapitola opisuje základné duchovné hodnoty saleziána spolupracovníka. Prežívať saleziánskeho ducha znamená mať účasť na duchovnej skúsenosti zakladateľa:

- na pastoračnej láske,
- na štýle prítomnosti vo svete,
- na štýle činnosti,
- na štýle vzťahov,
- na živote modlitby.

Don Bosco vedený Duchom Svätým prežíval a zanechal členom svojej rodiny originálny štýl života a činnosti: saleziánskeho ducha.²⁵

Saleziánsky duch je typická evanjeliová skúsenosť prameniaca v samotnom srdci Krista, ktorý pobáda k darovaniu a k službe všetkých tých, ktorí ho prežívajú. Žije z úsilia apoštolskej lásky, dynamického vnútorného princípu, ktorý zjednocuje zanietenú lásku k Bohu a k blížnemu. Prejavuje sa sviatostnou duchovnosťou, ktorá sa konkrétne premieta do radostného a optimistického prežívania každodenného života a zodpovednou službou v cirkevnom spoločenstve a v občianskej spoločnosti. Vyžaduje si náročnú asketickú cestu vyjadrenú pokojnou a radostnou tvárou ako odpoveď na naliehavú výzvu dona Bosca: „práca a sebaovládanie“²⁶.

Tematické jadro

1. Saleziánsky duch
2. Asketická cesta

Interpretačné kľúče

A. Prvý článok PAŽ potvrdzuje, že Duch Svätý stvárnil v donovi Boscovi srdce otca a učiteľa, schopné úplne sa darovať, a vnukol mu výchovnú metódu preniknutú „láskou Dobrého pastiera“. Don Bosco bol prvý, kto „prežíval“ saleziánskeho ducha – tým, že uskutočňoval svoje intuície a čnosti, a predovšetkým tým, že sa nechal viesť Duchom Svätým. Saleziánsky duch je podstatnou súčasťou duchovného dedičstva dona Bosca; je to dedičstvo presiaknuté jeho svätosťou, pretože privádza k evanjeliu a k samotnému Kristovi.

B. Druhý odsek tohto článku je pokusom opísať saleziánskeho ducha. Saleziánsky duch je širokou a hlbokou skutočnosťou, pretože patrí k životu. Výraz „saleziánsky duch“, ktorý používal don Bosco, keď povzbudzoval saleziánov, aby si zachovali dobrého ducha, vyjadruje *jednotu ducha* a *ducha pravidiel*.

Špeciálna generálna kapitula saleziánov ho opisuje ako „štýl zmyšľania a citu, života a činnosti pri uskutočňovaní špecifického povolania a poslania, ktoré nám Duch Svätý neprestajne dáva“. Alebo „saleziánsky duch je súhrnom aspektov a hodnôt sveta ľudí a kresťanského tajomstva, na ktoré učeníci dona Bosca – tým, že prijímajú vnuknutia Ducha Svätého a v sile svojho poslania – sú zvlášť citliví, a to tak vo vnútornom postoji, ako aj vo vonkajšom správaní“.

Súhrnná formulácia *štýl života a činnosti* znamená osvojiť si Pánove spôsoby videnia, zmyšľania a konania. Znamená prijať taký spôsob postoja k Bohu, vytvárania vzťahov s inými a pôsobenia v spoločnosti, ktorý je typický pre Ježiša z Nazareta.

²⁵ Por. *Charta identity*, 27.

²⁶ Por. *ŽP* XII, 466; XIV, 124; XV, 183.

C. Saleziánsky duch zasahuje celého človeka. Je to skutočnosť, ktorú si treba živo osvojiť – až tak, že sa stane súčasťou osoby. Tak salezián spolupracovník *vyžaruje* saleziánskeho ducha v malých veciach, v každodenných činoch. Ten sa stáva znamením a kritériom vzťahov.

Saleziánskeho ducha prežívajú v Cirkvi všetci členovia apoštolskej rodiny dona Bosca a on predstavuje jej charakteristický faktor vzhľadom na ostatných kresťanov: saleziáni spolupracovníci a saleziánky spolupracovníčky žijú ako muži a ženy v sekulárnom stave, ktorý im je vlastný; v prípade saleziánov spolupracovníkov kňazov a diakonov vykonávaním posvätnej služby na základe vysviacky alebo v prípade väčšiny z nich vykonávaním ich laických činností. Saleziánsky duch tak dostáva rôzne konkrétne vyjadrenia.

D. Saleziánsky duch je typickou evanjeliovou skúsenosťou. Ježiš Kristus je skutočnou realitou, ktorá sa sprítomňuje v kresťanskom zjavení. On je *jediný* schopný byť posledným kritériom pre toho, kto kriticky skúma realitu.

Askéza, čiže pohľad na realitu a vzájomné pôsobenie s ňou spočívajú podľa Benedikta XVI. v postoji neustáleho stotožňovania sa s tajomstvom Ježiša Krista. Potvrdenie toho pochádza z modlitby a z liturgie: „pozerať sa“ na Krista a na Ukrižovaného. Pre Benedikta XVI. „mať do činenia s Bohom je už samo sebou nevyhnutné. Ako každý deň musíme dýchať... ak by tu Boh nebol prítomný, ja by som už nemohol správne dýchať“ (por. Benedikt XVI., *Deus caritas est*).

Žiť saleziánskeho ducha teda znamená osvojiť si spôsoby videnia, zmýšľania a konania Pána Ježiša; text hovorí: „pramení v samotnom srdci Krista“. Znamená to prijať spôsob konania vo svete a vytvárania vzťahov s inými, a postoj pred Bohom, ktoré boli typické pre Ježiša z Nazareta. Charakterizuje a dáva konkrétny tón prítomnosti a činnosti spolupracovníkov vo svete, ich vzťahom s bratmi a sestrami a ich vzťahu s Bohom.

Saleziánsky duch sa týka *celého* človeka a jeho života. Nie je to odev, ktorý si možno obliecť a vyzliecť podľa ročného obdobia: je skutočnosťou, ktorú si treba živo osvojiť – tak, že sa už *stane súčasťou* osoby. Neprežíva sa z času na čas alebo len v niektorej oblasti nášho konania: preniká celý život a vlastnému bytiu a konaniu dáva konkrétny charakteristický tón.

Krátko, salezián spolupracovník nielen *robí* dobré, pekné, užitočné veci, zodpovedajúce saleziánskemu ideálu, ale je saleziánom vo svojej hlbokjej podstate, od hlavy po päty. A to sa cíti, vidí, *vyžaruje*: v malých veciach, v tých najobyčajnejších skutkoch, ako aj vo veľkých rozhodnutiach. Konštatuje sa to a zakusuje najmä vtedy, keď sa nejaká skupina spolupracovníkov stretne, aby spolu prežili zopár chvíľ alebo aby spoločne pracovali: bez nejakej zvláštnej námahy sa ihneď vytvorí ovzdušie, prostredie. A keď sa každý vráti domov, spontánne mu príde na pery: „Nadýchal som sa saleziánskeho vzduchu, cítil som sa dobre. Aj inde je pekne a prínosne, ale *čosi* chýba: práve saleziánsky duch!“

E. „Práca a sebaovládanie“ sú štvrtý a piaty diamant, umiestnené na pleciach plášt'a Osoby vo sne vyrozprávanom v 15. zväzku Životopisných pamätí. Diamant „práce“ je umiestnený na pravom pleci, akoby mal naznačiť prvenstvo *extázy činnosti*, o ktorej hovorí svätý František Saleský v *Teotimovi* a ktorá je celá animovaná hlbokým dynamizmom viery, nádeje a predovšetkým lásky. Práca vytvára základnú črtu saleziána: salezián je pracovitý. Don Cagliero hovorieval: „Kto nevie pracovať, nie je saleziánom.“ Pre dona Bosca práca nie je akákoľvek činnosť, ale venovanie sa poslaniu všetkými schopnosťami a na plný úväzok. Nechápe sa ňou iba manuálna práca, ale aj práca intelektuálna

a apoštolská. Pracuje ten, kto píše, kto spovedá, kto káže, kto študuje, kto upratuje dom: ide o prácu pre duše. Našu prácu charakterizuje pastoračná láska a správny úmysel.

Diamant „sebaovládania“, umiestnený na ľavé plece, označuje celkové sebaovládanie v životnom štýle sprevádzanom zmyslom pre mieru a pre vyváženosť. Sebaovládanie je kardinálna čnosť, ktorá zmiernuje popudy, slová a skutky podľa rozumu a požiadaviek kresťanského života. Okolo nej sa pohybujú pokora, striedmosť, jednoduchosť, náročnosť na seba... Jej prejavy v každodennom živote sú vyváženosť, čiže miera vo všetkom, schopnosť spolupracovať, vnútorný i vonkajší pokoj, pokojný a spoľahlivý vzťah so všetkými, ale najmä s mladými.

Stručne: tak sa chápe, do akej *hĺbky* saleziánsky duch *zjednocuje a udržiava spojených* – vzájomne a trvale – všetkých členov Združenia a všetkých členov saleziánskej rodiny. Tá istá krv zjednocuje fyzicky a biologicky členov tej istej ľudskej rodiny. Ten istý saleziánsky duch zjednocuje saleziánskych bratov a sestry: je znakom a kritériom duchovného príbuzenstva. Tam, kde neexistuje, chýba *vitálna* príslušnosť k Združeniu; oficiálna príslušnosť a zloženie *prísľubu* majú vtedy veľmi malý význam a veľmi malú účinnosť.

Bibliografické odkazy

Benedikt XVI., *Deus caritas est* (25. december 2005).

Benedikt XVI., *Sacramentum Caritatis*: Posynodálna apoštolská exhortácia o Eucharistii – prameni a vrchole života a poslania Cirkvi (22. februára 2007).

Chávez V. P., *Charta identity*, čl. 34.

Vecchi J., ACS 367.

Viganò E., ACS 300.

ŽP XII, 466.

Čl. 14. Skúsenosť angažovanej viery

§ 1. Salezián spolupracovník prijíma saleziánskeho ducha ako Pánov dar Cirkvi a umožňuje, aby prinášal ovocie podľa jeho vlastných, laických alebo kňazských podmienok. Má účasť na charismatickej skúsenosti dona Bosca a usiluje sa podporovať saleziánsky humanizmus, aby tak poskytoval dôvody nádeje a perspektívy budúcnosti pre konkrétnych ľudí a pre spoločnosť.²⁷

§ 2. Prežívaním saleziánskej spirituality podporuje praktickú skúsenosť spoločenstva Cirkvi.

§ 3. Salezián spolupracovník sa zveruje nepoškvrnenej Panne a Pomocnici ako vodkyňi svojho apoštolského povolania: byť pravým „spolupracovníkom Boha“²⁸ na uskutočňovaní jeho plánu spásy. Vyprosuje si od Márie – Pomocnice a Matky Dobrého pastiera – pomoc a potrebnú silu pre vlastnú spásu i spásu mladých. Každodenné odovzdávanie sa Márii charakterizuje saleziánsku spiritualitu.

Tematické jadro

1. Angažovaná viera
2. Mária, prvá spolupracovníčka Boha
3. Spoločenstvo Cirkvi

Interpretačné kľúče

A. Salezián spolupracovník je povolaný vyznávať celú kresťanskú vieru: jeho *krédo* je krédom celej Cirkvi. Ale v bohatstve kresťanských tajomstiev ho sám Duch Svätý vedie, aby sa dal do služby fyzického i duchovného „blaho-bytu“ ľudí, najmä tých, čo najviac potrebujú pomoc a nádej: „Syn človeka neprišiel, aby sa dal *obsluhovať*, ale aby slúžil a položil svoj život ako výkupné za mnohých“ (Mk 10, 45).

Nasledujúc príklad a učenie Ježiša z Nazareta Cirkvi – a v nej Združenie spolupracovníkov – sa dáva do služby (*diakonie*) ľudstva s cieľom ohlasovať evanjelium a volať všetkých k plnosti života. Je to služba, ktorá podľa usmernení pokoncilového Učiteľského úradu obsahuje: *obnovenie ľudstva* sociálnymi dielami a rozličnými formami výchovného pôsobenia; *kresťanské svedectvo* – osobné i komunitné; *výslovné ohlasovanie* evanjelia vyučovaním náboženstva a katechézou; *misijnú prácu* prostredníctvom medzináboženského dialógu (najmä spoločným prežívaním života a spoločnou modlitbou), *spoluprácu* s príslušníkmi iných náboženstiev s cieľom bojovať proti nespravodlivým situáciám, a ich sprevádzanie, keď sa chystajú vstúpiť do Cirkvi; *animovanie modlitby* – zvlášť liturgickej – kresťanského spoločenstva; mnohoraké *iniciatívy ľudskej a kresťanskej solidarity*; mnohé formy *misijnej spolupráce*; *evanjelizačnú prítomnosť* v územiach poznačených náboženskou ľahostajnosťou alebo ateizmom.

Formovať „dobrých kresťanov a statočných občanov“ je zámerom, ktorý don Bosco viackrát vyjadril, aby naznačil *všetko, čo mladí potrebujú*, aby svoju ľudskú a kresťanskú existenciu prežívali naplno: oblečenie, jedlo, bývanie, prácu, štúdium a voľný čas; radosť, priateľstvo; činnú vieru, Božiu milosť, cestu posväcovania sa; spoluúčasť,

²⁷ Por. *Charta identity*, 15 – 17.

²⁸ Por. *1 Kor 3*, 9.

dynamizmus, zaradenie do spoločnosti a do Cirkvi. Výchovná skúsenosť mu vnukla projekt a zvláštny *štýl intervenovania*, ktoré on sám zhustene vyjadril v *preventívnom systéme*, ktorý „celkom spočíva na rozumnosti, náboženstve a láskavosti“ (Preventívny systém I.).

Keď hovoríme o Valdoccu a o prvom oratóriu, odvolávame sa na prvé roky štvrtého desaťročia 19. storočia (1841 – 1846), počas ktorých sa vytvorilo *sviatočné oratórium: škola katechézy, ihrisko na zábavu*, stredisko alfabetizácie, najmä pre imigrantov alebo pre mladíkov akýmkoľvek spôsobom opustených, predovšetkým v nepracovných dňoch.

Oratórium sa vytvorilo ako primárne mládežnícky spôsob vyjadrenia, schopný zjednocovať a napomáhať prejavovanie životaschopnosti množstva chlapcov, ktorí si inak boli vzájomne cudzí; ako štruktúra: don Bosco spolu s mladíkmi (vychovávateľmi a katechétmi), najviac pripravenými pre združenia, ktoré animujú praktizovanie kresťanských čností prostredníctvom intenzívnej činnosti – náboženskej, všeobecne vzdelávacej, voľnočasovej, a s výberovými štruktúrami, ktoré predstavujú prvú formu účasti a prevzatia záväzkov a zodpovednosti. Potom oratórium počnúc rokom 1847 prijíma chlapcov núdznejších medzi *opustenými*, s *útulkom na Valdoccu*: strediskom na zhromažďovanie chlapcov, ktorých bolo treba umiestniť do práce alebo túžiacich chodiť do škôl v meste; ďalej otvorené pre ďalšie možnosti asistencie, odborného vzdelávania a kultúrnej formácie, výchovy. Od roku 1855 do roku 1870 sa črtá rozhodujúci obrat v asistenčných a výchovných činnostiach dona Bosca: postupnou premenou oratória na Valdoccu na *internát-kolégium* jednak pre remeselníkov (1852 – 1862), ako aj pre študentov (1855 – 1859) sa rozbehne prúd činností, ktorý posunie na druhé miesto počiatočné dielo oratória, hoci je stále *primárne* na úrovni idey.

Valdocco sa z jednoduchého miesta stretaní vo sviatočné dni – na katechizmus a na hry – stáva miestom celostnej výchovy a vzdelávania, s pridaním mnohých štruktúr. Čoskoro sa objaví fenomén zakladania a rozrastania internátov (útulkov, ubytovní pre študentov, internátov s *učňovskými školami*, neskôr vysokoškolské internáty, školy pre externistov), ktorý aspoň na jedno storočie pohltí najviac (a najlepších) síl Saleziánskej spoločnosti a dá novú „tvár“ preventívnemu systému. Takže jednak humanistické, ako aj odborné školy ponúkajú: 1. odborné vzdelanie s výhľadom na pracovnú činnosť; 2. základné vzdelanie kvôli pokračovaniu v štúdiách, aj v štúdiu teológie; 3. čo najširšiu možnú výchovu (spev, hudba, divadlo, hry, prechádzky), zameranú kresťansky; 4. novým mimoriadnym poľom pôsobnosti, ktoré sa v prvých stanovách, schválených Svätou stolicou v roku 1874, nepredpokladalo, je *misionárska iniciatíva* (od roku 1875), zavedená v Argentíne prvým záujmom o emigrantov.

B. Saleziáni spolupracovníci pri opätovnom čítaní intuícii a skúseností dona Bosca vo svetle obnovenej koncilovej ekleziológie a pápežského Učiteľského úradu o evanjelizácii vyjadrujú svoju apoštolskú činnosť rôznymi formuláciami: *výchovno-pastoračná služba* uskutočňovaná podľa preventívneho systému; *vychovávať evanjelizovaním, evanjelizovať výchovou*; *integrálna výchova* v štýle preventívneho systému; *vychovávať a evanjelizovať podľa pedagogiky dobroty*; a iné analogické formulácie.

V podstate, saleziáni spolupracovníci uskutočňujú svoju evanjelióvu službu vo svojom každodennom živote ohlasovaním a svedectvom.

Sám don Bosco ukázal niektoré prvky tejto cesty: pomáhať saleziánom „čeliť a zabraňovať neustále rastúcemu neverectvu a zlým mravom, ktoré v mestách i dedinách strhávajú k večnej skaze mnoho chudobnej a neskúsenej mládeže“, „umenšovať počet uličníkov, ktorí ponechaní sami na seba sú vo veľkom nebezpečenstve, že zaľudnia väznice“ (Rím 1878). „My ich vidíme potulovať sa z námestia na bulvár, z jedného konca na druhý, vzrastať v povahačstve a v záhalke, učiť sa robiť obscénosti a preklínať; neskôr vidíme, ako sa z nich stávajú darebáci a zločinci; napokon – a najčastejšie v rozkveti mladosti – vidíme, ako končia vo väzení“ (Janov 30. marca 1882).

„Mnohé tisíce mladíkov vo viac ako stovke domov dostávajú kresťanskú výchovu, dostáva sa im vzdelania, vyučujú sa nejakej zručnosti, remeslu, ktoré im bude slúžiť, aby si čestne zarábali na chlieb (...). Tieto milodary poslúžia k výchove týchto mladíkov pre občiansku spoločnosť, aby boli buď kresťanskými robotníkmi, alebo vernými vojakmi, alebo príkladnými majstrami a učiteľmi, alebo kňazmi alebo aj misionármi, ktorí prinesú náboženstvo a civilizáciu barbarským národom“ (Lucca apríl 1882). Saleziánske dielo treba podporovať, „pretože vychováva mladíkov k čnostiam, k ceste viery, pretože jeho hlavným cieľom je vzdelávať mládež, ktorá sa v dnešnej dobe stala terčom zlých ľudí, pretože podporuje vo svete, v internátoch, v útulkoch, vo sviatočných oratóriách, v rodinách, ako hovorím, podporuje lásku k náboženstvu, dobré mravy, modlitby, pristupovanie k sviatostiam.“ „V týchto časoch sa ničomní ľudia snažia šíriť bezbožnosť a zlé mravy, usilujú sa skaziť najmä nerozvážnu mládež spolkami, verejnou tlačou, zhromaždeniami, ktorých viac-menej otvoreným cieľom je odvrátiť ju od náboženstva, od Cirkvi, od zdravej mravnosti“ (Turín 1. júna 1885).

C. Tento článok sa odvoláva najmä na bod 4 koncilového dokumentu *Ad gentes*: Na uskutočnenie tohto spásneho plánu „Kristus zoslal od Otca Duchu Svätého, aby zvnútra uskutočňoval jeho spasiteľné dielo a podnecoval rozvoj Cirkvi. Duch Svätý nepochybne účinkoval vo svete už predtým, ako bol Kristus oslávený. Ale keď na Turíce Duch Svätý zostúpil na učeníkov, aby zostal s nimi naveky, Cirkev verejne vystúpila pred zástup a kázaním sa začalo šírenie evanjelia medzi národmi. [...] Na Turíce sa začali ‚skutky apoštolov‘, tak ako bol Kristus počatý vtedy, keď Duch Svätý zostúpil na Pannu Máriu, a ako dostal podnet na svoje účinkovanie, keď na neho pri modlitbe zostúpil ten istý Duch Svätý.“

Salezián spolupracovník v miere, v akej sa cíti byť živou a aktívnou súčasťou Cirkvi, cíti potrebu žiť v dôvernom vzťahu s Duchom Svätým a naliehavo ho vzývať, pričom vie, že Duch Svätý je v jeho duchu prítomný tajomne, ale skutočne, ako Ten, kto ho podporuje v saleziánskom apoštolskom angažovaní sa.

D. Prostredníctvom Ježišovho diela a zoslaním svojho Duchu Boh vzbudil Cirkev, aby bola prostredníctvom spoločnej činnosti všetkých svojich členov, veriacich i pastierov, viditeľnou spolupracovníčkou jeho plánu počas stáročí. Druhý vatikánsky koncil prijal za svoju túto víziu viery už v prvých riadkoch konštitúcie *Lumen gentium*, keď Cirkev označuje za „všeobecnú sviatosť spásy“ (LG, 48), čiže za „znak a nástroj dôverného spojenia s Bohom a jednoty celého ľudstva“ (LG, 1).

Keď sa salezián spolupracovník postaví do tejto perspektívy, vidí v Cirkvi „(viditeľné a organické) Kristovo telo“, animované jeho Duchom Lásky: ide o jeden z najrealistickejších spôsobov, akými Pavol označuje Cirkev. „Cíti sa byť živou súčasťou“ Cirkvi, pretože v sile sviatostí uvedenia do kresťanského života a svojho špecifického saleziánskeho povolania sa stal jej aktívnym a spoluzodpovedným subjektom. Vidí v nej „stredobod spoločenstva všetkých síl, ktoré pracujú pre spásu“, ako vyhlasuje Druhý vatikánsky koncil: Cirkev, „mesiášsky ľud, hoci nateraz nezahrnuje v sebe všetkých ľudí, ba neraz sa javí ako maličké stádo, predsa je pre celé ľudstvo najistejším zárodokom jednoty, nádeje a spásy. Kristus ho ustanovil ako spoločenstvo života, lásky a pravdy; a prijal ho tiež za nástroj vykúpenia všetkých a posielal ho do celého sveta ako svetlo sveta a soľ zeme“ (LG, 9).

E. Uvažovanie súčasnej Cirkvi o tajomstve Krista a o svojej vlastnej povahe ju priviedlo k tomu, že pri koreni tohto tajomstva a ako završenie svojej povahy objavuje postavu Ženy: Panny Márie, Kristovej matky a Matky Cirkvi. Boh

do svojej rodiny – Cirkvi – umiestnil, ako do každého teplého rodinného príbytku, postavu Ženy, ktorá v duchu služby bdie nad ňou a ochraňuje ju na ceste.

Kristus mal vo svojom spásonosnom diele za *spolupracovníčku* svoju vlastnú matku, Máriu z Nazareta, ktorú na to predurčila Otcova múdrosť a uschopnila prítomnosť jeho Ducha. Salezián spolupracovník vidí a uctieva v Márii tú, ktorá ako dokonalá „služobnica“ Otca v nasledovaní Syna „celkom mimoriadnym spôsobom spolupracovala na Spasiteľovom diele“ (LG, 61) ako *Ježišova matka*; a s ním ako spoluvykupiteľka – v sláve so Synom – „neprestáva na ňom spolupracovať ani dnes ako *Matka a Pomocnica Božieho ľudu*“ (PAŽ *ad experimentum* z r. 2007, Štatút 26 § 1).

F. Uvažovanie o týchto tajomstvách osvecuje povolanie saleziána spolupracovníka a pomáha pochopiť ho v jeho hlbokých aspektoch. Spolupracovník svojím životom a svojím každodenným apoštolátom spolu so svätým Pavlom prežíva úžas a radosť ako človek povolaný byť „Božím spolupracovníkom na jeho roli, pri budovaní jeho stavby“ (por. *1 Kor 3, 9*): „Ja, najmenší zo všetkých svätých, dostal som tú milosť zvestovať pohanom Kristovo nevyspytateľné bohatstvo“ (*Ef 3, 8*). Aj don Bosco, počnúc rokom 1878, dal vytlačiť na titulnú stranu časopisu *Bollettino Salesiano* výrok pripisovaný svätému Dionýzovi Areopagitovi: „Z božských vecí najbožskejšia je *spolupracovať s Bohom* na záchraňovaní duší.“

Bibliografické odkazy

AG, 4.

Ján Pavol II., *Christifideles laici* (30. decembra 1988).

1 Kor 3, 9.

LG 1, 9bc, 48; 4, 61.

Mt 28, 20.

Rim 5, 5.

Čl. 15. Ústredné postavenie apoštolskej lásky

§ 1. Srdcom saleziánskeho ducha je apoštolská a pastoračná láska. Sprítomňuje medzi mladými Otcovo milosrdenstvo, Kristovu spásonosnú lásku a silu Ducha Svätého. Don Bosco ju vyjadril v hesle *Da mihi animas, caetera tolle*. Naznačil ju v mene saleziáni, keď si zvolil za patróna svätého Františka Saleského²⁹, vzor kresťanského humanizmu, apoštolskej horlivosti a vlúčnosti, podporovateľa spirituality laikov.

§ 2. Táto láska je pre saleziánov spolupracovníkov darom od Boha, ktorý ich zjednocuje s ním i s mladými. Je inšpirovaná materinskou starostlivosťou Márie, ktorá ich podporuje v ich každodennom svedectve.

Tematické jadro

1. Apoštolská a pastoračná láska
2. Kresťanský humanizmus

Interpretačné kľúče

A. Bezprostredným obsahom, ktorý vnímame v slovách dona Bosca, je prijatie všetkého, čo je celkom ľudské. Predovšetkým smerovať k čestnému občanovi a k dobrému kresťanovi znamená dávať najavo dôstojnosť ľudskej osoby. Druhý vatikánsky koncil v pastorálnej konštitúcii *Gaudium et spes* v bode 12 jasne potvrdzuje: „Veriaci i neveriaci takmer jednomyseľne uznávajú, že všetko na zemi má byť usmernené na človeka ako na svoj stredobod a vrchol.“

Vychovávateľia a apoštoli majú úlohu prebúdzat' a mobilizovať všetky schopnosti mladých: schopnosti poznania a rozumu, pestré citové dedičstvo, slobodou posilňovanú vôľu.

Saleziáni spolupracovníci – ako don Bosco – si volia kresťanský humanizmus a metódu dobročinnnej lásky svätého Františka Saleského. Je to humanizmus, ktorý neignoruje slabosť človeka, ale zakladá sa na neochvejnej dôvere vo vnútornú dobrotu človeka, pretože ho miluje Boh a On ho povoláva ku kresťanskej dokonalosti – v každej životnej forme.

Tento humanizmus je základným prvkom charizmatickej a duchovnej skúsenosti všetkých skupín, ktoré založil don Bosco a prijali ho za svoj ako vzácne dedičstvo aj ďalšie skupiny ktoré sú dnes pričlenené k jedinej saleziánskej rodine.

„Saleziánsky“ humanizmus pre dona Bosca znamenal oceňovať všetko pozitívne, čo bolo zakorenené v živote ľudí, v stvorených veciach, v udalostiach dejín. To ho viedlo k tomu, aby zachytil skutočné hodnoty, ktoré sú vo svete, najmä ak sa páčia mladým; aby sa zaradil do prúdu kultúry a ľudského rozvoja svojej doby – tak, že podnecoval dobro a odmietal nariekať nad zlom; aby múdro vyhľadával spoluprácu mnohých – presvedčený o tom, že každý má dary, ktoré treba objaviť, spoznať a oceňovať; aby veril v silu výchovy, ktorá podporuje rast mladého človeka a povzbudzuje ho, aby sa stal čestným občanom a dobrým kresťanom; aby sa vždy a všade spoliehal na prozreteľnosť Boha, ktorého vnímal a miloval ako Otca.

²⁹ DBP V, 8; F. SALESKÝ, *Trattato dell' amore di Dio (Traktát o láske k Bohu)*, Paoline-Edizione (1989).

Saleziani spolupracovníci sa v tvorivej vernosti donovi Boscovi usilujú dnešnej spoločnosti poskytovať svoju službu, pričom prijímajú inovatívne usmernenia, ktoré uviedol Druhý vatikánsky koncil a následný pápežský Učiteľský úrad o vzťahoch Cirkvi k iným náboženstvám a k súčasnej spoločnosti, zameraných na medzináboženský dialóg, na obranu dôstojnosti ľudskej osoby a rodiny, na podporu spravodlivosti a pokoja, na medzikultúrny dialóg, najmä v multietnických kontextoch, a na ochranu stvorenstva.

Cieľ výchovy, nastolenej donom Boscom, je dvojaký: dobrý kresťan a statočný občan, a dá sa zhrnúť výrazmi integrálna výchova, alebo výrazmi jednak účinnými, ako aj tradične dobre známymi: trojčlen – zdravie, štúdium a svätosť, alebo „veselosť, štúdium, nábožnosť“, „chlieb, práca, nebo“, „práca, náboženstvo, čnosť“, „nábožnosť, mravnosť, kultúrnosť, vzdelanosť“, „šťastní v nebi i na zemi“.

1. *Dobrý kresťan*: pozvaný modliť sa, dávať dobrý príklad, zúčastňovať sa na náboženských úkonoch, „zúčastňovať sa na všetkých veciach, ktoré môžu podporovať väčšiu Božiu slávu a spásu duší“, dobre hovoriť o Cirkvi, o jej posvätných služobníkoch, o pápežovi, o cirkevných nariadeniach, pomáhať vykorovať škandály, bratsky napomínať. Duchovné prostriedky sú zdedené od Tridentského koncilu a prevzaté od spirituality tej doby: dobre prispôbena katechéza, sviatosti, úkony zbožnosti, zmysel pre náboženské povinnosti. Až po svätosť: „Prvá vec, ktorá mu bola poradená, aby sa stal svätým, bolo usilovať sa získavať duše Bohu; pretože niet na svete svätejšej veci, ako spolupracovať na dobre duší“ (Ján Bosco, *Život Dominika Savia*, kap. VIII).

2. *Dobrý občan*: je ten, kto si plní povinnosti svojho stavu. Je jasné, že kresťan, nakoľko je dobrým občanom, je povolán aj na to, aby prispieval k poriadku a k pokroku spoločnosti tým, že bude múdro viesť svoju rodinu, že sa bude – nakoľko len mu je to možné – zúčastňovať na dielach dobročinnosti a solidarity, angažovať sa v katechetickej a výchovnej činnosti, *zjednocovať sa na poli činnosti a konať* spojený so skupinami a združeniami angažovaného kresťanstva, pričom sa otvára pre najodvážnejšie apoštolské a misionárske perspektívy; má zmysel pre povinnosť, rešpektuje občiansky poriadok, prácu vníma ako potrebu obživy, ale aj ako faktor identity, vlastného osobného rozvoja a služby spoločnosti. Samozrejme, v medziach, ktoré umožňovali sociálne podmienky mladých.

Je samozrejmé, že dnes formulácia „statoční občania a dobrí kresťania“ znamená nasledovné: „dobrým kresťanom“ nie je iba ten, kto chodí do kostola a je poslušný voči hierarchii, ale ten, kto pracuje pre solidárnu spoločnosť a je zodpovedne aktívny v cirkevnom spoločenstve. Dnes „statočný občan“ je človek, ktorý sa neodcudzuje spoločnosti zato, že je pluralistická a že vysiela príliš mnoho posolstiev, ale má účasť na jej vnútornej dynamike – tým, že kriticky a aktívne prispieva k lepšej kvalite života všetkých ľudí.

Don Bosco je presvedčený o ideáli konfesijného štátu a o obraze stratifikovanej, do vrstiev usporiadanej spoločnosti, v ktorej nevyhnutne spoločne žijú bohatí a chudobní, v ktorej prekvitá úcta voči autorite, láska k namáhavej práci, vďačnosť voči dobrodincom, bezpodmienečná nedotknuteľnosť súkromného vlastníctva.

Don Bosco viac ako by vypracovával princípy, preukazuje tendencie: viac konzervatívne ako demokratické, viac paternalistické ako rovnostárske, viac klerikálne ako laické, viac v duchu voľného združovania ako systému korporácií a odborových zväzov.

Don Bosco sa usiloval o mierumilovný mravný poriadok, ktorý má úctu ku všetkým, v ktorom by príslušníci kleru mali prednosť; jeho sociálny vzor bol nadobudnutý, tradičný, nie taký, ktorý treba vytvoriť; bol hierarchický, rozdeliteľný na duchovnú a pozemskú časť, ale bránil primát duchovnej pred pozemskou; nebol zástancom konfliktu, lež integrovania.

Úmyselná nezúčastnenosť na politike však neznamenala nedostatok zmyslu pre národnosť, ktorý bol, naopak, u dona Bosca veľmi živý, rovnako ako jeho láska k mieru, k aktívnej pomoci vo chvíľach núdze (cholera, zemetrasenia...).

B. Saleziánsky humanizmus považuje každodenné skutočnosti, od práce po kultúru, od radosti z priateľstva po občianske angažovanie sa, od prírody, v ktorej sme ponorení, po osobnú a sociálnu výchovu, od odbornej kompetentnosti po mravnú počestnosť vlastných činov a rozhodnutí – čo sú všetko skutočnosti, ktoré predstavujú život – za hodnoty, ktoré treba chrániť a pomáhať im rásť. Angažovanie sa za podporu človeka v saleziánskych dejinách berie vážne do úvahy malé skutočnosti, z ktorých pozostáva skúsenosť ľudí.

Saleziánsky humanizmus pôsobí v perspektíve dať zmysel prežívaniu každého dňa. Výchova pomocou rozumu, náboženstva a láskavosti dona Bosca smeruje k napĺňaniu dejín jednotlivcov nádejou a budúcnosťou. Saleziánske apoštolské úsilie všetkých skupín saleziánskej rodiny je definované výchovou ako obsahom nášho poslania, spôsobu, ako intervenujeme, aby sme boli účinní, a duchovnej voľby pre konajúcich.

Saleziánsky humanizmus si stanovuje pomáhať každému nájsť správne miesto v spoločnosti a v Cirkvi. Povolanie každého je najdôležitejším bodom života. Sme postavení do sveta nie pre seba, ale pre druhých, zaangažovaní v špecifickom poslaní ako službe bratom. Je to povolanie pre naliehavú potrebu vo všetkom a všade konať s evanjeliovou dobročinnou láskou. Veriaci, dospelí i mladí, zasvätení i laici, muži i ženy, vyjadria tisícmi spôsobmi dar dobročinnnej lásky: niektorí prostredníctvom výchovnej činnosti, iní úsilím evanjelizovať až po úplné sebadarovanie.

Pastoračná láska je stredobodom a súhrnom saleziánskej spirituality. Ak františkáni majú chudobu a jezuiti poslušnosť, synovia a dcéry dona Bosca majú dobročinnú lásku.

Ona je súhrnom všetkých chariziem: „Usilujte sa o tie najväčšie charizmy! A ukážem vám cestu lepšiu ako všetky“: dobročinnú lásku. Ona nie je osobným výdobytkom, ale pokornou a úplnou otvorenosťou Bohu podľa príkladu Panny Márie.

Pastoračná láska je zanietým vyhľadávaním mladých, aby sme ich odovzdali Bohu. Láska je takto známku spirituality dona Bosca. A vtelená láska sa stáva hnacím stredobodom saleziánskej spirituality: typický charakteristický znak je láska, ktorá dokáže spôsobiť, že si zamilujú aj ju, láska, ktorá vzbudzuje lásku, láska prejavená, ktorá oslobodzuje a zachraňuje.

V liste z Ríma z roku 1884 don Bosco odhaľuje jej mystický význam: „Ako je možné opäť priviesť k životu týchto drahých mladíkov? Dobročinnou láskou... Ježiš Kristus sa stal malým s malými a niesol naše slabosti. On je majster rodinnosti! Ježiš Kristus nedolomil nalomenú trstinu, ani nedohasil hasnúci knôt. On je vašim vzorom.“

Mystika *Da mihi animas* spočíva v hlbokom spoločensťve s Bohom, ktorý formuje srdce vychovávateľa tak, že ho pripravuje na úplne darovanie sa a na veľkodušnú službu. Optika mystiky dona Bosca spočíva v tomto: naučiť sa od Boha milovať, mať účasť na Kristovej láske pestovaním apoštolského srdca, ktoré sa vie bezvýhradne darovať pre záchranu mládeže.

Práve pastoračná láska bola tou duchovnou silou, ktorá poháňala dona Bosca, aby vyhľadával duše a slúžil iba Bohu. Bola to dobročinná láska, ktorá zaplňala srdce, myseľ a plány so zámerom šíriť jeho dielo a dať mu stabilitu. Preto okolo seba zhromaždil rôznych ľudí, skoorinoval a zosúladiť ich úlohy, mnohoraké dary, ba aj rôzne životné stavy a posvätné služby.

Bibliografické odkazy

AG, 4.

Benedikt XVI., *Deus caritas est* (25. december 2005).

LG, 1, 4, 9bc, 48, 61.

1 Kor 3, 9.

Mt 28, 20.

Rim 5, 5.

§ 1. Saleziáni spolupracovníci sú „úzko spätí“³⁰ so spoločnosťou, v ktorej žijú a v ktorej sú povolani byť svetlom, soľou a kvasom. Veria vo vnútorné zdroje človeka. Prijímajú hodnoty vlastnej kultúry a usilujú sa, aby sa riadila kresťanským humanizmom.

Nové skutočnosti podporujú s kritickým kresťanským zmyslom. Do svojho života zahrňajú „všetko, čo je dobré“³¹, a pri rozlišovaní znamení doby počúvajú predovšetkým mladých.

§ 2. Zoči-voči spoločensko-kultúrnym výzvam³² a ťažkostiam zaujímajú kritický a konštruktívny postoj. Usilujú sa šíriť v spoločnosti kresťanskú kultúru a etiku solidarity a prijímania druhých.

Tematické jadro

1. Byť svetlom a kvasom: optimizmus zoči-voči dobru a realistická odvaha zoči-voči zlu

Interpretačné kľúče

V tejto kapitole, venovanej saleziánskemu duchu, sa objasňuje a spresňuje, ako pôsobí salezián spolupracovník, aké vnútorné *presvedčenie* a *city* ho oduševňujú a aké vonkajšie typicky saleziánske *správanie* prejavuje. Otázkou je: *Ako sa správa salezián spolupracovník pred svetom*, v ktorom ho jeho saleziánske povolanie vyzýva žiť a pracovať tak, aby v ňom bol „soľou, svetlom a kvasom“? Tento článok to vysvetľuje z dvoch hľadísk: zoči-voči dobru uskutočňuje optimizmus; zoči-voči zlu prejavuje realistickú odvahu.

Saleziánska pastoračná láska nastavuje saleziánovi spolupracovníkovi základný pozitívny postoj: postoj „solidarity“. Ako kresťan „sa cíti byť živou súčasťou Cirkvi“. Ako kresťan laik sa cíti byť živou súčasťou sveta, *občanom* naplno zapojeným do pozemskej reality a spoluzodpovedným v nej, keď prispieva k jej celkovému rastu – tým, že je „soľou, svetlom a kvasom“. Týmto svedčí o Cirkvi koncilu, ktorá „sa cíti reálne a úzko spätá s ľudstvom a s dejinami, a radosti a nádeje, žalosti a úzkosti ľudí dnešných čias, najmä chudobných a všetkých, ktorí trpia, sú zároveň jej radosťami a nádejami, žalosťami a úzkosťami“ (por. GS, 1).

Salezián spolupracovník verí, že Boh vo svojej prozreteľnosti do každého človeka vložil prirodzené prostriedky a nadprirodzené milosti, ktorým činný človek alebo vychovávateľ môže vždy dôverovať a v ktorých môže nájsť pádne dôvody nádeje. O tom bol presvedčený svätý František Saleský, „vzor pravého humanizmu“. O tom bol presvedčený don Bosco, odporca jansenizmu svojej doby; hovorieval: *aj v tom najúbohejšom mladíkovi je vždy miesto prístupné pre dobro, citlivá struna, ktorú treba rozochvieť*.

Celý preventívny systém spočíva v *kladení dôrazu na vnútorné bohatstvo osoby*. Salezián spolupracovník v rozličných kontextoch, v ktorých žije – tvorených mladými alebo dospelými, alebo jednými i druhými spoločne – má sklon prejavovať dôveru, zverovať zodpovednosť, napomáhať rast ľudí, šíriť optimizmus.

³⁰ Por. GS, 1.

³¹ I Sol 5, 21.

³² Por. GS, 4, 11.

V situáciách a v udalostiach tohto sveta saleziánsky optimizmus privádza saleziána spolupracovníka viac k videniu dobrej stránky ako negatívnych aspektov, pred ktorými si ostatne nezatvára oči. Naopak, snaží sa objavovať všetko, čo sa robí dobré a o čom sa hovorí málo. Prijíma a oceňuje všetko, čo je naozaj ľudské a zodpovedá nejakému aspektu povolania a dôstojnosti človeka, a najmä „hodnoty vlastnej kultúry“. Spolu s mladými, s rovnakým nadšením ako oni, prežíva autentické hodnoty. Takže rád počúva výzvu svätého Pavla veriacim vo Filipách: „Bratia, myslite na všetko, čo je pravdivé, čo je cudné, čo je spravodlivé, čo je mravne čisté, čo je milé a čo má dobrú povesť, čo je čnostné a chváľitebné! ... A Boh pokoja bude s vami“ (*Flp* 4, 8 – 9).

Salezián spolupracovník zaujíma pozitívny postoj voči každej forme skutočného pokroku ako je: vlastnenie vecí, dôstojnosť a sloboda každého človeka a každého národa, rovnaká dôstojnosť mužov a žien, stále väčšia solidarita na úrovni medziludskej, sociálnej, národnej, medzinárodnej. Zoči-voči novým skutočnostiam nezaujíma negatívny alebo nedôverčivý postoj s predsudkami. Je naklonený vziať ich pozitívne do úvahy, „najmä ak ich majú radi mladí“ (Stanovy SDB, čl. 17). Don Bosco mal bez strachu rád to, čo sa páčilo mladíkom. V jeho domoch sa mladíci cítili dobre a žili tam bez ponižujúcich zákazov.

V tom všetkom je potrebné *rozlišovať* „s kritickým kresťanským zmyslom“: nové skutočnosti nie vždy znamenajú pokrok; niekedy sú prchavé, pretože obchodníci s novinkami manipulujú vedomím ľudí a využívajú prirodzený hlad po zmene. Preto salezián spolupracovník počúva normu svätého Pavla: „Všetko skúmajte a čo je dobré, toho sa držte!“ (*I Sol* 5, 21)

Salezián spolupracovník sa na realitu pozerá s postojom *dôvery*: vnímanie dejín, a najmä jeho viera ho presviedčajú, že život vždy napokon triumfuje nad kultúrou smrti. Preto sa nebojí *protestovať* proti všetkému, čo je proti ľudskej a kresťanskej dôstojnosti človeka, najmä proti tomu, čo ničí nádej mladých ľudí. Koná transparentne, poctivo, prakticky a odvážne. Dáva prednosť činom pred slovami: „Proti zlu bojuje odvážne a vytrvalo“, neprenecháva priestor vykorisťovateľom. „Usiluje sa rozmnožovať dobro.“³³ Čím viac sa šíri kultúra smrti, tým viac sa učeník dona Bosca cíti podnecovaný vyhrnúť si rukávy, aby pôsobil na verejnú mienku, hľadal nové a dobré riešenia, najmä keď je v hre situácia krehkosti mladých ľudí. Združenie bolo založené kvôli tomuto: „aby prebralo z malátnosti mnohých kresťanov, ktorí v nej pohodlne zotrávajú, a šírilo energiu lásky“ (*ŽP XVIII*, s.161).

Bibliografické odkazy

AA, 27, 29.

AG 9, 22a.

Caviglia A., *Conferenze sullo spirito salesiano [Prednášky o saleziánskom duchu]* (Turín PAS 1949, cyklostyl) 14.

GE, 1, 2, 5.

GS, 4, 11, 11b, 36, 36b, 37, 53, 57, 61.

Ján Pavol II., *Christifideles laici* (30. decembra 1988).

Ján Pavol II., *Sollicitudo rei socialis* (30. decembra 1987).

³³ Pozn. prekl.: Ku týmto dvom citátom nebol uvedený prameň, ani ku ďalším v komentári čl. 17 (dva), 18 a 19 (po jednom), ani sme nedokázali dopátrať sa ich.

LG, 13b, 16, 17.

NAE, 2, 2b, 3a, 4b.

PO, 17.

UR, 3b, 4hi.

ŽP V, 367; VII, 524.

Na iných miestach koncil hovorí o *ľudských, prirodzených, večných, pozitívnych, mravných, spoločensko-kultúrnych* hodnotách sveta, ktoré kresťan rád uznáva a snaží sa rozvíjať.

Saleziáni spolupracovníci žijú ako „dobrí kresťania a poctiví občania“³⁴, posväcujú sa každodenným životom a zakladajú svoju činnosť na spojení s Bohom. Veria v hodnotu života, nezištnosti, bratstva a blízkosti k druhým. Pestujú také postoje, ktoré podporujú výchovu ku každodenným radostiam, a odovzdávajú ich iným.

Tematické jadro

1. Štýl činnosti
2. Konkrétnosť, tvorivosť a flexibilita
3. Žiť ako dobrí kresťania a statoční občania: občianske a politické angažovanie sa

Interpretačné kľúče

A. Tento článok sa delí na tri vety: prvá vysvetľuje dôvod činnosti saleziána spolupracovníka; ďalšie dve predstavujú niekoľko typických charakteristických vlastností: flexibilný realizmus a odvahu ochotnú obetovať sa. Ide o činnosť saleziána spolupracovníka, alebo skôr o aktívny a činný prvok jeho života vo všetkých oblastiach, a celkom zvlášť v oblasti apoštolátu.

Medzi svätými don Bosco je jedným z tých, čo najviac pracovali pre Božie kráľovstvo a kto najviac vychvaľoval prácu uskutočnenú preň, čo znamená *spolupracovať s Bohom na uskutočňovaní jeho plánu spásy*. V sedemdesiatich troch rokoch svojho života uskutočnil: mládežnícke diela (oratóriá, školy pre študentov a pre remeselníkov, strediská na podporu povolání), diela pre bežný ľud (hlavne tlač), misijné diela (zorganizovanie jedenástich výprav); založenie troch apoštolských skupín (uprostred nepochopenia zo strany mnohých); postavenie štyroch kostolov (z ktorých dva sú dnes bazilikami); duchovné vedenie (najmä prostredníctvom spovede); prácu spisovateľa pre bežný ľud (stovka kníh a brožúrok); sprostredkovanie medzi Svätou stolicou a novým Talianskym štátom; početné cesty (niektoré veľmi dlhé: Paríž, Barcelona). A s mimoriadnou silou nástojil u svojich synov na práci, pričom im sľuboval „chlieb, prácu a nebo“. Don Caviglia poznamenáva: „To je škandál svätca: oveľa viac hovorí ‚pracujme‘ ako ‚modlime sa‘“. Na smrteľnej posteli dvakrát povedal donovi Ruovi: „Odporúčam ti, aby si všetkým saleziánom povedal, aby pracovali horlivo a s nadšením.“ Táto práca je *živená* nepretržitým a hlbokým vnútorným životom. Nejde iba o prácu vykonanú materiálne, ale o prácu, ktorá má „dušu“: pastoračnú lásku, vedomie, že *spolupracujeme* s Bohom Stvoriteľom a Vykupiteľom na jeho Kráľovstve.

Salezián spolupracovník je presvedčený o hodnote činnosti. Nikdy nehovorí: Nič sa nedá robiť! Salezián spolupracovník si konkrétne všima potreby Cirkvi, sveta, mladých, krajiny, mesta, mestskej štvrte. Saleziánovi spolupracovníkovi osobne a saleziánom spolupracovníkom ako Združeniu je adresovaná výzva *spolupracovať* s Kristom na tom, aby sa vydaril jeho plán spásy. Takže, ako nebyť v rôznych úlohách *rozhodný, ochotný a veľkorysý*? Alebo jedným slovom, ktoré je možno typickejšie saleziánske, a už bolo použité na svätého Františka Saleského: ako nebyť *horlivý*? *Horlivosť* je zanietená a vášnivá pracovitosť.

Postačí zdôrazniť, že táto pracovitosť je činnosť vnútorne *motivovaná a animovaná, založená na spojení s Bohom*, pre ktorého sa nakoniec vykonáva. Don Rinaldi našiel ešte raz správne a výstižné vyjadrenie: treba nadobudnúť „takú

³⁴ Por. *DBP*, Čitateľovi.

neúnavnú pracovitosť, posvätenú modlitbou a spojením s Bohom, ktorá má byť charakteristickou črtou synov dona Bosca“.

B. Táto pracovitosť má jasné saleziánske črty.

1. *Pozornosť voči realite*: kto číta životopis dona Bosca, všimne si, že všetky diela, ktoré postupne rozbehol, boli rozhodnuté v kontakte s prežívanou realitou, po objavení nutnosti alebo naliehavých potrieb danej chvíle a daného miesta, v ktorých rozlišoval Božiu výzvu: „Vždy som napredoval, ako ma inšpiroval Pán a ako si to vyžadovali okolnosti.“ Tak aj salezián spolupracovník sa snaží byť citlivý na rozvíjanie nápadov a na konkrétnu bezprostrednosť ľudí a udalostí.

2. *Tvorivá iniciatíva*: Don Bosco bol tvorivý, plný pastoračnej predstavivosti, nie pre radosť zo zavádzania noviniek, ale aby vyskúšal účinné riešenia zodpovedajúce naliehavým potrebám. A neraz musel riskovať a čeliť kritike a nepochopeniu iných. Raz jednému saleziánovi spolupracovníkovi napísal, aby ho povzbudil založiť jedno saleziánske dielo: „Vo veciach, ktoré sú na prospech ohrozenej mládeže alebo slúžia na získavanie duší pre Boha, ja bežím napred až po hranice nerozvážnosti!“

3. *Funkčná flexibilita*: čiže vernosť životu a jeho behu, viac než určitým zákonom a štruktúram. Ľudia a prostredie sa vyvíjajú, najmä medzi mladými, ktorí sú väčšinou najcitlivejšími silami na to, čo sa deje. Tu pramení nutnosť dvoch záväzkov: pravidelne preverovať svoju činnosť, aby sa posúdila jej skutočná účinnosť; neustále ju prispôbovať, aby zostala účinná v rámci rytmu života.

C. Z tohto článku sa ukazuje aj perspektívny bod, do ktorého je možné zaradiť úvahu, ktorú predložil Druhý vatikánsky koncil, keď v bode 75 konštitúcie *Gaudium et spes* potvrdzuje: „Všetci kresťania si majú uvedomiť svoje vlastné osobitné poslanie v politickom spoločenstve a dávať žiarivý príklad svojim zmyslom pre zodpovednosť a svojou službou záujmom všeobecného dobra, aby tak dokazovali aj skutkami, ako dať do súladu autoritu so slobodou, osobnú iniciatívu so súdržnosťou s celým spoločenským organizmom, želateľnú jednotu s užitočnou rozdielnosťou. Čo sa týka usporiadania časných záležitostí, nech uznávajú oprávnenosť odlišných mienok medzi sebou a nech sa úctivo správajú k jednotlivcom a skupinám, ktoré slušným spôsobom zastávajú svoj názor.“ Kúsok ďalej text hovorí: „Treba starostlivo dbať o občiansku a politickú výchovu, ktorá je dnes taká potrebná pre všetkých občanov a zvlášť pre mládež, aby všetci občania mohli uskutočňovať svoju úlohu v živote politického spoločenstva“³⁵ (GS, 75).

Ak vážne pouvažujeme o týchto slovách koncilových otcov, tak výzva spočíva v ukázaní, že vo vzťahu viera-život medzi sláveným kultom a životom, ktorý sa odohráva v behu dní, sa nemajú vytvárať praskliny v rámci sociálneho kontextu, ktorý nemôže zostať ľahostajný voči veriacemu a v ktorom každý kresťan je povolaný obetovať sa s celou svojou vierou. V tomto zmysle sa teda chápe, prečo „všetci kresťania si majú uvedomiť svoje vlastné osobitné poslanie v politickom spoločenstve“: *polis*, mesto, kde sú ľudia, je hlavným priestorom, kde sa vynára aj viera saleziána spolupracovníka.

Takže by malo byť úlohou Združenia na rôznych úrovniach vziať na seba zodpovednosť formovať všetkých saleziánov spolupracovníkov už v období počiatkovej formácie k tejto pozornosti voči spoločnosti – tak, aby sa nikto necítil nezúčastnený na tom, čo sa deje v prostredí, kde žije.

³⁵ Pozn. prekl.: V oficiálnom slovenskom preklade *Gaudium et spes* chýbajú slová citátu uvedené kurzívou; pravdepodobne vypadli v dôsledku komunistického cenzúry a neboli doplnené pre nedôslednú revíziu.

V latinskom origináli znejú nasledovne: „*ut omnes cives in communitatis politicae vita partes suas agere valeant*“.

S realizmom musíme povedať, že, žiaľ, nie je také samozrejmé nájsť záujem o dosah viery na život a o niektorých témach sa mlčí, niekedy jednoducho z dôvodu nepripravenosti. Nehovorí sa o tom, pretože sa nevie, čo povedať, chýbajú kultúrne nástroje, ktorými čeliť – bez upadnutia do bežných klišé – témam ako sloboda, demokracia, sociálna spravodlivosť, práca, hospodársky život, ochrana životného prostredia, čo sú všetko témy, o ktorých dobre pojednáva „Kompendium sociálnej náuky Cirkvi“.

Salezián spolupracovník sa teda presvedča, že vo formácii sa musí dať tým viac priestor štúdiu sociálnej náuky, tak ako to výslovne potvrdzuje encyklika *Sollicitudo rei socialis*, v ktorej sa v bode 41 o sociálnej náuke píše: „Hlavným cieľom jej učenia je vysvetľovať tieto skutočnosti, skúmať, v čom sa zhodujú alebo líšia od hlavných bodov učenia evanjelia o človeku a jeho pozemskom a zároveň aj transcendentnom povolaní; cieľom jej učenia je teda usmerňovať kresťanské správanie.“

Božie slovo a sociálna náuka Cirkvi je dvojčlen, ktorý predkladá obsah autentickej formácie pre sociálno-politické angažovanie sa.

Božie slovo nie je vždy známe, aj napriek veľkej propagácii zo strany Druhého vatikánskeho koncilu prostredníctvom dogmatickej konštitúcie *Dei Verbum*. A predsa už v Biblii nachádzame etické základy sociálneho a politického angažovania sa človeka. Rôzne knihy Starého i Nového zákona s rozmanitým jazykovým štýlom i kontextom ukazujú osobnú a spoločenskú etiku, ktorú preberá Ježiš. Slovo, ktoré sa stalo telom, ukazuje cestu lásky a pozýva každého človeka, aby robil tak, ako robil on. Prikázanie lásky sa stáva konkrétnym príkladom v spôsobe, akým Ježiš prijíma kríž a zomiera, pričom odpúšťa svojim prenasledovateľom a berie na seba hriechy sveta.

Ježišovo evanjelium sa potom skloňuje v sociálnej náuke Cirkvi, ktorú Najvyšší veľkňazi predstavujú v konkrétnom čase, s cieľom odpovedať na otázky, ktoré vznikajú v rámci života spoločnosti.

Sociálnu náuku treba zaradiť do dejín kresťanského myslenia, ktoré utvorili ľudia a udalosti. V tomto zmysle by formačný plán mal predvídať vhodné chvíle, keď sa predstavia minulé i súčasné svedectvá mužov a žien, ktorí vo svojom živote zosobnili hodnoty evanjelia a boli príkladnými ľuďmi. Tieto postavy hovoria, že v spoločnosti je konkrétne možné žiť ako kresťania.

Niekoľko citácií Učiteľského úradu, vhodných viac než inokedy:

Aby sa slúžilo človekovi i spoločnosti, „nemôžu sa laici zrieknuť zapojenia sa do ‚politiky‘“, určenej „zasadiť sa za ‚spoločné dobro‘, to znamená za dobro všetkých a každého jedného, pretože sme všetci zodpovední za všetkých“ (*ChL*, 42). Aj mladí musia byť považovaní za „aktívnych subjektov, protagonistov evanjelizovania a budovateľov sociálnej obnovy“ a musia byť a na to pripravovaní (por. *ChL*, 46).

„Autentická viera, ktorá nikdy nie je pohodlná ani sebecká, vždy v sebe obsahuje hlbokú túžbu meniť svet; odovzdávať hodnoty, zanechať po sebe niečo lepšie... Všetci kresťania... sú povolaní starať sa o budovanie lepšieho sveta“ (*Evangelii gaudium* – EG, 183).

Je veľmi mnoho obsahových postupov, ktoré sa môžu vytýčiť. Určitý rámec nám dal zoznam *Kompendia sociálnej náuky Cirkvi*. Personalistický princíp, solidarita spojená so subsidiaritou pri hľadaní spoločného dobra nachádzajú uplatnenie vo veľkých otázkach spoločenského života, o ktorých Kompendium pojednáva: rodina, práca, hospodársky život, politická komunita, medzinárodné spoločenstvo, ochrana stvorenstva, pokoj.

Obsahy sú rôznorodé a každá cesta sa môže odvíjať slobodne, počnúc aspektmi, ktoré vníma ako naliehavejšie.

Salezián spolupracovník si je vedomý, ako sú v navrhnutých cestách zahrnuté čnosti, či už teologálne, alebo kardinálne. Cieľom takej formácie je pomáhať tomu, kto sa na nej zúčastňuje, aby mal kritériá na rozlišovanie doby, ktorú prežíva. Formovanie svedomia zostáva skutočným základným cieľom, a preto sme povolaní venovať zvláštnu

pozornosť navrhnutej metóde: „Politike a rôznym združeniam prináleží úsilie formovať svedomie“ (*Laudato si'* – LS, 214). Ide o to, vziať na vedomie to, čo sa deje a „uvedomiť si, ako môže každý z nás prispieť“ (LS, 19).

Salezián spolupracovník sa bude riadiť metódou skúsenosti, aby hľadal cestu, ktorá otvorí srdce i myseľ. Cieľom je formovať slobodných ľudí, schopných uvažovať o súčasnosti, pričom majú ako základné kritériá, ktoré odporúča Cirkev prostredníctvom Božieho slova a sociálnej náuky. Cieľom je pomáhať v raste mužom a ženám, ktorí nielen dokážu, ale aj túžia vsadiť sa s nadšením do hry uprostred spoločnosti a byť protagonistami mesta, v ktorom žijú ľudia. Nie je povedané, že všetci sa musia priamo angažovať v politickom živote politických strán. Niektorí sa rozhodnú dať sa do služby verejnej správy a iní zasa budú zvnútra animovať Združenie.

Spoločne s týmto cieľom je tu ďalší základný cieľ: formovať ľudí, ktorí by pestovali ťažké umenie počúvať a pracovať s inými. Totiž jednou z črt postmodernity je práve rozdrobenie, ktoré vytvorilo individualistické štýly a štýly prílišnej potreby vyniknúť. Naproti tomu *polis* sa buduje spoločne. Preto formovanie pre spoločnú prácu je naliehavá úloha každej oblasti Cirkvi a aj spoločensko-politickej oblasti.

Prvá veľká výzva spočíva v skloňovaní sociálnej náuky Cirkvi takým spôsobom, aby sme ju spravili zaujímavou. V nachádzaní metódy na vzbudenie záujmu u mladých tak, aby sa podujali čítať texty Učiteľského úradu.

Max Weber tvrdí: „Pre človeka, nakoľko je človekom, nemá nejakú cenu niečo, čo nemôže robiť s nadšením“ (M. Weber 2004, 14).

V oblasti výchovy salezián spolupracovník pozoruje, že výchovné nadšenie je základnou charakteristickou črtou na odovzdávanie hodnôt. To isté treba povedať pre spoločensko-politickú oblasť: poslúžia ľudia zanietení, ktorí odovzdajú aj farbou hlasu nadšenie pre to, o čom rozprávajú. Nadšenie je tiež prijatie bolesti pri pohľade na to, že veci nie sú také, ako by sme chceli, avšak je hlbokou túžbou, ktorá sa môže vylepšiť, že sa dá vybudovať mesto viac na mieru človeka, v ktorom sa nezabúda na chudobných a tých posledných.

Druhý prvok sa vynára z jedného spisu Norberta Bobbia z 50.-tych rokov: „To, čo je dnes dôležité, je zbaviť ilúzie kúzla magických slov, ktoré živia nádej na to, čo príde a uspávajú čulosť bádania“ (N. Bobbio, 2005, 6).

Nestačí málo na pochopenie spoločensko-politických dynamík. Vyžaduje sa intelektuálna poctivosť človeka, ktorý sprevádza bez toho, že by už mal všetky odpovede vopred pripravené. Samotná sociálna náuka Cirkvi ukazuje cesty, ktoré však treba prechádzať a aktualizovať v každodennom živote.

Neuspokojíť sa s povrchnými odpoveďami, vedomie, že ide o štýl roľníka, ktorý zasieva a trpezlivo očakáva, že rastlina vzíde a vie, že je zbytočný akýkoľvek pokus ťahať rastlinu, aby jej pomohol rásť rýchlejšie, pretože výsledok je presne opačný: vytiahnuté steblo rastliny sa roztrhne.

Napokon, tretí prvok pripomína jedna báseň otca Turola. Tento rehoľník a básnik dvadsiateho storočia sa vyjadril takto: „Som tulák ako vietor,/ sloboda je mojím chrámom a domovom./ Iným náleží hromadiť poklady,/ ktoré lúpia zlodeji,/ mne nech stačí radosť, že spievam./ Aspoň chudobný je spoľahlivý priateľ,/ každý cigán starodávny brat,/ každá stratená žena znamením,/ každé dieťa/ istotou,/ že život...“ („La gioia di cantare“, Radosť spievať, P. D. M. Turola, 1997, 420 – 421).

Táto báseň dobre vyjadruje štýl človeka, ktorý neprestáva klásť do stredu svojej činnosti a svojej modlitby človeka. Táto báseň potvrdzuje, že hromadiť poklady neprospieva a že evanjelium nás volá na všetkých úrovniach mať stále oči upreté na chudobných.

Kto sa formuje pre spoločensko-politické angažovanie sa, ak je kresťan, musí mať stále upretý pohľad na štýl Ježiša, na jeho lásku až do konca, na jeho odstup od materiálnych dobier a na pozornosť, s akou pozeral poza vonkajšie

zdanie. Bolo by smutné formovať politikov, ktorí sa potom starajú len o tých, ktorí za nich hlasujú, len o tých, ktorí sú dôležití, a zabúdajú na chudobných a vylúčených tejto zeme.

Bibliografické odkazy

ACS 56 (26. apríla 1931) 934.

Caviglia A., *Conferenze sullo spirito salesiano [Prednášky o saleziánskom duchu]* 110.

Ceria E., *Annali della Società Salesiana I [Kroniky Saleziánskej spoločnosti]* (SEI, Turín 1941) 722.

D. M. Turoldo , *O sensi miei... Poesie [Ó, moje zmysly... Básne] 1948-1988*, Rizzoli, Milano 1997⁵, 420 – 421.

Ján Pavol II., *Laborem exercens* (14. septembra 1981).

M. Weber, „La scienza come professione“, in *La scienza come professione. La politica come professione [Veda ako profesia. Politika ako profesia]*, Einaudi, Turín 2004, 14.

N. Bobbio, *Politica e cultura [Politika a kultúra]*, Einaudi, Turín 2005 (Nové vydanie), 6.

Viganò E., *La temperanza*, in *Un progetto evangelico di vita attiva [Umiernenosť, in Evanjeliový projekt činného života]* (Elle Di Ci, Turín 1982) 119n.

Zbierka listov III 166; ŽP XIV, 602.

Z *Duchovného testamentu* z roku 1886, in ŽP XVII, 272.

ŽP III, 323; XII, 466, 598; XIII, 433; XVII, 127; XVIII, 493; XIX, 152.

Saleziáni spolupracovníci sa inšpirujú preventívnym systémom dona Bosca a vo svojich vzťahoch prežívajú láskavosť³⁶ ako znamenie Božej lásky a nástroj na prebudenie jeho prítomnosti v srdciach tých, ktorých stretávajú. Sú pripravení urobiť prvý krok a vždy prijímať iných s dobrotou, úctou a trpezlivosťou. Usilujú sa o vytváranie vzťahov dôvery a priateľstva, aby budovali jednoduché a láskou naplnené rodinné ovzdušie. Sú šíriteľmi pokoja a prostredníctvom dialógu sa usilujú o vzájomné porozumenie a súlad.

Tematické jadro

1. Láskavosť vo vzťahoch s inými
2. Prednostný štýl: budovať rodinné ovzdušie
3. Rozriešenie konfliktov

Interpretačné kľúče

A. Saleziánska *láskavosť* predstavuje postoj dobroty, ktorý je zároveň vnútorný aj vonkajší, a ktorý charakterizuje vzťahy saleziána spolupracovníka a saleziánky spolupracovníčky nielen s mladými, ale so všetkými: s bratmi a sestrami, s priateľmi, s kolegami v práci a vo voľnom čase, s bratmi a sestrami saleziánmi, s ľuďmi, ktorých stretá príležitostne.

Láskavosť vyjadruje potrebu, aby – s cieľom rozbehnúť účinný výchovný vzťah – mladí nielen boli milovaní, ale aby si uvedomovali, že sú milovaní. Je to zvláštny štýl vzťahov a znamená mať rád takým spôsobom, ktorý prebúdzá energie mladého srdca a pomáha im vyzrievať až po obetovanie sa.

Don Bosco predstavuje *láskavosť* v prvom oratóriu na Valdoccu. Je to štýl presiaknutý bratskou láskou: kto v druhom vidí brata, sestru, prijíma ho otvorene, s úsmevom, je ochotný spoločne s ním prežívať život. A to všetko preto, lebo človek s takýmto štýlom má *zmysel pre človeka* a každého považuje za Boží obraz. Takto ho miluje osobne, bez diskriminácie; ako Kristus Dobrý Pastier, ktorý pozná svoje ovce a volá ich po mene. Každý človek je celým vesmírom, je tajomstvom, bratom, za ktorého sa obetoval Kristus.

Radosť je nezameniteľnou charakteristickou črtou saleziánskeho ducha. Saleziánska radosť neznamená „dobrú náladu“ ani „rozruch“, ale je hlbokou skutočnosťou, ktorú salezián spolupracovník neustále „v sebe žije“: je to stav ducha človeka, ktorý v živej viere vkladá svoj život a svoje starosti do rúk nekonečne dobrého Otca. Je si vedomý toho, že jeho povolanie je pre nezištnú službu. Saleziánska radosť je teda radosť *pokojná a veselá*, ktorá pochádza zo spojenia so Zmŕtvychvstalým. Je to radosť, ktorá odmieta agresivitu. Prejavuje sa v tvári a láskavými činmi. Žije sa Pánom a v jeho prítomnosti, pretože saleziánska radosť je ovocím života milosti.

Salezián spolupracovník a saleziánka spolupracovníčka sú otvorení *a srdeční, pripravení urobiť prvý krok a vždy prijímať iných s dobrotou, úctou a trpezlivosťou*. Sú si vedomí toho, že sú mužmi a ženami vzťahov. Kresťan — apoštol, ktorý od Otca dostal poslanie evanjelizovať vo svete, nespráva sa ako pustovník. Naopak, vie ísť „smerom k druhému“ a prijíma druhého človeka, ktorý prichádza. Vie urobiť prvý krok smerom k tomu, kto je nesmelý alebo

³⁶ Por. P. BRAIDO. *I molti volti dell'amorevolezza (Mnoho podôb láskavosti)*, Rivista di Scienza dell'educazione (Časopis náuky o výchove), 37 (1999) 1, 17 – 46.

bojazlivý, smerom k tomu, komu prehnaná úctivosť spôsobuje, že je nezhovorčivý alebo sa drží ďaleko. Vie odstrániť odstup, sympaticky sa priblížiť, „zísť z kazateľnice“, „stať sa malým s malými“. Ak sa potom priblíži ten druhý, vždy ho prijíma, otvára mu dvere svojho srdca, počúva ho a empaticky vstupuje do jeho záujmov. Toto všetko dáva do hry postoj dobroty, ktorá sa usiluje o dobro iného, úctu a rešpekt dôstojnosti osoby, trpezlivosť, ktorá nie je nič iné, ako stála a vytrvalá láska.

B. Saleziánsky duch je *rodinný duch*: spôsobuje, že každý sa cíti „ako doma“, „dobro“, a zároveň zodpovedný za spoločné dobro. Je to štýl, ktorý charakterizuje vzájomná dôvera, vyjadrená hlavne dvoma postojmi: intenzívnou vzájomnou komunikáciou, čiže vzájomným odovzdávaním myšlienok a plánov, radostí a starostí, skúseností a iniciatív, ba aj hmotných dobier: členovia sa obohacujú vo vzájomnom vzťahu a rastie ich spoločenstvo. Vzťahy sa neradiavia odvolávaním sa na zákon a na autoritu, na predpisy a na konvencie, ale odvolaním sa na vnútorné schopnosti rozumu, slobody, srdca, viery. Ľudia sa viac spoliehajú na presvedčanie ako na nariadovanie, viac na iniciatívu a na spoluzodpovednosť ako na povinnosť a poslušnosť, viac na slobodnú a radostnú lásku ako na presnú a prísnu disciplínu. Don Bosco hovorieval: „Bohu sa nepáčia veci, ktoré sa robia nasilu. Keďže je Bohom lásky, chce, aby sa všetko robilo z lásky.“

Rodinný duch má svoj pôvod v slávení Eucharistie, z ktorej sa začína akákoľvek výchova, ktorá smeruje k formovaniu rodinného ducha.

C. Konfliktné situácie sú možné. Aj don Bosco sa nachádzal v situáciách nepochopenia alebo nezhôd. Nestrácal pokoj ani neklesal na mysl. Vyhybal sa čelným nárazom. Dbal o to, aby predchádzal prípadnému odporu. Vedel sa modliť, očakávať v sile ducha. V prípade konfliktu prvým krokom saleziána spolupracovníka a saleziánky spolupracovníčky je snažiť sa rozriešiť situácie úprimným a pokojným dialógom s cieľom nájsť súlad, pretože „láska všetko verí, všetko vydrží, všetko dúfa“ (por. *1 Kor* 13, 7).

Bibliografické odkazy

Aubry J., *Lo spirito salesiano* [Saleziánsky duch].

Chávez V. P., *Strenna* 2003.

Ján Bosco, *Il giovane provveduto* [Vystrojený mladík].

Ján Bosco, *Lettera 1884* [List z roku 1884].

Ján Bosco, *Memorie dell'Oratorio di San Francesco di Sales dal 1815 al 1855* [Pamäti oratória svätého Františka Saleského od roku 1815 do roku 1855].

Ján Pavol II., *Novo millennio ineunte* (6. januára 2001).

ŽP VI, 15; XVII, 111; XVIII, 111n.

§ 1. Saleziáni spolupracovníci sú presvedčení, že bez spojenia s Ježišom Kristom nemôžu urobiť nič.³⁷ Vyzývajú Ducha Svätého, ktorý ich osvecuje a každodenne im dáva silu. Ich modlitba, zakorenená v Božom slove, je jednoduchá a plná dôvery, radostná a tvorivá, preniknutá apoštolským zápalom, spätá so životom, v ktorom pokračuje.

Saleziáni spolupracovníci posilňujú svoj život modlitby tak, že sa obracajú na duchovné pramene, ktoré ponúka Cirkev, Združenie a saleziánska rodina. Aktívne sa zúčastňujú na liturgii a oceňujú tie formy ľudovej zbožnosti, ktoré obohacujú ich duchovný život.

§ 2. Upevňujú svoju vieru sviatostným životom. V Eucharistii nachádzajú posilu svojej apoštolskej lásky. Vo sviatosti zmierenia sa stretávajú s Otcovým milosrdenstvom, a to dáva ich životu charakter neustálej a dynamickej konverzie a pomáha im rásť v schopnosti odpúšťať.

§ 3. Svoj vnútorný a apoštolský život posilňujú aj duchovnými aktivitami, ktoré plánuje Združenie.

Tematické jadro

1. Modlitba: jednoduchá a živá, inšpirovaná životom Najsvätejšej Trojice; premieňa sa na každodenný život
2. Rásť v duchovnom živote v spoločenstve s Cirkvou a so Združením

Interpretačné kľúče

A. Salezián spolupracovník ako kresťan povoláný ísť saleziánskou cestou tým viac chápe potrebu svojho spoločenstva vo viere a v láske s Kristom, a prostredníctvom neho s Otcom v Duchu Svätom. Láska Najsvätejšej Trojice podnecuje každého saleziána spolupracovníka, aby do stredu svojho života dával pastoračnú lásku – aby bol znamením a nositeľom Dobrého Pastiera mladým, tým viac, že od neho samotného prijíma Ducha, ktorý mu dáva potrebné svetlo a silu.

Dôverné spojenie s Kristom sa premieňa do každodenného života, v ktorom sa zakusuje, a rastie do tej miery, v akej spolupracovníci rozvíjajú svoju činnosť podľa Božej vôle. Starostlivosť o vlastnú rodinu a o iné sekulárne záväzky: všetko sa uskutočňuje *v mene Pána Ježiša Krista, so vzdávaním vďaky Bohu a Otcovi prostredníctvom Ježiša*. Jednoduchou a hlbokou každodennou modlitbou udržiavajú živé spoločenstvo s Ježišom.

B. Modlitba saleziánov spolupracovníkov sa zaujíma o univerzálnu i miestnu Cirkev, o saleziánsku rodinu a o Združenie. Je to modlitba za mladých a s mladými, v štýle mladých. Salezián spolupracovník bdie, aby nebol rozpor medzi jeho modlitbou a životom: modlí sa s úprimným srdcom, vyhýba sa konformizmu a formalizmu.

Saleziáni spolupracovníci sa aktívne zúčastňujú na liturgii Cirkvi. Sú otvorení pre liturgickú obnovu, ktorú podnietil Druhý vatikánsky koncil, tak vzhľadom na seba samých, ako aj vzhľadom na animovanie liturgie v rodine a vo farnosti i medzi mladými. Radi sa zúčastňujú na troch druhoch rytmu, podľa ktorých Cirkev posväcuje čas a život

³⁷ Por. Jn 15, 5; AA, 4.

svojich členov: na *Liturgii hodín* (nakoľko je možné), na *nedel'nom kresťanskom zhromaždení* a na *ročnom rytme* liturgického roka a zvlášť Veľkonočného trojdňa. Koncil a obnovená liturgia prisúdili veľký význam miestu, ktoré má mať Božie slovo v živote Cirkvi a veriacich, osobitne laikov. Salezián spolupracovník sa zúčastňuje na silných chvíľach uvažovania o Božom slove, na spoločných slávnostných chvíľach liturgie, ktoré ponúka miestna cirkev a Združenie, pretože to sú *pramene, z ktorých Cirkev žije*. Salezián spolupracovník a saleziánka spolupracovníčka nech majú každý deň krátku chvíľu na rozjímanie o niektorom úryvku evanjelia, aby udržiavali dôverný vzťah s Pánom; je lepšie, ak je to s pomocou knihy liturgických čítaní, ktorá ponúka Božie slovo na daný deň.

Koncil schvaľuje *nábožné cvičenia kresťanského ľudu*, pričom ich dáva do súladu s liturgiou. Salezián spolupracovník je kresťan s jednoduchou dušou, váži si tieto formy zbožnosti a používa ich pre seba i pre iných so saleziánskym pedagogickým a pastoračným zmyslom, ako robieval don Bosco, bez toho, že by upadol to „pobožnostkárstva“. Prežíva úctu k Ježišovi v Eucharistii osobnou alebo spoločnou adoráciou, alebo návštevou kostola, ktorú vrelo odporúčal don Bosco.

Don Bosco veľmi naliehal na dve sviatosti: Eucharistiu a zmierenie. Odporúčal pristupovať k nim s *pravdou*, to znamená často a pravidelne, a pritom sa snažiť vyhnúť pokušeniu zvyklosti. Saleziáni spolupracovníci v Eucharistii nachádzajú *pokrm pre svoju apoštolskú dobročinnú lásku*. Prijímanie Eucharistie – v dôvernom dialógu s Ježišom – umožňuje postupne si osvojiť dobročinnú lásku Dobrého Pastiera. Sviatosť zmierenia je „slávenie – tu a teraz – bezhraničného Otcovho milosrdenstva voči svojim slabým a hriešnym deťom“. Táto sviatosť, prijímaná s vierou, často a pravidelne (aspoň mesačne), zabraňuje saleziánovi spolupracovníkovi duchovne spať a neustále ho obracia k autentickému kresťanskému a saleziánskemu rastu.

Bibliografické odkazy

Aubry J., *Lo spirito salesiano* [Saleziánsky duch].

Benedikt XVI., *Sacramentum caritatis* (22. februára 2007).

Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu (AA, 4; LG, 34. 36; SC; GS, 4).

Ján Pavol II., *Christifideles laici* (30. decembra 1988).

Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov (1876).

Vecchi J.E., *La spiritualità salesiana* [Saleziánska spiritualita].

Čl. 20. V spoločenstve s Máriou Pomocnicou a našimi svätcami

§ 1. Saleziáni spolupracovníci, podobne ako don Bosco, pestujú synovskú lásku k Márii Pomocnici, Matke Cirkvi a ľudstva.³⁸ Ona spolupracovala na záchrannom poslaní Spasiteľa a neprestáva na ňom spolupracovať ani dnes ako Matka a Pomocnica Božieho ľudu. Osobitne vedie saleziánsku rodinu. Don Bosco jej zveril saleziánov spolupracovníkov, aby ich ochraňovala v ich poslaní a poskytovala im nové inšpirácie.

§ 2. S osobitnou láskou sa obracajú na svätého Jozefa, patróna univerzálnej Cirkvi. S dôverou prosia o príhovor svätého Jána Bosca, „otca a učiteľa“³⁹ mladých i celej saleziánskej rodiny.

§ 3. Spomedzi vzorov apoštolského života si prednostne uctievať svätého Františka Saleského, svätú Máriu Dominiku Mazzarelovú, Alexandrinu Máriu da Costovú, mamu Margitu a iných svätých, blahoslavených a ctihodných saleziánskej rodiny. Poznanie ich života je prameňom inšpirácie a modlitby.

Tematické jadro

1. Synovská láska k Márii, Matke Cirkvi a ľudstva
2. Svätí a blahoslavení, orodovníci v nebi za saleziánsku rodinu

Interpretačné kľúče

A. V živote dona Bosca mala Mária privilegované miesto. Salezián spolupracovník a saleziánka spolupracovníčka pestujú *synovskú a silnú* úctu k Márii – tým, že napodobňujú úctu zakladateľa: úctu k Márii *Nepoškvrnenej*, dokonalej Božej služobníčke, vzoru každého kresťana; k *Matke Cirkvi a Pomocnici*, jeho zvláštnej *vodkyni* i *vodkyni* saleziánskej rodiny. To sú tituly, ktoré saleziána spolupracovníka oprávňujú na jej zvláštne uctievanie a vyžadujú si ho. Viac než o vyjadrenie úcty v intenzívnych chvíľach ide o neustály postoj: „Mária je v našom dome.“ Sú tri zvláštne postoje vyjadrenia lásky k Márii: časté *vzývanie* Márie, horlivé *slávenie jej sviatkov* (predovšetkým 8. december a 24. máj), *pomáhať iným spoznať ju a milovať*.

Každý salezián spolupracovník si musí zobrať k srdcu čítanie a štúdium mariánskych dokumentov – o Márii a o jej úlohe v Cirkvi a v saleziánskej rodine.

Salezián spolupracovník udržiava živé spoločenstvo, ktoré spája Cirkev *putujúcu a bojujúcu* s Cirkvou *oslávenou* v nebi: svätí nám pomáhajú pri budovaní Božieho kráľovstva. *Svätý Jozef* je patrónom univerzálnej Cirkvi. Don Bosco ho postavil medzi patrónov saleziánskej rodiny. Don Bosco ho predstavoval ako vzor a patróna robotníkov, vzor dôvery v Prozreteľnosť, patróna Cirkvi a ochrancu dobrej smrti.

Saleziáni spolupracovníci s dôverou vzývajú svojho *zakladateľa*, „*otca a učiteľa*“, neustále sa prehľbujú v poznaní jeho života a svätosti. Tento prvok sa stáva základným jadrom pre ich počiatocnú a trvalú formáciu.

³⁸ Por. *Charta identity*, 37.

³⁹ Ján Pavol II., *Juvenum Patris*, 1.

B. Vzory apoštolského života:

Svätý František Saleský. Máme od neho nielen meno saleziáni, ale je tiež vzorom vľúdnosti a pastoračnej horlivosti. Saleziáni spolupracovníci prehlbujú jeho pastoračnú metódu a lásku k Cirkvi.

Zo života svätej Márie Dominiky Mazzarellovej si berú odvahu v apoštoláte a dôveru v Boha.

Vo svätom Dominikov Saviovi majú príklad apoštolskej starostlivosti a rozjímania.

V blahoslavenej Alexandrine Márii da Costovej príklad zjednotenia sa s Ježišom v utrpení, vzor viery v prítomnosť Ježiša v Eucharistii.

V mame Margite svedka Božej prítomnosti, úžas pre jeho diela v stvorení, vd'ačnosť za jeho dobrodenia, poslušnosť voči Božej vôli, jej schopnosť vychovávať s dôverou svojich synov.

Svätí a blahoslavení saleziánskej rodiny vytvárajú dedičstvo saleziánskej svätosti, ktoré sa stáva podnetným duchovným prúdom.

Alberto Marvelli je nádherným príkladom mladého profesionála, laika angažovaného v apoštoláte a aj ako politika v budovaní lepšieho sveta. Zomrel vo veku 28 rokov. Narodil sa vo Ferrare 21. marca 1918, ale stredobodom jeho diela a jeho života sa stalo Rimini. Už od dospievania mal silnú túžbu po svätosti, ktorú chápal nielen ako potrebu svojej duše, ale aj ako nevyhnutný prostriedok pre spoluprácu na spásu blížneho. Okrem diela mravnej formácie, ktorú dostal v prostredí rodiny, sa v Rimini pridala formácia v saleziánskom oratóriu a formácia Katolíckej akcie, v ktorej radoch a organizácii získal prvé skúsenosti s apoštolátom. V apoštoláte šíril saleziánsku charizmu – prostredníctvom osobných kontaktov, pohovorov, prednášok a besied. Animoval mnohé iniciatívy dobročinnnej lásky a sociálnej starostlivosti. Bol členom Konferencií sv. Vincenta s prednostnou láskou voči chudobným a opusteným. Pre týchto núdznych tiež založil „Omšu chudobných“, po ktorej každú nedeľu nasledoval pokojný a veselý obed, ktorý podával on sám. Silou, ktorá dávala život toľkej dynamike, bola láska voči Bohu, živená vytrvalou modlitbou a každodenným prijímaním. Vo svojom „Denníku“, ktorý bol po jeho smrti vydaný tlačou, sa dajú overiť etapy tohto neustáleho a postupného vyzrievania vo vnútornom živote až po dosiahnutie mystických vrcholov. Medziiným napísal: „Ježiš ma pozýva ísť hore, stúpať. Mám silnú túžbu stať sa svätým prostredníctvom života, ktorý mi vyhradí Pán.“ Pápež Ján Pavol II. ho dňa 5. septembra 2004 v Lorete vyhlásil za blahoslaveného.

Attilio Giordani je predovšetkým vzorom rodinného života. Vo svojej rodine bol manželom a otcom prítomným, plným veľkej viery a veselosti, v úmyselnej jednoduchosti a evanjeliovej chudobe v prospech tých najnúdznejších. Manželstvo s Noemi, uzavreté v máji 1944, pre Attilia nie je iba „daným“ slovom, ale je predovšetkým Kristovou *sviatosťou*, ktorej svätosť a nerozlučnosť sa usiluje vyjadrovať každodenným životom a výchovou detí. Rodina zostáva jednotná, pretože Attilio a Noemi sa podporujú modlitbou a uskutočňujú dobročinnú lásku.

Attilio Giordani je vzorom saleziánskej laickej svätosti, prežívanej v radosti. Keď sa stal saleziánom spolupracovníkom, prežíval vieru vo svojej situácii laika, pričom sa inšpiroval projektom apoštolského života dona Bosca. Budoval svoju osobnosť muža a kresťana v radosti. Jeho humor bol priamym vyjadrením vedomia, ktoré ovláda viera v Krista. Okrem toho odvážne a s radostnou dobrotou dosvedčoval svoju kresťanskú vieru aj v ťažkom prostredí a situáciách, ako v období vojenskej služby a vojny alebo vo svojom zamestnaní úradníka *tak, že žil vo svete bez toho, že by bol zo sveta*, a idúc proti prúdu. Svoje pozemské putovanie zakončil tak, že spolu so svojou rodinou urobil rozhodnutie ísť do misií, pričom ako testament zanechal entuziazmus života darovaného druhým: „Naša viera musí byť životom,“ a „Miera našej viery sa prejavuje v tom, akí sme.“ Ctihodný Attilio Giordani je priezračným stelesnením saleziánskej spirituality na laický spôsob. Tento aspekt vždy vzbudzoval zvláštny obdiv najmä

u zasvätených saleziánov, ktorí si všímali prozreteľnú prítomnosť takeého vzoru a oni sami neváhali obracať sa naňho s prosbou o radu.

Skupiny saleziánskej rodiny zapájajú do svojho poslania mnohých laikov. Sme si vedomí toho, že nie je možné zaangažovanie sa naplno, ak nejestvuje aj spoločné prežívanie toho istého ducha. Prežívať saleziánsku spiritualitu ako laici spoluzodpovední za výchovnú pastoračnú činnosť sa stáva základným záväzkom. Sympatická postava Attilia Giordaniho je v tomto zmysle zdrojom inšpirácie pre vyjadrenie laickej saleziánskej spirituality.

Bibliografické odkazy

Bosco T., *Dominik Savio*.

Don Bosco, *Meraviglie della Madre di Dio* [Zázraky Božej Matky], Turín 1868.

Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov (1876).

Gotzinger W., *Mama Margita*.

Chávez V. P., *Cari salesiani, siate santi* [Drahí saleziáni, buďte svätí] (Akty generálnej rady Spoločnosti svätého Františka Saleského, 83).

Pasquale U.M., *Alexandrina Maria da Costa. Lampada d'amore* [Alexandrina Maria da Costa. Lampa lásky].

Pedrini A. (zostavil), *Atti* [Akty] (Saleziánske mariánske sympóziu Európy v Ríme, 1979), *La Madonna dei tempi difficili* [Božia Matka v ťažkých časoch], Rím LAS 1980.

Ravier A., *Un saggio e un santo: Francesco di Sales* [Múdry muž a svätec. František Saleský].

Stanovy FMA.

Stanovy SDB.

4. kapitola

SALEZIÁN SPOLUPRACOVNÍK A SALEZIÁNKA SPOLUPRACOVNÍČKA V SPOLOČENSTVE A SPOLUPRÁCI

*„Prosím vás, aby ste žili dôstojne podľa povolania, ktorého sa vám dostalo,
so všetkou pokorou, miernosťou a zhovievavosťou. [...] Usilujte sa zachovať jednotu ducha vo zväzku pokoja“
(Ef 4, 1 – 3).*

Keď apoštol Pavol pripomenul kresťanom novú situáciu, do ktorej boli postavení vďaka Kristovmu dielu, začína svoje praktické povzbudenie ázijským cirkvám svojráznym tónom: jeho jazyk nie je právnický, ale povzbudzujúci: *povzbudzujem vás*; vyzýva správať sa tak, aby to zodpovedalo povolaniu, ktorého sa nám dostalo. Prvou rozoberanou témou je *jednota Cirkvi*, pričom naznačuje, že jednota predstavuje predpoklad každej opravdivej realizácie kresťanského života. Pavol na prvom mieste ukazuje postoje, v ktorých má každý vyzrievať, a vymenúva tri čnosti a dva druhy správania: jednota je dielom Ducha, ale ona si vyžaduje, aby sa každý dokázal odpútať od akejkoľvek formy ctižiadosti (pokora), udržiaval jemné a priateľské správanie (miernosť) a napodobňovaním Boha odpovedal na zlo milosrdenstvom, aby zachránil brata (trpezlivosť). Tieto čnosti sa uskutočňujú priateľským *prijímaním* blížneho a snahou chrániť puto, ktoré medzi veriacimi vytvoril Duch Svätý, totiž *pokoj*, dar zmŕtvychvstalého Krista (Ef 2, 11 – 18).

Pavol pokračuje vo svojom vnímaní Cirkvi ako Kristovho tela (por. Ef 1, 22 – 23), v ktorej pôsobí Duch Svätý, prisľúbený Zmŕtvychvstalým. Cirkev je povolaná dosvedčovať svetu tajomstvo Božej vôle spasit' ľudstvo (por. Ef 1, 8 – 10): veriaci sú krstom povolaní práve na túto skutočnosť, a nie na nejaký sociologický útvar. Cieľ zjednotiť veriacich nie je záležitosťou dobrej vôle jednotlivcov, ale Boha a Otca, ktorý vo svojom Synovi zmieril so sebou tých, čo boli vzdialení, a Efezania dobre vedia, ako ďaleko boli kedysi od tohto Boha! *Jednota* je teda predovšetkým darom, dobrom, ktoré treba chrániť, aby nepohrdli dôstojnosťou, ktorá im bola krstom udelená. Práve toto zdôrazňuje PAŽ v článku 21: „Spoločné apoštolské povolanie a príslušnosť k Združeniu robia saleziánov spolupracovníkov duchovnými bratmi a sestrami.“

Kristus už vystúpil do Božej slávy, dostal moc nad celým vesmírom, čo nachádza historické pozemské vyjadrenie v jeho tele (por. Ef 1, 22), v dokonalom človekovi, ktorý potvrdzuje v dejinách rozšírenie svojej vlády na celý vesmír.

Dary, ktoré Pán vystúpený do neba ponúka veriacim, majú teda jasný cieľ, vyjadrený originálnym (a trochu riskantným) výkladom Žalmu 67 [68]: majú na mysli možno udalosť Turíc Pavol ukazuje, že ten, ktorý vystúpil do neba, teraz obohacuje Cirkev darmi, ktoré jej majú pomáhať žiť ako skutočnosti zároveň pozemskej i nebeskej. Kristov triumf nad smrťou má plodnosť, ktorá sa dotýka celej reality – on „vystúpil ponad všetky nebesia, aby naplnil všetko“ (Ef 4, 10). Bohatstvom života, ktoré Kristus prijal, je zaplavené všetko; ono má univerzálny a vesmírny rozsah. Cirkev nevyčerpáva plodnosť tejto spásonosnej činnosti, ale predstavuje jej sviatosť – nakoľko je zjednotená s Kristom „hlavou“, aj ona sa nazýva „jeho telom, plnosťou toho, ktorý naplnia všetko vo všetkom“ (Ef 1, 23), ale je tiež pozvaná „všestranne vrasť do toho, ktorý je hlavou, do Krista“ (por. Ef 4, 15).

Zjednotení jedným srdcom a jednou dušou

To zostáva ideálom, ku ktorému treba smerovať. Oceňovanie jednotlivcov je jedným z veľkých výdobytkov modernej doby. Ľudia pochopili, že človek nie je číslo; je neopakovateľný a má právo na osobný projekt. To spôsobilo rešpektovanie súkromia a slobodného rozhodovania sa, rozšírilo dialóg a dôverujúcu a slobodnú výmenu dober medzi ľuďmi.

Ale toto oceňovanie individuality sa niekedy zvrháva na individualizmus a ľahostajnosť. Individualista je človek, ktorý odmieta všetko, čo mu neslúži, čo sa mu nepáči. Neangažuje sa pre nikoho a pre nič. Odmieta väzby a odpor k nim sa premieňa na alergiu, keď ide o aktivity, ktoré navrhnu iní. Má ťažkosť so spoločnými projektmi, chce byť hlavným hrdinom sám, obhajuje vlastné plány, rozhoduje sa sám. Individualizmus ľudí je pôvodcom rozdelení v spoločenstvách a medzi národmi. Nemôžeme sa nazývať kresťanmi, ak sa nevrátíme ku kresťanstvu s veľkým osohom pre spoločenstvo. Už dlhú dobu hrozí, že vírus individualizmu zatvrdí srdce kresťanstvu a vyprázdni aj život Združenia.

Takto pochopená sloboda sa nedá zapojiť do spoločného projektu, ale je pre ňu ťažké angažovať sa pre dobro iného; je v pokušení poznačiť vzťahy logikou prospechárstva, zameranou na vlastný benefit. Individualizmus spôsobuje samotu.

V celej kapitole je silný dôraz na to, aby sme:

- pestovali spoločenstvo a spoluprácu s inými skupinami saleziánskej rodiny,
- dbali o službu hlavného predstaveného,
- starali sa o apoštolskú službu delegáta a delegátky.

Čl. 21. Bratia a sestry v donovi Boscovi

Spoločné apoštolské povolanie a príslušnosť k Združeniu robia saleziánov spolupracovníkov duchovnými bratmi a sestrami. „Zjednotení jedným srdcom a jednou dušou“⁴⁰ totiž prežívajú spoločenstvo spojení vzťahmi charakteristickými pre ducha dona Bosca.

S radosťou sa zúčastňujú na živote rodiny Združenia, aby sa poznávali, spoločne rástli, vymieňali si skúsenosti viery a vypracovávali apoštolské projekty.

Podporujú život Združenia tým, že sa vzájomne prijímajú.⁴¹

Tematické jadro

1. Duchovní bratia a sestry v donovi Boscovi
2. Život rodiny ako vyjadrenie spoločenstva

Interpretačné kľúče

A. Saleziáni spolupracovníci a saleziánky spolupracovníčky sú predovšetkým bratmi a sestrami v Kristovi. Tento ich kresťanský bratský vzťah sa obohacuje silou spoločného saleziánskeho povolania. Kresťanský bratský vzťah má sviatostnú povahu, pretože vyrastá zo sviatostí. Saleziánsky bratský vzťah má charizmatickú povahu, pretože je zviazaný so špecifickým povolaním nasledovať dona Bosca, povolaním, za ktoré vd'ačíme daru alebo charizme Ducha. Tento saleziánsky bratský vzťah treba pochopiť vo svetle špecifického poslania dona Bosca zakladateľa.

Ako potvrdzuje prvý článok Štatútu, Duch Svätý v Cirkvi vzbudil dona Bosca a ustanovil ho, aby mal svedkov vo svete, ktorí budú žiť vo svete a zároveň budú pokračovať v jeho poslaní a prežívať jeho ducha. Don Bosco ako charizmatický zakladateľ je v strede charizmatického súhvezdia, ktoré tvoria tí, čo dostali saleziánske povolanie. Skupiny jeho apoštolskej rodiny, ktoré majú povolanie, ho volajú „otcom“ – práve z dôvodu saleziánskeho povolania. Preto saleziáni spolupracovníci a saleziánky spolupracovníčky sú *bratmi a sestrami v donovi Boscovi*, svojom duchovnom otcovi.

To všetko v saleziánovi spolupracovníkovi a v saleziánke spolupracovníčke podporuje hlboký *zmysel pre príslušnosť* k Združeniu a živí presvedčenie, že je živou súčasťou spoločenstva ľudí, ktorí sa angažujú v spoločnom poslaní.

Podľa príkladu prvotného kresťanského spoločenstva prežívajú evanjeliové hodnoty – okrem iného – ako bratský vzťah a spoločenstvo. Ako? Tým, že spolupracovník svoje vzťahy s každým bratom a sestrou naplní úctou, rešpektom a úprimnou láskou a tým, že sa bude správať tak, aby ich reálne prejavoval. Takže spoločné prežívanie a výmena duchovných hodnôt ako myšlienok, skúseností, projektov, spoločné prežívanie radostí a utrpenia, vzájomná pomoc, aj v jej ekonomických aspektoch pomáhajú prežívať spoluúčasť: to všetko je súčasťou saleziánskeho ducha.

⁴⁰ Por. *DBP* I.

⁴¹ Por. *DBP* V, 7 a VII, 4 - 5.

B. Saleziáni spolupracovníci a saleziánky spolupracovníčky sú pozvaní prežívať bratské spoločenstvo vo svojom každodennom živote, pričom zostávajú skutočne v spoločenstve zmysľania, lásky a modlitby s inými členmi Združenia. Môžu ho prejavovať neformálnymi či formálnymi stretnutiami, rytmom a spôsobmi, aké im radia vlastné možnosti.

Okrem toho Združenie ako také – na rôznych úrovniach (miestnej, provinciálnej, regionálnej, svetovej) plánuje chvíle *života rodiny*: kratšie i celodenné stretnutia, sviatky, študijné týždne, kurzy, chvíle spirituality atď. Cieľom toho všetkého je:

- *poznávať sa*: vzájomné poznávanie sa, v ovzduší pokojnej a radostnej saleziánskej blízkosti – vo dvojiciach alebo v skupine a v zhromaždení – je prvým krokom na vytváranie spoločenstva a bratských vzťahov;
- *vymieňať si skúsenosti a apoštolské projekty*: výmena sa môže uskutočňovať spolu so spoločným prežívaním a vzájomným schvaľovaním, podnetmi a povzbudzovaním, uistením o podpore, pomoci a posile. Pomáha to objavovať tvorivé možnosti, ktoré sú v každom človekovi, mladom či dospelom, v každom úseku apoštolátu, nepatrnom či náročnom. Pobáda nasledovať a súťažiť v dobre;
- *spoločne rásť*: lepšie vzájomné poznanie, výmena skúseností a plánov nutne spôsobuje proces individuálneho i kolektívneho rastu, proces vyzrievania ľudí, osvietenejšieho a odvážnejšieho saleziánskeho apoštolátu, pevnejších pút medzi členmi Združenia na rôznych úrovniach.

V chápaní evanjeliových bratských vzťahov je prirodzený pojem *spoločenstva* všetkých kresťanov s Bohom a medzi sebou. *Spoločenstvo* v biblickom zmysle označuje spôsob jestvovania a konania, vzťah s Bohom a s ľuďmi, charakteristický pre spoločenstvo kresťanov. Spočíva v dôvernom a živom spojení s Kristom. Spoločenstvo sa konkrétne uskutočňuje tým, že iných zapájame a od nich prijímame, ale pri rešpektovaní osobnosti každého. Tak sú všetci členovia Cirkvi prostredníctvom Ducha Svätého v spoločenstve s Kristom, majú účasť na jeho plnosti a prostredníctvom toho istého Ducha sú v spoločenstve so všetkými bratmi a sestrami a vytvárajú s nimi jedno *spoločenstvo*, Cirkvi.

Toto spoločenstvo je dynamické, určené premieňať sa v oblasti činnosti, v spolupráci a v službe. Keď svätý Lukáš v *Skutkoch apoštolov* hovorí, že kresťania – okrem toho, že „vytrvalo sa zúčastňovali na učení apoštolov [...] na lámaní chleba a na modlitbách“ (Sk 2, 42) – vytvárali *spoločenstvo*, chcel sa odvolať na veľmi konkrétne spoločenstvo, ktoré vyjadrovalo svoje hlboké spojenie v medziľudských vzťahoch; „malo jedno srdce a jednu dušu“ (Sk 4, 32). Takže žiadna rozdrobenosť. Bolo to spoločenstvo zjednotené prítomnosťou Zmŕtvychvstalého a mocou jeho Ducha, a teda bolo duchovné, ktoré tento bratský vzťah vyjadrovalo hmatateľnými znameniami.

Toto cirkevné spoločenstvo sa neuskutočňuje iba v rámci jedného spoločenstva, ale určuje tiež vzťahy medzi miestnymi cirkvami. Tie ho vyjadrujú vzájomným uznaním a vzájomným prijatím; uskutočňujú ho výmenou duchovných dobier, návštevami, vyslaním apoštolských pracovníkov a konkrétnymi prejavmi solidarity.

Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu vyhradili veľký priestor tomuto evanjeliovému posolstvu. Predstavujú *bratský vzťah* ako základnú zložku kresťanskej existencie a reality Cirkvi. Tá je totiž definovaná ako *spoločenstvo bratov a sestier*, keďže všetci jej členovia dostali toho istého Pánovho Ducha. Kresťanský bratský vzťah musí byť v rámci Cirkvi na čele všetkých vzťahov a musí stvárať: vzťahy veriacich medzi sebou a s pastiermi; vzťahy kňazov medzi sebou a s laikmi, vzťahy biskupov medzi sebou a s kňazmi; vzťahy všetkých členov rehoľných inštitútov. Len tak sa miestna a univerzálna Cirkev môže stať znamením a svedectvom bratských vzťahov pre všetkých ľudí.

Koncil si osvojil nielen konkrétny vzor prvotného spoločenstva, lež aj *hodnoty* a *požiadavky* patriace k tomuto vzoru, a aplikoval ich na súčasnú situáciu. Miestnu i univerzálnu Cirkev definoval práve ako „spoločenstvo“, odlesk a účasť na tajomnom spoločenstve, ktoré v Bohu zjednocuje Otca, Syna a Ducha. Táto dynamika *spoločenstva* naozaj preniká predovšetkým celú stavbu miestnej i univerzálnej Cirkvi a oživuje ju zvnútra. Preto je Cirkev spoločenstvom viery, nádeje a lásky; je to spoločenstvo, ktoré má účasť na spoločnom kňazstve Krista a na jeho úlohe svedectva a kresťanského animovania pozemského poriadku.

Ovocím tohto cirkevného spoločenstva je *radikálna kresťanská rovnosť*, ktorú zdôraznil Druhý vatikánsky koncil pri téme laikov: „Hoci sú niektorí z Kristovej vôle ustanovení pre iných za učiteľov, vysluhovateľov tajomstiev a pastierov, predsa je medzi všetkými ozajstná rovnosť z hľadiska dôstojnosti a spoločnej činnosti všetkých veriacich na budovaní Kristovho tela“ (LG, 32).

Táto dynamika *spoločenstva* ďalej značí to, že všetka činnosť miestnej i univerzálnej Cirkvi sa má odvíjať v znamení *súčinnosti*, *spolupráce* a *solidarity*. Je to praktická zásada pre apoštolát laikov, pre ich vzťahy s pastiermi, pre ich prácu s nekatolíckymi a s neveriacimi. Označuje dynamické väzby kňazov medzi sebou a s biskupmi, s laikmi a s rehoľníkmi. Charakterizuje vzťahy s biskupmi medzi sebou a s pápežom i s kňazmi. Priamo sa týka – na všetkých úrovniach – vzťahov rehoľníkov medzi sebou, s biskupmi, s diecéznymi kňazmi a s laikmi. Riadi celú ekumenickú a misijnú činnosť jednotlivcov i rôznych kresťanských spoločenstiev. Otvára sa pre najširšiu spoluprácu a súčinnosť so všetkými ľuďmi dobrej vôle. Tak všetci v kresťanskom spoločenstve sú zviazaní jedni s druhými *spoločnou zodpovednosťou*. Všetci ako aktívni členovia Kristovho tajomného tela sú povolani zodpovedne spolupracovať na apoštolskej činnosti.

Bibliografické odkazy

AA 18; 23; 26, 27, 33.

ACGS 171.

AG 15, 23c; 35 – 41.

CD 7, 30; 33 – 35; 36.

Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, VI 2.

GS 32d.

Kolektív autorov, *Linee di rinnovamento. I Salesiani di Don Bosco oggi* [Linie obnovy. Saleziáni dona Bosca dnes], Elle Di Ci, Turín-Leumann 1971.

LG 13; 28; 30; 32c, 37d.

PC 15ab, 22 – 23.

PO 4; 6a; 7b; 9.

SC 33.

UR 12.

Viganò E., *La Famiglia Salesiana* [Saleziánska rodina], 10 – 11.

Čl. 22. Spoluzodpovední v poslaní

§ 1. Salezián spolupracovník pociťuje zodpovednosť za spoločné poslanie a rozvíja ho podľa svojich životných podmienok, schopností a možností, a tým ho účinne podporuje. V Združení spolu s ostatnými prežíva výchovnú a evanjelizačnú spoluzodpovednosť. Každý sa má zúčastňovať na spoločnom programovaní a zhodnocovaní rôznych činností a na voľbe zodpovedných.

Ak je povoláný prijať zodpovednú funkciu, usiluje sa ju vykonávať verne a v duchu služby.

§ 2. Každý salezián spolupracovník zodpovedne a so zmyslom pre príslušnosť podporuje ekonomickú samostatnosť Združenia, aby mohlo uskutočňovať svoje poslanie.⁴²

Tematické jadro

1. Salezián spolupracovník zodpovedný za spoločné poslanie
2. Ekonomická solidarita

Interpretačné kľúče

A. Ak sa každý salezián spolupracovník cíti zodpovedný za spoločné poslanie, znamená to, že Združenie je nositeľom tohto poslania, a každý salezián spolupracovník je jeho aktívnym subjektom ako člen tohto Združenia. Poslanie je spoločné, ale uskutočňujú ho *jednotlivci*, ktorí sú povinní konať nie individualisticky, ale v spoločenstve, totiž ako tí, čo sú zaň *spoluzodpovední*.

Tento článok spresňuje *spôsoby*, ktorými každý salezián spolupracovník a saleziánka spolupracovníčka uskutočňuje spoločné poslanie: „podľa svojich životných podmienok, schopností a možností“. Od členov Združenia sa nevyžaduje nemožné, ale každému sa pripomína, aby konal to, čo môže. Neurčujú sa podrobné miery a spôsoby; jedny i druhé sú ponechané na dôvtip a na ochotu každého podľa jeho úloh v rodine a v práci.

Článok tiež ukazuje *dva úseky*, v ktorých každý poskytuje svoju zodpovednú spoluprácu: *v duchu iniciatívy*. Konkrétne ide o účasť na stretnutiach programovania a zhodnocovania rôznych aktivít a na voľbe zodpovedných za animovanie a riadenie. Sú to dva delikátne úseky pre dobrý chod Združenia na rôznych úrovniach, pre solidnú a aktualizovanú formáciu jeho členov a pre ich čo najširšie a najúčinnnejšie saleziánske apoštolské angažovanie sa.

Koordinátor alebo koordinátorka v Združení uskutočňujú svoju zodpovednosť v duchu služby podľa zásady spoločenstva a spoluzodpovednosti. Združenie si zvolilo „kolegiálne“ vedenie na rôznych úrovniach práve na základe zásady spoločenstva a spoluzodpovednosti. To znamená, že každá funkcia sa uskutočňuje ako služba.

Tieto zásady sú evanjeliové a poukázal na ne Druhý vatikánsky koncil v súvislosti s posvätnou službou (na základe vysviacky) biskupov, kňazov a diakonov, a tých, čo v Cirkvi majú nejaké poverenie: vysviackou a ustanovením získané posvätné služby sa majú vykonávať v *hierarchickom spoločenstve* a ako spoľahlivá a kvalifikovaná služba Božiemu ľudu. Každá iná úloha sa má vykonávať v *cirkevnom spoločenstve* a ako služba druhým. Kristus „ustanovil darom Ducha Svätého nové bratské spoločenstvo všetkých, ktorí ho prijímajú s vierou a láskou,

⁴² Por. *Charta identity*, 20 – 21.

spoločenstvo svojho tela, to jest Cirkev. V tomto mystickom tele všetci sú si navzájom údmi, aby si preukazovali služby podľa rozličných darov, ktorých sa im dostalo“ (GS, 32).

B. Čo sa týka ekonomickej solidarity, treba povedať, že pri spisovaní rôznych náčrtov Štatútu a Pravidiel don Bosco váhal medzi vyžadovaním povinných príspevkov, ktoré by bolo treba platiť v určených termínoch, a vyzývaním dávať dobrovoľné milodary. Dospel k tomuto návodu: „Mesačne alebo ročne však prispievajú milodarom, aký im určí láska ich srdca“, pričom ho rozšíril aj na tie neodmysliteľné chvíle účasti, ktorými sú „aspoň dve konferencie“ za rok, v blízkosti sviatku Márie Pomocnice a druhá v blízkosti sviatku sv. Františka Saleského. Všetky „tieto dary sa pošlú najvyššiemu predstavenému na podporu diel, ktoré podnietilo Združenie“. Dodáva tiež, že „keby sa niekto nemohol zúčastniť na konferencii, pošle na miesto určenia svoj milodar takým spôsobom, ktorý je preňho najľahší a najspôhlivejší“ (Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, VI, 3 – 4).

Uvedená voľba *slobodných príspevkov* zachováva riešenie, ktoré prevzal Projekt apoštolského života, aj keď sa pripúšťajú formy účasti na konkrétnej podpore podľa voľby danej provincie.

Článok uvádza niekoľko dôvodov podporovať túto voľbu:

- zmysel pre príslušnosť k Združeniu,
- zmysel pre spoluzodpovednosť a pre účasť každého saleziána spolupracovníka,
- zmysel pre solidaritu, vyjadrený v názve článku: „Ekonomická solidarita“.

V článku je odvolávka na solidaritu prvotnej Cirkvi: odvolávka stále podnetná a presvedčivá. Don Bosco naozaj pripomínal spolupracovníkom činy solidarity kresťanov v Jeruzaleme. Predovšetkým zámerom PAŽ je byť v súlade s praxou, ktorú zaviedol zakladateľ a ktorú zachovala následná saleziánska tradícia.

Milodary a iné formy financovania (keďže Združenie je právnickou osobou, môže nadobúdať a vlastniť časné majetky) nie sú cieľom samy pre seba, a tým menej sa robia alebo spravujú na účely zisku. Majú presne určené ciele, ktoré spadajú do saleziánskeho poslania: financovanie rád, ktorých fungovanie vždy zahŕňa priebežné výdavky; financovanie rozličných iniciatív na rôznych úrovniach: pobytové kurzy, účasť na väčších stretnutiach, pomôcky, komunikačné prostriedky...; napokon iniciatívy solidarity v rámci saleziánskej rodiny.

Článok neuvádza *zvláštne spôsoby*, jednotné pre celé Združenie, ktorými sa treba riadiť pri platení dobrovoľných príspevkov: na základe zásady subsidiarity necháva celú túto vec na usmernenie rád na rôznych úrovniach.

Bibliografické odkazy

Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, IV 5; VI 2, 3, 4.

GS 32d.

Ján Pavol II., *Christifideles laici* (30. decembra 1988).

LG 10b, 18, 24a, 32a.

Midali M., *Nella Chiesa e nella Società con Don Bosco oggi [V Cirkvi a v spoločnosti s donom Boscom dnes]*, 298.

Čl. 23. Účasť v saleziánskej rodine a zväzky s jej skupinami

§ 1. Saleziáni spolupracovníci, verní usmerneniu dona Bosca, že „keď sa slabé sily spoja, stanú sa silnými, a hoci sa jedno vlákno samotné ľahko pretrhne, je dosť ťažké pretrhnúť tri spojené“⁴³, pestujú spoločenstvo a spoluprácu s inými skupinami saleziánskej rodiny prostredníctvom vzájomného poznávania a informovania, vzájomnou duchovnou a formačnou pomocou a zapojením sa do spoločných apoštolských iniciatív, pričom rešpektujú identitu a autonómiu každej skupiny.⁴⁴

§ 2. Účasť na animačných radách saleziánskej rodiny⁴⁵ na rozličných úrovniach a prepojenie s pastoračnými štruktúrami Cirkvi a s občianskymi inštitúciami podporujú spoločné hľadanie nových iniciatív. Saleziánske poslanie podporuje a dosvedčuje bohatstvo prijatého duchovného a apoštolského dedičstva.

§ 3. Saleziáni spolupracovníci cítia spolupatričnosť so všetkými skupinami, ktoré patria do saleziánskej rodiny, lebo všetky sú dedičmi saleziánskej charizmy a saleziánskeho ducha.

Sú otvorení a podporujú každú formu spolupráce, zvlášť s laickými skupinami, pričom rešpektujú identitu a autonómiu každej z nich.

Tematické jadro

1. Spolupráca so saleziánskou rodinou
2. Hodnoty, ktoré treba podporovať spoločne

Interpretačné kľúče

A. Týmto článkom sa rozširuje obzor: pozornosť prechádza od Združenia k saleziánskej rodine a sústreďuje sa na to, ako salezián spolupracovník a jeho Združenie uskutočňujú spoločenstvo, spoluprácu a spoluzodpovednosť v rámci apoštolskej rodiny, ktorú založil don Bosco.

Každému Božiemu daru zodpovedá nejaký záväzok urobiť ho užitočným a prospešným pre druhých. Príslušnosť k saleziánskej rodine – vďaka apoštolskému putu povolania – si vyžaduje úsilie žiť v spoločenstve a spolupracovať na rovine spoluzodpovednosti s inými jej skupinami.

Spoločenstvo a spoluprácu s inými skupinami a s členmi saleziánskej rodiny treba preto rozumieť so všetkými a nie iba s niektorými. Je však jasné, že tieto zväzky sú záväznejšie so skupinami s povolaním, ktoré založil samotný don Bosco. Saleziáni spolupracovníci sú s týmito spoluzodpovední za život apoštolského projektu dona Bosca, pretože sú nositeľmi spoločného saleziánskeho povolania.

Spoluzodpovednosť zahŕňa frekvenciu vzájomných stretnutí zainteresovaných strán, s vkladom vlastnej práce a príslušnej zodpovednosti do spoločného.

⁴³ Por. DBP I, por. Kaz 4, 12.

⁴⁴ Por. Charta identity, 20 – 21. Por. DBP VI, 1 – 2.

⁴⁵ Por. Charta identity, 46. Pozn. prekl.: Animačná rada saleziánskej rodiny = Consulta di Famiglia Salesiana.

B. Na úrovni medziľudskej komunikácie a spolupráce tento článok vymenúva tri druhy hodnôt, ktoré treba spoločne podporovať: „vzájomné poznávanie a informovanie, vzájomnú duchovnú a formačnú pomoc a zapojenie sa do spoločných apoštolských iniciatív“.

Prvá hodnota je základnou podmienkou akejkoľvek spolupráce, ktorá chce byť úprimná a trvalá. Rôzne formy stretnutí, vyskúšané v posledných rokoch (Dni spirituality saleziánskej rodiny, Animačná rada saleziánskej rodiny...) medzi rôznymi skupinami ukazujú, aké je potrebné vzájomné poznanie, ľudské a kresťanské bohatstvo osôb, apoštolské iniciatívy skupín. To všetko vytvára rodinu a zviditeľňuje nás v Cirkvi a na území, do ktorého sme zaradení.

Hlboký zmysel pre príslušnosť k jedinej rodine napomáha odovzdávanie bohatstiev každej skupiny, aby sa mohli stať bohatstvom všetkých. Je to dynamická vernosť Duchu Svätému a jeho darom, pretože spôsob existencie každej skupiny uskutočňuje *spoločný záujem* saleziánskej rodiny. Vďaka tejto vzájomnej komunikácii budeme všetci lepšie chápať *autentickosť daru* daného donovi Boscovi a darov, ktoré, v harmónii s nimi, Duch Svätý udeľuje aj nám.

Hlavní predstavení – najskôr don Egidio Viganò a potom don Pascual Chávez – vo svojich obežníkoch *saleziánskej rodine* dôrazne ukázali špecifické hodnoty, ktoré každá skupina môže priniesť do spoločnej rodiny. Je pekné a obohacujúce cítiť sa byť členom duchovnej rodiny, kde pestré rozdiely prinášajú objasnenie identity a krásu súladu: nie aby rozpustili alebo sploštili totožnosť jednotlivých skupín, ale vzhľadom na súťaženie v dobre, pričom si každá skupina zachováva vlastnú identitu.

Zapojenie do spoločných apoštolských záväzkov je úsek, v ktorom spoločenstvo a spolupráca majú značný dosah. Uskutočnenie tohto apoštolského zapojenia sa deje prakticky iniciatívami zameranými na dva potenciálne ciele: *pre aktivity saleziánskeho záujmu, pre bohatšiu službu cirkvám.*

V tomto napredovaní spoločne ako *saleziánska rodina* treba dosiahnuť *spoločne* štyri *konkrétne ciele*: 1. upevniť poznanie dona Bosca a následne našu pastoračnú lásku; 2. výchovnú evanjelizáciu mládeže; 3. uprednostňovať špecifickú formáciu každej skupiny a zapojenie laikov; 4. jednotnú pastoráciu povolání.

Odvaha pre dobro a dôvera v pozitívne zdroje sa stávajú dvoma kľúčovými slovami tejto spoločnej cesty.

Pre hlavného predstaveného dona Pascuala Cháveza sú účinným nástrojom spoločenstva miestne a provinciálne animačné rady (pozn. prekl.: tzv. *konzulty*) saleziánskej rodiny. Väčšiu pevnosť im budeme dávať vtedy, keď budeme hľadať ten najvhodnejší spôsob, ako ich uskutočniť, aby boli nielen vhodnou príležitosťou na výmenu myšlienok a skúseností, ale predovšetkým nástrojom na spoločné rozmýšľanie o výzvach pre poslanie na vlastnom území a na podelenie sa o niektoré základné línie odpovede, ktorú sa každá skupina usiluje poskytnúť – podľa svojich možností. Okrem toho ide o hľadanie ciest čulej a dobre sklíbenej spolupráce vo výchovných a v evanjelizačných projektoch, najmä pre službu mladým.

Salezián spolupracovník nemôže zároveň patriť do iného charizmatického združenia. Ak chce, môže sa ako veriaci laik v ňom zúčastňovať na chvíľach modlitby, spirituality alebo oddychu, alebo angažovať sa v ňom ako salezián spolupracovník, považujúc ho za oblasť svojho apoštolátu. To ho však obvykle neopravňuje vynechávať záväzky voči Združeniu, ako aj stretnutia miestneho strediska na programovanie a na zhodnocovanie, a chvíle silného formačného dosahu. Ak by to tak bolo, bolo by potrebné konfrontovať sa a dohodnúť sa s koordinátorom/s koordinátorkou a s delegátom/s delegátkou jeho príslušného strediska a naplánovať – s rozlišovaním a pružne – iné spôsoby napojenia na miestne stredisko.

Bibliografické odkazy

ACG XVI 152.

ACGS 157 a 757, 5.

ACGS 174; 189.

Chávez V. P., *Carta di Comunione* [*Charta spoločenstva*].

Chávez V. P., *Carta d'Identità* [*Charta identity*] čl. 21 – 22.

Chávez V. P., *Strenna* 2009.

Stanovy SDB 1984 čl. 5; 19.

Štatút bývalých chovancov čl. 9 – 27.

Viganò E., *La Famiglia Salesiana* [*Saleziánska rodina*], 21 a 24 – 27; 33 – 39.

Čl. 24. Úrad hlavného predstaveného

§ 1. Hlavný predstavený Spoločnosti svätého Františka Saleského je nástupcom dona Bosca.⁴⁶ Podľa výslovnej vôle zakladateľa je najvyšším predstaveným Združenia a vykonáva v ňom úlohu najvyššieho moderátora. Zaručuje vernosť Združenia projektu zakladateľa a podporuje jeho rast.

§ 2. Svoju službu, vykonávanú aj prostredníctvom svojho vikára alebo svetového koordinátora, uskutočňuje zvyčajne prostredníctvom svetovej rady s Výkonným sekretariátom svetovej rady, najmä s cieľom animovať celé Združenie a koordinovať formačné a apoštolské iniciatívy.

§3. Členovia Združenia pestujú voči hlavnému predstavenému city úprimnej lásky a vernosti jeho smerniciam.

Tematické jadro

1. Nástupca dona Bosca, otec a stredobod jednoty saleziánskej rodiny
2. Najvyšší predstavený Združenia

Interpretačné kľúče

A. Tento článok, venovaný hlavnému predstavenému, sa významne umiestňuje medzi článok o celej rodine, v ktorej hlavný predstavený je *otcom a stredobodom jednoty*, a článok o vzťahoch so Saleziánskou kongregáciou.

Hlavný predstavený ako nástupca dona Bosca a predstaviteľ jeho charizmatického otcovstva má rovnaký vzťah duchovno-charizmatického charakteru so všetkými rôznorodými skupinami saleziánskej rodiny. Voči nim vykonáva úlohu charizmatického podnecovateľa, animátora a garanta jednoty tejto rodiny a jej vernosti apoštolskému projektu a duchu zakladateľa.

Článok 126 Stanov saleziánov z roku 1984 hovorí: „Hlavný predstavený Saleziánskej spoločnosti je nástupcom dona Bosca, otcom a stredobodom jednoty saleziánskej rodiny. Jeho hlavnou starosťou je [...] podnecovať členov [SDB] k stálej vernosti saleziánskej charizme a plniť si poslanie, ktoré Boh zveril našej Spoločnosti.“

V článku 3 Stanov dcér Márie Pomocnice z roku 1982 sa píše: „Hlavný predstavený Spoločnosti svätého Františka Saleského – ako nástupca dona Bosca – je animátorom a stredobodom jednoty saleziánskej rodiny.“ Okrem toho článok 111 hovorí: „On pomáha udržovať živou našu vernosť donovi Boscovi aj právomocami, ktoré mu delegovala Svätá stolica.“

B. *Otcovstvo*, ktoré zakladateľ zanechal ako vzácne dedičstvo svojim nástupcom, pomáha autorite hlavného predstaveného prijať charakteristickú saleziánsku tvár, príznačnú animovaním a dobrotou, a zameriava túto autoritu na bezvýhradnú službu povolaniu jednotlivých osôb a vitalite Združenia. Nie bez dôvodu sa označuje ako ministerium, *posvätná služba*.

Tento článok predstavuje tri *spôsoby*, ako hlavný predstavený vykonáva túto charizmatickú a právnickú službu Združeniu:

⁴⁶ Por. *Charta identity*, 13; por. *DBP V*, 3.

1. osobne alebo v spolupráci s vikárom, alebo so svetovým koordinátorom,
2. prostredníctvom svetovej rady s *výkonným sekretariátom svetovej rady*,
3. v službe provinciálov a provinciálok, ktorí ho sprítomňujú na provinciálnej a miestnej úrovni.

Článok uvádza aj funkcie hlavného predstaveného. Sú to: zaručovať *vernosť* Združenia projektu zakladateľa (ten projekt sa týka identity Združenia); podporovať, animovať a podnecovať kvalitatívny *rast*; starať sa o jeho vnútornú *jednotu*, vzhľadom na to, že Združenie má medzinárodný charakter a silne katolícky ráz; starať sa o jeho *spoločenstvo a spoluprácu* s inými skupinami saleziánskej rodiny a s cirkevnými organizáciami.

C. Čo sa týka *právnického* hľadiska, jeho úloha je vzhľadom na rozličné skupiny rozdielna. Je „apoštolským vizitátorom“ dcér Márie Pomocnice, ako hovorí článok 111 Stanov FMA z roku 1982. Pre saleziánov je najvyšším alebo hlavným predstaveným a pre spolupracovníkov je „najvyšším moderátorom“.

Samozrejme, on sám je prvý, kto najlepšie vie, že je najvyšším predstaveným saleziánov *rehoľníkov* a saleziánov spolupracovníkov *laikov* alebo *diecéznych* kňazov, preto riadi a animuje tieto dve skupiny, pričom vo svetle náuky koncilu berie do úvahy ich dosť odlišnú povahu a rešpektuje tú časť autority, ktorú Projekt apoštolského života priznáva radám a koordinátorovi/koordinátorky na rôznych úrovniach. Hlavný predstavený ako najvyšší moderátor Združenia má riadnu riadiacu právomoc, ktorú vykonáva podľa kánonického práva nad celým Združením, nad jeho radami, strediskami a členmi.

Táto právnická funkcia najvyššieho predstaveného uskutočňuje na operatívnej úrovni jeho charizmatickú úlohu otca a stredobodu duchovnej rodiny dona Bosca.

Svetová rada je orgán založený prvýkrát v roku 1974 (generálny koordinátor Luigi Sarcheletti) s názvom *svetová animačná rada (Consulta Mondiale)*, ktorú hlavný predstavený využíval na animovanie Združenia, keď boli schválené *ad experimentum* *Nové pravidlá*. Patrili do nej členovia na základe práva a členovia volení a menovaní; mala subsidiárnu úlohu voči hlavnému predstavenému v celosvetovom riadení a v animovaní Združenia. Keď sa skončil sedemročný mandát členov druhej rady (1981 – 87, generálny koordinátor Luigi Sarcheletti), vytvorila sa tretia rada (1987 – 94, generálny koordinátor Paolo Santoni), ktorú tvorili členovia svetovej animačnej rady a niekoľko členov poverených pripraviť svetový kongres a s pomocou komisií sa postarať o revíziu *Nových pravidiel*.

Po štvrtej *svetovej animačnej rade* (1994 – 2001, generálny koordinátor Roberto Lorenzini), počas piatej *svetovej animačnej rady*, ktorej mandát bol predĺžený na deväť rokov práve pre prácu na zadefinovaní PAŽ (2001 – 2012, generálny-svetový koordinátor Rosario Maiorano) so schválením *ad experimentum* *Projektu apoštolského života* v roku 2007, *svetová animačná rada* dostala názov *svetová rada* a ako taká sa stala kolegiálnym orgánom riadenia, ako sú provinciálne a miestne rady. Od roku 2012 (2012 – 2018, svetová koordinátorka Noemi Bertola) je svetová rada šesťročným orgánom priamej pomoci hlavnému predstavenému s cieľom animovať a riadiť Združenie v celosvetovom rozmere. Má dvojakú úlohu:

1. animovať celé Združenie,
2. koordinovať jeho formačné a apoštolské iniciatívy. Súčasťou svetovej rady sú na základe práva svetový delegát SDB a svetová delegátka FMA.

Animovaním sa rozumie činnosť, ktorá zvnútra napomáha rast účasti a zmyslu pre príslušnosť. Uskutočňuje sa procesom, ktorý smeruje k posilňovaniu spoluzodpovednosti ako vyjadrenia zrelého povedomia. Predpokladá schopnosť viesť dialóg, postoj počúvania, komunikácie a rozlišovania. Saleziánske animovanie je podstatne duchovné a týka sa súčasne starostlivosti o povolania i pastorácie.

Čo sa týka dôležitosti a spôsobov *koordinovania*, treba mať na mysli návod konštitúcie *Gaudium et spes*, 90: „Rozličné medzinárodné katolícke združenia môžu preukazovať mnohoraké služby pri budovaní spoločenstva národov v pokoji a bratstve. Preto ich treba upevniť tým, že sa zväčší počet dobre pripravených spolupracovníkov, potrebných materiálnych prostriedkov, ako aj primeranou koordináciou síl. Lebo účinnosť akcie a potreba dialógu si v našich časoch žiadajú spoločné podujatia. Pritom tieto združenia značne napomáhajú pestovať cit univerzálnosti, ktorý je katolíkom taký vlastný, a utvárať vedomie naozaj všeobecnej spolupatričnosti a zodpovednosti.“ Koordinovať v celosvetovom rozmere neznamena nahrádzať apoštolské sily, pôsobiace na nižších úrovniach alebo nivelizovať rôzne iniciatívy, ale konať tak, aby sa tieto sily zbíjali – tak, aby budovali organický celok, a aby sa tak účinnejšie dosahoval účel a ciele Združenia.

Bibliografické odkazy

ACGS 46.

Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, V 3.

GS 90a.

KKP, kán. 622.

Nové pravidlá (1974), čl. 34 § 1.

Pravidlá SDB 1984 čl. 147.

Pravidlá apoštolského života čl. 42 § 2, 44 § 1, 47 § 2 a 3, 48 § 1, 3 a 6.

Stanovy FMA (1982) čl. 3, 111.

Stanovy SDB (1984) čl. 126, 127.

Stanovy VDB (1878) čl. 99.

Čl. 25. Osobitné zväzky so Spoločnosťou sv. Františka Saleského a s Inštitútom dcér Márie Pomocnice

Združenie saleziánov spolupracovníkov má so Spoločnosťou svätého Františka Saleského „stabilné a bezpečné puto jednoty“⁴⁷ a osobitné charizmatické zväzky s Inštitútom dcér Márie Pomocnice.

Každá saleziánska komunita (SDB a FMA), provinciálna i miestna, je zapojená do plnenia úlohy, ktorú si želal don Bosco: „podporovať a rozširovať“ Združenie, prispievať k formácii jeho členov, propagovať ich Projekt apoštolského života a podporovať ho.⁴⁸

Tematické jadro

1. Bezpečné a stabilné putá so saleziánmi dona Bosca
2. Charizmatické zväzky s dcérami Márie Pomocnice

Interpretačné kľúče

A. Tento článok odzrkadľuje presnú a nepopierateľnú vôľu zakladateľa. Túto vôľu spoľahlivo vysvetlila generálna kapitula saleziánov: „1) Máme na mysli, že sme bezpečným a stabilným putom, ktoré výslovne chcel don Bosco kvôli garantovaniu jednoty v tom istom duchu, apoštolskej účinnosti v spoločnom poslaní, trvalej životaschopnosti v diele, ktoré založil, sily a nadšenia z povolania pri podnecovaní širokého a organického hnutia záchranu chudobnej alebo ohrozenej mládeže [...]. 2) Máme na mysli, že stále viac musíme byť hnacím stredobodom tohto apoštolského hnutia pokrstených, ktorí sa v duchu dona Bosca úplne dávajú do služby Cirkvi pre záchranu mládeže.“

Saleziánska spoločnosť má v saleziánskej rodine z vôle zakladateľa „osobitnú zodpovednosť“ – hovorí článok 5 ich Stanov – „udržiavať jednotu ducha a podnecovať dialóg a bratskú spoluprácu pre vzájomné obohacovanie a účinnejší apoštolát“.

B. Špeciálna generálna kapitula saleziánov, verná zmýšľaniu zakladateľa, prijala za svoje jedno vyhlásenie, ktorým sa na spolupracovníkov obrátil vtedajší hlavný predstaviteľ don Ricceri: „Kiež by ste sa stali ľuďmi, ktorí spolupracujú uvedomele, dôsledne, vedľa nás, nie pod nami; teda nielen učenívými a vernými vykonávateľmi, ale ľuďmi schopnými apoštolskej zodpovednosti.“ To umožní „na každej úrovni vytvoriť skutočne bratský vzťah, ktorý bude odteraz tvoriť nový štýl saleziánskeho života v rámci výchovných komunít aj mimo nich“ (Bolletino Salesiano, apríl 1972).

C. Medzi dcérami Márie Pomocnice a Združením saleziánov spolupracovníkov existujú „osobitné charizmatické zväzky“, spôsobené hlbokým a vitálnym vzájomným vzťahom. Prostredníctvom delegátok animujú strediská ustanovené pri ich dielach – spôsobom úplne rovnakým ako delegáti SDB. Takto Inštitút dcér Márie Pomocnice

⁴⁷ DBP II; V, 3.

⁴⁸ Por. Pravidlá SDB 38.

priamo vstupuje do života a do činnosti mnohých stredísk aj do organizácie Združenia na rôznych úrovniach, s účasťou vlastných delegátok.

Od roku 1953 dcéry Márie Pomocnice priamo animujú strediská saleziánov spolupracovníkov. Vzťahy medzi SDB a delegátkami FMA sa riadia duchom saleziánskeho bratstva a od roku 2007 aj normami obsiahnutými v *Projekte apoštolského života*. Počnúc rokom 1970 vzťah medzi saleziánmi a dcérami Márie Pomocnice upravovala dohoda týkajúca sa animovania Združenia. Od roku 2007 samotné Združenie dohodlo s delegátmi a delegátkami – prostredníctvom hlavného predstaveného, ktorý v tejto veci dal plnú moc generálnej matke FMA – spôsoby ich služby animovania v rámci Združenia.

Články berú do úvahy nasledovné témy: záväzok obidvoch inštitútov dodržiavať, pretože im to prináleží, *Projekt apoštolského života* Združenia; život stredísk – ich zlúčenie alebo zrušenie, dohodu a spoluprácu medzi blízkymi strediskami, ich príslušnosť k vlastnému provinciálnemu usporiadaniu; delegátov a delegátky – menovanie, vzájomné vzťahy v súvislosti so strediskami a s radami; menovanie delegáta SDB a delegátky FMA do svetovej rady a do výkonného sekretariátu svetovej rady zo strany hlavného predstaveného (pre FMA na návrh zo strany generálnej matky); právomoc hlavného predstaveného a generálnej matky uskutočňovať a vysvetľovať články týkajúce sa delegátov a delegátok.

Bibliografické odkazy

ACGS 732, 734, 742, 743.

Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, II; V, 3 – 6; VI, 1.

Chávez V. P., *Carta di Comunione* [*Charta spoločenstva*].

Nové pravidlá (1974) 25 § 2.

Pravidlá SDB 38.

ŽP V, 692; VII, 611; X, 663; XI, 85.

§ 1. *V Združení sú delegáti a delegátky na ktorejkoľvek úrovni na základe práva a s aktívnym hlasom členmi príslušnej rady, zabezpečujú bezpečné a stabilné puto jednoty so saleziánskym duchom a spoločne so spolupracovníkmi prežívajú charizmatickú a duchovnú skúsenosť zakladateľa.*

V tvorivej vernosti donovi Boscovi sa usilujú ponúknuť svoj špecifický príspevok aj účasťou na úlohách kolegiálneho rozhodovania v Združení.

§ 2. *Podnecujú zodpovednosť rád a podporujú ich organizačnú autonómiu v charizmatickom spoločenstve so Spoločnosťou svätého Františka Saleského a s Inštitútom dcér Márie Pomocnice.*

§ 3. *Ponúkajú službu duchovného, výchovného a pastoračného vedenia, aby podporovali účinnejší apoštolát saleziánov spolupracovníkov daného územia.⁴⁹*

Tematické jadro

1. Kto sú
2. Úlohy delegáta SDB a delegátky FMA
3. Zodpovední na rôznych úrovniach

Interpretačné kľúče

A. Delegáti a delegátky sú spravidla členmi Saleziánskej kongregácie a Inštitútu dcér Márie Pomocnice.

Delegát, resp. delegátka, sa zodpovedne a kolegiálne začleňuje do rady – so špecifickou úlohou: apoštolská saleziánska formácia saleziánov spolupracovníkov.

Preto – podľa noriem koncilu – delegát/delegátka má: byť formovaný/á pre tento záväzok; byť verný/á náuke a duchu Cirkvi; byť schopný/á žiť duchovný život laikov a ich zmysel pre apoštolát; byť schopný/á múdro radiť laikom, pomáhať im v ich apoštolských aktivitách a podporovať ich iniciatívy; byť schopný/á viesť s nimi dialóg, aby ich poslanie robil/a účinnejším; byť človekom, ktorý si váži apoštolské diela laikov a podporuje ich.

Rehoľníkom a rehoľníčkam sa osobitne odporúča, aby sa radi venovali podpore diel laikov podľa ducha a pravidiel, ktoré sú im vlastné.

B. Delegáti a delegátky sú povolání podnecovať vitalitu v rámci Združenia. To sa uskutočňuje tak, že pozornosť saleziánov spolupracovníkov sa pritiahne:

- na povahu a na ciele tejto skupiny, lebo ide o cirkevnú skupinu;
- na motivácie príslušnosti, na spoločné prežívanie zodpovednosti, na špecifické záväzky, ktoré si vyžaduje každá rola;
- na zvláštny štýl riadenia;
- na saleziánsku autenticosť;

⁴⁹ Por. DBP V, 5.

- na apoštolský záväzok;
- na prežívanie spirituality *Da mihi animas*.

Prioritným úsilím ich animovania bude pomáhať jednotlivcovi aj skupine v raste v povolání.

Ale predovšetkým delegáti, resp. delegátky, si musia byť vedomí toho, že ich animačná činnosť smeruje k napomáhaniu *rastu* spolupracovníkov, najmä tých, čo majú službu zodpovednosti – tak, že im pomáhajú objavovať ich talenty, aby ich dali k dispozícii všetkým.

Okrem toho delegáti, resp. delegátky, sú putom spoločenstva medzi rehoľnou komunitou a spolupracovníkmi. Mnohé ťažkosti medzi spolupracovníkmi a rehoľnou komunitou sú zavinené nedostatkom komunikácie s následnými problémami a nepríjemnosťami.

Delegát/delegátka napomáha bratské a apoštolské vzťahy medzi komunitou a Združením.

• *Spoluzodpovední za saleziánsku apoštolskú formáciu*

Delegát/delegátka sa označuje za **formátora** čo sa týka saleziánskeho a apoštolského hľadiska. Formátor je výraz, ktorý sa najlepšie hodí pre jeho úlohy. Je duchovným sprievodcom, sprievodcom modlitby a apoštolátu. Je alebo má byť v týchto veciach odborníkom.

Delegát/delegátka sa v spoločnej zodpovednosti s radou a s radcom povereným zodpovednosťou za formáciu postará o:

- ľudskú formáciu spolupracovníka,
- kresťanskú a cirkevnú formáciu,
- saleziánsku formáciu.

Don Bosco chcel, aby sa Združenie vyznačovalo svojou aktívnou dobročinnou láskou, do ktorej stredu sa má dať heslo „*Da mihi animas*“ ako neúnavné úsilie o spásu mladých a ako hľadanie vnútorného apoštolského života.

Prítomnosť delegáta, resp. delegátky, má zabezpečiť saleziánskosť a apoštolské angažovanie sa jednotlivcov a Združenia.

Svoju úlohu nevykonáva výlučne vo formálnych chvíľach formácie (ako je napríklad duchovné vedenie a plánované príhovory), ale aj v bratskom ovzduší dôvery a pri rozmanitých príležitostiach života modlitby a spoločenstva.

Úlohou delegátov je na každej úrovni sprevádzať a animovať formačnú službu druhých delegátov.

Delegát/delegátka ako členovia rád na rôznych úrovniach sa zúčastňujú na rozhodnutiach, ktoré treba urobiť, a poskytujú svoj príspevok v procese rozlišovania. Z toho pramení povinnosť byť prítomný/á na stretnutiach rady, bez toho, aby na seba preberal/a typické úlohy koordinátora a samotnej rady alebo predsedanie na stretnutiach. Okrem toho provinciálni a svetoví delegáti a delegátky sledujú realitu spolupracovníkov v okruhu ich animovania, pričom sa starajú najmä o formačnú cestu.

C. Menovanie delegáta, resp. delegátky, uskutočňuje:

- pre miestnu a provinciálnu úroveň – provinciál, resp. provinciálka, po vypočutí mienky príslušnej rady spolupracovníkov;
- pre regionálnu animačnú radu – regionálny radca pre SDB, medziprovinciálna konferencia pre FMA;
- pre svetovú radu hlavný predstavený pre SDB, hlavný predstavený na návrh generálnej matky pre FMA.

- ***Delegát laik a delegát diecézny kňaz: špecifický prípad***

Keď stredisko nie je zriadené pri niektorom diele SDB alebo FMA, provinciál môže vymenovať za miestneho delegáta primerane pripraveného spolupracovníka. A v dnešnej dobe existujú delegáti spolupracovníci.

Osoby, nad ktorými je ľahšie rozmýšľať – vzhľadom na ich teologickú a pastoračnú prípravu –, sú spolupracovníci diecézni kňazi alebo trvalí diakoni. Ale to nevylučuje, aby mohli byť vymenovaní za delegátov dobre pripravení spolupracovníci laici.

Náležitosti požadované pre tento typ delegáta sú primeraná príprava, najmä v saleziánskosti a v apoštoláte.

Jeho vymenovanie uskutočňuje provinciál, pričom sa riadi tým istým úradným konaním, ktoré sa vyžaduje pre delegátov SDB.

Je vhodné, aby sa vymenovanie delegáta spolupracovníka dalo na vedomie biskupovi – vzhľadom na skutočnosť, že stredisko je zriadené s jeho súhlasom. Pretože je delegátom, musí byť pozývaný zúčastňovať sa na stretnutiach delegátov na úrovni provincie.

Delegát, ktorý nie je SDB alebo FMA, vykonáva svoju úlohu tým istým spôsobom ako delegáti SDB alebo FMA, s výnimkou – ak ide o laika – tých kňazských úloh, ktoré mu neprináležia.

Je dôležité, aby sa delegát laik usiloval rešpektovať vlastné kompetencie koordinátora a iných členov rady, a nemá na seba hromadiť zodpovednosti, ktoré patria k iným rolám. Skutočnosť, že je laik a delegát, ho nestavia do nadradenej pozície vzhľadom na ostatných členov rady.

5. kapitola

PRÍSLUŠNOSŤ K ZDRUŽENIU A FORMÁCIA SALEZIÁNA SPOLUPRACOVNÍKA A SALEZIÁNKY SPOLUPRACOVNÍČKY

*„Pán nech zveľadí a rozhojní vašu lásku
navzájom i voči všetkým...
Nech posilní vaše srdcia,
aby ste boli bez úhony vo svätosti
pred Bohom a naším Otcom“
(1 Sol 3, 12 – 13).*

Po tom, ako Pavol poprosil Boha, aby mu doprial vrátiť sa do Solúna, aby opäť uvidel adresátov listu (por. 1 Sol 3, 11), prihovára sa za nich: „Pán nech zveľadí a rozhojní vašu lásku navzájom i voči všetkým tak, ako ju my máme voči vám“ (1 Sol 3, 11). Už oni podali dôkaz angažovanej lásky, ale ešte treba prejsť dlhú cestu. Predmetom prihovárania sa je rast a hojnosť lásky medzi sebou a voči všetkým. Ako vzor Pavol označuje ešte raz svoju vlastnú lásku voči nim, charakterizovanú bezpodmienečným darovaním sa a pozornou starostlivosťou.

Pavol potom vyslovuje ďalšiu žiadosť, ktorá je spojená s predchádzajúcou, pretože naznačuje jej zdôvodnenie: „Nech posilní vaše srdcia, aby ste boli bez úhony vo svätosti pred Bohom a naším Otcom, keď príde náš Pán Ježiš so všetkými svojimi svätými“ (1 Sol 3, 13). Pohľad sa tu obracia na chvíľu *druhého príchodu (parúziu)* Pána Ježiša, ktorého budú sprevádzať jeho svätí, totiž zástupy anjelov. Pavol vzhľadom na tú udalosť prosí Boha, aby posilnil ich srdcia, aby boli bez úhony vo svätosti, ktorú už dostali v krste. To sa má stať „pred Bohom Otcom“. Pravá bratská láska, ktorá sa otvára pre všetkých, aj pre tých, ktorí nie sú súčasťou spoločenstva, predstavuje tú najpevnejšiu istotu a najlepšiu prípravu pre rozhodujúce stretnutie v posledný deň. Očakávanie posledného Kristovho príchodu teda

nespočíva v lenivom čakaní, ale v neustálom úsilí budovať nové vzťahy založené na láske. V tejto modlitbe, ktorá uzatvára prvú časť listu, sú zvýraznené postoje lásky, svätosti a bezúhonnosti.

Aj u saleziánov spolupracovníkov príslušnosť k Združeniu má vyvolať nový dynamizmus, ktorý vedie k neustálemu pokroku vo vzťahu voči Bohu a voči bratom. Hoci Boží dar, daný úplne nezištné, nevylučuje spoluprácu človeka, naopak, vyžaduje si ju. Inými slovami, Boh si neslúži človekom ako pasívnym nástrojom. Naopak, fakt, že Boh koná ako prvý, slúži na to, aby v človekovi posilnil používanie jeho slobody a tvorivosti. Priľnutie ku Kristovi a k spoločenstvu je hlavnou cestou celkového rozvoja ľudskej osoby.

To všetko si vyžaduje formačnú cestu.

Samotné Pánovo volanie stať sa saleziánom spolupracovníkom neznamena, že niekto už od začiatku má rozvinuté všetky náležitosti, ktoré si toto povolanie vyžaduje. Neznamena ani to, že človek už dostatočne prežíva požiadavky, ktoré si ono vyžaduje.

Povolanie byť saleziánom spolupracovníkom je výzvou vydať sa na cestu a postupne rozvíjať krstný život – tak, že sa bude angažovať na uskutočňovaní saleziánskeho poslania a prežívať ducha dona Bosca. Toto povolanie byť spolupracovníkom je originálne vo svojej identite, je obsahovo bohaté, je náročné vo svojich požiadavkách.

Novým *Projektom apoštolského života* Združenie zrevidovalo aj *Usmernenia a pokyny pre formáciu saleziánov spolupracovníkov*. Ich poznanie posilňuje zmysel pre príslušnosť.

Ale PAŽ necháva priestor pre miestne iniciatívy – tak, aby formačný program zodpovedal najmä zdôrazňovanej rozmanitosti situácií jednotlivcov, ako aj Združenia.

Napokon formácia je záležitosť *osobná*: každý na seba preberá zodpovednosť formovať sa podľa svojich možností. Realisticky sa nebude vyžadovať – ani v záležitosti formácie – viac, ako je každý schopný veľkodušne sa zaviazat' robiť.

Táto kapitola znázorňuje cestu povolania, ktorou musí každý spolupracovník prejsť osobne, aby jeho identita saleziánskeho sekulárneho apoštola vyzrievala. Táto cesta predvída tri nasledujúce etapy:

- predchádzajúcu a vhodnú prípravu,
- vstup do Združenia zložením príslubu,
- každodennú a napredujúcu vernosť vlastnému povolaniu a záväzkom, ktoré ono zahŕňa.

Živý a hlboký zmysel pre príslušnosť k Združeniu podporuje a oživuje tento formačný proces.

Čl. 27. Vstup do Združenia

§ 1. *Závazok stať sa saleziánom spolupracovníkom si vyžaduje osobné, slobodné a motivované rozhodnutie, ktoré postupne dozrieva pôsobením Ducha Svätého. Toto rozhodnutie sprevádzajú spolupracovníci, ktorí nesú zodpovednosť za Združenie.*

Osoba, ktorá si želá patriť do Združenia, prijíma formačný proces, ktorý má zodpovedať základnému obsahu Projektu apoštolského života a berie do úvahy jeho osobnú skúsenosť. Takto sa zaručuje inštitucionálna a zároveň osobná formácia. Tento formačný proces upravujú tí, čo nesú zodpovednosť za Združenie.

§ 2. *Keď aspirant dostatočne vnútorne prijal saleziánsku charizmu, a uznali to zodpovední miestneho strediska, predloží svoju žiadosť o prijatie. Vyžaduje sa, aby dovŕšil vek plnoletosti.*

§ 3. *Príslušnosť k Združeniu sa začína osobným apoštolským prisľubom, ktorým sa vyjadruje odhodlanie prežívať krstné záväzky vo svetle Projektu apoštolského života.*

Tematické jadro

1. Rozmer rozhodnutia a príslušnosti
2. Formácia: počiatočná a trvalá

Interpretačné kľúče

Prvý paragraf poukazuje na základnú podmienku, ako sa stať saleziánom spolupracovníkom: slobodné rozhodnutie. Tento výraz, iba zdanlivo samozrejмый, nás privádza k uvažovaniu o tom, čo znamená hovoriť o slobode v rozhodovaní sa. Predpokladá to preverovať jeho podmienky jednak na začiatku, ale aj počas jeho života, takže práve preto sa pridávajú výrazy „motivované“ a „postupne“.

Ak je pravda, že angažovanie sa spolupracovníka znamená odpovedať na povolanie (čl. 2 PAŽ), rovnako je potrebné, aby sa spolupracovníci cítili povolaní na život viery, pretože pri vzniku slobodného rozhodnutia je prítomné vnútorné volanie Ducha, často sprostredkované ľudskými postavami saleziánov, FMA alebo spolupracovníkov. Na začiatku si človek kladie otázku, *čo robiť*, aby bol saleziánom spolupracovníkom. Odpoveď obvykle spočíva v tom, že spolupracuje na výchovnom a pastoračnom projekte dona Bosca a aktualizuje ho. Ale tu nevyslovené sú ešte komplexnejšie dôvody: byť saleziánom spolupracovníkom znamená prijať spôsob života zhodný s evanjeliom, mať účasť na poslaní Cirkvi, žiť život viery, ktorá sa angažuje v každodennom živote. Takže popri rozmere *konania* sa ukazuje rozmer *jestvovania*: vnímať Boha ako Otca, ísť v ústrety Kristovi, jednorodenému Synovi, žiť v spojení s Duchom Svätým. Z toho je zrejmé, ako toto rozhodnutie nadobúda hlboký vnútorný rozmer, ktorý sa zakladá nielen na činnosti v prospech chudobných mladých ľudí, ale aj na takom prežívaní evanjelia, ktoré preniká celý život.

Preto sa vyžaduje prijatie postupného formačného procesu, ktorý je ovocím skúsenosti. Je cestou, ktorá umožňuje objaviť, ako skutočná hodnota človeka spočíva v kvalite jeho kresťanského života, že dokonalý človek je *svätec*, nie ľudsky a historicky chápaná celebrita.

V procese vyzrievania formácia má dôležitú úlohu: počiatočná formácia spočíva jednak v organizovaných stretnutiach, ktoré smerujú k prehĺbeniu poznania saleziánskej charizmy, Magistéria Cirkvi i saleziánskeho magistéria. Aj skúsenosť iných spolupracovníkov so životom v Združení má v počiatočnej formácii v každom prípade značnú váhu: ak je pravdou, že to, čo formuje, je život, vzhľadom na to, že sme neustále volaní na premenu srdca, naprávať naše správanie vo svetle evanjelia, silu dostávame aj od bratov a sestier, ktorí spolu s nami kráčajú tou istou cestou ako my. Ak odpoveď na povolanie je osobná, proces rastu a vyzrievania bude nepochybne podporovaný konfrontáciou, stretnutiami, podelením sa s ťažkosťami, s pochybnosťami, s úspechmi a so skúsenosťami. Preto každý salezián spolupracovník je pozvaný na proces vlastnej formácie počas celého života, na neustály rast, na prehĺbovanie vlastného vnútorného života vo svetle Božieho slova a v súlade s Projektom apoštolského života.

Dospieť k zloženiu prísľubu je prvým cieľom, ku ktorému sa prichádza tak, že človek naplno vezme na vedomie záväzky vyplývajúce z príslušnosti k Združeniu a k saleziánskej rodine. To je okamih, v ktorom ašpirant verejným úkonom prijíma rozhodnutie angažovať sa – po prejdení cesty počiatočnej formácie a vnútorného vyzrievania ideálu, ku ktorému chce smerovať.

Prísľub treba chápať aj ako čin pokorného odovzdania sa Pánovi: každý ašpirant, hoci si je vedomý svojej krehkosti, dôveruje v Otcovo nekonečné milosrdenstvo, v Synovu spásonosnú lásku, v dary Ducha Svätého a v Máriin mocný príhovor. Je si tiež vedomý toho, že začlenenie do Združenia ho bude podporovať a posilňovať na ceste, preto bude radostne prežívať zmysel pre príslušnosť a bude pripravený slúžiť druhým.

Bibliografické odkazy

Akty 2. zhromaždenia mladých saleziánskych spolupracovníkov; in Cooperatore (december 1982) 769.

Biskupská komisia pre laikov, *Le Aggregazioni Laicali [Laické zoskupenia]*. Pastoračná nóta biskupskej komisie pre laikov, 1993, 37 – 43.

Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, V 1.

Chávez V. P., *Carta d'Identità [Charta identity]*, 38 – 42.

ChL 57 – 59.

Viganò E., *L'Associazione dei Cooperatori salesiani [Združenie saleziánskych spolupracovníkov]*, 21n.

ŽP VII, 885; XI, 545.

Čl. 28. Hodnota príslušnosti

§ 1. Saleziáni spolupracovníci si uvedomujú, že príslušnosť k Združeniu posilňuje skúsenosť viery a spoločenstva Cirkvi. Príslušnosť k Združeniu okrem toho predstavuje vitálny prvok, ktorý podporuje ich apoštolské povolanie.

§ 2. Príslušnosť si vyžaduje konkrétne znaky, ktoré sa vyjadrujú jednak aktívnou účasťou na živote Združenia a jednak prítomnosťou primeranou realite života a profesionálnej činnosti člena Združenia.

Tematické jadro

1. Príslušnosť k Združeniu: formálna a duchovná hodnota

Interpretačné kľúče

Príslušnosť k akémukoľvek ľudskému združeniu predpokladá niekoľko formálnych aspektov, ktoré sa vykonávajú sformulovaním žiadosti, jej prijatím zo strany organizačnej štruktúry združenia, zaradením nového člena do života a práce tohto združenia.

Aj u saleziánov spolupracovníkov sa rešpektujú niektoré formálne momenty: aspirant požiada o prijatie do niektorého miestneho strediska a prostredníctvom neho vstupuje do provinciálneho zoskupenia. Aspirant považovaný za vhodného po počiatočnom formačnom procese oficiálne zloží prísľub a počas verejnej slávnosti sa stane členom Združenia.

Ale popri týchto formálnych aspektoch treba primerane oceniť ďalšie motivácie. Ako prvú – aspekt povolania: ak stať sa saleziánom spolupracovníkom znamená odpovedať na Pánovo volanie, je základnou vecou nezabudnúť v priebehu svojho života v Združení na túto iniciatívu Boha. Ona sa vpisuje do rozhodnutia nasledovať Krista podľa príťažlivého príkladu, ktorým osoba svätého Jána Bosca vplývala na aspiranta. Spoznáva sa v samotnej veľkej láske k chudobným, opusteným a na okraj spoločnosti vytlačeným mladým, ktorým človek chce venovať svoju výchovnú činnosť a svoje svedectvo presvedčeného kresťana.

Preto každý salezián spolupracovník prežíva lásku k mladým s inými mužmi a ženami, ktorých pritiahla charizma dona Bosca a cíti sa byť súčasťou tej istej duchovnej rodiny.

Príslušnosť má mnohostranné dôsledky. Zahŕňa život spoločenstva s inými členmi Združenia, spoločné prežívanie toho istého ducha, spoluprácu na spoločnom poslaní, čo sa premieta do činností primeraných realite a požiadavkám daného špecifického územia. Vyjadruje sa aktívnou a radostnou účasťou na dôležitých, ale aj na jednoduchších a bežnejších iniciatívach. Vernosť sa prejavuje jednak prítomnosťou na mesačných stretnutiach, ako aj na stretnutiach provinciálnych a celonárodných, kde *viditeľnosť* Združenia zohráva významnejšiu úlohu. Okrem toho spoločenstvo so všetkými saleziánmi spolupracovníkmi spôsobuje, že človek sa cíti byť súčasťou toho istého živého „tela“ – tak, ako sa to deje s Cirkvou, v ktorej všetci pokrstení prežívajú príslušnosť ako bratia a sestry v Kristovi Pánovi.

Povedomie, že sme začlenení do dynamickej reality, ktorá neustále rastie, nám umožňuje snívať vo veľkom, vymieňať si obohacujúce skúsenosti, vypracovávať významné pastoračné projekty pre svoje územie – vo vedomí, že nikdy nie sme sami, ale že môžeme počítať s duchovným a s ľudským bratstvom veľkej sily.

Tieto zväzky spoločenstva sa musia posilňovať aj neustálym modlitbovým úsilím, ktoré sa vyjadruje jednak každodenným zverovaním Združenia Božiemu milosrdenstvu a Máriinmu materskému vedeniu, ako aj spoločným prežívaním chvíľ

uvažovania, slávenia Eucharistie a adorácie v stredu, čo zväčšuje bratské vzťahy a pomáha obrusovať hrany, nevyhnutné problémy vo vzťahoch, ktoré sú veľmi často základom napätí a nedorozumení.

Najvzácnejším ovocím naplno prežívanej príslušnosti je radosť: nie plytká a prchavá dobrá nálada, ale hlboká radosť, ktorá je zaštepovaná a vyrastá zo spoločne prežívanej viery, realizovanej činnosťou v prospech mladých.

Bibliografické odkazy

František, *Evangelii gaudium*, 274 (24. novembra 2013).

ChL 63.

§1. Saleziáni spolupracovníci sú prvými zodpovednými za vlastnú ľudskú, kresťanskú, saleziánsku a profesionálnu formáciu.

§2. Združenie podporuje a posilňuje osobnú i skupinovú formáciu prostredníctvom činnosti kvalifikovaných saleziánov spolupracovníkov, delegátov a delegátok, ako aj iných členov saleziánskej rodiny.

Tematické jadro

1. Zodpovednosť a rozmer formácie
2. Formačné iniciatívy

Interpretačné kľúče

A. Salezián spolupracovník je prvým zodpovedným za svoju formáciu a Združenie ho podporuje jednak osobnou, ako aj skupinovú formáciu.

Môžeme vymenovať tri rozmary, ktoré treba vo formácii vziať do úvahy:

1 – *Ľudskú a profesionálnu formáciu*: salezián spolupracovník prijíma podmienky povolania podľa svojho stavu v sile krstu a výzvy *Nasleduj ma*. Zložením „prísľubu“ sa zodpovedne a s vierou zaväzuje k ceste trvalej formácie, aby živil svoje povolanie – a vyzrieval v ňom – v neustálom procese mnohonásobných a rozmanitých životných premien v stále viac sekularizovanej spoločnosti.

2 – *Kresťanskú formáciu*: predovšetkým je potrebné praktizovať živú *osobnú* vieru, charakterizovanú napojením sa na Krista a na Cirkev, ako sú výhonky napojené na vinič, vieru živenú *dynamickou* vierou Cirkvi. Rast naozaj nemôže byť prežívaný individuálne mimo obrovského zhromaždenia veriacich, ale komunitne, ako pozitívna odpoveď na tri neoddeliteľné výzvy, ktoré nás volajú k Pánovmu prameňu: „Príď!“, „Počúvaj!“, „Chod!“

3 – *Saleziánsku formáciu*: charizmu zakladateľa dona Bosca a laickú pastoračiu zabezpečuje radám a saleziánom spolupracovníkom to, že sa delia o skúsenosti spoločného prežívania (stretnutia, porady, čítania atď.) a že využívajú formačné pomôcky Združenia. Pomocou nich a prostredníctvom kvalifikovaných ľudí spomedzi saleziánov spolupracovníkov, delegátov či delegátok a iných členov saleziánskej rodiny spolupracovníci rozvíjajú a uskutočňujú vlastné osobné úsilie v apoštolskej službe, podporované a sprevádzané strediskom, so zvláštnou pozornosťou voči mladým a chudobným.

Bibliografické odkazy

Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, VI, 4.

František, *Evangelii gaudium*, 169 – 171 (24. novembra 2013).

GS 4a, 11.

Usmernenia a pokyny pre formáciu saleziánov spolupracovníkov, Rím 2016.

Viganò E., *La Famiglia Salesiana* [*Saleziánska rodina*], 30 – 32.

Čl. 30. Vernosť prevzatým záväzkom

§ 1. Apoštolským prísľubom salezián spolupracovník odpovedá na povolanie, ktoré trvá po celý život a ktoré vyjadruje v každodennom živote svedectvom, apoštolátom a rôznymi formami služby. Ohotne sa dáva do služby poslania Cirkvi, pričom autenticky prežíva saleziánsku charizmu. Aktívne spolupracuje na iniciatívach, ktoré podnietili iné cirkevné, rehoľné a občianske organizácie. Jeho vernosť podporujú ostatní členovia Združenia a saleziánskej rodiny láskou a solidaritou.

§ 2. Aby si saleziáni spolupracovníci vážili a upevňovali svoju príslušnosť k Združeniu – a prostredníctvom neho k saleziánskej rodine –, majú si obnovovať svoje záväzky prijaté apoštolským prísľubom čo najvhodnejším spôsobom stanoveným Pravidlami.

Tematické jadro

1. Apoštolský záväzok
2. Vernosť

Interpretačné kľúče

A. Byť saleziánom spolupracovníkom je slobodná odpoveď na povolanie, založená na pozvaní priľnúť bližšie k svojmu krstu a k apoštolskému projektu, ktorý chcel don Bosco.

Záväzok a apoštolská vernosť saleziána spolupracovníka sú celý život úzko spojené a majú plnú účinnosť v odpovedi na prijatý dar, ktorý Pán dal Cirkvi.

Saleziáni spolupracovníci, vedomí si toho, že byť spolupracovníkmi nie je čestný titul, v zhode so svojimi schopnosťami a pomermi:

- prežívajú svoju vieru a duchovný život vo vedomí, že nemôžu nesúvisieť s každodenným životom;
- rozvíjajú krstný záväzok ako Kristovi učeníci a členovia Cirkvi, pričom majú na pamäti jednak Božský, ako aj ľudský aspekt;
- prežívajú Kristovo evanjelium tak, že si osvojujú ducha a výchovnú metódu v škole dona Bosca;
- začleňujú sa do Cirkvi a do Združenia ochotne a s postojom služby – tak vo farnosti, ako aj v diecéze;
- zvláštnu dôležitosť pripisujú účasti na cirkevnej pastorácii a jej podpore;
- ako apoštoli-misionári kresťanskej zodpovednosti v rodine, v práci a v plnení svojich spoločenských a občianskych povinností vydávajú svedectvo – tým, že podporujú hodnoty viery v saleziánskom štýle.

B. Saleziáni spolupracovníci sa vzájomne podporujú, spojení na ceste viery, s cieľom naplňať záväzok a rozvíjať ľudské, osobné, duchovné a apoštolské dary:

- vernosťou záväzkom, ktoré sa vyžadujú od členov saleziánskej rodiny – tým, že vytvárajú láskyplné prostredie a živé strediská – pre službu chudobnej mládeži, na spôsob dona Bosca. V duchu výchovy uvádzajú do praxe Ježišov súcitiť a srdce dona Bosca;
- vernosťou Cirkvi, náboženskej komunite a svojmu stredisku – tým, že prežívajú záväzky krstu a prísľubu, čo vyjadruje vernosť vlastnému kresťanskému a saleziánskému povolaniu;

- vernosťou posolstvu Božieho slova, ktoré od nás žiada, aby sme išli aj proti prúdu a tým sa stavali proti jednosmernému spôsobu zmýšľania modernej spoločnosti, ktorá má v úmysle vyzdvihovať a zvelebovať individualizmus a voľný životný štýl;
- vernosťou Bohu, ktorá nie je egocentrická, ale otvára sa pre druhých v dôvere, že Boh je stále náš Otec vo všetkých mnohorakých situáciách osobných dejín: v úspechoch i v neúspechoch, v pádoch i v opätovných začiatkoch;
- vernosťou kresťanskému životu, ktorý sa začal krstom. Pán je milosrdný, vždy ochotný odpúšťať a posilňovať našu vieru;
- vernosťou donovi Boscovi, majstrovi duchovného života a vodcovi. PAŽ načrtáva cestu – tým, že stelesňuje odporúčania nášho duchovného otca, pričom predstavuje pedagogický nástroj na dosahovanie svätosti. Je pomocou, a nie zbierkou zákonov, nenanucuje, ale ponúka;
- vernosťou obnovovaniu prísľubu. Je to verejná, privilegovaná a kvalifikovaná slávnostná chvíľa, ktorú treba vykonávať autonómny spôsobmi, ktoré určia jednotlivé rady. Zvláštny spôsob sa naplánuje pre tých saleziánov spolupracovníkov, ktorí žijú ďaleko od strediska. Môžu obnoviť prísľub s príslušným strediskom alebo v príhodnej chvíli, naplánovanej miestnou radou, keď ich niekoľkí saleziáni spolupracovníci idú navštíviť, pričom s nimi stále udržiavajú otvorenú komunikáciu o živote strediska a zdôrazňujú lásku a modlitbu, ktoré ich spájajú ako členov Združenia a saleziánskej rodiny.

Príslušné miestne stredisko, ktoré zbiera citlivé osobné údaje, poznamená v registri členov Združenia dátum obnovenia prísľubu.

Bibliografické odkazy

ChL 60.

Stanovy FMA (1982) čl. 73; Pravidlá FMA 1982 čl. 67.

Stanovy SDB (1984) čl. 5 a 47; Pravidlá SDB 1984 čl. 36, 38.

Čl. 31. Vystúpenie zo Združenia

§ 1. Salezián spolupracovník alebo saleziánka spolupracovníčka, ktorý z osobného rozhodnutia má v úmysle ukončiť svoje členstvo v Združení, oznámi to miestnej rade písomným vyhlásením. Miestna rada odovzdá kópiu vyhlásenia provinciálnej rade.

§ 2. Rozhodnutie prepustiť zo Združenia z vážnych dôvodov niektorého zo svojich členov musí urobiť provinciálna rada na odôvodnenú žiadosť miestnej rady, v duchu lásky a úprimnosti, po overení, že životný štýl tohto člena nie je v súlade so základnými povinnosťami vyjadrenými v *Projekte apoštolského života*. O tomto rozhodnutí je dotýčný informovaný písomne.

Tematické jadro

1. Osobné rozhodnutie
2. Prepustenie zo Združenia

Interpretačné kľúče

PAŽ na povzbudenie spolupracovníka pripomína, že osobný záväzok každého byť verným povolaniu zahŕňa tiež záväzok iných spolupracovníkov a saleziánskej rodiny.

Nech by sa spolupracovníkovi stalo v živote čokoľvek, nikdy nebude sám so svojimi zodpovednosťami. Vždy nájde bratov spolupracovníkov a sestry spolupracovníčky ochotných a pripravených podporovať ho a pomáhať mu s „láskou a solidaritou“. Potvrďuje to celá 4. kapitola *V spoločensťve a spolupráci*. Ak chceme, aby toto ubezpečenie nezostalo mŕtvou literou, ale aby sa stalo prežívanou realitou, treba, aby každý spolupracovník, každé stredisko a každá rada si boli vedomí tejto zodpovednosti a neustále ho obnovovali. Je potrebné, aby zmysel pre bratské vzťahy bol silný a aby vzájomná láska bola skutočná.

A tak v súlade s tým, čo don Bosco chcel, aby sa stala jeho apoštolská rodina, tak saleziáni, ako aj dcéry Márie Pomocnice, si majú byť vedomí tohto svojho záväzku, a musia sa aktívne zaujímať o bratov spolupracovníkov a o sestry spolupracovníčky a účinne ich podporovať na ceste vernosti povolaniu.

Predchádzajúce úvahy pomáhajú pochopiť, že príslušnosť k Združeniu sa môže skončiť len zo *závažných dôvodov*, v podstate dvoch: z osobného rozhodnutia spolupracovníka, z rozhodnutia provinciálnej rady.

A. Osobné rozhodnutie

V prvom prípade by sa mohlo stať, že spolupracovník – z vlastnej viny alebo bez nej – už sa necíti byť v hlbokom súlade s ideálom, ktorý si zvolil v minulosti a pre jasnosť situácie chce byť oslobodený od prijatých záväzkov, aj (a možno hlavne) od vonkajších záväzkov. Vzhľadom na to, že príslubom sa zaviazal pred Bohom a pred druhými spolupracovníkmi a vstúpil do verejného cirkevného združenia, je viac ako normálne, že PAŽ od neho požaduje seriózne postoje: postoj *seriózneho* vyzrievania jeho rozhodnutia vzhľadom na to, že predchádzajúce rozhodnutie nebolo malou vecou, a postoj, ktorým výslovne ukáže svoje nové rozhodnutie spolupracovníkom, ktorí majú zodpovednosť za provinciu – tak, aby Združenie bolo oficiálne informované o jeho novej situácii.

B. Prepustenie zo Združenia

Druhý typ odchodu je závažnejší a dosť chúlостivý. Ide o prípad spolupracovníka, ktorý sa už nielen nezúčastňuje na aktivitách niektorého strediska (vždy sa tam môže vrátiť!), ale *žije v ostrom kontraste so slobodne prijatými záväzkami*. A to nie pre nejaký skrytý hriech, ktorý môže posúdiť iba Boh, ale pre zreteľné, verejne známe a dostatočne dokázané správanie, ktoré predstavuje *verejné pohoršenie*, hrubo kompromituje svedectvo Združenia a nakoniec diskredituje samotnú Cirkev. Treba sa modliť k Bohu, aby od toho Združenie uchránil! Samozrejme, členovia rady sa pri tomto rozhodnutí nechajú viesť dvoma postojmi, ktoré im odporúča PAŽ: na jednej strane budú s bratom alebo so sestrou zaobchádzať v „*duchu lásky*“, čo predpokladá úctu, porozumenie a dialóg; na druhej strane preskúmajú problém s „*úprimnosťou*“, s jasnosťou – totiž s realizmom, bez vykrúcania, pričom budú sledovať dobro Združenia, a ako bolestnú nevyhnutnosť.

Bibliografické odkazy

Por. PAŽ čl. 2 § 1.

Por. PAŽ čl. 3.

Por. PAŽ čl. 36 §1, §3.

Čl. 32. Význam a znenie apoštolského prísľubu

§ 1. Zmyslom a účelom prísľubu je vyjadrenie odhodlania prežívať krst podľa Projektu apoštolského života. Už don Bosco navrhoval prísľub ako apoštolské vyjadrenie saleziánskeho povolania v spoločnosti.

§ 2. Prísľub⁵⁰

„Otče, klaniam sa ti, lebo si dobrý a všetkých miluješ.

Ďakujem ti, že si ma stvoril a vykúpil,

že si ma povolal do tvojej Cirkvi,

a v nej si mi dal spoznať

apoštolskú rodinu dona Bosca,

ktorá žije pre teba v službe mladým

a ľudovým vrstvám.

Pritiahla ma tvoja milosrdná láska

a ja ti chcem lásku opätovať konaním dobra.

Preto

SEUBUJEM,

že sa budem usilovať prežívať Projekt apoštolského života Združenia saleziánov spolupracovníkov⁵¹,
a tak budem:

- verným Kristovým učeníkom v Katolíckej cirkvi;
- pracovať v tvojom kráľovstve – najmä na povznesení a spáse mladých;
- rásť v saleziánskom duchu a svedčiť o ňom;
- v spoločenstve saleziánskej rodiny spolupracovať na apoštolských iniciatívach miestnej cirkvi.

Otče, daj mi silu svojho Ducha,

aby som dokázal byť verným svedkom týchto záväzkov.

Mária Pomocnica, Matka Cirkvi, pomáhaj mi a veď ma v tomto životnom rozhodnutí. Amen.“

Tematické jadro

1. Prísľub

2. Závazky

Interpretačné kľúče

Saleziáni spolupracovníci, na rozdiel od iných katolíckych inštitúcií alebo cirkevných skupín, nie sú jednoduchým výsledkom ľudského záujmu kresťanov, mužov a žien, zaangažovaných do nejakého apoštolátu, aj keď toto tu zjavne bolo. Nie sú ani ovocím zvláštneho zásahu biskupov a pápeža, ako to je napríklad v prípade Katolíckej akcie a iných združení, ktoré vznikli z iniciatívy jednotlivých predstaviteľov Cirkvi.

Spolupracovníci vznikli a sú určení, aby pretrvali v čase vďaka zvláštnemu pôsobeniu Božieho Ducha, ktoré sa historicky prejavilo predovšetkým v donovi Boscovi a vo vytvorení rôznych skupín jeho apoštolskej rodiny. Ďalej sa prejavilo prijatím a schválením tejto novej skutočnosti zo strany Cirkvi. Napokon sa prejavilo v storočnej histórii saleziánskej rodiny a v nej i spolupracovníkov. A táto činná prítomnosť Ducha Svätého pomáha saleziánskej skupine

⁵⁰ Túto formuláciu možno prispôbiť podľa rozličných situácií, pričom sa musí zachovať jej obsah. Keď sa obnovuje prísľub, hovorí sa „obnovujem prísľub“.

⁵¹ Keď prísľub skladá kňaz, túto vetu povie takto: SEUBUJEM, že sa budem usilovať prežívať ako kňaz Projekt apoštolského života Združenia saleziánov spolupracovníkov...

spolupracovníkov vziať na seba vlastnú tvár alebo identitu, a za ich príspevia ju obnovuje, aby ju zladila so znameniami doby.

A. Prísľub

Oficiálny vstup do Združenia sa uskutočňuje *prísľubom*. Je to modlitba dobrého kresťana, ktorý chce vziať na seba záväzok. Je to slobodné a verejné vyjadrenie modlitbou kandidáta, ktorý *vyjadruje rozhodnutie žiť* ako salezián spolupracovník.

Nie je to *sľub*; je to jednoducho predsavzatie *vo svedomí*, urobené v dialógu s Bohom Otcom, v spoločenstve Cirkvi s cieľom patriť do Združenia. Salezián spolupracovník sa týmto úkonom *slobodne zaväzuje* kráčať zvolenou cestou a cíti sa sprevádzaný mnohými bratmi a sestrami, a najmä posilnený sprostredkovaním Cirkvi a mocou Ducha.

Je to predovšetkým *dosiahnutie radostného cieľa* pre toho, kto pomocou formačného procesu dosiahol schopnosť vyzrievať vo vlastnom krste podľa apoštolského projektu dona Bosca a zároveň je to *počiatok* života darovaného Kristovi pre mladých a pre ľudové vrstvy.

Okrem toho je prejavom *predsavzatia vernosti Bohu*, ktorý ho povolal prežívať evanjelium konkrétnou formou v saleziánskej rodine a vzbudil v ňom pastoračnú lásku. Kandidát spoznáva tento dar a s vďačnosťou sa zaväzuje konať tak, aby prinášal ovocie – tak, aby jeho život bol svedectvom činnej lásky.

Je tiež záväzkom *vernosti Cirkvi*, ktorá ho prijala medzi svojich členov, živila jeho kresťanský život a pozýva ho, aby sa spoluzodpovedne zúčastnil na jej poslaní spásy: nový salezián spolupracovník svojím „prísľubom“, zloženým pred spoločenstvom, s radosťou prijíma záväzok, že bude rásť v saleziánskej skúsenosti, považovanej za „špecifický spôsob prežívania evanjelia a účasť na poslaní Cirkvi“.

Napokon je rozhodnutím *byť verným členom Združenia*, do ktorého sa dobrovoľne začleňuje, pretože mu ponúka konkrétnu cestu kresťanského života a apoštolátu v kontexte rodiny, ktorú založil don Bosco.

Združenie odpovedá na ponuku kandidáta tým, že ho bratsky prijíma a spoločne s ním sa zaväzuje, že ho bude sprevádzať v jeho apoštolskej formačnej úlohe a vo vernosti prijatým záväzkom.

Myšlienka „prísľubu“ pochádza od samotného dona Bosca. V slávnej kapitole o „externých členoch“, ktorú možno nájsť v jeho prvých návrhoch stanov, don Bosco určil toto: „Člen nech urobí aspoň prísľub predstavenému, že sa bude angažovať vo veciach, o ktorých usúdi, že môžu byť na väčšiu Božiu slávu“ (ŽP VII, 885). Do návrhu nazvaného *Združenie dobrých diel* (1875) a do prvých vydaní definitívnych *Pravidiel* z roku 1876 don Bosco vložil vyhlásenie, ktoré zodpovedá súčasnému *prísľubu* a príslušnému *osvedčeniu*: „Saleziánskym spolupracovníkom sa predkladá tá istá práca ako Kongregácii sv. Františka Saleského, ku ktorej sa chcú pripojiť“ (por. ŽP XI, 545).

Vstup nového spolupracovníka do Združenia a tým aj do saleziánskej rodiny je pre všetkých dôvodom veľkej radosti. V saleziánskej tradícii predstavuje zvláštnu príležitosť na peknú rodinnú slávnosť!

Keďže stať sa saleziánom spolupracovníkom je slobodné rozhodnutie, ktoré kvalifikuje celý život, prísľub sa má robiť len po solídnej príprave. Ide o čin, ktorý sa nesmie improvizovať ani uskutočniť ľahkovážne alebo z neprimeraných dôvodov, ale ani nekonečne oddaľovať bez vážnych príčin.

B. Sľubujem

Úkon, ktorým Bohu sľubujeme niečo, čo je jemu milé, je súčasťou čnosti *nábožnosti*: čnosti, ktorá má spôsobiť, aby vzťahy s ním boli inšpirované skutočnosťou, že my sami sme jeho stvoreniami a jeho deťmi, a aby tejto skutočnosti aj

zodpovedali. Zakoreňuje sa do teologálnych čností a vyjadruje sa individuálnymi i spoločnými vonkajšími úkonmi, akým je práve dať mu prísľub.

Salezián spolupracovník ním prejavuje svoje pevné predsavzatie usilovať sa verne odpovedať na osobné povolanie, ktoré dostal zhora. Tento prísľub neprináša so sebou nový životný stav spolupracovníka. Jednoducho pred Bohom a pred bratmi a sestrami zo Združenia vyjadruje, že má v úmysle prijať za svoj Projekt apoštolského života a uskutočňovať záväzky, ktoré k nemu patria: je to úkon lásky, učenívosti voči Bohu a prejav radosti.

C. Záväzky

Kresťanské povolanie je zároveň *dar* a *záväzok*. Je to *dar*, pretože každý dostáva od Boha osobné pozvanie na to, aby sa realizoval – tým, že svoj život dá do služby Božiemu kráľovstvu. V priebehu svojho života človek natrafí na súhrn možností, ktoré mu umožňujú toto povolanie konkretizovať a vyzrievať v ňom. Tieto možnosti – bez toho, že by sme vylúčili iniciatívu človeka – sú ovocím Prozreteľnosti a milosti Boha, ktorý nás má rád a uľahčuje nám oddanosť vo viere.

Ale tento dar zahŕňa aj *záväzok*, pretože Boh nikdy nekoná bez súčinnosti človeka; ten je povolaný otvoriť sa a spolupracovať na tejto premieňajúcej činnosti Boha – tak, aby celý jeho život viedol Duch Svätý. To predpokladá cestu prípravy, bez ktorej by zostal iba márnou túžbou, hoci tento dar je jednoduchý a primeraný jeho možnostiam. Vcelku vzaté, *záväzok*, ktorý sa prijíma prísľubom, spočíva v prežívaní evanjeliového projektu Združenia spolupracovníkov, ako ho predkladá Projekt apoštolského života.

Tento *záväzok* sa *špecifikuje vo svojich hlavných aspektoch*, z ktorých každý stručne predstavuje obsah rôznych kapitol PAŽ.

- „*Byť verným Kristovým učeníkom v Katolíckej cirkvi*“ – ako katolík je povolaný byť pravým saleziánom vo svete ako laik alebo ako kňaz či ako diakon, začlenený do verejného združenia veriacich, ktoré je súčasťou Cirkvi (1. kap.).

- „*Pracovať v tvojom kráľovstve – najmä na povznesení a spáse mladých*“ – uskutočňovaním sekulárneho apoštolátu podľa charakteru vlastnej služby, v rodine, v manželstve, v prostredí života a práce, v sociálnej sfére a v kultúre, a poskytovaním služby kresťanskej výchovy privilegovaným adresátom – mladým – typickými činnosťami, uskutočňovanými v rôznych štruktúrach (2. kap.).

- „*Rásť v saleziánskom duchu a svedčiť o ňom*“; on je vzácnym dedičstvom od zakladateľa a Pánovým darom Cirkvi (3. kap.).

- „*V spoločenstve saleziánskej rodiny spolupracovať na apoštolských iniciatívach miestnej cirkvi*“ – s vedomím, že máme bratov a sestry v donovi Boscovi, spoluzodpovedných v činnosti, ktorí sa zúčastňujú na živote saleziánskej rodiny, pričom využívajú službu hlavného predstaveného, udržiavajú osobitné zväzky so Saleziánskou kongregáciou a s inými skupinami jedinej saleziánskej rodiny; a to všetko solidárne s miestnymi cirkvami (4. kap.).

- „*Prísľubom patriť do Združenia*“ (5. kap.).

Vzývanie Božej pomoci, aby sme boli verní

Znenie prísľubu je ukončené modlitbou k Otcovi a vzývaním Márie.

Od Otca si vyprosujeme silu Ducha, v ktorom jedinom je najistejšia záruka, že budeme verní prijatému záväzku. Spolupracovník touto modlitbou na jednej strane pokorne prejavuje, že sa necíti schopný len svojimi silami uskutočňovať sľúbené záväzky, na druhej strane s nádejou a so synovskou dôverou prosí o hojnú Božiu pomoc.

Máriu, matku nežnosti a viery, prosí o pomoc a o to, aby ho viedla na tejto ceste, ktorá vedie k láske. Ona je vzorom pre každého veriaceho, ktorý koná s láskou. Okrem toho vyhlasuje veľkodušné predsavzatie, že chce byť verný Projektu apoštolského života, pre ktorý sa slobodne rozhodol.

Bibliografické odkazy

Don Bosco, *Il giovane provveduto* [*Vystrojený mladík*] (1847) 77.

Por. ŽP VII, 885; XI, 545.

6. kapitola

ORGANIZÁCIA ZDRUŽENIA

„Podľa toho, kto aký dar dostal, slúžte si navzájom ako dobrí správcovia mnohotvárnej Božej milosti“ (1 Pt 4, 10).

Kto chce byť veľký, nech je sluhom – ako Ježiš

„Tu k nemu pristúpili Zebedejovi synovia Jakub a Ján a hovorili mu: ‚Učiteľ, chceme, aby si nám splnil, o čo ťa poprosíme.‘ (...). ‚Daj, aby sme sedeli v tvojej sláve jeden po tvojej pravici a druhý po ľavici.‘ Na to im Ježiš povedal: ‚Neviete, čo žiadate. (...) Kalich, ktorý pijem ja, budete piť, aj krstom, ktorým som krstený ja, budete pokrstení. Ale dať niekomu sedieť po mojej pravici alebo po ľavici nepatrí mne. To dostanú tí, ktorým je to pripravené.‘ Keď to počuli ostatní desiat, začali sa mrziť na Jakuba a Jána. Ježiš si ich zavolať a povedal im: ‚Viete, že tí, ktorých pokladajú za vládcov národov, panujú nad nimi a ich veľmoži majú nad nimi moc. Medzi vami to tak nebude. Ale kto sa bude chcieť stať medzi vami veľkým, bude vašim služobníkom. A kto bude chcieť byť medzi vami prvý, bude sluhom všetkých‘ (...).“ (Mk 10, 35 – 45).

Ján, ktorý nebol hocijakým apoštolom, ale obľúbeným, najbližším, s najväčšou intuíciou, žiada pre seba a pre svojho brata prvé miesta. A celá skupina desiatich sa bezprostredne búri, jednomyselná v žiarlivosti. Je to, ako keby Ježiš doteraz rozprával do prázdna: „Neviete, čo žiadate!“ Neviete, aké hrádze zbúrate týmto hladom po prvenstve, nechápete temnú silu, ktorá sa rodí z tohto opojenia moci, aké úbohé srdce z neho vychádza.

Ježiš doširoka roztvára kresťanský rozdiel týmito slovami: „Medzi vami to tak nebude.“ Veľkí ľudia tohto sveta panujú nad inými... Medzi vami to tak nie je! Myslia si, že budú vládnuť silou... Medzi vami nech to tak nie je! Kto sa

chce stať veľkým medzi vami? Túžba po veľkosti je človekovi vrodená: neuspokojenosť, zožieranie sa „chcieť viac“, nepokojné srdce... Ježiš toto všetko neodsudzuje, nechce vo svojom kráľovstve mužov a ženy neúplných a mdlých, ale plne rozkvitnutých, kráľovských, vznešených, hrdých, slobodných.

Svätosť nie je zhasnutá vášeň, ale vášeň premenená: kto chce byť veľký, nech sa stane služobníkom. Nech sa premení z „prvého“ na „sluhu“. Je to vec, ktorá vôbec nie je ľahká, pretože sa obávame, že služba je nepriateľom šťastia, že si vyžaduje obrovskú odvalu, ktorú nemáme, že je to ťažké, príliš ťažké meno lásky. A predsa výraz sluha je najprekvapujúcejším zo všetkých slov, ktorými Ježiš definoval sám seba: „Neprišiel som, aby som sa dal obsluhovať, ale aby som slúžil“ (por. *Mk 10, 45*). Sú to slová, ktoré nám spôsobujú závrat: takže sluha je meno Boha; Boh je môj služobník!

Padajú staré predstavy o Bohu a o človekovi: Boh nie je vlastníkom vesmíru, Pánom pánov, Kráľom kráľov: je sluhom všetkých! Nedrží svet pri svojich nohách, on sám kľáči pri nohách svojich stvorení; nemá tróny, ale opáše si uterák. Aké by bolo ľudstvo, keby každý venoval druhému pokornú a aktívnu starostlivosť ako Boh? Keby sa každý skláňal nie pred mocnými, ale pred poslednými?

Ešte sme neuvažovali dosť o tom, čo to znamená, že máme Boha, ktorý je našim služobníkom. Pán vzbudzuje strach, sluha nie. Kristus nás oslobodzuje od strachu všetkých strachov: od strachu z Boha. Pán súdi a trestá, sluha to nikdy neurobí; nedolomí nalomenú trstinu, ale obviaže ju, ako keby to bolo zranené srdce. Neuhasí hasnúci knôt, ale ho opracúva, až kým z neho opäť nevyšľahne plameň. Boh si nenárokuj, aby sme už boli žiariví, pôsobí v nás a s nami, aby sme sa takými stali. Ak Boh je našim služobníkom, kto bude našim pánom? Kresťan nemá žiadneho pána, a predsa je služobníkom každého kúska života. A to nie ako prejav zbabelosti, ale ako zázrak odvahy, zázrak Boha v nás, Boha, ktorý je všetko vo všetkých. Nesprávne alebo neúplné chápanie Krista sa stáva eklesiologickou deformáciou. Ježišovo odvolanie sa na kalich, ktorý mal piť, a na krst, ktorý mal prijať, totiž krutú smrť, ktorá ho čaká, napráva chápanie, ktoré o ňom majú, ale pripomína tiež, že Cirkev žije zo svojho naštepenia do Kristovej oživujúcej smrti vďaka krstu a Eucharistii. Je to naštepenie, ktoré jej dáva inú podobu než majú svetské inštitúcie: jej vnútornou logikou nie je moc, ale služba. Z Ježiša-sluhu sa rodí Cirkev-slúžka.

Iniciatíva tých dvoch bratov vzbudzuje konflikt v rámci spoločenstva: „Ostatní desiaty sa na nich začali mrziť“ (por. *Mk 10, 41*). Súťaživosť a klerikalizmus sú prítomné už predtým v skupine Dvanástich, takže Ježiš si ich zavolá a poučá ich o logike, ktorá má pôsobiť v kresťanských spoločenstvách – opačnej, ako je logika, ktorá platí u mocných tohto sveta. „Medzi vami to tak nebude“: toto Ježišovo slovo stanovuje rozlišujúce kritérium medzi cirkvou a necirkvou.

Prvé politické svedectvo Cirkvi spočíva v jej vnútornej štruktúre, v organizácii jej štruktúr autority a v spôsobe prežívania autority, čo má byť zhodné s tým, čo prežíval Kristus a čo požadoval od učeníkov. Ježišovo slovo dáva nálepku logike svetských vlád, ale predovšetkým sa obracia na Cirkev: proti pokušeniu napodobňovania svetských mechanizmov Ježiš stavia kresťanský rozdiel, založený na tom, že jedni pre druhých sa stávajú sluhami.

Ak Cirkev je svedkom Krista-sluhu v dejinách medzi krížom a parúziou, tak jej podoba ju ukazuje ako spoločenstvo nie podrobené, ani zotročené. Tak teda, jedným slovom – Cirkev nie je štát: „Medzi vami to tak nebude.“ Ona naopak je, povedané peknými slovami kardinála Carla Marie Martiniho, „*alternatívnym spoločenstvom*“, alebo – ako hovorieval Pavol VI. – „*služobníckou ľudstvom*“.

Kľúčovým slovom celej tejto kapitoly je *služba*. Celá štruktúra a rôzne úrovne riadenia a animovania sú v službe členom Združenia.

Pri čítaní tejto kapitoly treba mať na pamäti, aby sme nestavali na roveň právnicko-kánonické prvky s čisto technicko-organizačnými prvkami. Tie prvé uvádzajú do cirkevných noriem, ktoré definujú cieľ, povahu, zloženie a usporiadanie organizácie a jej orgánov. Naopak, tie druhé prvky sa v zásade týkajú spôsobov, času a foriem, ktorými sa dosahuje cieľ.

Kapitola ide vzostupnou líniou počnúc základnou skutočnosťou, ktorou je stredisko, až po svetovú radu.

Saleziáni spolupracovníci, povolaní prežívať svoje apoštolské povolanie v spoločnosti a v Cirkvi, majú primeranú organizačnú štruktúru. Združenie, ktorého sú členmi, je prostriedkom, aby poslanie a spoločenstvo prežívali podľa tohto Projektu apoštolského života.

Tematické jadro

1. Duch a ciele organizácie
2. Organizačný aspekt vo svetle Učiteľského úradu Cirkvi
3. Princípy, ktoré upravujú organizačný aspekt Združenia

Interpretačné kľúče

Don Bosco – ako horlivý, ale realistický muž, ktorému záležalo na súvislom prepojení síl dobra a šlo mu o širokú účinnosť, už od začiatku chcel, aby spolupracovníci vytvárali *organizované* Združenie. S inteligentnou obratnosťou a s praktickým duchom načrtnol najdôležitejšie štruktúry tejto organizácie: sú uvedené v 5. kapitole jeho Pravidiel z roku 1876.

Chcel, aby táto organizácia bola úzko spojená s miestnymi situáciami – veľmi rozdielnymi – a v službe miestnym cirkvám. Avšak vedomý si toho, že pre univerzálnu Cirkev je dôležitá organizácia na medzinárodnej úrovni, prostredníctvom Kongregácie, ktorá už pôsobila v rôznych národoch, dal spolupracovníkom toho istého medzinárodného ducha a organizáciu širšiu ako organizáciu lokálneho zoskupenia. Túto organizáciu v podstate predstavovali dekúriovia a saleziánski direktori, ktorí *reprezentovali* na miestnej úrovni jediného ústredného prestaveného, samotného dona Bosca.

Tu nie je priestor na zrekonštruovanie následnej histórie Združenia so všetkými štrukturálnymi úpravami, ktoré boli z času na čas zavedené. PAŽ sa obmedzuje len na uvedenie ducha a cieľa súčasnej organizácie a okrem toho jeho usporiadania.

A. Duch a cieľ organizácie

Tento článok predstavuje potrebnú štruktúru Združenia vzhľadom na dosiahnutie vlastného cieľa – z dvojitého aspektu, osobného a komunitného. Spoločenstvo naozaj spája saleziánov spolupracovníkov medzi sebou vo všetkom, čo sa týka života v Združení, teda aj vrátane noriem, ktoré určujú niektoré základné prvky, prostredníctvom ktorých spolupracovník uskutočňuje – prostriedkami a štruktúrami, ktoré mu poskytuje Združenie – osobnú formáciu, počiatočnú i trvalú, a bratské spoločenstvo s inými spolupracovníkmi podľa Projektu apoštolského života.

Spolupráca si okrem toho nutne vyžaduje organizáciu: bez nej by nemohla byť konkrétne účinná. Štruktúry takého združenia, ako je Združenie spolupracovníkov, nie sú cieľom samy pre seba, ale sú zriadené práve preto, aby uľahčili dosahovanie cieľov samotného Združenia. A to nie vo forme spontánnej skupiny, ale ako celok ľudí animovaných tým istým duchom a angažovaných dosahovať spoločný cieľ, pričom používajú rovnaké prostriedky. To nevyklučuje osobnú alebo skupinovú iniciatívu, ale skôr ju uľahčuje a posilňuje – tým, že ju harmonicky zaraďuje do činnosti Združenia.

Toto spoločenstvo a spolupráca sa konkrétne prejavuje podstatnou ochotou prežívať s inými bratmi a sestrami niektoré nenahraditeľné chvíle, ktoré sú naplánované v Pravidlách, a ochotou, akú apoštolskému angažovaniu umožnia podmienky vo vlastnej práci i v rodine. Preto organizmus musí podnecovať, koordinovať a podporovať *ochotu* svojich členov.

B. Organizačný aspekt Združenia vo svetle Učiteľského úradu Cirkvi

Katolícke organizácie sa odvolávajú na autoritatívne vyjadrenia Druhého vatikánskeho koncilu, obsiahnuté v dekréte *Apostolicam actuositatem*.

Podľa dekrétu o *veriacich laikoch* združený apoštolát zapúšťa svoje korene do samotnej prirodzenosti Cirkvi, Božieho ľudu, Kristovho tela, chrámu Ducha Svätého. „Organizovaný apoštolát teda dobre zodpovedá ľudským i kresťanským požiadavkám veriacich a zároveň sa javí ako znak cirkevného spoločenstva a jednoty v Kristovi, ktorý povedal: ‚Kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi‘ (Mt 18, 20), (AA, 18a)“.

Taký apoštolát má veľmi pozitívne spätné pôsobenie na členov Združenia i na tých, na ktorých je zameraná ich činnosť. „Spoločný apoštolát má aj preto svoj význam, lebo v cirkevných spoločenstvách i v rozličných prostrediach je často potrebná spoločná apoštolská činnosť. Veď združenia, ktorých cieľom je spoločná apoštolská činnosť, sú oporou pre svojich členov, vychovávajú ich pre apoštolát a náležite zladujú a usmerňujú ich apoštolské úsilie, takže sa dá od nich očakávať omnoho hojnejšie ovocie, ako keby ich uskutočňovali jednotlivci, každý osobitne“ (AA, 18c).

V súčasných situáciách sa spoločný apoštolát ukazuje z mnohých dôvodov ako jediný spôsob, ako mať v mnohých prostrediach kresťanský vplyv. „Najmä v súčasných podmienkach je nevyhnutné, aby sa v laickom pracovnom prostredí upevnila spoločná a organizovaná forma apoštolátu, pretože jedine pevným zomknutím síl je dnes možné v plnej miere uskutočniť všetky ciele apoštolátu a účinne brániť jeho záujmy. V tomto ohľade je zvlášť dôležité, aby apoštolská činnosť ovplyvnila aj spoločné zmýšľanie a sociálne podmienky tých, na ktorých sa sústreďuje, lebo ináč by neraz nedokázali odolávať tlaku verejnej mienky alebo ustanovizní“ (AA, 18d).

Medzi mnohorakými formami združeného apoštolátu koncil niektorým prisudzuje zvláštny význam: medzi ne treba nepochybne zahrnúť spolupracovníkov. „Medzi týmito združeniami si zasluhujú pozornosť na prvom mieste tie, ktoré napomáhajú a zdôrazňujú čo najužšie spojenie medzi praktickým životom členov a ich vierou“ (AA, 19b).

Druhý vatikánsky koncil napokon zdôrazňuje jedinečnú úlohu, ktorú môžu vykonať v univerzálnom poslaní Cirkvi tie združenia, ktoré pôsobia na medzinárodnej úrovni, akým skutočne je Združenie spolupracovníkov. „Univerzálnosť poslania Cirkvi aj vzhľadom na súčasný rozvoj ustanovizní a pod tlakom rýchleho vývoja dnešnej spoločnosti si vyžaduje, aby katolíci čím ďalej, tým viac zdokonaľovali organizáciu svojich apoštolských podujatí na medzinárodnom poli“ (AA, 19c).

C. Princípy, ktoré upravujú organizačný aspekt Združenia

V pokoncilovom období všetky katolícke združenia prešli viac alebo menej hlbokou krízou a vynaložili značné úsilie na svoju reorganizáciu a revitalizáciu s cieľom uskutočniť pokyny koncilu a lepšie odpovedať na výzvy pochádzajúce z rýchlych spoločenských a cirkevných zmien.

Združenie saleziánov spolupracovníkov sa rozsiahlo a seriózne zúčastnilo na tejto práci na organizačnej obnove. Súčasná úprava 6. kapitoly odzrkadľuje toto dlhotrvajúce úsilie. Sú v nej zachované neodmysliteľné princípy dona Bosca, ktoré ostatne opätovne navrhla špeciálna generálna kapitula saleziánov: napríklad zásadu jednoty, pružnosti, prispôsobivosti; okrem toho sa potvrdzuje dôležitosť miestneho strediska ako základného jadra organizácie

Združenia, a dáva sa privilegované miesto provinciálnej úrovni pred národnou, v prípade, že v jednom národe je viacero provincií.

Združenie splnilo pokyny koncilu napríklad ohľadne princípu subsidiarity, ktoré Združeniu odoberá strohé a pyramidové usporiadanie a vhodne rozčleňuje zodpovednosti na rôznych úrovniach – miestnej, provinciálnej, svetovej –, pričom necháva široký manévrovací priestor strediskám – s cieľom podporovať ich vitalitu a tvorivosť.

Napokon sa prijali rozhodnutia, ktoré výslovne žiadal nový Kódex kánonického práva, najmä čo sa týka zloženia a právomoci rád, zriaďovania stredísk, právnického postavenia delegáta/delegátky a správy majetkov Združenia.

Bibliografické odkazy

Por. *Apostolicam actuositatem*.

Por. Ján Pavol II., *Christifideles laici* (30. decembra 1988).

Združenie, verné vôli zakladateľa, má pružnú a funkčnú štruktúru založenú na troch úrovniach riadenia: miestnej, provinciálnej a svetovej.

Touto organizáciou zabezpečuje účinnosť svojho pôsobenia v danom prostredí a otvorenosť voči univerzálnosti spoločenstva a poslania.

Tematické jadro

1. Pružnosť
2. Funkčnosť
3. Tri úrovne riadenia

Interpretačné kľúče

A. Aby spoločenstvo bolo skutočné a spolupráca účinná, Združenie (...) má pružnú organizáciu, ktorú prispôsobuje rôznym miestnym a cirkevným situáciám.

Toto základné vyhlásenie umožňuje vytušiť ducha, ktorý preniká celú kapitolu, charakterizovanú výraznejšie pozitívno-právnickým tónom.

Jasne ukazuje dvojité účel organizácie: spoluprácu urobiť účinnou; poskytnúť konkrétnu účinnosť spolupráci saleziánov spolupracovníkov medzi sebou i s inými apoštolskými silami saleziánskej rodiny a Cirkvi.

Ako hovorí tento článok, *Združenie má pružnú a funkčnú štruktúru*. Táto vlastnosť je spôsobená skutočnosťou, že špecifické povolanie veriaceho laika ho začleňuje do rozličných spoločenských, kultúrnych a náboženských situácií; okrem toho je spôsobená medzinárodným rázom Združenia, ktoré pôsobí v dosť rozdielnych náboženských a kultúrnych kontextoch.

Toto poňatie pružnosti si vyžaduje úvahu o prítomnosti saleziánov spolupracovníkov v rozdielnych náboženských kontextoch, ale nie nepriateľských voči Katolíckej cirkvi (pravoslávni kresťania na Blízkom Východe). Spolupracovník aj v týchto okolnostiach dnes viac ako kedykoľvek predtým predstavuje neodmysliteľnú podporu pre udržanie poslania v danej oblasti – až do tej miery, že samotní saleziáni rehoľníci a dcéry Márie Pomocnice, poháňaní touto motiváciou a konkrétnym ovocím už existujúcej spolupráce, považujú za potrebné viac investovať do spolupracovníkov.

Je veľký záujem vytvoriť užšie kontakty, s cieľom zberať materiál, dokumenty a čokoľvek iné, čo by sa mohlo ukázať užitočné na posilnenie existujúcich spolupracovníkov alebo na podporu ich profilu v tých domoch, v ktorých dnes oficiálne nie sú prítomní, ale kde v skutočnosti už existujú laici, ktorí pôsobia v tomto zmysle. Výhody pružnej organizácie sú tieto:

- tvorivosť s cieľom nadviazať kontakty v rôznych duchovných programoch s mladými i s dospelými;
- pružnosť s cieľom vymyslieť zvládnuteľné a realistické projekty;
- v miere, v akej sa posilňujú schopnosti a režim medzi osobami, lepšie sa využívajú štruktúry a lepšie sa zvládajú situácie.

Avšak treba vylúčiť chápanie pružnosti a funkčnosti v zmysle zľahčenia a povrchnosti; pružnosť i funkčnosť treba skôr chápať ako *to, čo je možné a uskutočniteľné* aj v chýlostivých a neľahkých, ba v ťažkých situáciách.

Inými slovami, zdôrazňuje sa tu úcta k ľuďom, ktorí – hoci v rôznych podmienkach kultúry, prostredia, politických systémov a cirkevných štruktúr – môžu nájsť spôsob na uskutočňovanie apoštolského projektu dona Bosca s minimom asociatívnych foriem a reprezentačných orgánov. To vysvetľuje, prečo organizácia Združenia vo svojom celku predpokladá tri úrovne riadenia: miestnu, provinciálnu a svetovú.

B. Tri úrovne: miestna, provinciálna a svetová.

Oblasť, ktorá má najväčšiu dôležitosť – z toho dôvodu, že od nej závisí vitalita Združenia –, je miestne stredisko. Ono je definované ako „základná jednotka Združenia (...), ktorá zoskupuje spravidla saleziánov spolupracovníkov, ktorí pracujú na určitom území (...) pri diele Saleziánov dona Bosca alebo dcér Márie Pomocnice“ (PAŽ/Š čl. 36 § 1).

Stredisko je naozaj nevyhnutnou štruktúrou, je vitálnou bunkou na dosahovanie cieľov Združenia, je jadrom a základom, pretože dáva energiu a podporu Združeniu, je jednotkou operatívnej základne. Iné orgány na vyššej úrovni (provinciálnej a svetovej) jestvujú preto, aby mu slúžili: podnecujú ho, posilňujú a pomáhajú mu na jeho ceste, rešpektujú jeho autonómiu (ktorú si neslobodno poplieť s nezávislosťou) a podporujú jeho spoločenstvo s celým Združením, s inými skupinami saleziánskej rodiny a s najvyšším moderátorom a najvyšším predstaveným Združenia – hlavným predstaveným.

Takže zvláštnu dôležitosť má nielen osobné puto saleziána spolupracovníka k určitému stredisku z celého radu rozličných dôvodov, počnúc tým dôvodom, že v ňom prijal formáciu, vyrastal v určitej tradícii, alebo z iného dôvodu, ale hlavne preto, že sa nachádza na istom území, rozprestierajúcom sa v pomyslených hraniciach, v rámci ktorých pôsobí rehoľná komunita saleziánov alebo dcér Márie Pomocnice: a to vzhľadom na život spoločenstva a spolupráce s nimi a okrem toho pre solidaritu saleziána spolupracovníka s miestnymi cirkvami.

Okruhom značného organizačného významu je zoskupenie stredísk na *provinciálnej* úrovni. Toto zoskupenie treba považovať za nevyhnutné. Účelom tohto zoskupenia je umožniť strediskám rozvíjať sa zvyšovaním počtu spolupracovníkov a samotných stredísk; okrem toho umožniť im pôsobiť širším a konkrétnejším spôsobom. To všetko vďaka vzťahom spoločenstva a spolupráce, určeným práve na provinciálnej úrovni.

Vzhľadom na rôzne situácie Združenia v rozličných krajinách, tam, kde ešte stále neexistuje provinciálna úroveň, sa vyžaduje jeho nie bezprostredné ustanovenie, ale len čo to bude možné. Je to príklad uplatnenia princípu prispôsobivosti a pružnosti organizácie Združenia.

Svetová úroveň zdôrazňuje univerzálnosť spoločenstva a poslania. Ešte raz – samotným zmyslom organizačných štruktúr na miestnej, provinciálnej a svetovej úrovni je služba jednote a spoločenstvu Združenia saleziánov spolupracovníkov, pracovníkov v Pánovej vinici, aby sa saleziánske poslanie vo svete stalo konkrétnym a účinným.

Bibliografické odkazy

ACGS 172 – 176.

Brocardo P., *Don Bosco, profondamente uomo, profondamente santo* [Don Bosco, naplno človek, naplno svätec], LAS, Rím 2001.

Chávez V. P., *Carta dell'Identità Salesiana* [Charta saleziánskej identity].

Združenie – zachováva autoritu hlavného predstaveného, ktorého spravidla zastupuje jeho vikár alebo jeho delegát, – zveruje svoje riadenie a animovanie miestnym, provinciálnym radám a svetovej rade, do ktorých patria aj rehoľníci, menovaní do miestnych a provinciálnych rád provinciálmi a provinciálkami, a do svetovej rady hlavným predstaveným. Právne zastupovanie Združenia je zverené koordinátorovi príslušnej rady.

Tematické jadro

1. Autonómia Združenia
2. Koordinátor príslušnej rady

Interpretačné kľúče

A. Autonómia Združenia

Úvahy, ktoré nasledujú, dopĺňajú naše rozprávanie o službe hlavného predstaveného (PAŽ/Š 24; PAŽ/P 30) a o delegátoch a delegátkach (PAŽ/Š 26; PAŽ/P 23). Z tohto dôvodu ich nemožno brať izolovane, ale treba ich zahrnúť do rámca celej rozpravy o autonómii Združenia v jeho špecifickom spojení so saleziánskou rodinou.

Predovšetkým je potrebné pripomenúť dve zásady Druhého vatikánskeho koncilu pretavené do obnoveného Kódexu kánonického práva v téme o „združeniach veriacich“, a to: „Laici majú povinnosť a právo apoštolovať práve pre svoje spojenie s Kristom ako Hlavou. Krstom boli totiž včlenení do Kristovho tajomného tela a birmovaním posilnení mocou Ducha Svätého, čím ich sám Pán určil na apoštolskú činnosť“ (AA, 3a). Keď potom vezmeme do úvahy úzky vzťah združeného apoštolátu s povahou Cirkvi ako spoločenstva, vyvodíme z toho druhú zásadu: „Pod podmienkou, že sa zachováva náležitý vzťah k cirkevnej autorite, laici majú právo zakladať združenia, viesť ich a zapísať sa do tých, ktoré už jestvujú“ (AA, 19d).

Rôzne skupiny v rámci saleziánskej rodiny majú totiž vlastnú autonómiu vo všetkých jej rozmeroch: formačnom, ekonomickom, riadiacom, v poslaní a v apoštoláte, aby mohli celkom vyjadriť vlastné bohatstvo a zosúladiť svoje pôsobenie v celom projekte – ktorý všetci prežívajú spoločne – ako vyjadrenie vitality, ktorá je ovocím vernosti saleziánskej charizme a tvorivosti.

Treba spoznávať a podporovať originalitu Združenia v rámci saleziánskej rodiny. To umožňuje nemať strach hľadať všetky existujúce vhodné príležitosti v prospech a pre dobro mladých.

Toto spoločenstvo v autonómii pozýva na spoluzodpovednosť v poslaní, ale nezahŕňa to nevyhnutne spoluzodpovednosť vo všetkých ponukách, ktoré pomáhajú napredovať jednotlivým skupinám, prítomným v danej oblasti. Ide o takú spoluzodpovednosť, ktorá si pre všetkých vyžaduje spoločné úsilie sledovať niektoré spoločné ciele. Všetky skupiny sú povolané šíriť spolu s hodnotami evanjelia charakteristické črty charizmatickej a duchovnej identity apoštolskej rodiny dona Bosca. Všetci, aj jednotliví členovia, sú osobne zodpovední za oživovanie a šírenie prijatého duchovného dedičstva (Charta identity čl. 20 – 21).

Čo sa týka autonómie, pri redigovaní textu PAŽ sa brali do úvahy viaceré modely. Úmyselne sa vylúčil jednak model absolútnej autonómie, jednak model bez akejkoľvek autonómie, pretože ich z uvedených dôvodov nijako nemožno

prijat'. Článok 35 hovorí: „Združenie ... zveruje svoje riadenie a animovanie miestnym, provinciálnym radám a svetovej rade.“ PAŽ definuje ustanovenie, zloženie, úlohy a fungovanie týchto rád, pričom saleziánom spolupracovníkom zaručuje široký priestor rozhodovacej autority. Tieto témy budú dôkladnejšie vysvetlené v nasledujúcich článkoch.

Takže do tej miery, do akej budeme pamätať na voľbu zásady autonómie v spoločenstve, určite nám to pomôže vyvarovať sa neužitočných a škodlivých nezhôd, a naopak, napomôže saleziánsku spoluprácu, úprimnú a zrelú na všetkých úrovniach.

B. Koordinátor príslušnej rady

Zdá sa vhodné vysvetliť niektoré prvky, ktoré treba brať do úvahy v profile koordinátora, aby vyšlo najavo, že službu animovania a zodpovednosti v Združení *Projekt apoštolského života* výslovne uvádza ako špecifický a dôležitý apoštolát saleziána spolupracovníka (por. PAŽ/Š 11; PAŽ/P 17, 22, 26, 31).

Jeho základným cieľom je pomáhať Združeniu v raste a vo vyzrievaní:

- v spoločenstve,
- v duchovnom živote,
- v saleziánskom poslaní.

Tento cieľ sa konkretizuje vtedy, keď každý člen Združenia je sprevádzaný na ceste rastu v týchto troch oblastiach, aby bol stále vo väčšej zhode s identitou načrtnutou v PAŽ. Z toho pochádza dôležitosť dobrého výberu koordinátorov, aby mohli s väčšou jasnosťou a kompetentnosťou prijať svoju službu riadenia a animovania.

a) Hlavné úlohy:

- Je putom spoločenstva na všetkých úrovniach: miestnej, provinciálnej a svetovej i s inými skupinami saleziánskej rodiny a aktívne sa zúčastňuje na stretnutiach animačnej rady saleziánskej rodiny.
- Animuje a riadi podľa saleziánskej charizmy.
- Legálne reprezentuje Združenie.
- Posilňuje účasť na živote Cirkvi a spoločnosti.
- Zabezpečuje, aby vo všetkých výchovných ponukách bol jasný zmysel existencie Združenia saleziánov spolupracovníkov: spása najchudobnejšej mládeže.
- Predsedá na stretnutiach rady.
- Angažuje do spoluzodpovednosti ďalších členov rady.
- Používa rozličné komunikačné nástroje, aby bol schopný komunikovať na rôznych úrovniach.
- Podporuje aktívnu a spoluzodpovednú účasť všetkých členov Združenia v animačnej rade a v rozhodnutiach, ktoré treba urobiť.
- Napomáha proces formácie a sebaformácie na všetkých úrovniach.
- Na všetkých úrovniach animuje k ekonomickej solidarite a k zmyslu pre príslušnosť k Združeniu.
- Osobne robí závažné rozhodnutia – v prípade zvlášť dôležitých situácií, v ktorých existuje naliehavá potreba uskutočniť rýchle a bezprostredné riešenie, pričom o ňom následne informuje radu a zodpovedá sa zaň.
- Vhodne a zodpovedne reprezentuje Združenie v rozsahu vlastných kompetencií – v miestnom, v provinciálnom a vo svetovom.
- Prijíma apoštolský prísľub ašpiranta na saleziána spolupracovníka (PAŽ/P 13).

- Na konci každého trojročia spoločne s radou pripravuje hodnotiace správy, zvoláva voľby na obnovenie rady a stará sa o odovzdanie kompetencií medzi končiacimi a nastupujúcimi členmi rady.
- b) Iné špecifické úlohy koordinátora:
- ✓ *Koordinátor strediska:*
 - Prijíma žiadosť aspiranta na saleziána spolupracovníka o prijatie (PAŽ/Š 27).
 - Prijíma prípadné písomné oznámenie o odchode zo Združenia zo strany saleziána spolupracovníka (PAŽ/Š 31; PAŽ/P 13).
 - Posiela provinciálnej rade rôzne názory miestnej rady.
 - ✓ *Provinciálny koordinátor:*
 - Vydáva dekrét prepustenia saleziána spolupracovníka zo Združenia (PAŽ/Š 31).
 - Vydáva príslušné dekréty zlúčenia, preloženia, vyhlásenia nezávislosti, zrušenia strediska.
 - Vydáva dekrét príslušnosti strediska k vlastnej provincii.
 - Spolupracuje s členom svetovej rady svojho regiónu, pričom podporuje jeho iniciatívy a informuje ho o živote a činnosti Združenia.
 - ✓ *Svetový koordinátor:*
 - Priamo spolupracuje s hlavným predstaveným a s jeho delegátom ohľadne riadenia a animovania Združenia.
 - Sprevádza svetových radcov v animovaní regiónov.
 - Vytvára komunikačné putá na všetkých úrovniach.
- c) Potrebné schopnosti, zručnosti alebo predpoklady:
- Je vyrovnaným človekom vo svojom ľudskom, kresťanskom a saleziánskom rozmere.
 - Je bratský, prijíma druhých a navrhuje riešenia.
 - Je otvorený pre vzájomné počúvanie – s víziou budúcnosti – a pozorný na realitu.
 - Je rozhodný v uskutočňovaní svojho mandátu, ale zároveň je pokorný a prístupný pre sebakritiku, ochotný počúvať a otvorený pre zmenu i pre znamenia doby.
 - Je k dispozícii, ak nie na plný úväzok, tak aspoň v určitom rozsahu svojho času.
 - Rastie v autonómii – tak, aby nezačal súperiť s inými a vie oceniť dary každého.
 - Vyzrieva v duchu pravej služby, aby sa spoluzodpovednosť v poslaní premietla do spoluzodpovednosti v činnosti.
 - Má silnú lásku k Cirkvi, k saleziánskej rodine a k Združeniu.
 - Má dar múdrosti a dar riadiť: je schopný uskutočňovať autoritu a robiť rozhodnutia vo svetle evanjelia a PAŽ.
 - Je kompetentný pre svoju úlohu.
 - Sú mu drahé všetky príležitosti na sebaformáciu, podporuje mentalitu práce v tíme a v spojení s inými inštitúciami.

Bibliografické odkazy

Chávez V. P., *Carta d'Identità Salesiana [Charta saleziánskej identity]*, čl. 20 – 24.

KKP, kán. 299.

Midali M., *Il carisma permanente di Don Bosco [Trvalá charizma dona Bosca]*, Elle Di Ci, Turín 1970.

Midali M., *Nella Chiesa e nella società con Don Bosco oggi [V Cirkvi a v spoločnosti s donom Boscom dnes]*.

Čl. 36. Miestna úroveň

§ 1. Základnou jednotkou Združenia je miestne stredisko. Zoskupuje spravidla saleziánov spolupracovníkov, ktorí pracujú na určitom území. Každé stredisko má delegáta alebo delegátku, ktorých vymenuje príslušný provinciál alebo provinciálka. Stredisko sa prednostne zriaďuje pri diele Saleziánov dona Bosca alebo dcér Márie Pomocnice.

§ 2. Miestne stredisko kolegiálne vedie miestna rada. Miestnu radu volia všetci členovia, ktorí patria do príslušného strediska. Členovia rady spomedzi seba volia miestneho koordinátora a určujú špecifické úlohy radcov. Delegát alebo delegátka sú členmi rady, pričom majú aktívny hlas.

§ 3. Muži a ženy dobrej vôle, aj iného vyznania, náboženstva a kultúry, ktorí sympatizujú so saleziánskou charizmou, sa môžu podieľať na iniciatívach miestneho strediska a ponúknuť svoju spoluprácu ako Priatelia dona Bosca.

Tematické jadro

1. Miestne stredisko: základná bunka Združenia
2. Kolegiálnosť
3. Ekumenizmus

Interpretačné kľúče

A. Saleziáni spolupracovníci, spojení ako „vlákna“ pospletané s cieľom robiť dobro pre spoločnosť a zvlášť chudobným a opusteným mladým, sú už od počiatku, čiže vychádzajúc z presného zámeru dona Bosca, organizovaní do skupín – nazývaných miestne strediská –, ktoré odpovedajú na špecifické požiadavky konkrétneho územia. Združenie je teda organizované preto, aby lepšie dosahovalo svoj cieľ: slúžiť tým najmenším bratom a sestrám v okruhu miestnych cirkví.

S týmto duchom každý salezián spolupracovník uskutočňuje svoje povolanie v bratskom spoločenstve – v živote Združenia svojho strediska, ktoré umožňuje duchovné vyzrievanie a obohatenie každého člena vymieňaním si skúseností a konfrontáciou, a zároveň spolupráca v apoštolskej dobročinnnej láske umožňuje rast celého strediska. Miestne stredisko je naozaj vitálnym jadrom na dosahovanie cieľa spolupracovníkov, dodáva energiu a podporu, keďže je základnou operatívnou jednotkou celého Združenia.

Právny úkon schválenia vzniku strediska, ktorý uskutoční provinciál SDB alebo provinciálka FMA, sú hmatateľnými znakmi charizmatického zväzku, ktorý spája Saleziánsku kongregáciu, Inštitút FMA a Združenie saleziánov spolupracovníkov: tri konáre tej istej rodiny, ktorú nadizajnovalo veľké apoštolské srdce dona Bosca.

B. V druhom paragrafe tohto článku kľúčovým slovom je výraz *kolegiálne*, ktorým sa vysvetľuje spôsob vedenia strediska. Miestnu radu volia všetci členovia, ktorí patria do príslušného strediska saleziánov spolupracovníkov určeného územia, je orgánom postaveným do čela, aby riadila a animovala činnosti samotného strediska, udávala

smer, navrhovala cestu počiatočnej a trvalej formácie zhodne s provinciálnou a so svetovou radou, podnecovala vznik iniciatív a projektov, ktoré majú uskutočňovať výchovné a apoštolské ciele v spoločnosti. Činnosť rady sa rozvíja a objasňuje sa v duchu spoločenstva, bratského spoločného prežívania cieľov, a teda „kolegiálne“ prijímanie rozhodnutí nie je čírym uskutočňovaním demokracie, ale skôr znakom jednoty úmyslov a hodnôt, výrazným zmyslom pre spoluzodpovednosť.

C. Tretí odsek zdôrazňuje univerzálnosť charizmy dona Bosca. Výchovné intuície zakladateľa, premietnuté do preventívneho systému, si vážia a spolu s nami prežívajú muži a ženy, ktorí patria aj k iným náboženstvám a kultúram. Činnosť vykonávaná v prospech chudobných a opustených mladých ľudí si získala srdce mnohých, ktorí uznávajú spoločenskú hodnotu tohto úsilia, dôležitosť ľudskej, duchovnej a sociálnej podpory mladých, ktorí sú budúcnosťou ľudstva. Preto tam, kde je na to vhodná príležitosť, miestne stredisko bratsky prijíma každého, kto chce spolu s nami prežívať hodnoty charizmy a uľahčuje spoluprácu týchto ľudí dobrej vôle, ktorí sa chcú obetovať v prospech mládeže. Tak vznikajú Priatelia dona Bosca, ktorí poskytujú svoje nadšenie a svoju pracovitosť, hoci nepatria do Združenia, ktoré tvoria kresťania katolíci.

Toto bratské prijatie, preukázané tým, čo si vážia dona Bosca, hoci nepatria do Katolíckej cirkvi, je znakom otvorenosti na rôzne skutočnosti vo svete, v ktorom pôsobia saleziáni spolupracovníci a je v súlade s Učiteľským úradom pápeža Františka, ktorý nás vyzýva, aby sme išli na geografické a psychologické periférie a preukazovali ochotu na dialóg so všetkými ľuďmi dobrej vôle.

Bibliografické odkazy

Por. František, *Evangelii gaudium* (24. novembra 2013).

Por. František, *Lumen fidei* (29. júna 2013).

§ 1. Miestne strediská sa organizujú do provincií, ktoré zriaďuje hlavný predstavený na návrh svetovej rady.

§ 2. Vzhľadom na „puto jednoty“⁵² a na charizmatické zväzky medzi Združením saleziánov spolupracovníkov a Saleziánmi dona Bosca a dcérami Márie Pomocnice si provincie Združenia vytvárajú vzťahy k príslušným provinciám saleziánov (SDB) alebo saleziánok (FMA).

§ 3. Každá provincia má provinciálnu radu zvolenú miestnymi radami na provinciálnom kongrese spôsobom, ktorý určujú Pravidlá kongresu.

§ 4. Provinciálna rada sa organizuje kolegiálne a volí spomedzi svojich členov provinciálneho koordinátora. Rada určí svojim členom špecifické úlohy. Každá provinciálna rada má medzi svojimi radcami delegáta a delegátku s aktívnym hlasom, ktorých vymenúva príslušný provinciál a provinciálka.

§ 5. Kvôli animovaniu Združenia sú provincie – na základe rozhodnutia hlavného predstaveného a po dohode so svetovou radou – organizované do jazykovo, kultúrne a územne blízkych regiónov, pričom sa rešpektuje autonómia ich riadenia. Zainteresovaní provinciáli a provinciálky po spoločnej dohode vymenujú regionálneho delegáta a regionálnu delegátku.

Tematické jadro

1. Organizácia na provinciálnej úrovni, kolegiálne vedenie, puto jednoty a charizmatické zväzky so saleziánmi dona Bosca a s dcérami Márie Pomocnice, regionálna animačná rada

Interpretačné kľúče

A. Organizácia na provinciálnej úrovni

Tento článok ukazuje možnosť provinciálneho zoskupenia – tvoreného miestnymi strediskami určitej oblasti, určenej hlavným predstaveným so svetovou radou –, ktoré vytvára provinciu.

Na provinciálnej úrovni Združenie riadi provinciálna rada, ktorá podľa presného ustanovenia PAŽ koná kolegiálnym spôsobom. Na vytvorenie provinciálnej rady sa berú do úvahy normy kánonu 119, ktoré určujú postupy uskutočnenia voľby členov a ich funkcie.

- *Zloženie provinciálnej rady (PAŽ/P 24):* provinciálnu radu tvoria členovia volení členmi miestnych rád počas provinciálneho kongresu. Tvorí ju vhodný počet radcov – od troch do dvanásť –, provinciálny delegát SDB a provinciálna delegátka FMA.

⁵² Por. DBP II.

- *Voľba členov provinciálnej rady:* radcov, ktorí sú súčasťou miestnych rád, provinciálny koordinátor zvolá zúčastniť sa na provinciálnom kongrese. V prípade, že ide o prvé ustanovenie provinciálnej rady, kongres zvoláva saleziánsky provinciál.
- *Dĺžka mandátu zvolených členov:* zvolení radcovia sú v úrade tri roky a môžu byť znova zvolení na jedno nasledujúce trojročie. Do tretieho bezprostredne nasledujúceho trojročia sa musí vyžiadať právny inštitút postulácie podľa normy univerzálneho práva (por. kánony 180 – 183), s príslušným dišpenzom od hlavného predstaveného.

B. Kolegiálne vedenie

Základným prvkom v organizácii Združenia, ako už bolo povedané, je kolegalita daná vo chvíli vytvorenia rád na všetkých úrovniach. Preto sa podrobne predstavuje, čo sa ňou rozumie a aké sú normy pre definovanie kolegiálnych úkonov, či už čo sa týka volieb (por. kán. 119 č. 1), alebo čo sa vzťahuje na iné úlohy, ktoré spadajú do vlastnej kompetencie rady (por. kán. 119 č. 2).

Na uskutočnenie *kolegiálneho úkonu* podľa normy kánonu je 119 nutné, aby boli splnené tri podmienky:

- 1) zvolanie všetkých členov príslušnej rady, uskutočnené podľa normy kánonu 166,
- 2) prítomnosť absolútnej väčšiny členov príslušnej rady,
- 3) výpočet absolútnej väčšiny vychádza z počtu členov skutočne prítomných na kolegiálnom úkone. Väčšina je absolútna vtedy, keď prevýši aspoň polovicu počtu prítomných členov, totiž: aritmetickú polovicu celkového počtu prítomných členov plus jeden.

Ak potom kolegiálnym úkonom je *voľba*, napríklad voľba koordinátora vlastnej rady:

- 1) Je potrebná absolútna väčšina pre prvé a druhé hlasovanie.
- 2) Ak prvé aj druhé hlasovanie bolo bez výsledku, pre tretie hlasovanie sú zvoliteľní iba tí dvaja kandidáti, ktorí v druhom hlasovaní dostali relatívnu väčšinu; alebo ak je takýchto kandidátov viac ako dvaja, zvoliteľní sú iba dvaja najstarší vekom, či už v prípade rovnosti hlasov zo strany všetkých kandidátov, alebo v prípade rozličného počtu hlasov medzi jedným kandidátom s relatívnou väčšinou a ďalšími kandidátmi s rovnakým počtom hlasov, spomedzi ktorých je zvoliteľný najstarší vekom.
- 3) Po treťom hlasovaní je zvolený ten z dvoch kandidátov, ktorý dostal väčšinu hlasov, alebo v prípade rovnosti hlasov vekom starší.
- 4) Tretie hlasovanie je v každom prípade definitívne, a preto po jeho uskutočnení sa hlasovanie ďalej nepredlžuje.

Ak sa však kolegiálny úkon vzťahuje na inú oblasť, ktorá je pre Združenie dôležitá:

- 1) Je potrebná absolútna väčšina pre prvé hlasovanie.
- 2) Ak prvé hlasovanie neprineslo výsledok, pristúpi sa k druhému hlasovaniu – takisto s absolútnou väčšinou.
- 3) Ak sa pri druhom hlasovaní nedosiahne žiadna väčšina, príslušné rozhodnutie nie je schválené. Ak sa dosiahne rovnosť hlasov, v tom prípade koordinátor, ktorý podľa článku 22 § 1 PAŽ Pravidiel predsedá rade, môže (ale *nemusí*) verejne pridať jeden svoj hlas, aby prevážil rovnosť, a tak rozhodol o danej otázke.

Tieto právnické otázky nesmú spôsobiť, že by sa zo zreteľa stratila podstatná dôležitosť, akú títo ľudia, ktorí uskutočňujú kolegiálny úkon, majú pre Združenie, a to preto, lebo práve oni riadia Združenie. Odtiaľto pramení nutnosť zvoliť

riadiacich spolupracovníkov s kvalitami primeranými zodpovednosti, ktorú majú, a aby boli v stave uskutočňovať túto službu.

C. Puto jednoty a charizmatické zväzky so Saleziánmi dona Bosca a s dcérami Márie Pomocnice

Puto a charizmatické zväzky so Saleziánmi dona Bosca a s dcérami Márie Pomocnice zostávajú pevné, aj pri rozmanitosti organizačných rozhodnutí jednotlivých zložiek saleziánskej rodiny.

D. Regionálna animačná rada

Tento článok spresňuje, že vzhľadom na animovanie Združenia sú provincie organizované do jazykovo, kultúrne a územne blízkych regiónov, pričom sa rešpektuje autonómia ich riadenia.

Svetová rada so súhlasom hlavného predstaveného môže pomôcť vytvoriť regionálnu animačnú radu (PAŽ/P 34). Keď viaceré provincie, patriace k národom a ku geografickým oblastiam jazykovo alebo kultúrne blízkym, zistia, že je vhodné spojiť sa, aby zlepšili svoje napredovanie v rámci Združenia, požiadajú o to svetovú radu, ktorá po starostlivom preskúmaní predloží v tejto veci priaznivý posudok hlavnému predstavenému – s cieľom dosiahnuť súhlas s ustanovením tohto animačného orgánu Združenia.

Môžeme povedať, že regionálna animačná rada zo svojej povahy nie je orgánom kolegiálneho riadenia – ako sú miestne a provinciálne rady i svetová rada (PAŽ/Š 34) –, ale je animačným orgánom, ktorý priamo pomáha členovi svetovej rady s cieľom účinnej spoluzodpovednosti v rozličných iniciatívach v regióne, či už formačných, alebo apoštolských. Iným dôležitým prvkom je, že je putom jednoty a spolupráce medzi každou jednou provinciálnou radou a svetovou radou.

Regionálnu animačnú radu tvoria: člen svetovej rady za daný región, ktorý jej predsedá v mene svetovej rady, provinciálni koordinátori, regionálny delegát SDB a regionálna delegátka FMA, resp. ďalší členovia podľa potrieb každého regiónu.

Je možné hlbšie preštudovať ďalšie body z listu hlavného predstaveného z roku 2012 a objasniť si tak dôvod existovania regionálnej animačnej rady.

Bibliografické odkazy

Chávez V. P., *Lettera sul ruolo delle Consulte regionali [List o úlohe regionálnych animačných rád]*, 2012.

Pravidlá FMA (1982) čl. 67.

Viganò E., *L'Associazione dei Cooperatori Salesiani [Združenie saleziánskych spolupracovníkov]*.

§ 1. Svetovú radu tvoria:

- koordinátor svetovej rady, vymenovaný priamo hlavným predstaveným,
- svetový delegát SDB, vymenovaný hlavným predstaveným, a svetová delegátka FMA, vymenovaná hlavným predstaveným na návrh generálnej matky Inštitútu dcér Márie Pomocnice,
- členovia svetovej rady, volení príslušnými regionálnymi kongresmi,
- správca majetku Združenia a sekretár svetovej rady, volení tajným hlasovaním členmi svetovej rady.

§ 2. Výkonný sekretariát svetovej rady tvoria koordinátor svetovej rady, správca majetku Združenia, sekretár svetovej rady, svetový delegát SDB a svetová delegátka FMA.

Výkonný sekretariát svetovej rady vykonáva úkony riadneho spravovania, ktoré nevyžadujú zvolanie svetovej rady. V rámci svetovej rady má v Združení úlohu „rady pre ekonomické záležitosti“ – v zmysle kánonu I 280.

§ 3. Mandát členov svetovej rady trvá šesť rokov.

§ 4. Smernice svetovej rady sa stávajú záväznými, keď ich schváli hlavný predstavený.

Tematické jadro

1. Zloženie svetovej rady
2. Trvanie mandátu a úlohy

Interpretačné kľúče

Články 30 a 31 PAŽ – Pravidiel špecifikujú, že „hlavný predstavený ... sa zvyčajne opiera o svetovú radu saleziánov spolupracovníkov, predovšetkým preto, aby animoval celé Združenie a koordinoval formačné a apoštolské iniciatívy“ (PAŽ/P 30). Je to tak na dosahovanie apoštolských cieľov poslania Projektu apoštolského života a pre účinnejšiu vitalitu.

Takže svetová rada spolupracuje s hlavným predstaveným pri riadení a animovaní Združenia: ponúka všeobecné pokyny týkajúce sa formačných, organizačných a administratívnych iniciatív (PAŽ/P 31).

Úlohy a zloženie svetovej rady sú dôkladne opísané v článkoch 31 a 32 Pravidiel.

A. Svetovú radu tvoria:

- koordinátor svetovej rady, vymenovaný priamo hlavným predstaveným,
- svetový delegát SDB, vymenovaný hlavným predstaveným, a svetová delegátka FMA, vymenovaná hlavným predstaveným na návrh generálnej matky Inštitútu dcér Márie Pomocnice,
- členovia svetovej rady, volení príslušnými regionálnymi kongresmi,
- správca majetku Združenia a sekretár svetovej rady, volení tajným hlasovaním členmi svetovej rady.

B. Úlohy členov svetovej rady

V rámci rady sú určené niektoré špecifické funkcie.

Prvá funkcia, výslovne uvedená ako potrebná, je funkcia *koordinátora (koordinátorky) svetovej rady*. Menuje ho hlavný predstavený spomedzi spolupracovníkov-členov svetovej rady, buď vymenovaných, alebo zvolených, podľa ustanovenia článku 32 § 2 Pravidiel.

Inou funkciou, ktorá je taktiež uvedená ako potrebná, je funkcia *správcu majetku Združenia*. On je podľa normy článku 32 § 2 jedným z členov tejto rady.

Úloha správcu majetku Združenia podľa citovaného článku je určená nasledovne: predkladať svetovej rade finančné vyúčtovanie, aby ho svetová rada prostredníctvom svetového koordinátora mohla predložiť hlavnému predstavenému na schválenie – na základe ustanovenia článku 39 § 3.

Nesmie sa zabudnúť na ďalšie úlohy, určené univerzálnou legislatívou Cirkvi pre správcov cirkevných majetkov, ktoré obsahuje Kódex kánonického práva.

C. Voľba člena svetovej rady za región

Článok 29 PAŽ Pravidiel stanovuje normy o vytvorení a o fungovaní regionálneho kongresu.

Určuje, kto sú tí, čo volia člena svetovej rady, povereného za každý región: sú to provinciálni koordinátori a ich provinciálne rady.

K nim sa pridávajú delegáti SDB a delegátky FMA, ktorí sú na to určení zainteresovanými provinciálmi a provinciálkami – tak, aby ich celkový počet neprekročil 1/3 súčtu zhromaždených, ktorí majú hlasovacie právo.

Spôsob, ako postupovať pri uskutočnení tejto úlohy, je spresnený osobitnými pravidlami, schválenými svetovou radou. Takže zostávajú otvorené všetky možnosti, pod podmienkou, že sa zaručí skutočná reprezentatívnosť na úrovni jednotlivých regiónov a zároveň sa zabezpečí dostupnosť voličov, aby sa reálne zúčastnili na voľbe člena svetovej rady.

Z tohto dôvodu, okrem mnohorakých formalít, ktoré je možné navrhnúť, je tiež určené – a preto aj možné – písomné hlasovanie, zaslané poštou, podľa normy kánonu 157 § 1. Samozrejme, toto hlasovanie bude musieť byť také, aby sa zaručili podstatné podmienky pre kánonickú platnosť hlasovania, že v každom prípade musí byť slobodné, isté, tajné, bezpodmienečné, určité, podľa normy kánonu 172.

Patrí do kompetencií hlavného predstaveného ako najvyššieho moderátora Združenia *schváliť* spôsoby predložené svetovou radou: to výslovne určuje paragraf 4 článku 38 PAŽ Štatútu, podľa ktorého smernice svetovej rady „sávajú záväznými, keď ich schváli hlavný predstavený“.

D. Trvanie úradu člena svetovej rady (Prav. 32 § 3)

Všetci členovia svetovej rady, s výnimkou delegáta/delegátky, *zotrúvajú v úrade šesť rokov*.

Voľbu tohto časového úseku odporúčalo pokojné zhodnotenie skúsenosti, vyzretej v období experimentálneho overovania. Ide o obdobie, ktoré rade umožňuje z jednej strany vykonávať dobrú prácu animovania a koordinovania, a z druhej strany môcť sa obnovovať vystriedaním svojich členov.

E. Úlohy svetovej rady (Prav. 31 § 4)

Oblasť kompetencie svetovej rady určuje článok 31 Pravidiel a týka sa univerzálne celého Združenia.

Tento článok ustanovuje len jej všeobecné úlohy animovania a koordinovania formačných a apoštolských iniciatív. Okrem toho svetová rada má tiež charakteristickú súdno-administratívnu úlohu, pričom je kompetentná riešiť pochybnosti a sporné otázky, ktoré vznikajú v Združení.

F. Činnosť svetovej rady (Prav. 32)

Vzhľadom na úlohy svetovej rady článok spresňuje základnú podmienku činnosti: „Smernice svetovej rady sú záväzné, až keď ich schváli hlavný predstavený“ (Prav. 32 § 4).

Vyžaduje si to tá skutočnosť, že hlavný predstavený „je najvyšším predstaveným Združenia“ a prostredníctvom svetovej rady uskutočňuje práve svoju autoritatívnu pastoračnú službu u spolupracovníkov.

Preto, aby sa operatívne uplatňovali rozhodnutia, urobené kolegiálne na stretnutiach rady, je potrebné predkladať ich na schválenie hlavnému predstavenému, skôr ako začnú platiť. Táto úloha ako taká prináleží koordinátorovi svetovej rady.

G. Výkonný sekretariát svetovej rady

Tvorí ho koordinátor (koordinátorka) svetovej rady, správca majetku Združenia, sekretár svetovej rady, svetový delegát SDB a svetová delegátka FMA.

Článok 31 Pravidiel vo viacerých paragrafoch špecifikuje zloženie svetovej rady a jej úlohy, voľbu členov rady, spôsob tejto voľby, trvanie úradu jej členov, platnosť jej smerníc, zloženie výkonného sekretariátu.

Tento orgán ustanovuje PAŽ Štatút v článku 38 § 2: text hovorí, že táto rada využíva Výkonný sekretariát svetovej rady. Ten môžu tvoriť viaceré osoby, vedené jedným spolupracovníkom, ktorý má úlohu zodpovednosti. Cieľ, pre ktorý sa ustanovuje, je, že „vykonáva úkony riadneho spravovania“. Môže mať človeka zodpovedného za kanceláriu v osobe sekretára, ktorý koná v priamej podriadenosti koordinátorovi svetovej rady.

Bibliografické odkazy

Akty a dokumenty Druhého svetového kongresu saleziánov spolupracovníkov (Rím 1985).

Akty a dokumenty Štvrtého svetového kongresu saleziánov spolupracovníkov (Rím 2012).

§ 1. Združenie saleziánov spolupracovníkov ako verejná cirkevná právnická osoba môže podľa práva nadobúdať, vlastníť, spravovať a scudzovať⁵³ časné majetky. Majetok, ktorý vlastní Združenie, je cirkevným majetkom.⁵⁴

§ 2. Hlavný predstavený so svetovou radou spravuje majetok Združenia na celosvetovej úrovni a je autoritou kompetentnou udeľovať miestnym a provinciálnym radám povolenia na vykonávanie mimoriadnych správnych úkonov a na scudzenia, ktoré nevyžadujú dovoľenie Apoštolskej stolice.⁵⁵

§ 3. Každá rada sa prostredníctvom správcu majetku, zvoleného spomedzi svojich členov, stará o správu majetkov Združenia. Správca majetku okrem iného každoročne pripravuje finančné vyúčtovanie, ktoré predkladá rade na vyššej úrovni.

Tematické jadro

1. Správa cirkevných majetkov
2. Zákonný zástupca
3. Úlohy správy majetku

Interpretačné kľúče

A. Aby sme dôkladnejšie našťudovali tému *administrácie, správy majetkov*, objasníme predovšetkým, čo znamená byť Združením, ktoré je uznané Svätou stolicou ako „verejná cirkevná právnická osoba“, tak, aby všetci mali taký istý pohľad na konanie a pôsobenie v strediskách a v radách. Výraz administrácia má dvojaký sémantický význam, ktorý nemá viesť do omylu. Totiž administrovať, spravovať môže znamenať vlastnú úlohu cirkevnej authority, rozdielnu od úloh zákonodarstva a súdnictva pri uskutočňovaní úkonov riadenia, rešpektujúc zákon. Popri tomto význame, ktorý patrí do oblasti súdnej právomoci, je aj iný význam – význam ekonomického charakteru, ktorý sa zameriava na zachovanie, na zveľaďovanie a na zlepšovanie nejakého majetku. Je teda potrebné mať na mysli, že cirkevný zákonodarca používa tento výraz v oboch významoch. Keď napríklad nariaďuje administratívny úkon, zjavne to vzťahuje na prvý pojem administrácie, spravovania; avšak keď stanovuje potrebu, aby verejné cirkevné právnické osoby mali správcu majetku, používa druhý význam spravovania (por. kán. 1 279).

Toto rozlíšenie je dôležité zvlášť v okamihu skúmania *spravovania majetku*, pretože pri ňom zákonodarca používa obidva významy výrazu *administrácia* vzhľadom na cirkevný majetok. Konkrétne, keď označuje Rímskeho veľkňaza za najvyššieho správcu cirkevných majetkov, odvoláva sa na súdnu právomoc pápeža nad Cirkvou, a teda nad majetkami verejných právnických osôb, určenými pre vlastné ciele Cirkvi, skôr než na administratívnu funkciu ekonomického rázu, založenú na právomoci vlastníka majetkov (por. kán. 1 273).

⁵³ Predávať alebo darovať – pozn. prekl.

⁵⁴ KKP, kán. 1 255 a 1 257 § 1.

⁵⁵ Tamtiež, kán. 1 292 § 2.

Správa majetkov „verejnej cirkevnej právnickej osoby“ zdôrazňuje predovšetkým prisúdenie dohľadu nad správou ordinárovi. Ide o dohľad, ktorý obsahuje: právo na obhliadku, právo vyžiadať si účtovníctvo, určiť spôsoby správnej a usporiadanej správy, dávať povolenie na niektoré administratívne úkony určitej závažnosti a dôležitosti. Dohľad teda neobsahuje právo nahradiť pri správe jej zastupiteľstvo, iba ak všeobecný zákon (napríklad pre rehoľníkov) alebo iné oprávnené dôvody mu umožnia viac. *Kánonická norma určuje, že ordinár môže nahradiť zastupiteľstvo iba v prípade nedbanlivosti zákonného zástupcu, alebo ak mu to prisudzuje partikulárne právo alebo štatúty* (por. KKP: kán. 1 276, 1 277, 1 279, 1 281, 1 285, 1 292).

Iná právomoc umožňuje ordinárovi upravovať správu cirkevných majetkov pokynmi napísanými v súlade s univerzálnym a partikulárnym právom, a berúc do úvahy subjektívne práva, legitímne zvyky a okolnosti. Preto podľa vhodnosti môže vydávať pokyny na objasnenie a na spresnenie spôsobu a času uskutočnenia zákonov vo veci cirkevných majetkov, v duchu a v rámci univerzálneho, komplementárneho a partikulárneho práva, s účinkom pre všetky právnické osoby, ktoré sú mu podriadené (por. kán 1 276; Animovať ekonomickú solidaritu Združenia saleziánov spolupracovníkov).

Časné majetky Združenia ako takého sa riadia nielen normami citovanými v Štatúte a Pravidlách PAŽ, ale prioritne kánonmi Kódexu kánonického práva, ktoré sa začleňujú do článkov PAŽ.

Keďže časné majetky Združenia sú cirkevnými majetkami, ich vlastníctvo a používanie sa musí upraviť na dosahovanie vlastných cieľov Združenia.

Spolupracovníci zodpovední za majetky Združenia – na miestnej, provinciálnej i svetovej úrovni – sú povinní rešpektovať uvedené normy – tým, že sa prispôbia tým istým princípom.

Správa cirkevných majetkov sa týka tých, čo bezprostredne riadia ľudí, ktorým patria tieto majetky. Keď sa aplikuje tento princíp na rozličné oblasti, v kompetencii na správu majetkov Združenia saleziánov spolupracovníkov platí všeobecný princíp, ktorý ponúka kánon 118 o kánonickom zastupovaní cirkevných inštitúcií, ktorý hovorí: „*Verejnú právnickú osobu zastupujú, konajúc v jej mene, tí, ktorým sa táto kompetencia priznáva univerzálnym alebo partikulárnym právom, alebo [je udelená] vlastným štatútom.*“

B. Zákonný zástupca

Pretože Združenie saleziánov spolupracovníkov je *verejnou cirkevnou právnickou osobou*, má svoj pôvod v autorite Cirkvi (kán. 301 § 3), koná v jej mene (kán. 116 § 1), z Cirkvi odvodzuje svoju schopnosť vo veci správy majetkov (kán. 1 255) a sleduje vlastné ciele Cirkvi (kán. 301 § 1).

V Združení je ordinárom hlavný predstavený na všetkých úrovniach, na miestnej, provinciálnej a svetovej, a vykonáva v ňom úlohu *najvyššieho moderátora*; ako „najvyšší predstavený Združenia“ je pre Svätú stolicu garantom vo svetovom rozsahu. Na vykonávanie tejto svojej úlohy spravidla využíva svetovú radu a Výkonný sekretariát svetovej rady. Vzhľadom na svoju veľkú osobnú zodpovednosť voči Združeniu môže poveriť svojho delegáta, i saleziánskeho provinciála pre provinciálnu a miestnu úroveň, pretože tento v oblasti špecifickej zodpovednosti Spoločnosti svätého Františka Saleského sprítomňuje službu hlavného predstaveného (pozri PAŽ/Š 35).

Verejnú právnickú podobu – vzhľadom na špecifickosť tejto úlohy – preberá priamo a slobodne príslušná rada saleziánov spolupracovníkov: svetová, provinciálna alebo miestna. Autonómne ju zastupuje príslušný koordinátor. Môže spravovať, nadobúdať a scudzovať majetok Združenia a vykonávať všetky príslušné úkony týkajúce sa majetku, vlastníctva a zmlúv.

Na to, aby miestna, provinciálna a svetová rada Združenia saleziánov spolupracovníkov mohla vykonávať mimoriadne správne úkony, musí si vyžiadať povolenie od kompetentnej autority – podľa predpisov práva – a môže rozhodnúť podľa práva len po odsúhlasení a po schválení zo strany hlavného predstaveného (PAŽ/Š 39 § 2).

Hlavnému predstavenému – využívajúc Výkonný sekretariát svetovej rady ako *radu pre ekonomické záležitosti* – prislúcha udeľovať miestnym a provinciálnym radám a svetovej rade povolenia na vykonávanie mimoriadnych správnych úkonov a na scudzovania, ktoré nevyžadujú dovoľenie Apoštolskej stolice. Bez týchto povolení by tieto úkony boli vykonané neplatne.

C. Nadobúdanie a scudzovanie majetkov

Keďže Združenie je verejnou cirkevnou právnickou osobou, môže nadobúdať časné majetky všetkými spravodlivými spôsobmi či už prirodzeného, alebo pozitívneho práva – rovnako ako ktokoľvek iný –, s výnimkou výrazu „Cirkev“ v Piatej knihe Kódexu.

Zvláštna forma nadobúdania časných majetkov je stanovená v Dohode pre miestne rady a pre provinciálnu radu:

- Pri zlúčení stredísk nové stredisko preberá aktívne i pasívne vzťahy dvoch predchádzajúcich stredísk, ak dekrét o zlúčení nenariaďuje niečo iné.
- Pri zrušení stredísk „časné majetky zrušených stredísk, vrátane aktívnych a pasívnych ekonomických vzťahov, prechádzajú na provinciálnu radu, ak dekrét o zrušení nenariaďuje niečo iné“; (por. KKP, kniha V., 4. titul) rozumie sa prenesenie vlastníckeho práva na majetky Združenia saleziánov spolupracovníkov zo Združenia na iný subjekt.

Podľa kánonického práva do pojmu scudzovanie spadajú aj „akákoľvek záležitosť, ktorou sa majetkový stav právnickej osoby môže zhoršiť“ (por. kán. 1 295).

„Na platné scudzovanie majetkov, ktoré na základe zákonnej asignácie tvoria trvalý majetok verejnej právnickej osoby a ktorých hodnota presahuje sumu vymedzenú právom, vyžaduje sa dovoľenie vrchnosti, kompetentnej podľa normy práva“ (kán. 1 291).

Predmetom scudzovania ako aj iných zhoršujúcich zmlúv je teda to, čo – v dôsledku asignácie uskutočnenej podľa nariadení občianskeho alebo kánonického zákona – tvorí trvalý majetok Združenia ako takého, totiž:

- Úkony prevedenia práva majetkového obsahu na iný subjekt – ako je predaj, výmena, darovanie, keď hodnota tohto majetku je vyššia ako maximálna suma, ktorú určuje biskupská konferencia danej krajiny, a ktorá je prakticky rozdielna podľa ekonomickej situácie rôznych oblastí sveta.
- Úkony, ktoré zahŕňajú bremená pre majetok a stavajú do nebezpečenstva jeho konzistentnosť (ako pôžičky, zadĺženia, hypotéky, vecné bremená, dedičný nájom, ručenia, trvalé renty, zrieknutie sa prijatia donácií alebo odkázanej pozostalosti, užívateľských práv, prevody vlastníctva).
- Úkony riadenia, ktoré v aktuálnom ekonomickom kontexte môžu zahŕňať riziko vzhľadom na kritériá rozumnej a poctivej správy, aj z pastoračného profilu, a to konkrétne:
 - ✓ začatie, prevzatie alebo prijatie účasti v podnikateľských aktivitách (priemyselných alebo považovaných za komerčné z fiškálneho pohľadu),
 - ✓ prístupenie tretích osôb do vlastníctva nehnuteľného majetku mimo náležité schválených obchodov,
 - ✓ investovanie do diel budovania, rekonštrukcie alebo reštaurovania,
 - ✓ zmena určenia používania nehnuteľného majetku.

Pri aplikovaní kánonických ustanovení a ustanovení Združenia saleziánov spolupracovníkov svetová rada a provinciálne a miestne rady môžu v príslušnom rozsahu právomocí platne scudzovať nehnuteľný majetok Združenia pod dvoma podmienkami:

- ✓ len do sumy nižšej ako je maximálna suma určená biskupskou konferenciou,
- ✓ len po schválení zo strany hlavného predstaveného a po prijatí predchádzajúceho povolenia zo strany svetovej rady.

Okrem tohto povolenia KKP požaduje tiež zásah Apoštolskej stolice, a to pre platnosť scudzenia, pre nasledovné prípady:

- keď ide o „majetok, ktorého hodnota prevyšuje maximálnu určenú sumu“,
- alebo o „obetné dary darované Cirkvi“, totiž Združeniu saleziánov spolupracovníkov ako takému, o vzácne predmety umeleckej alebo historickej hodnoty.

Zdá sa vhodné pripomenúť aj predpis vzťahujúci sa na normy občianskeho práva. Normy občianskeho práva, platné na danom území, o zmluvách buď všeobecne, alebo pre konkrétne prípady, a o platbách, treba takisto dodržiavať vzhľadom na kánonické právo v záležitostiach podliehajúcich riadiacemu úradu Cirkvi a s tými istými účinkami, ak nie sú v rozpore s božským právom alebo pre kánonické právo nie je ustanovené inak, pričom zostáva v platnosti ustanovenie z KKP, týkajúce sa svedkov v rôznych kauzách.

D. Úlohy správy majetku

Rešpektujúc princípy univerzálnej Cirkvi, citované v súvislosti s legislatívou, či už práva ustanoveného Kódexom kánonického práva alebo Projektom apoštolského života v Štatúte a v Pravidlách, a aj v dokumente *Animovať ekonomickú solidaritu* Združenia, každá rada má svojho správcu majetku (PAŽ/Š čl. 39 § 3).

Správcom majetku volia príslušné provinciálne a miestne rady.

Sú povolani byť pozornými v spoluzodpovednosti za ekonomickú solidaritu.

Úlohy sú:

- chrániť majetok Združenia vychovávaním k stabilite pre potrebné konsolidovanie správy majetku Združenia,
- povzbudzovať k ekonomickej solidarite príslušné rady,
- navrhovať možné zdroje podpory a ekonomickej pomoci,
- podporovať fondy solidarity na pomoc a podporu v najnaliehavejších prípadoch v rámci Združenia,
- predkladať vlastnej rade predbežný rozpočet,
- aktualizovať účtovné knihy,
- predkladať rade na vyššej úrovni ročné finančné vyúčtovanie, aby sa umožnilo generálne vyúčtovanie Združenia.

Na záver jasná výzva na solidárnosť pre všetkých saleziánov spolupracovníkov, ktorí prispievajú s cieľom napomáhať ekonomickú autonómiu Združenia a prežívať spravodlivosť, dobročinnú lásku, rovnosť a subsidiaritu, aby Združeniu zabezpečili stabilitu správy majetkov.

Bibliografické odkazy

František, *Evangelii gaudium*, 217 – 237 (24. novembra 2013).

František, *Lumen fidei*, 2013, 50 – 51 (29. júna 2013).

Pápežská rada pre laikov, *Gli Statuti delle Associazioni* [Štatúty združení]. Mons. Miguel Delgado Galindo, *Linee orientative per la gestione dei beni* [Orientačné smernice pre správu majetkov], LEV 2014.

Združenie saleziánov spolupracovníkov, *Komentár Pravidiel apoštolského života*; PAŽ; *Animovať ekonomickú solidaritu*.

Čl. 40. Závěrečné ustanovenia

§ 1. Združenie saleziánov spolupracovníkov sa riadi týmto Štatútom. Iné normy sú obsiahnuté v Pravidlách (na svetovej úrovni) alebo v direktóriách (na rôznych úrovniach).

- Štatút definuje apoštolské povolanie saleziána spolupracovníka: identitu, ducha, poslanie, spoločenstvo a princípy organizačnej štruktúry Združenia.
- Pravidlá obsahujú praktické pokyny, ktoré špecifikujú a riadia činnosť, metódy, štruktúru a organizáciu. Pravidlá, ktoré sú podriadené Štatútu, uvádzajú jeho princípy tak, aby boli použiteľné v operatívnych formách každodenného života Združenia.
- Direktória sú osobitné nariadenia Združenia, ktoré prispôsobujú Projekt apoštolského života konkrétnym podmienkam na rozličných územiach. Schvaľujú ich rady príslušnej úrovne a potvrdzujú rady bezprostredne vyššieho stupňa, ktoré musia garantovať ich zhodu s ustanoveniami Štatútu a Pravidiel.

§ 2. Tento Štatút sa môže upraviť na návrh najvyššieho moderátora, svetovej rady alebo provinciálnych rád. Návrh úpravy musí obsahovať jasné a detailné predstavenie motívov, ktoré môžu zdôvodniť túto úpravu; stanoviť konkrétne ciele, ktoré sa tým sledujú; princípy, podľa ktorých sa návrh člení. Posúdenie a prijatie návrhu úprav patrí do kompetencie najvyššieho predstaveného Združenia.

Proces úpravy určí svetová rada so súhlasom hlavného predstaveného.

Úpravu musí následne schváliť absolútna väčšina účastníkov svetového kongresu, najvyšší predstavený Združenia a Apoštolská stolica.

Tematické jadro

1. Štruktúra a hodnota Projektu apoštolského života
2. Spôsob úpravy dokumentov, ktoré tvoria PAŽ alebo ho dopĺňajú

Interpretačné kľúče

A. Na základe plánu revízie predchádzajúcich Pravidiel apoštolského života nachádzame požiadavku rozdeliť tento dokument na dve časti:

- Na Štatút, ktorý je formou štíhly a obsahujúci podstatné veci, pričom jeho cieľom je predstavovať skutočnú identifikačnú kartu saleziána spolupracovníka a Združenia, a práve preto je časom menej náchylný na zmeny.
- Na realizačné Pravidlá, ktoré sa dajú ľahšie upraviť a doplniť, a ktorých cieľom je zozbierať prvky organizácie a riadenia Združenia.

Tieto časti sa dopĺňajú direktóriami, textami pripravenými na ktorejkoľvek štruktúrálnej úrovni Združenia (a podliehajúci potrebnému schváleniu a potvrdeniu radou vyššej úrovne), ktoré dopĺňajú, resp. uplatňujú špecifické prvky Pravidiel týkajúce sa riadenia a animovania stredísk, aby princípy a predpisy, obsiahnuté v Pravidlách, boli pružné a použiteľné v rôznych miestnych okolnostiach.

B. Požiadavka, aby cirkevné združenie malo štatút, je uvedená priamo v Kódexe kánonického práva v kánone 304, § 1, ktorý potvrdzuje:

„Všetky združenia veriacich, či už verejné alebo súkromné, nech sa označujú akýmkoľvek titulom alebo názvom, majú mať svoj štatút, v ktorom sa má určiť cieľ alebo spoločenská úloha združenia, sídlo, riadenie a požadované podmienky účasti v nich a ktorými sa majú vymedziť spôsoby činnosti so zreteľom na časovú a miestnu potrebu alebo osožnosť.“

Kódex kánonického práva zároveň stanovuje zásah a schválenie zo strany cirkevnej vrchnosti vo veci úpravy štatútu každého verejného združenia:

„Štatút akéhokoľvek verejného združenia, jeho uznanie alebo zmena potrebujú schválenie cirkevnej vrchnosti, ktorej prislúcha zriadenie združenia podľa normy kán. 312, § 1“ (kán. 314).

Z tohto dôvodu štatút podlieha zvláštnemu a komplexnému schvaľovaciemu procesu zo strany Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života.

Na prítomnosť pravidiel, ktoré definujú pôvod, identitu a organizáciu združenia, sa treba vždy pozerat' zo zorného uhla vzájomných vzťahov medzi laickými zoskupeniami v rámci Cirkvi, jednak pre vzájomné poznanie, ako aj pre účinnejšie spoločenstvo. Totiž v apoštolskej exhortácii *Christifideles laici* v bode 30 sa tvrdí:

„V tejto perspektíve communia a poslania Cirkvi, a preto nie v protiklade k slobodnému právu vytvárať spolky, musí sa chápať aj potreba jasných a precíznych kritérií pre rozlišovanie a uznanie zoskupení laikov, nazvaných aj ‚kritériami cirkevnosti‘. [...] Cirkevné spoločenstvo si okrem toho vyžaduje uznanie legitímneho pluralizmu zoskupení veriacich laikov v Cirkvi a súčasne ochotu k ich vzájomnej spolupráci.“⁵⁶

C. Dôležitosť pravidiel odporučil donovi Boscovi priamy zásah z neba, keď vo sne o bielych stuhách Panna Mária mu odporúčala dôležitosť udržať pri sebe svojich spolupracovníkov prostredníctvom poslušnosti, čo sa premietlo do realizácie pravidiel, ktorými sa treba riadiť a ktoré treba dodržiavať. Uvádžame o tom rozprávanie samotného dona Bosca:

Medzitým som uvidel, ako ma obklopil nesmierny počet mladíkov, ktorý stále rástol. Ale keď som sa pozeral na tú Paniu, rástli aj prostriedky a okolitý priestor, a potom som uvidel obrovský kostol (dnešnú baziliku Márie Pomocnice v Turíne), presne na tom mieste, ktoré mi predtým ukázala, že sa na ňom odohralo umučenie svätcov Těbskej légie, s mnohými budovami naokolo a s pekným pomníkom uprostred.

Kým sa to dialo, ja – stále vo sne – som mal spolupracovníkov kňazov a seminaristov, ktorí mi trochu pomohli a potom utiekli. Ja som sa s veľkým úsilím snažil pritiahnúť ich k sebe, ale oni o chvíľu odchádzali a nechali ma úplne samého. Vtedy som sa znovu obrátil na tú Paniu, ktorá mi povedala:

– Chceš vedieť, ako to spraviť, aby ti už neutekali? Vezmi si túto stuhu a priviaž im ju na čelo.

Úctivo som vzal z jej ruky bielu stužku a uvidel som, že zhora bolo napísané toto slovo: Poslušnosť. Ihneď som sa pokúsil urobiť, čo mi povedala tá Pani a začal som stužky priväzovať na hlavu niektorých mojich dobrovoľníkov-spolupracovníkov, a hneď som uvidel veľký a podivuhodný účinok. A kým ja som pokračoval v poslaní, ktoré mi bolo

⁵⁶ Pozn. prekl.: V poslednej citovanej vete sme si dovoľili upraviť slová **nepísané** kurzívou, keďže oficiálny slovenský preklad sa mierne odchyľuje od pôvodného zmyslu, ktorý v typologickom latinskom vydaní znie: „*Exigit praeterea ecclesialis communio ut agnoscatur legitima formarum aggregationis christifidelium laicorum pluralitas in Ecclesia et simul ut earundem vigeat disponibilitas ad mutuum inter sese collaborationem.*“

zverené, tento účinok stále rástol, lebo oni úplne zanechávali myšlienku odísť inde a zostávali mi pomáhať. Tak bola založená naša Kongregácia (ŽP II, 299).

D. Ak zásah revízie Štatútu sa má považovať de facto za veľmi zriedkavý čin, iná reč je o úpravách Pravidiel. V tomto prípade, ako uvádza čl. 35 § 3 samotného textu, Pravidlá sa budú môcť pozmeniť na návrh najvyššieho moderátora, svetovej rady alebo provinciálnych rád. V každom prípade však patrí do kompetencie najvyššieho predstaveného Združenia schvaľovať iniciatívy úprav, ktoré budú vhodným spôsobom zverejnené.

Je to určite ľahšia a pružnejšia možnosť, ktorá v každom prípade rešpektuje kolegiálnosť a je vnímavá na vývoj doby a na potreby, ktoré sa postupne budú objavovať.

Bibliografické odkazy

Kódex kánonického práva.

ŽP II.

Saleziáni spolupracovníci a saleziánky spolupracovníčky si volia evanjeliovú cestu načrtnutú v tomto Projekte apoštolského života.

Zodpovedne sa usilujú kráčať po tejto ceste, ktorá vedie k svätosti: Združenie spolupracovníkov „bolo založené preto, aby prebralo z malátnosti mnohých kresťanov, ktorí v nej pohodlne zotrávajú, a šírilo energiu lásky“⁵⁷.

Pán sprevádza hojnou milosťou všetkých, ktorí pracujú pre dobro mládeže a ľudových vrstiev v duchu hesla „Da mihi animas, coetera tolle“⁵⁸.

Tematické jadro

1. Povolanie saleziána spolupracovníka vedie k svätosti: slobodné rozhodnutie, veľká láska k postojú „Da mihi animas, coetera tolle“ a sila milosti, ktorá nás nikdy nenechá samotných.

Interpretačné kľúče

A. Povolání na svätosť

Dôstojnosť veriacich laikov sa naplno ukazuje, ak uvažujeme o prvom a základnom povolaní, ktoré adresuje Otec v Ježišovi Kristovi prostredníctvom Ducha Svätého na každého človeka: povolanie na svätosť, čiže na dokonalosť v láske. Môžeme povedať, že svätec je najnádhernejším dôkazom dôstojnosti, udelenej Kristovmu učeníkovi.

Druhý vatikánsky koncil mal odvahu odovzdať všetkým členom Cirkvi nepotlačiteľnú skutočnosť tajomstva Cirkvi: ona je vyvoleným viničom, prostredníctvom ktorého výhonky žijú a rastú zo samotnej svätej a posväcujúcej miazgy Krista. Je mystickým telom, ktorého údy majú účasť na samotnom svätom živote Hlavy, ktorou je Kristus. Je nevestou, ktorú Pán Ježiš miluje a seba samého vydal, aby ju posvätil (por. *Ef* 5, 25n.). Duch, ktorý posvätil Ježišovu ľudskú prirodzenosť v Máriinom panenskom lone (por. *Lk* 1, 35), je ten istý Duch, ktorý prebýva a pôsobí v Cirkvi, aby jej odovzdával svätosť Božieho Syna, ktorý sa stal človekom (por. *ChL*, 16).

Salezián spolupracovník vo svojom postavení laika žijúceho vo svete osobne dostal Božie povolanie byť svätým. Ide o voľbu žiť normálne vo svete, kde rodina, štúdium, práca, priateľské, spoločenské, profesionálne a kultúrne vzťahy nachádzajú v Ježišovi Kristovi svoj plný význam (PAŽ/Š 2).

Toto povolanie na svätosť zapúšťa svoje korene v krste a znova sa predkladá vo sviatostiach, najmä vo sviatosti Eucharistie a zmierenia. Môžeme povedať, že je tam, kde salezián spolupracovník nachádza silu a pripodobňuje sa Ježišovi, a je uschopnený a zaviazaný prejavovať svätosť svojho života v celom svojom konaní s radosťou a s optimizmom, v zodpovednej službe v spoločenstve Cirkvi a v občianskej spoločnosti (PAŽ/Š 13, 17, 19).

⁵⁷ Don Bosco 15. júla 1886, ŽP XVIII, 161.

⁵⁸ Por. *DBP*, Úvod.

Projekt apoštolského života pre saleziána spolupracovníka sa stáva bezpečnou cestou, ako dosiahnuť svätosť. Je „knihou života“, ktorá zaručuje vernosť pôvodnej inšpirácii dona Bosca, duchovný, teologický a pastoračný súlad s Druhým vatikánskym koncilom a s Učiteľským úradom Cirkvi, a kresťanskou a saleziánskou odpoveďou na nové výzvy sveta. Odtiaľ pochádza dôležitosť prijať ho ako vzácny poklad, ktorý máme poznať, s ktorým sa máme vnútorne stotožniť, ktorý máme milovať a dosvedčovať. V PAŽ je načrtnutý profil saleziána spolupracovníka, ktorý ho uschopňuje pre jeho povolanie a poslanie – byť *pravým saleziánom vo svete* (PAŽ/Predstavenie).

B. Veľká láska k postoju „Da mihi animas, coetera tolle“

Pre dona Bosca to bola zjednocujúca myšlienka celého jeho života: spása jeho mladíkov bola v jeho najvnútornejšom srdci, bola jeho podstatným a neodškriepiteľným jadrom, najhlbším dôvodom jeho vnútornej činnosti, jeho dialógu s Bohom, práce na sebe samom, jeho apoštolskej pracovitosti. Jeho srdce naozaj stále bilo podnecované heslom „Da mihi animas“. Všetka jeho veľká láska, jeho úsilie pedagóga, pastiera, katechéta, spisovateľa, zakladateľa boli zamerané na to, aby svojich mladíkov priviedol na cestu spásy, aby ich spravil dobrými, aby ich zachránil pre večnosť. A preto všetko ostatné považoval za prostriedok, za nástroj.

Jeho námaha, jeho inštitúcie, založenie Saleziánskej spoločnosti, Inštitútu dcér Márie Pomocnice, saleziánov spolupracovníkov, všetko je zamerané na tento najvyšší cieľ. Jediným cieľom oratória je spasiť duše. Vedel, že tento cieľ nemôže dosiahnuť sám, preto ich pozýva, aby sa chceli v duchu spojiť s cieľom pracovať pre väčšiu Božiu slávu a pre spásu duší. A hovorieval: *Z božských vecí najbožskejšia je spolupracovať s Bohom na záchrane duší, a je to istá cesta svätosti.*

Tento článok nás znova vyzýva prebrať duše mladých, ktoré sú „pohrúžené v spánku“ pre mnohé ponuky spoločnosti, ktoré ich odvádzajú z cesty svätosti.

Teraz je na nás, aby sme s veľkou láskou prežívali heslo „Da mihi animas“, čo sa konkrétne prejavuje takto:

- Odpovedať na materiálne a primárne potreby chudobných mladých, ponechaných na seba samých – tým, že im ponúkneme domov, stravu a oblečenie, aby sme ich urobili schopnými čestne si zarábať na chlieb potrebný pre život – osvojením si nejakej profesie a získaním práce.
- Sprevádzať ich múdrou výchovou, ktorej stredobodom a súhrnom je Kristova pastoračná láska, v citlivom procese ich ľudskej, kultúrnej a mravnej premeny. Robiť ich schopnými zodpovedne uplatňovať slobodu a darovať samých seba. Pomáhať im uvedomovať si svoju úlohu v živote, v spoločnosti, v ich prostredí.
- Kresťanský ich vychovávať. Viest' mladých k tomu, aby s rastúcou intenzitou prežívali svoju vieru, aby nadobudli skúsenosť osobného stretnutia sa s Kristom, dokonalým človekom – počúvaním Božieho slova, v modlitbe, vo sviatostiach, v láske k blížnemu.

V tomto súhrne nachádzame mystiku hesla „Da mihi animas“, ktoré nerozlučiteľne spája podporu ľudského rozvoja s podporou nadprirodzeného rozvoja, s celkom zvláštnym dôrazom na náboženský prvok. Toto vnútorné spojenie sa dnes zdôrazňuje v celom Učiteľskom úrade pápeža Františka, ktorý vyzýva ísť na geografické a existenčné periferie ľudstva, aby sme odpovedali na najhlbšie potreby človeka a ponúkli mu pravú cestu svätosti.

C. Sila milosti, ktorá nás nikdy nenechá samotných

„Bezo mňa nemôžete nič urobiť“: potreba Pánovej pomoci a istota, že dostaneme podporu Otcovej milosti, sú dve veci, o ktorých sme presvedčení a ktoré sprevádzajú každého saleziána spolupracovníka počas jeho života ako

statočného občana a dobrého kresťana, ktorý dáva všetko pre spásu duší – s istotou, že Boh neopúšťa tých, čo ponúkajú svoju ochotu pracovať v jeho Kráľovstve v duchu dona Bosca, pre spásu mládeže.

Počúvajte dona Bosca: „Pán Boh, bohatý na milosrdenstvo a požehnanie, nech hojne rozleje svoje nebeské pôsobenie na všetkých, ktorí poskytujú svoju pomoc na to, aby získavali duše Ježišovi Spasiteľovi, robili dobro ohrozenej mládeži, pripravovali dobrých kresťanov pre Cirkev, statočných občanov pre občiansku spoločnosť, a tak sa jedného dňa všetci mohli stať šťastnými obyvateľmi neba“ (Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, Čitateľovi, záver).

A počúvajte Pána Ježiša: „Kto by si chcel život zachrániť, stratí ho, ale kto stratí svoj život pre mňa, zachráni si ho“ (Lk 9, 24).

Bibliografické odkazy

Brocardo P., *Don Bosco profondamente santo, profondamente uomo* [Don Bosco, naplno človek, naplno svätec], s. 111 – 118 (v slovenskom vydaní s. 99 – 106).

František, *Evangelii gaudium*, 8 (24. novembra 2013).

Chávez V. P., *Carta d'Identità* [Charta identity], čl. 23.

Chávez V.P., *Čerpajme z duchovnej skúsenosti dona Bosca, aby sme napredovali vo svätosti podľa nášho špeciálneho povolania*. Heslo 2014.

Ján Pavol II., *Christifideles laici* (30. decembra 1988).

SKRATKY

Sväté Písmo

Jn	Evanjelium podľa sv. Jána
Mt	Evanjelium podľa sv. Matúša
Kol	List sv. Pavla Kolosanom
1 Kor	Prvý list sv. Pavla Korint'anom
Kaz	Knihá Kazateľ
Ef	List sv. Pavla Efezanom
Flp	List sv. Pavla Filipanom
1 Pt	Prvý list sv. Petra
1 Sol	Prvý list sv. Pavla Solúnčanom

Dokumenty Cirkvi

AA	<i>Apostolicam actuositatem</i> , dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o apoštoláte laikov
AG	<i>Ad gentes</i> , dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o misijnej činnosti Cirkvi
CD	<i>Christus Dominus</i> , dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o pastoračnej službe biskupov
DV	<i>Dei Verbum</i> , dogmatická konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu o Božom zjavení
EN	<i>Evangelii Nuntiandi</i> , apoštolská exhortácia Pavla VI. o ohlasovaní evanjelia v dnešnom svete
GE	<i>Gravissimum educationis</i> , deklarácia Druhého vatikánskeho koncilu o kresťanskej výchove
GS	<i>Gaudium et spes</i> , pastoraľná konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu o Cirkvi v súčasnom svete
ChL	<i>Christifideles laici</i> , Apoštolská exhortácia Jána Pavla II. o povolani a poslaní laikov v Cirkvi a v dnešnom svete
KKC	Katechizmus Katolíckej cirkvi
KKP	Kódex kánonického práva
LG	<i>Lumen gentium</i> , dogmatická konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu o Cirkvi
LS	<i>Laudato si'</i> , encyklika pápeža Františka o starostlivosti o náš spoločný domov
NAE	<i>Nostra aetate</i> , deklarácia Druhého vatikánskeho koncilu o postoji Cirkvi k nekresťanským náboženstvám
PC	<i>Perfectae caritatis</i> , dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o obnove rehoľného života
PO	<i>Presbyterorum ordinis</i> , dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o posvätnnej službe kňazov
SC	<i>Sacrosanctum Concilium</i> , konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu o posvätnnej liturgii
UR	<i>Unitatis Redintegratio</i> , dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o ekumenizme

Saleziánske pramene

ACS	Akty hlavnej rady
ACGS	Akty špeciálnej generálnej kapituly Saleziánov dona Bosca (1971 – 1972)
DBP	Don Bosco: Pravidlá saleziánskych spolupracovníkov, napísané v roku 1876
	Pravidlá SDB, Všeobecné pravidlá saleziánov dona Bosca, 1984
ŽP	Životopisné pamäti (19 zväzkov)

Zaužívané talianske skratky

FMA	Figlie di Maria Ausiliatrice, Dcéry Márie Pomocnice
SDB	Salesiani di Don Bosco, Saleziáni dona Bosca

Preklad z talianskeho originálu: Stanislav Veselský
Jazyková úprava: Andrej Rajs ký, Michaela Veselská